

Soví jeskyně

Název: Soví jeskyně

Autor: Miloš Zapletal

Nakladatelství: Leprez, 1997

Stav: naskenováno, Slavoj

Tato kniha pochází z knihovny digitálních dokumentů.

Slouží pouze pro potřeby těžce zrakově postižených.

Doplňující informace naleznete v příloženém souboru.

* * *

Na křídlech se třpytem kapek rosných motýl, jenž létá si po kraji, ve vůni
jetelů, v medonosných kalískách květů se opájí.
Za ním se po špičkách chlapec plíží, sklání se, jako by přemáhal svých vlastních
divokých křídel tíží, jako by rozletět sám se bál.

FRANTIŠEK HRUBÍN: MOTÝLÍ ČAS

* * *

1. RYBNÍK HEJTMAN

Renda zvedl padací dvířka a vytáhl se otvorem do podstřeší. Prostor pod krovními
trámy se podobal velkému tmnému stanu. Zaskleným vikýřem vnikaly na půdu
sluneční paprsky a vytvářely šikmý světelný sloup, ve kterém vířila drobounká
zrníčka prachu. Měl pocit, jako kdyby se ocitl v rozpálené finské sauně, do plic
mu vnikl žhavý vzduch, na těle okamžitě vyrazily kapičku potu.

Když jeho oči přivykly šeru, vydal se na obhlídku střechy. Bouřka, která se v
noci přehnala nad krajem, shodila pár tašek. Mohli to klidně odložit na zítřek,
nebe je dnes od rána bez mráčku, ale táta si vzal do hlavy, že musí poškozenou
krytinu do večera opravit, a tak Renda, místo aby trávil horké srpnové odpoledne
u vody, dusí se ve vlastní šťávě pod rozpálenou střechou, polyká prach a na
obličej se mu lepí hnusné pavučiny. Kdyby byla s otcem aspoň rozumná spolupráce,
mohli by být za chvíli hotovi – jenže táta je puntičkář, každou maličkost musí
tříkrát přeměřit a vždycky zoufale brzdí pracovní tempo. Renda od něho neslyší
nic jiného než věčné počkej, nekvaltuj!

Otevřel vikýř a vysoukal se na střechu.

"Ať nespadneš!" houkl na něj zdola ze zahrádky otec.

Přehoupl se od vikýře jediným dlouhým krokem na komínickou lávku.

"Opatrně!"

Panebože, tihle rodiče! Pořád vás považují za malé hloupé dítě, i když je vám už
patnáct pryč!

Narovnal se a zavřel fotografický přístroj do kožené brašny.

"Nic si z toho nedělej, vyfotíš si ho jindy," utěšoval Martina Dan a Renda
poznámenal:

"Aspoň ušetříš film."

Nechápal, jak někdo může kazit barevné diapozitivy na nějaké motýly.

"Tohle byl batolec, toho jsem tu jakživ neviděl."

"Co děláš dnes večer?" zeptal se Dan.

"Ještě nevím."

"Přijď k nám. Budeme promítat diáky ze severu. Náš děda byl za polárním kruhem."

Dan věděl, že Martina přiláká spíš finská a norská příroda než desky.

"Tak v osm u nás," opakoval Dan pozvání před rozchodem.

Několik minut po dvacáté hodině letního času byli obyvatelé chatové osady u
rybníka Hejtmán svědky neobyčejného úkazu. Na západě zvolna klesalo do olšin
slunce a ve stejné chvíli stoupal na jihovýchodě z rákosí úplněk. Sluneční deska
se podobala šperku vytepanému z ryzího zlata, měsíc byl zbarvený do červena,
jako kdyby ho osvětloval divadelní reflektor. Obě nebeská tělesa se zdála
nadpřirozeně velká. Většina osadníků tu vzácnou podívanou propásla, byli už
zalezlí v chatách. Otevřenými okny zalétalo k rybníku cinkání příborů a mnohde
zářila rozsvícená televizní obrazovka.

Ve vilce na konci zálivu dokonce už rozsvítili, přestože venku bylo ještě úplné
světlo. V prostorné jídelně začínala domácí oslava, z oken zaznívalo dunivé
bušení rockové kapely. Daniel, prvorozený syn, dovršil právě patnáctý rok.
Maminka připravila královskou hostinu a při slavnostním přípitku měli všichni v
ruce sklenku naplněnou vínem. V minulosti si Dan mohl přituknout jen džusem, ale
když je člověku patnáct let, nemohou ho ani vlastní rodiče považovat za dítě.
Po večeri Dan vyložil na stoleček, pokrytý slavnostním ubrusem, všechny dárky.
Dostal knížky, gramofonové desky, džiny a krosnu. Ze všeho nejdřív sáhl po
deskách.

Soví jeskyně

K velkému zklamání zjistil, že v krabici není očekávaná skupina Genesis - bylo tam jen poslední album Olympicu.
„Nechtěl jsem vyhazovat dolary za muziku, která se ti za chvíli omrzí,“ vysvětloval dědeček. „Místo toho jsem koupil norskou krosnu. Ta ti bude sloužit celý život.“

Renda zvedl duralový rám a nahodil si popruhy na ramena.

„Je úžasně lehká. A bezvadně sedí na zádech.“

Pochvalná slova pomohla Danovi překonat rozladění. Stejně se na tom nedalo nic změnit.

„Dan říkal, že jste byl za polárním kruhem,“ obrátil se Martin na Danova dědečka.

„Jestli vás to zajímá, můžu o tom něco povědět.“

„Promítneš nám diáky?“ přimlouval se Dan.

„Tak připrav promítačku.“

Začal jim vyprávět o své velké cestě na sever.

Když tady čtete o Danovu dědečkovi, máte asi mímě zkreslenou představu, nejspíš v duchu vidíte starého pána s hůlkou, bílými vlasy a třaslavým hlasem. Jestli ho považujete za nějakého stařečka, jste na velkém omylu. Nikdy byste mu neřekli jeho šedesát let. Má sice šedivé vlasy a na čele vrásky, ale chůzí připomíná spíš mladíka. Vážně, drží se úžasně zpříma a rázuje tak, že mu sotva stačíte. Není nějak zvlášť statný, spíš menší postavy, ve svetr a větrovce, které obvykle nosí, bývá dost nenápadný, jeho tělo je však samý sval a šlachy. Na svůj věk má fantastickou kondici. Je to tatínek Danovy maminky, žije v severních Čechách a jezdí ke své dceři jen na návštěvu. Jeho cesta do Skandinávie nebyla žádný přepychový výlet s Čedokem, vydal se před letním slunovratem s dvěma přáteli do Finska, Norska a Švédska s kletrem na zádech, spacím pytlem a lehoučkým stanem. Za měsíc ušli v pustých krajích za polárním kruhem na tisíc kilometrů.

Vlakem dojeli až do Rovaniemi ve středním Finsku a odtud vyrazili pěšky přímo na sever. Putovali nekonečnými lesy, kolem průzračných jezer, přes velké močály, po stezkách, na kterých potkávali jen losy a soby, prošli celým Laponskem, stromy kolem nich byly menší a menší, postupně mizely smrky i borovice, nakonec je provázely jen břízy, ale i ty byly stále zakrslejší, až došli do končin, kde rostly jen mechy, lišejníky a nizoučké keříky. Severská tundra zářila v polárním létě tisíci drobných kvítků.

Překročili norskou hranici a začali stoupat do vysokých hor, kde ležela na svazích ještě sněhová pole a jezera byla dosud zcela zamrzlá, cestou je doprovázelo jako věčná hudba hřmění nesčetných vodopádů, sotva znatelná stezka chvílemi šplhala do tisícimetrové výšky a pak zase prudce klesala až k mořské hladině. Octli se na pobřeží Norského moře, v kraji divokých fjordů, hlubokých zálivů, které pronikají desítky kilometrů do nitra skalnaté pevniny. Danův dědeček doprovázel vyprávění barevnými diapozitivy. Na stříbrném plátně se jako přelud objevovaly a mizely obrazy nekonečných lesů, horských jezer, rozervaných štítů i skalnatých plání obroušených ledovcem do zrcadlové hladkosti, koberce pestrobarevných květů, zelená údolí, připomínající neskutečné, vysněné krajiny.

„Tam bych se chtěl taky podívat,“ řekl Martin, když byl příběh o velkém putování dovyprávěn.

„Škoda, že je to tak daleko,“ povzdechl si Dan.

Cvakl vypínač, zář lustru zaplavila jídelnu. Posluchači se vrátili z dalekých krajů do chatové osady uprostřed Polabí. Dědeček vyšel na verandu, doprovázený Danem, Martinem a Rendou. Byla už noc, vlhý srpnový večer, prozářený modravým světlem měsíce. Úplněk vystoupil po nebeské dráze vysoko nad rybník.

„Pojďte, vyjedeme si na vodu,“ navrhl dědeček.

Hladina Hejtmána, zalitá roztaveným stříbrem, se pfiizračně leskla, úplněk se v ní zhlížel jako v obrovském zrcadle.

„Nebudeme přece sedět v chatě, když tak krásně svítí měsíc.“

Martin, okouzlený vyprávěním o severských zemích, řekl:

„Můžeme vzít náš člun.“

Za čtvrt hodiny vypluli z přístavu. Dan s Rendou se střídali u vesel, Martin kormidloval a dědeček musel odpovídat na všetečné otázky. Příd s lehounkým šploucháním rozrážela vodní hladinu a loďka za sebou nechávala mihotavou stezku. Z rákosí stoupala nasládlá vůně, v koruně topolu na pobřeží strašidelně kувíkal sýček.

„Nemyslete si, že naše severské putování byla sváteční procházka. Na obrázcích nevidíte roje komárů. Ani necítíte v mých botách vodu bažin.“

Potom se obrátil k chlapcům s výzvou:

„Teď mi zase vypravujte něco vy. Co jste letos o prázdninách dělali. Kde jste

Soví jeskyně

všude byli?"

Upřímně se podivil, že tráví celé léto s rodiči na chatě.

„Jak tady můžete vydržet dva měsíce? Co tu proboha děláte?"

"Celkem nic," přiznal Dan.

"Koupeme se," řekl Martin.

"Dřeme na haciendě," poznamenal Renda. "Někdy hrajeme volejbal."

"Mě by doma nikdo neudržel," promluvil zase dědeček. "Kdo se pořád povaluje na pláži, je pecivál. Nouma. Budižkničemu."

Trochu je svými poznámkami dráždil. Proč jim to říká? Taky by se vydali někam za polární kruh, kdyby mohli. Jenže rodiče jsou na to pohodlní. A nemají asi dost peněz, nedávno dostavěli chaty, dětem říkají, proč se trmácet někam daleko, máme svůj domeček u teplé vody, tady nás to nic nestojí, na cestu do ciziny bychom museli šetřit celý rok.

"Nemusíte přeci jezdit do dalekých zemí. Copak není spousta zajímavých míst i v Čechách?"

"Naši nikam nechtějí," řekl Dan.

Od té doby, co začal táta stavět chatu, tráví každé prázdniny u rybníka Hejtman, jezdívají sem od časného jara až do počátku zimy i každý víkend. Kdyby to byla obyčejná montovaná chata, mohli být hotovi za jediné léto, ale táta se pustil do stavby velkého domu z cihel a tvárnic, je to vlastně jednopatrová vila o čtyřech pokojích, s podzemní garáží, taková rezidence nejen spolýkala všechny rodinné úspory, vzala rodičům i volný čas, na zedníky neměli dost peněz, stavěli skoro sami, jen krovy dělali najatí tesaři. I Dan musel pomáhat. A když čtyřleté galeje skončily, táta si vzal do hlavy, že obloží stěny dřevem - prostě si zase našel na dlouhé měsíce zábavu.

„Jestli se rodičům nikam nechce," řekl dědeček, "vydej se někam bez nich. Je ti už patnáct let."

"Máma mě samotného nepustí."

Po krátké odmlce se Dana zeptal:

"Vyprávěl jsem ti někdy pověst o Soví jeskyni?"

"Nevyprávěl. Aspoň se nepamatuju."

"U nás v rodině ji slyšeli všichni kluci poprvé tehdy, když jim bylo patnáct let."

"Povídej," vybídl ho Dan.

"Když se podíváte na mapu Československa," začal dědeček, "padnou vám na severu Čech do očí dva výběžky. Frýdlantský a Šluknovský. Šluknovský je nejsevernějším cípem naší republiky, leží přesně na jedenapadesáté rovnoběžce. A právě tam v těch odlehklých končinách se skrývá podivuhodný kraj, který není méně zajímavý než severské země. Je jen jiný. Uvidíte v něm pískovcové skalní stěny, věže, rokly, soutěsky. Smrky a borovice jsou tam stále ještě nádherně zelené, plné voňavé mízy. Na mnoha místech dokonce rostou staleté jedle, které v jiných krajích dávno uschly, protože je zahubilo znečištěné ovzduší.

O patnáct kilometrů dál k západu, kolem Hřenska a Pravčické brány, se turisté jen rojí, ale na opačném konci Českosaského Švýcarska, v severním cípu Jetřichovických stěn, nepotkáte za celý den živou duši. Ani na značené cestě! Kdo odbočí z vyšlapané stezky do kaňonu nebo na náhomí rovinu mezi roklemi, uvidí spíš lišku, jelena nebo muflona než člověka. V tomhle bludišti pískovcových skal je kdesi skryta Soví jeskyně. Kdo tu jeskyni najde, získá zvláštní schopnost. Bude rozumět lesním zvířatům, ptákům, stromům a květinám."

Vyprávění o pustém kraji, plném skal, roklí a lesů chlapce zaujalo, ale pověst o Soví jeskyni jim vyloudila na tváři pobavený úsměv. Pohádka pro malé dětičky. Dědeček asi zahlédl v měsíčním světle výraz jejich tváře. Nebo jim četl myšlenky?

"Snad si říkáte, proč nám to ten člověk povídá. Je to naše stará rodová pověst. Mně ji vyprávěl můj táta, Danův pradědeček, když mi bylo patnáct. A on sám ji poprvé slyšel v roce devatenáct set devatenáct od svého otce, mého dědečka, Danova prapradědečka."

"Ty jsi tomu věřil, té báchorce?" zeptal se Dan.

"Samozřejmě."

Zkoumavě se na něj podívali, byli si jistí, že si z nich utahuje. Tvářil se však tak vážně, že by mu to málem uvěřili. Být o pár let mladší a dát ještě na pohádky.

"Vy jste byli hrozně naivní generace," řekl Renda.

"Snad jsme byli naivní," přisvědčil dědeček. "Zato jsme měli velké ideály a něco jsme dokázali. Vsadím se, že vy byste k Soví jeskyni nedošli, přestože jste o deset centimetrů vyšší, než jsme byli ve vašem věku my. Jste generace změkčilých mazánků. My jsme byli tvrdí. Vy jste generace čumilů, dokážete jen koukat na to, co dělají jiní. My jsme byli muži činu."

Soví jeskyně

Začínal být dost nepříjemný. Provokoval je záměrně, dělal to velmi průhledně, a přece mu na to skočili. Byli svým způsobem taky naivní. Postavy měli vytáhlé, podobali se spíš dospělým chlapům než dětem, sami sebe už považovali za muže, a přitom to byli ještě kluci.

„Nechce se vám udělat krok pěšky, radši čekáte půl hodiny na autobus, než byste šli jednu stanici po svých.“

„Nejste náhodou železný muž?“ zeptal se ironicky Renda.

„Ne, to nejsem,“ odrazil jeho výpad. „Zato vy jste z perníku.“

„Ty si vážně myslíš, že ti to s tou Soví jeskyní uvěříme?“ ozval se Dan.

„Jak chcete. Ale je to tak, jak jsem říkal. Sám jsem se o pravdivosti té pověsti přesvědčil.“

„Ty jsi někdy v Soví jeskyni byl?“

Mlčky přikývl.

Přes jasnou měsíční tvář přeběhl lehký stín. Od západu připlouvala po nočním nebi flotila obláčků, zdálo se, jako kdyby se úplněk mezi nimi prodíral. Z vody vyskočila ryba a s hlučným šplouchnutím dopadla zpátky.

„Povídej nám o tom,“ řekl Martin.

Dědeček byl dobrý vypravěč, jeho příběhy se pěkně poslouchaly, bílá noc a stříbrná hladina rybníka jim dodávaly zvláštní kouzlo.

„Nemyslete si, že jsme prostě dojeli do Brtníků, odkud je to k Soví jeskyni nejbližší. Podle pověsti musíte vyjít z Ještědu, a ten je o pár desítek kilometrů dál na východ. Celou cestu až k Soví jeskyni máte vykonat pěšky, nikde nesmíte popojet vlakem ani autobusem. A to není všechno. Po celou dobu, co putujete, smíte jíst jen ta jídla, která si sami uvaříte. Všechny noci na cestě máte přespat v přírodě. I kdyby sebevíc lilo, nesmíte nocovat v obydlí stavení, můžete mít jen stan, uchýlit se za nepohody do jeskyně nebo přespat v seníku. To jsou důležité podmínky, ty nesmíte porušit.“

Vydali jsme se na cestu tři. Bylo to v šestačtyřicátém roce, nedlouho po skončení druhé světové války, která přivedla Evropu na pokraj záhuby. Poslední boje se odehrály na českém území. Lesy byly plné nevybuchlých granátů a min, všude se povalovaly odhozené pušky a pistole. Každou chvíli jsme narazili na vraky vojenských aut a zničených tanků. Některé pohraniční vesnice byly skoro liduprázdné, bydlely tam třeba jen dvě tři rodiny. Za nocí jsme slyšeli vzdálenou střelbu, ale nikdy jsme se nedověděli, kde a kdo střílel, snad každý měl tehdy doma nějakou zbraň.

Naše rodina se vrátila po válce do Liberce, odkud v osmatřicátém roce na podzim utekla, když Hitlerovo nacistické Německo obsadilo naše pohraničí. O příštích prázdninách jsme se vydali se starším bratrem a jedním kamarádem k Soví jeskyni. Bylo mi tehdy už skoro osmnáct, bráchovi devatenáct. Oba jsme slyšeli pověst o Soví jeskyni v den našich patnáctých narozenin, podle tradice, ale tehdy jsme se na cestu vydat nemohli, Ještěd i Jetřichovické stěny byly za hraniční čarou, v Německu. Teprve rok po skončení světové války byla cesta k Soví jeskyni volná. Všechna naše tábořická výzbroj pocházela z válečné kořisti. Na jaře v pětáctýřicátém roce jste doslova na každém kroku naráželi na věci, které odhazovaly prchající německé armády. Přinesli jsme si s bratrem domů strakaté stanové dílce vojenského jehlanu, torny, plechové jídelní misky. Také bajonety, dokonce i polní vysílačku z rozstříleného tanku.“

„Dědo, nám už je patnáct,“ řekl Dan. „Nemusíš nás houpat.“

„Já vím, že to dnes zní skoro neuvěřitelně,“ řekl dědeček. „Tohle nejsou pohádky, všechno, co vám povídám, je čistá pravda.“

„Jak to bylo dál?“ vyzvídal Martin.

„Potom jsme vyrazili na tu dlouho připravovanou cestu. Za sedm dní jsme přešli Ještědské pohoří a celé Lužické hory. Další dva dny jsme marně hledali v Jetřichovických stěnách Soví jeskyni. Neměli jsme pořádnou mapu, jenom plánec, který si můj táta před čtvrt stoletím nakreslil do deníku, když on sám, patnáctiletý kluk, putoval k Soví jeskyni. Mapy tehdy nebyly k sehnání a najít Soví jeskyni bez nich se zdálo skoro nemožné. Ve vylidněných vesnicích nám nikdo nemohl ukázat cestu. Nakonec jsme však Soví jeskyni přece jenom našli.“

Dnes se hledá v bludišti skal snadněji. Její poloha je zakreslená na mapě Českosaského Švýcarska. Vede kolem ní dokonce zeleně značená turistická stezka.“

Potom najednou změnil tón.

„Vy se stejně budete povalovat až do konce prázdnin tady u rybníka, tak proč se namáhám. Nemáte v sobě kousek fantazie. Dovedete jenom vylehávat na pláži, poslouchat stupidní písničky a civět do prázdna.“

Začal být zase nepříjemný. Nikdo není bez sebe nadšením, když do něj začnou takhle rýt, i kdyby ty štíplavé poznámky byly oprávněné.

„Já tomu dnešnímu světu nerozumím,“ pokračoval dědeček, „asi jsem hrozně staromódní člověk. Mně se zdá, že se lidi dobrovolně vzdali těch nejkrásnějších

Soví jeskyně

věcí. vyměnili prosté životní radosti za umělé, drahé radovánky. Skoro nikdo už nechodí pěšky, každý se chce vozit autem. Místo abyste si zpívali, potácíte se světem jako náměsíčníci se sluchátky na uších."

Člun s lehkým zaskřípěním přirazil k přístavní plošině. Cestou k chatám zůstali chlapci pozadu za dědečkem.

"Ten tvůj děda, to je číslo," řekl Renda.

"Jeho povídání se dobře poslouchá," poznamenal Martin. Příjemně ho vzrušovala představa pískovcových skal, věží, kaňonů a soutěsek tam kdesi nahoře v severních Čechách, připomnělo mu to krajinu, po které léta toužil v rovinatém Polabí, lesy a kopce, kde žijí plachá zvířata a hnízdí vzácní ptáci, čisté potoky a říčky, louky se smaragdovou trávou. Z vyprávění Danova dědečka Martin pochopil, že jeho vysněný kraj skutečně existuje - a není dokonce ani tak daleko!

"Docela bych měl chuť se k Soví jeskyni vypravit."

"Já bych taky šel," řekl Renda. "Stejně mě tady všechno štve. Doma se s tátou hádáme. Dneska mi nafackoval za to, že jsem mu ušetřil hodinu práce. Včera po mně dokonce hodil kladivem!"

I Danovi se zamlouvala představa, že by na pár dní vypadl z domova. Dvoudenní pobyt v chatové osadě na konci pracovního týdne znamená příjemnou změnu, místo v desátém podlaží žijete najednou v domku, pro vodu chodíte sto metrů k pumpě, večer se můžete vykoupat v rybníku místo ve vaně. Jestliže tu však trávíte celé prázdniny, ztrácí tohle místo za čas svoje kouzlo, začne vám vadit, že jste celý den pohromadě s rodiči a musíte poslouchat jejich věčné připomínky, brzy máte po krk tahání barelů s vodou - posílají samozřejmě vždycky jen vás -, při koupání na vás najíždějí v jednom kuse nešikovné, co se právě učí surfovat, a pokud máte to štěstí, že vaše rodina vlastní laminátové prkno, pletou se vám při jízdě pořád do cesty nepozorní plavci. A kdo má všech lidí plné zuby, nemůže se ani zašít na klidné místo v okolí, protože hned za chatami začínají řepná, kukuričná a pšeničná pole, táhnoucí se do nedohledné dálky, museli byste jít prašnou polní cestou nejméně hodinu, než byste dorazili k nejbližšímu lesu - takový kus světa šlapat v srpnovém parnu nemáte obyčejně chuť, a i kdybyste ji přece jen měli, přešla by vás, až byste k tomu lesu došli, není to opravdický les, jen borový hájek, kde stojí vzrostlé stromy v zástupech jako vojáci na přehlídce a na zemi pod nimi neroste docela nic, leží tu jen suché rezavé jehličí a semtam nějaká šiška. Kdo tím zoufale jednotvárným hájkem projde, vidí před sebou zase jen pole a pole a pole.

"Jen jestli mě máma pustí," opakoval Dan své pochybnosti.

"Nebudu se s nikým moc bavit," prohlásil sebevědomě Renda. "Seberu usámu a vypadnu."

"Naši budou mít asi řeči," přiznal se Martin. "Potřeboval bych, aby je někdo zpracoval."

Renda kdysi chodil do turistického oddílu, jeho rodiče byli zvyklí, že občas trávil sobotu a neděli v přírodě, Dan s Martinem však zatím chodívali sami nanejvýš na jednodenní výlety. Když doma řeknou, že jdou k Soví jeskyni a vrátí se domů až za deset dní, táta s maminkou asi nebudou moc nadšení.

"Nebojte se, zařídím to," slíbil jim dědeček. "Nejste už malé děti. Dohromady je vám přece pětáctýřicet let!"

Když se před půlnocí rozcházeli, byli pevně rozhodnutí. Vypraví se nahoru do severních Čech, aby se přesvědčili, jestli je to tam opravdu takové, jak o tom bájil Danův dědeček. A podívají se i k Soví jeskyni. Pověsti, kterou o ní slyšeli, ovšem nikdo moc nevěří. Zvířatům a ptákům může člověk rozumět leda v pohádkách. Zaujalo je však vyprávění o bludišti skal a roklí, o lesích, kde člověk za celý den nepotká živáčka. Koho by nevzrušila představa hlubokých lesů, kde můžete bloudit hodiny a hodiny, aniž narazíte na obydlené stavení? Kdo by si nepřál vidět ve volné přírodě muflony, kamzíky, jeleny?

Pověsti o Soví jeskyni se v duchu usmívali, ale probudila v nich touhu po dalekém, zapomenutém kraji.

* * *

Pocestný, vstávej, tráva chladí tě na patách a cesta popelová pro tebe sbírá prach.

FRANTIŠEK HRUBÍN: MOTÝLÍ ČAS

* * *

Soví jeskyně

"Božíčku, kampak jdete?" spráskl ruce Danův dědeček, když tříčlenná expedice vyházel z železničního vozu na libereckém nádraží všechna zavazadla.

"K Soví jeskyni," řekl Dan, "kam jinam."

Proč se děda tak hloupě ptá? Sám to přece moc dobře ví, domluvili se s ním, že je bude čekat dnes dopoledne u vlaku a ukáže jim na mapě nejzajímavější místa, která by při putování severními Čechami neměli minout.

"Já myslel, že se chystáte někam do Himaláje," řekl dědeček a v očích mu hrála veselá světlá. Nebyli si jisti, jestli se jim tak trochu nevysmívá.

Zvedl Danovu norskou krosnu, vlastně se jen tvářil, jako když ji chce zvednout, ale nedokáže s ní pohnout. Byl to malý klaunský výstup, ale Danovi nebylo dvakrát do smíchu. Když si z vás někdo utahuje, nemáte obvykle pusku od ucha k uchu, spíš se vám tlačí na jazyk ostrá slova. Dědeček potěškal i Martinovu tomu a Rendovu úesku a řekl, už docela vážně:

"Co to tam probíhá máte? S tímhle byste nevylezli ani na Ještěd, natož abyste došli až k Soví jeskyni."

Bez ohledu na Danovy námitky je zatáhl do čekárny a poručil, aby tam všechny věci vybalili a rozložili po stolech. Místnost byla naštěstí skoro prázdná, seděly tam jen dvě tetky a ty byly pilně zaměstnané hlídáním svých kufrů a tašek, chlapců si ani moc nevšímaly. Dědeček vzal do ruky postupně každou věc, některé dával nalevo, jiné napravo.

"Člověk nutně potřebuje k životu jenom málo věcí," vykládal při tom třídění.

"Doma se nám nahromadí za léta plno nesmyslů. Tam je můžeme klidně mít, pokud nám neprekážejí. Ale na putování přírodou neberte nic, bez čeho se ol ejdete. Pamatujte, že všechno poneseš na vlastním hřbetě."

Na levou hromadu dal jen z Danovy výzbroje sekerku, kovovou troj-nožku pod kotlík, holínky, manšestrové kalhoty, dvanáct stanových kolíků, gumák a většinu rezervního prádla.

"Vidíš, teď se ti vejde do krosny i spací pytel, nemusíš ho tahat v ruce," řekl dědeček. "A tohle všechno," ukázal na odložené věci, "dej do krabice a pošli domů. Pošta je za rohem."

Dan se pokusil některé kusy obhájit, ale dědeček ho vždycky usadil.

"Na kotlík si uděláte závěs ze tří klacků přímo na místě. A nepotřebujete trojnožku, váží skoro kilo."

"K čemu by ti byly manšestráky? Když v nich promokneš, nacucají se tak, že pak schnou čtyři dny. Stačí už jedny nesmyslné kalhoty, co máš na sobě." Narážel tím na Danovy nové džíny.

"Až košili úspěšně, prostě si ji vypereš."

"Močály přejdeš bos, proč vláčet sto kilometrů holiny?"

"Větvi na stanové kolíky se válí všude habaděj."

Podobně probral tábomickou výzbroj i Martinovi a Rendovi.

"Taký jsem kdysi tahal na zádech zbytečnosti," řekl nakonec, "a vždycky mě hrozně bolela ramena. Ani jsem nikdy moc z putování neměl, když jde člověk naložený jako soumar, trochu se v soumaru mění, přeje si jen jediné, aby už byl na místě a mohl shodit břemeno ze zad. Jednou jsem naštěstí potkal starého trampa a setkání s tím chlapíkem bylo pro mne zjevením. Měl totiž malý batůžek a v něm jen šest věcí. Spací pytel, ešus, lžička, zavírací nůž, kartáček na zuby a zápalky. Celá jeho tábomická výzbroj vážila tři kila. Za prázdniny prošel napříč republikou, od Hranic na samém konci ašského výběžku, až po Zboj na nejvýchodnějším Slovensku. Tehdy jsem pochopil, že lidi s sebou vláčejí plno nesmyslů a dělají sami ze sebe nákladní osly."

Nejdřív jim dědečkův zásah nebyl po chuti, ale už v nádražní hale pochopili, že to je k něčemu dobré. Měli bágly skoro o polovinu lehčí. Ráno se pod nimi pořádně prohýbali, teď se jim šlo docela lehce.

Tramvaj je zavezla až na úpatí Ještědu. Prošli lesíkem a stanuli pod horou, která si sice nevyčnívala z táhlého hřebene nějak zvlášť nápadně, ale dojem z ní byl umocněný hotelem postaveným na samém vrcholku. Když se Renda na tu zvláštní stavbu poprvé podíval, připomněla mu kosmickou raketu před startem do hlubin vesmíru. Celá stříbrná, měla tvar přisedlého kuželu s protáhlou špičkou. V dolní části kovového pláště svítila malá oblá okénka, jaká bývají v obřích tryskových letadlech.

Renda si prohlížel ještědský hotel očima odborníka, který nedávno ukončil první rok studia na střední průmyslové škole stavební, a v duchu poměřoval tu supermoderní stavbu se Zelenou bránou, středověkou věží z jejich rodného města. Došel k závěru, že kovová konstrukce na vrcholku Ještědu je mnohem, mnohem vyšší.

Z nízkého stavení na dolním konci širokého průseku vyšla skupina turistů a tabulka na dveřích oznamovala, že příští lanovka pojede v 11.00.

Soví jeskyně

Dan se uvelebil na dřevěné lavičce.

"Snad tu nechceš hodinu sedět?" divil se dědeček. "Jdeme nahoru pěšky. Není to víc než půldruhého kilometru."

Vytřeštili na něho oči.

"Myslíte to vážně?" zeptal se nedůvěřivě Martin.

Renda bleskurychle vypočítal úhel stoupání. Ještěd má pod lanovkou průměrný sklon přes pětatřicet stupňů. Pořádný padák! Ostatně nemusel ani počítat, postačilo se na tu střechu podívat. To znamená, že polezou přes kilometr tak strmým svahem, jako kdyby šli po schodech. Kolikpak měří na výšku průměrný schod? Asi tak patnáct čísel. Jestliže to je na vrcholek čistých čtyři sta metrů výškového rozdílu, rovná se to dvěma tisícům šesti stům schodů.

Do pytle! Dva tisíce šest set schodů! Pěšky do sto třicátého patra. Na špičku Eiffelovky. Kdepak Eiffelovky, ta má jenom něco přes tři sta metrů. Jako kdyby lezli na nejvyšší mrakodrap světa. Jestli je vůbec nějaký mrakodrap tak vysoký. A k tomu s rancem na zádech, v letním vedru. Komupak by se chtělo do tak nesmyslného podniku?

Renda věděl docela jistě, že jemu ne. A Dan s Martinem asi taky nemají chuť zničit se hned první den, na samém začátku velké cesty. Jen Danův střelený dědeček povídá:

"Tak co, chlapci, jdeme pěšky, ne? Proč tady máme hodinu tvrdnout. Tohle je první překážka na cestě k Soví jeskyni. Když před ní couvnete, nikdy k cíli nedojdete."

Neřekli na to nic.

"Jestli chcete, vezmu někomu batoh."

Trochu je svými řečičkami zaskočil, připadali si před tím starým člověkem jako malí kluci, kteří začnou fňukat, že je bolí nohy, sotva vytáhnou paty z domova. Neochotně si hodili rance na záda a vykročili vzhůru po strmé horské stezce. Dědečkovu nabídku, že jim může něco nést, hrdě odmítli.

Stoupali průsekem přímo pod lanovkou, pěšina se místy měnila spíš ve vysoké stupně, vedoucí kamsi do nebe. Cítili, jak srdce zrychluje tep, dýhali zhluboka a sípavě. Na čele jim vyrazily kapičky potu, stékaly do očních koutků a nepříjemně štípaly.

Všichni tři měli na Danova dědečka trochu zlost, nejvíc asi Renda, ten chvílemi nadával skoro nahlas, ale moc si tím neulevil. V úvodní fázi výstupu se tajně těšil, že tomu dědkovi brzy dojde dech, zvláště když bude pokračovat tempem, které nasadil na prvních metrech. Děda však rázoval první, protivně svěží, někdy na kamenný stupeň nevystoupil, ale vyšvihl se na něj, jako kdyby mu bylo dvacet. Rendu nejvíc štválo jeho věčné -chlapci, to je nádhera! Chlapci, to je rozhled! Chlapci, to je dnes krásně!

Dan raději nekoukal moc vzhůru, díval se spíš napravo a nalevo od pěšinky, aspoň ho tak nedeprimovala výška, kterou měli ještě zdolat. Objevil přitom, že na některých keřích v průseku se červenají zralé plody.

Maliny! Těch tam bylo! Celé plantáže. Ani jste nemuseli přecházet od jednoho keříku ke druhému, stačilo se zastavit a trhat. Některé se velikostí blížily třešním. Byly už zralé a tak sladké, že se na jazyku jen rozplývaly. Martin je házel do pusy jednu po druhé, Renda si vždycky nejdřív natrhal plnou hrst a pak je snědl najednou. Dan každou malinu důkladně prohlédl, a když v ní našel červa, s odporem ji zahodil.

"Ty fajnovko," posmíval se mu Renda, "maliny s červem jsou nejlepší."

Nejvydatnější."

Danovi ty řečičky nebyly příjemné, kazily mu chuť. Pak si Renda hodil do pusy hrst malin i s plošticí a bylo po legraci. Ten prskal! Ploštice, takové ty placaté zelené potvůrky, co vegetují na malinových keřích, jsou sice na pohled zajímavé, ale mají hrozně odpornou chuť. Danovi stačilo, aby snědl malinu, na které ploštice seděla někdy před hodinou, a udělalo se mu nanic. Rendovi se teď dokonce podařilo tu plošticí rozkousnout!

"Nechutná?" smál se Dan. "Maliny s nádivkou jsou přece nejlepší!"

Ještě chvíli si z Rendy utahoval, ale pak zahlédl v trávě vlnivý pohyb.

"Had!" vykřikl varovně.

Srdce se mu úlekem skoro zastavilo. Místo aby udělal normální krok, třeba o trochu delší, nadskočil vysoko do vzduchu, takže dopadl těsně za malým hnědým plazem, který ho tak vyděsil. Okamžitě si uvědomil, že to není had, jen obyčejný slepýš. Tenhle hloupý omyl se mu stával dost často, několikrát se tím dokonce ztrapnil před lidmi.

"Kde, kde, ukaž!" žene se k Danovi Martin.

Ten kluk má nejspíš nedostatečně vyvinutý pud sebezáchovy, vzal by snad do ruky i brejlavce, kdyby někde nějakého potkal. U rybníka Hejtman žije dost užovek a Martin je proslulý tím, že je loví holýma rukama. Dokonce si klidně takovou

Soví jeskyně

slizkou potvoru strčí za košili. Dan by užovku nevzal do ruky, ani kdyby mu za to někdo nabídl tisícovku. Prostě má k hadům nepřekonatelný odpor.

"Co se plašíš?" řekl Martin zklamaně, když uviděl pouhého slepýše.

"Dejte pozor, kam šlapete," připomněl dědeček. "Tady ve skalách jsou i zmije."

"Vážně?" zeptal se trochu nedůvěřivě Renda.

"Je jich tu dost, ale museli byste mít velké štěstí, abyste nějakou viděli."

Dana ta slova uzemnila. Velké štěstí! Spíš by měl říct velkou smůlu.

"Stejně si dejte pozor, člověk nikdy neví," řekl dědeček. "Žádná zmije nemá moc ráda, když jí někdo šlape na ocas."

Vypravoval pak, jak před lety lezl nedaleko odtud na cvičnou horolezeckou skálu. V jednom místě se chytil rukama úzké římsy, začal se na ni přitahovat, a když se dostal hlavou na její úroveň, vidí, že přímo před jeho obličejem leží stočená zmije. Hlavičku zvednutou, nervózně vystřelovala z tlamičky rozeklaný jazýček a varovně syčela.

"Radši jsem se zase spustil dolů," uzavřel svoje vyprávění.

Dana tím nepovzbudil, při dalším výstupu se lekal každého šustnutí, každého kořene.

Poslední úsek cesty vedl mezi skalami a kamennou sutí. Jak stoupali výš a výš, smrky byly stále nižší a sukovitější, přibývalo suchých stromů. Jehličí a kůra z nich dávno opadaly, zůstalo jen holé dřevo, šedivé, rozpraskané.

A najednou stáli na vrcholu Ještědu, který se koupal v záplavě letního slunce.

Dole v liberecké kotlině se vlnil horký vzduch, zato zde, tisíc metrů nad mořem, vál svěží, chladivý vítr. Vystoupili na kruhovou rampu kosmického hotelu, obešli ji kolem dokola a přehlédli odtud snad polovinu Čech. Viděli i do Německa a Polska. Na východním obzoru svítily holé hřebeny Krkonoš. A jak obcházeli věžovitou stavbu dál po směru hodinových ručiček, objevovaly se před nimi a zase mizely Kozákov, Trosky, Bezděz, Ralsko. Nejvíce je rozechvěl pohled k západu, táhlý hřeben Lužických hor se tam rozpadal na řadu hor a hůrek, připomínajících tvarem spíše exotické sopky než české kopce. Tam někde jsou i Jetřichovické stěny, kraj, o kterém Danův dědeček tvrdí, že je to nejkrásnější kout v dnešních Čechách. V těch zapadlých končinách se kdesi skrývá i tajemná Soví jeskyně, cíl jejich velké cesty.

Martin rozložil na žulovém balvanu mapu a Danův dědeček jim ukazoval místa, která stojí zato, aby je při svém putování navštívili. Poprvé slyšeli o Horce, pravěkém Hradišti, ledovcové moře u Bílého Kostela, Popově skále s úžasným výhledem. Sloních kamenech, katakombách v Jablonném, skále smrti, oboře, v níž se skrýval opuštěný zámek Vřísek, hoře zvané Klíč, Loupežnickém hrádku.

Některá z těch jmen je příjemně vzrušovala, rozněcovala jejich fantazii.

"Měli byste si vypracovat přesnou trasu, kudy půjdete," řekl dědeček. "A rozvrhnout celou cestu na denní etapy. Stanovte si jednu zásadu: dojít každý den k cíli, který jste si vytýčili. Ať se děje, co se děje. Nemělo by vás od toho odradit ani horko, ani zima. Pokračujte v pochodu i za deště. Pamatujte na starou horolezeckou zkušenost - co na vás zmokne, to na vás taky uschne."

Martin vytáhl z kapsy zápisník a začali společně sestavovat plán cesty. Nahlíželi stále do rozložené mapy, ležela před nimi jako barevný, zmenšený obraz krajin, kterými budou zanedlouho procházet. Když se Dan nad ní skláněl, měl pocit, že sedí v průzkumném letadle a dívá se okénkem dolů do propastné hloubky - ty zelené plochy jsou lesy, úzké stužky silnice a shluky černých obdélníků podhorské vesnice. Mapy ho vždycky okouzlovaly, přibližovaly mu vzdálené kraje skoro na dosah, mohl z nich vyčíst, kde stojí zříceniny středověkých hradů, kde jsou v lesích skryté rybníky, opuštěné lomy, jeskyně, putoval nad nimi aspoň ve své fantazii podél neprozkoumaných říček. Teď si ji prohlížel s ještě větším zájmem, protože na ní byly neznámé končiny, o nichž slyšeli tolik pěkného a kterými budou už dnes, zítra a v dalších dnech procházet.

"Je čas vyrazit," řekl nakonec dědeček. "Doufám, že se nevrátíte z půli cesty a dojdete až k Soví jeskyni. Všimněte si i maličkostí, kolem kterých půjdete. Jinak se vám bude zdát putování málo zajímavé. A pamatujte na pověst o třech prutech Svatoplukových - dokud budete svorní, přemůžete snadno všechny překážky. Ze všeho nejdůležitější je, abyste si spolu dobře rozuměli, pak vás nemůže nic ohrozit, ani špatné počasí, únava, hlad, žízeň."

Potřásl jim rukou, obrátil se a začal sestupovat po strmém srázu do údolí.

Chvilí se za ním dívali, potom si hodili rance na záda a pustili se po pěšince sbíhající z vrcholku Ještědu na opačnou stranu.

Až k turistické chatě na Pláních je vedla červená značka. Z otevřených oken horské restaurace zaznívaly mužské hlasy a cinkot sklenic.

"Zajdeme si na limču," navrhl Dan.

Vstoupili do sálu a postavili se k výčepnímu pultu.

"Jedno pivo," poručil si Renda.

Šenkýř si ho přeměřil očima a povídá:

"Kolikpak ti je chlapečku?"

"Devatenáct," řekl Renda. Ani při té nehorázné lži nemrkl.

"Leda tak za pět let."

Teď zase trochu přeháněl hospodský, protože Renda skutečně nevypadá na svých patnáct let, spíš mu lidé hádají o rok dva víc, jeho vytáhlá postava, boty pětačtyřicítky a světácký výraz v obličeji dokážou zmást některé horší pozorovatele.

Dotočil poslední pullitr, sebral všech pět plných sklenic obratně do jedné ruky a roznášel je hostům u stolů. Když se vrátil k pípě, obrátil se na Martina a Dana.

"Co vy si dáte?"

"Pivo," řekl nasupeně Renda.

"Já limonádu," řekl Dan.

"Jednu kofolici," řekl Martin.

Hostinský vytáhl z přepravek dvě lahvičky, jednu žlutou, druhou černou, zručným pohybem z nich odstranil kovové korunky a vylil obsah do dvou sklenic - pracoval současně oběma rukama. Rendovu objednávku ignoroval.

"Tak šéfe," řekl Renda. "Co bude s tou plzní?"

"Školákům nečepuju."

"Sakra, povídám, že je mi devatenáct. Pryč."

"Máš občanku?"

"Jasně."

"Ukaž."

"Momentálně ji nemám u sebe."

"Tak si pro ni dojdi."

Prostě mu pivo nenačepoval. Rendu to rozhořčilo. Když ten chlap nestojí o kšeft, nedám mu vydělat ani ň!

"Tak bych prosil sklenici vody," řekl zarputile.

Čekal, že se hostinský rozčílí, ale přepočítal se. Natočil z kohoutku vodu a soupl ji po plechovém pultu před Rendu.

"Prosím."

"Dědek jeden protivná," nadával Renda ještě venku a nevybíravým přídavným jménům, která spojoval se jménem hostinského, dával ženské koncovky, aby ho ještě víc potupil.

"Ten s tebou vyběhl," smál se Martin.

"Pch," řekl Renda podrážděně, "kdybych měl chuť udělat mu scénu, tak jsem ji udělal. To si piš! Ale nestojí mi zato."

To se ví, že si pivo objednal hlavně proto, aby se před kamarády vytáhl. Dosáhl však pravého opaku. Spíš se trochu shodil.

Za restaurací vstoupili opět do lesa. Cesta tu byla čerstvě vysypaná štěrkem, po hrubém kamení se nešlo právě nejlíp, a protože na obou stranách rostlo husté mlází, nemohli odbočit. Dan s Martinem nadávali potichu, Renda nahlas. Potom Renda náhle zmlkl, zastavil se a sedl si na bobek.

"Pánové, něco mám!"

Martin se k němu vrátil.

"Kdes to sebral?"

"Tady," ukázal Renda do štěrku pod nohama.

"To je přece achát!"

Renda držel v dlani nevzhledný oblázek, podobný tlusté čočce, velký asi jako pětikorunová mince, na povrchu podobený, se žlutými, šedivými a bílými skvrnami. Jeden konec měl ulomený a právě v místě lomu bylo vidět, že se pod nevzhlednou slupkou skrývá umělecké dílko přírody. Síť jemných linií, z nichž každá vykreslila na průřezu kamene obrazec podobný gotickému oknu. Renda napočítal dvaáctýřicet krivek, probíhajících rovnoběžně, každá byla uzavřená, nikde nezačínala ani nekončila, s žádnou jinou se neprotínala - a co bylo nejpodivuhodnější, všechny měly trochu jiné zbarvení. Ve středu kamene byly pískové hnědé, tmavší odstín se tu pravidelně střídal se světlejším. Dál byla vždy jedna vrstvička bílá a jedna narůžovělá, u okraje se bílé změnily ve fialové a nejsilnější křivka na obvodu zlomu svítila cihlovou červení. Polodrahokam putoval z ruky do ruky a skončil v Rendově kapse. Takový kámen by nezahodil ani člověk, který se o nerosty jinak vůbec nezajímá.

"Rád bych věděl, kde se tady ten achátek vzal," řekl Martin.

Začali si všimat, po čem šlapou. Cesta nebyla zpevněna světlešedou žulou jako lesní silničky v jejich rodném kraji, štěrk měl hnědou zemitou barvu a bylo na něm plno světlých plošek. Dan zvedl kámen posázený zelenými zrníčky olivínu. To už všichni tři tušili, že nákladní auta sem přivezla neobvyklý materiál z nějakého zvláštního lomu. Jejich tušení se brzy proměnilo v jistotu. Tentokrát

Soví jeskyně

měl štěstí Martin, našel kousek bílého křemene s výraznými krystaly na spodní straně. Ty krystaly byly navíc zářivě fialové.

"Ametyst!"

Posedla je stejná horečka, jaká zachvacuje muže v krajích, kde bylo objeveno zlato, opály nebo diamanty. Tempo pochodu se snížilo na tři sta metrů za půl hodiny, našli další tři achátky, spoustu olivínů a rozmanitě zbarvené křemeny, některé tak průzračné, že připomínaly křišťál. Nejzajímavější kus objevil Renda, polovinu toho kamene tvořil neúplný achát, druhou polovinu ametyst.

Od dřevorubců, kteří tam pracovali, se dověděli i místo, odkud se polodrahokamy dostaly na lesní cestu v Ještědském pohoří.

"Ten štěrk přivázejí z lomu u Hodkovic."

Při drahokamové horečce si s nimi nepěkně zahrála turistická značka. Zrádně jim za Pláněmi uhnula doprava na takovém místě, kde si vůbec nevšimli, že z vozové cesty odbočuje sotva znatelná pěšina. Prostě šli a šli a očima prohmatávali každý metr silničky a najednou vidí, značka nikde. Martin přezkoumal mapu a řekl:

"Vracet se nebudeme. Pustíme se lesem přímo na západ a za chvíli musíme narazit na značku."

Odbočili tedy z vozové cesty do terénu a pustili se po strmé stráni šikmo dolů. Nejdřív se jim šlo docela dobře, po holé pláni zarostlé jen nízkou drsnou trávou. Sotva však zapadli do houštin, už to začalo. Prodíráni mezi větvičkami, které člověka švihaly do obličeje, padání po kluzkých kořenech, přelézání žulových skalek, sešupy po prudkých stránkách. Patnáctistupňový svah se může člověku zdát poměrně mírný, ale když máte po takovém svahu sestupovat, vidíte, že je to pořádný padák. A když je na tom padáku husté mláží, plné balvanů, trouchnivějících pařezů a děr, připadá vám to spíš jako sestup do horoucích pekel než čtvrt hodinová procházka lesem. Než měli za sebou prvních sto metrů sestupu, byli všichni tři zasmolení, podrápaní od souček, v bolech měli plno hlíny a kamínků. Kromě toho sebou každý nejméně třikrát práskl, tak zrádný tam byl terén. První pády je rozveselovaly.

"Copak hledáš na zemi. Martane? Něco jsi ztratil?"

"Kampak lezeš po čtyřech, Rendo?"

"Nelehej si, Dane, ještě nejsme na Horce."

To se ví, že ty rádoby vtipné poznámky měli vždycky jen ti, kteří sebou právě nepláclí. Kdo zahučel do výmolů zakrytého vějířem kapradin, nebo uklouzl na vlhkém klacku, tomu moc do smíchu nebylo. Když sebou seknete ve městě, je to sice nepříjemné, ale prostě se hned zase zvednete, trochu se oprášíte a jdete dál. Hodíte-li však tygra v takovém terénu, jaký je na svazích Ještědského hřebene, a máte k tomu na zádech krosnu, která vás přiklepne k zemi, dá vám to někdy pěknou fušku, než se zase postavíte na nohy. Zvlášť zahučíte-li do jámy po vyvráceném stromu hlavou napřed a vaše nohy zůstanou nahoře. Než se z takové pasti vyhrabete, máte ruce a někdy i košili jako splešfule blátivá, protože svahy jsou plné mokřin a potůčků.

Pády se opakovaly tak často, že si přestali dělat jeden z druhého legraci a jen hlasitě nadávali. A když konečně narazili na pěšinu se ztracenou značkou, byli za všechna protivenství odměněni. Stezka je po chvíli dovedla k vodopádku. Nebyl sice nijak zvlášť velký, ale člověk z rovinnatého kraje se s velkým zájmem zadívá i na sedmimetrovou skalní stěnu, ze které se vrhá dolů tenká stružka.

"Ten je, co?" řekl nadšeně Dan.

Martin natáhl obě ruce do padajících vod, proud se rozstříkl v roj drobných kapek, a jak mezi stromy pronikaly pod skálu paprsky odpoledního slunce, vytvořila se ve vodní tříšti miniaturní duha.

Co vlastně člověka na vodopádech tak udivuje? Proč je ochotný zajít si třeba dlouhé kilometry, jen aby viděl místo, kde koryto potoka nebo říčky tvoří vysoký stupeň a vody se tam řítí střemhlav do propasti? Je to přece pořád stejná voda jako nad vodopádem i pod ním. Snad nás k nim přitahuje jejich věčný hukot, zvonění, zpěv. Vodopád pod Ještědským hřebenem nebyl ani zvlášť vysoký, ani mohutný, a přece u něho Martin s Danem a Rendou stáli dlouhé minuty a nemohli odtrhnout oči od stříbrné stužky, která padala obloukem z temene svislé černé skály a dole na kamenech se tříštila v tisíce jiskřících kapek. Byl to vlastně docela malý vo-dopádek, místo dunění vod slyšeli spíš jakousi vodní zvonkohru, stále stejnou, a přece úžasně proměnlivou.

Nakonec ze sebe shodili šaty a vlezli si přímo pod vodopád. Horský potok byl i v parném létě ledový. S odvážným pokřikem vbíhali do padajícího proudu, bylo to jako švihnutí bičikem, člověk se až zajíkl, když se o rozpálená záda rozstříkl studený proud.

Právě ve chvíli, kdy se chystali na další cestu, šli kolem tři mušketýři. Dan měl nejdřív pocit, že se mu to jen zdá, takové to byly postavy. Jako vystřižené

Soví jeskyně

z divadelní veselohry. Hodně střelené veselohry. Jeden měl na hlavě bučku s dlouhým bažantím pérem, vypadal jako Babinský, ale protože ten kluk byl hubený jako plaňka a měřil minimálně dva metry, zdálo se vám, že koukáte spíš na Dlouhého z pohádky. Jeho partáci mu říkali Čára. Druhý z čundráků měl na sobě krzno - hrozně umolousaný ovčí kožíšek, chlupama navrch. Jeho nohy vězely v nesmyslných shmovačkách, jak se nosily naposledy za třicetileté války. Vlasy by mu záviděl i biblický prorok, tak je měl dlouhé, svazoval šije čelní páskou po způsobu indiánů a profesionálních tenistů. Na té pásce z jemné kůže byl vpředu ornament, vyšitý barevnými korálky, vypadalo to zajímavě. Nejspíš se jmenoval Honza, ostatní dva ho oslovovali Džony. Kdybyste náhodou potkali někde v lese toho třetího, pomysleli byste si, že máte co dělat s Jurou Jánošíkem. Kolem boků ho svíral opasek, jaký by mu všichni zbojníci hrozně záviděli, široký nejméně čtyřicet centů a pobitý tolika stříbrnými gombíky, až oči přecházely. Ten opasek se vpředu zapínal na čtyři úzké řemínky, takže když si ten kluk potřeboval někdy rychle odskočit, nemohl to včas stihnout. Ve zbojnickém stylu měl i halenu, ale trochu se s tím nerýmovaly jeho kalhoty, na nich jste okamžitě poznali, že to kdysi bývaly dlouhé džíny a jejich majitel je přesíl na polokrátké prostě tak, že jim utrl kus nohavic. Dan s Martinem a Rendou už potkali v životě spoustu trampů, vandráků, čundráků a somráků, obvykle nosili maskáče a vojenské kanady, na rukávě znak své osady, případně kolem krku šátek, někdy mezi nimi byla pěkná čísla, ale něco takového jaktěživ neviděli. "Hele, tři mušketýři," poznamenal Renda. "Po třech stech padesáti letech," řekl polohlasně Martin. Dan si byl jistý, že to ti tři slyšeli, trochu se polekal, neměl chuť dostat do nosu, ti kluci byli jednak o dost starší, bylo jim aspoň osmnáct, a kromě toho měl s takovými výstředními individui jistě neblahé zkušenosti. Proto jim řekl ahóóój a snažil se, aby jeho pozdrav zněl přátelsky. "Tě vidím," odpověděl Čára a dotkl se jedním prstem své loupežnické hučky. "Já vám kynu ledabyly," řekl Džony a zvedl ruku tak, jako zdravívají státníci z tribuny pochodující zástupy. "Kam se valíte?" zeptal se třetí mušketýr. "Na Horku," řekl Dan. "kam vy?" "Rovnou za nosem," odpověděl Čára. "To to asi pěkně šněrujete, co?" sekl jazykem Renda. Narážel na Carův nos, který byl - mírně řečeno - poněkud křivý. "Jak to myslíš?" "No - jestli jdete rovně za tím tvým čuchometrem, tak si občas zajdete," objasnil Renda Carovi svůj výrok. Dan čekal, že vypukne mezinárodní konflikt, ale Čára reagoval jinak. "Jo tak - na tom něco je, někdy kapánek kufříme." Potom dodal na vysvětlenou: "když člověk boxuje, dostane v ringu občas do čenichu." Ukázalo se, že obě party míří stejným směrem, a tak šli společně a kecali o všem možném. Tři mušketýři jim řekli, že jdou do svého kempu na Čertově zdi. Byli to trochu jednodušší mládenci, ale v lesích se vyznali. Kdyby neměli na sobě ty šaškovské hadry, řekli byste, že jsou to úplně normální kluci. Co z toho ti cvoci mají, říkal si Dan, že se takhle oblékají? Dan by se do něčeho takového neustrojil, ani kdyby mu za to nabízeli milión. Jestli něco nenávidí, pak je to pozornost, kterou mu věnují jiní lidé. Prostě se necítí ve své kůži, když jsou na něj upřeny cizí oči. Tihle kluci ale zřejmě o to hrozně stojí, aby na ně zírala celá Evropa. Vyšli z lesů a před nimi se otevřely volné pláně. Zelené louky sbíhaly po mírných svazích do údolí, kde svítily v odpoledním slunci střechy rozptýlených vesnických chalup. Na cestu jim vyhrávaly sbory lučních kobylek. Poprvé zaslechli jejich cvrčení někdy kolem desáté hodiny, v poledne znatelně zesílilo a teď už zněl hudbou kobylek celý kraj. Na každé mezi, u každého příkopu, z každé louky se ozývali ti neúnavní muzikanti. Rendovi připomínalo jejich zvonivé drncení zvuk babiččina starého šicího stroje. Dan v něm slyšel zastřené chrčení svého budíka. Jen Martin dobře znal drobné tvorečky, kteří ty zvuky vyluzovali, a věděl, jak to dělají. V dálce se objevila osamělá hora, strmý, zalesněný kužel, trčící vysoko nad okolními poli a loukami. Nemuseli se ani dívat na mapu, hned věděli, že je to Horka, onen pověstný kopec, složený z pískovce a sopečného čediče, dnes opuštěný, zarostlý lesem, ale v dávné minulosti obydlený lidmi. Na jeho vrcholku bývalo pravěké hradiště.

* * *

Dech poledního parna a chladny luční vír. A píseň jednotvárná zní ze

stostrunných lyr.

FRANTIŠEK HRUBÍN: MOTÝLÍ ČAS

* * *

3. HORKA

Když se v Jiříčkově loučili s třemi mušketýry. Čára jim řekl:

"Zejtra večer je v rokli pod Hamrštejnem potlach. Pořádá ho osada Hurikán."

"Budou tam fidlat Falešní hráči. Znáte je, ne?" dodal Džony.

Tahle jména - Hurikán a Falešní hráči - jim nic neříkala, nejspíš to jsou tramské osady známé jen tady v okolí.

"Uvidíme," odpověděl Dan. "Možná že se tam podíváme."

Potom si potřásl rukama a Renda s Martinem a Danem se vydali luční cestou k Horce. Na jejím úpatí je čekalo překvapení. Lidské obydlí vytesané v kolmé pískovcové stěně. Skutečný dům s místnostmi, dveřmi, okny a komínem, jenže celý ve skále. Místo střechy byly nahoře drny, z nich vyrůstaly staré stromy, břízy, modříny a borovice. Kdo stál před hlavní frontou, viděl jen dvě zdi, čelní a pravou boční. Skála byla na těchto stranách dokonale svislá, vysoká nejméně šest metrů. Na levé straně mizel podivný dům v beztvarem pískovcovém bloku, jako kdyby neznámý budovatel byl teprve v polovině své práce a vysekal zatím jen část stavení, s třemi okny a vstupními dveřmi. Okna a dveře tam vlastně chyběly, zůstaly po nich jen prázdné otvory, ale při pohledu z odstupu se zdálo, že vidíte okna i dveře. Nebyly tam, a přece tam byly.

Na opuštěný dům vytesaný ve skále člověk nenarazí každý den.

"To je senzace!" řekl nadšeně Dan.

A Renda se zmohl jenom na udivené:

"Páni!"

Vysokým obdélníkovým otvorem vstoupili do první místnosti, jakési úzké předsíně. Uvnitř bylo šero a příjemné chladno. Chvilí trvalo, než se jejich oči, oslněné jasným letního dne, trochu rozkoukaly. Podlaha, strop i stěny byly z hnědožlutého pískovce, tak čistě opracovaného, že v něm skoro nezůstaly stopy nástrojů, kterými kdysi dávno neznámý člověk trpělivě vysekal umělou jeskyni. Vstupní místnost nebyla nikde širší než dva a půl metru, ale vedla dost hluboko do nitra skály. Dalšími neexistujícími dveřmi s vysokým prahem se dostali do prostorného pokoje, kam padalo světlo třemi velkými okny. Nikde se nemuseli shýbat, strop byl všude tak vysoký, že na něj ani nedosáhli. Pod okny v čelní stěně objevili lavici, která obyvatelům sloužila jako lůžko, na jedné straně končila zvýšeným kamenným stupínkem, jakýmsi pískovcovým podhlavníkem. I tady byla podlaha čistě umetená, jen v jednom koutě ležela zásoba na-štípaných březových polínek.

Renda v sobě nezapřel profesionální stavařský zájem, hned začal zjišťovat tloušťku stěn. Naměřil osmdesát centimetrů a s uznáním řekl:

"Tyhle zdi v zimě nepromrznou!"

Při dalším průzkumu narazili na kruhový otvor, kdysi patrně sloužil jako komín. Jinak tu po dávném majiteli nezůstaly žádné stopy. Jen spousta nápisů vyprávěla o lidech, kteří do těchto míst zabloudili a museli svou přítomnost zaznamenat vyrytými iniciálami svého jména, případně i datem návštěvy. Nejstarší letopočet udával rok 1845.

"Kdo to tady vlastně všechno udělal?" vyslovil Martin nahlas otázku, kterou si kladli všichni tři.

Vedle dveřního otvoru visela na skalní stěně plechová tabulka, ale déšť s větrem ji za dlouhá léta tak poničily, že jim dalo dost práce, než rozluštili část textu. Dověděli se jen to, že se tomuto podivnému obydlí říká Skalákovna a jakási spi...at..lka...li.a sv-..lá o něm naps..la .oví.ku.

Skalákovna, Skalákovna, opakoval si v duchu Dan. Kde jsem to slyšel? Nakonec se mu podařilo vylovit z hlubin paměti nejasnou vzpomínku. Někdy před dvěma léty probírali v hodině české literatury dílo Karolíny Svede a učitelka jim tehdy četla úryvky z povídek a vyprávěla obsah některých románů. Po pravdě řečeno, nikoho to tehdy moc nezajímalo, ta ženská popisovala dost nudné doby dávno minulé a lidé v jejích příbězích mluvili zastaralým jazykem, vyjadřovali se hrozně nepřírozezně. I názvy jejích literárních děl byly prapodivné, Frandna, Nemodlenec, Šéfka, Kantůrčice. Danovi se do pamědi zapsala jen jedna historka, zapamatoval šiji nejspíš proto, že byla trochu strašidelná. Hlavní úlohu v ní hrál chlapík, který žil kdesi na severu pod horami. Byl to vyhlášený ochmelka, vysedával v jednom kuse v hospodě. Za čas propil všechny svůj majetek, i svou vlastní chalupu. Jeho rodina ztratila střechu nad hlavou a musela se odstěhovat do lesa. Tam pak žili v jeskyni nebo kde a všichni postupně pomřeli na nemoci,

Soví jeskyně

hlad a zimu. Naživu zůstal jen jeden syn, jakpak mu říkali...nějak jako skalník nebo Skalák, ano, byl to docela jistě Skalák - Skalák - Skalákovna-.Tu přezdívku dostal proto, že bydlel v domečku vytesaném do skály. Nejdřív se zdálo, že ten Skalák-syn bude lepší než Skalák-otec, ale pak začal pít jako jeho táta a skončil stejně špatně. V zoufalství se před svým skalním obydlím oběsil.

Dan teď svým kamarádům vypráví, co si z povídky Karolíny Světlé zapamatoval, je si už jistý, že se děj odehrával v minulém století právě v těchto místech.

Na Martina pochmurný příběh zapůsobil skličujícím dojmem a skalní obydlí mu už nepřipadalo tak báječné. Stará tragédie sem vrhala stín přes půldruhá století.

Když víte, že stojíte v místech, kde nějaký člověk dobrovolně skončil svůj život, není vám dvakrát veselo ani za slunečného dne.

Renda však neztratil dobrou náladu, dokonce si z tragického osudu Skalákovy rodiny dělal legraci. Nebo to jen tak hrál?

Od Skalákovny vedla na vrchol kuželovitého kopce úzká stezka. Propletla se mezi vzrostlými stromy a brzy zapadla do zelených keřů. Těch keřů stále přibývalo a zakrátko z nich byla skutečná džungle. Když Dan četl o neproniknutelných houštinách, mívával vždycky dojem, že autor trochu přeháněl, těžko si uměl představit porost tak hustý, aby se jím nedalo prolézt. A přece na takovou neproniknutelnou hradbu narazili na úbočí Horky. Napravo i nalevo od stezky, která nebyla nikde širší než metr, bujelo tolik bylin a keřů, že nikde nemohli odbočit, okamžitě by uvázli v pichlavých šípících, ostružinách a hlozích. A navíc by se pekelně popá-lili o kopřivy, rostly jich tam celé záhony. Některé měly na výšku dobré dva metry, stačilo o ně lehounce zavadit a už se člověku zabodla do rukou a do obličeje spousta žahavých osmiček. Ty osmičky byly sice neviditelné, zato pálily hůř než štípance od rezavých mravenců. K tomu všemu pěšina šplhala vzhůru po strmém svahu a byla proklatě kluzká, v některých místech se Dan cítil jako příslovečná koza na ledě.

Když vyšli od Skalákovny, jeden přes druhého něco povídali, snad aby zahnali tísnivý dojem, který v nich zanechalo Danovo vyprávění. Ale veselé řeči jim rychle došly, pak už se ozývaly jen bolestné nebo rozhořčené výkřiky a nadávky.

"Jauvajs!"

"Do pytle!"

"Aúú!"

Vrcholek Horky je čistých sto výškových metrů nad Skalákovnou. Výstup netrval déle než deset minut a díky kopřivám, pichlavým křovinám a kluzkému blátu ani nepostřehli, kdy přelézali tři kruhové valy, o kterých se zmínil Danův dědeček. Hradba keřů se náhle rozestoupila a stáli na nevelké travnaté plošině, odkud se otvíral úžasný panoramatický rozhled po kraji. A chlapci věděli, že našli nejkrásnější tábořiště pro první noc.

Martin měl pocit, že se octl na pohádkovém létajícím koberci, který si to právě plachtí od Ještědu někam k Bezdězu. Vrchol Horky nebyl ostatně o moc větší než koberec ze zámecké komnaty a v husté trávě, mezi voňavými bylinami, se leželo příjemně jako na tlustém peršanu.

Dan si tu zase připadal jako na atolu, korálovém ostrůvku, obklopeném na všech stranách zeleným mořem. Horka byla kolem dokola zarostlá keři a listnatými stromy, planými třešněmi, javory, břízami, hlohem, černým bezem, a jejich kadeřavé koruny se skutečně podobaly zvlněné mořské hladině.

Z Ještědu viděli do větších dálek, ale tady na ně kruhový rozhled zapůsobil silněji, snad proto, že tu nebylo ani stopy po civilizaci a nestál vedle nich žádný cizí člověk.

Chvilí se těšili z kouzelného výhledu, pak se ozval jejich žaludek. vylovili z batohů poslední zbytky jídla, které jim daly maminky na cestu. Dan měl dvě vajíčka na tvrdo, Renda chleba s máslem, ale to se v letním vedru rozteklo a vpilo se do střídky, takže to vypadalo, jako když ukusu-je ze suchého krajíce.

"Stolečku, prostři se," řekl Martin a položil na víčko kotlíku smažený řízek.

Renda zvedl nos a začal do něj vtahovat vzduch, jak to dělávají větrící psi.

"Co to tady tak vo-smrdí?"

"Kde pořád bereš ty řízky?" divil se Dan.

Martin snědl jeden řízek ráno ve vlaku, další dva měl k obědu a teď držel v ruce zase jeden.

"Povídám ti, že mám kouzelný stoleček," šklebil se Martin.

Renda se k němu naklonil, pozorně přezkoumal řízek očima a řekl:

"Mně se zdá, že má podezřele zelenou barvu. Ukaž, já ti ho překontro-luju."

"Pracky pryč!" pleskl ho Martin přes nataženou ruku.

"V tomhle vedru se maso kazí vážně hrozně rychle," pokračoval Renda ve své podvrtné propagandě. "Aby ti z toho nebylo špatně."

"Jen se neboj," řekl Martin s plnou pusou.

"Otrava zkaženým masem je životu nebezpečná."

Soví jeskyně

Dan pochopil Rendovu taktiku a poznamenal:

"Já bych to neriskoval. Radši bych ten řízek zahodil."

"To známe," nenechal se zviklat Martin, "já ho zahodím a vy ho seberete!"

Potom bylo chvíli ucho, každý zpracovával svoje jídlo. Martina nenapadlo, aby svým kamarádům kousek nabídl, ačkoliv měl řízek velký jako talíř. Znali se sice už hodně dlouho, jezdili do stejné chatové osady, mysleli si, že jsou kamarádi, ale jejich přátelství mělo zatím jisté meze.

"Dojdete někdo pro vodu, uvaříme čaj."

Na Horce ani v nejbližším okolí netekl jediný potůček, nebyla tam jediná studánka. A žízeň měli všichni. Martinovi se lepil jazyk na patro, Danovi docela vyschlo v puse.

"Dojdete někdo pro vodu," opakoval po Rendovi Martin.

Dan neřekl nic, ale sám se nenabídl. Bylo mu jasné, že vodu najdou až někde v prvním stavení, a to bylo od Horky skoro kilometr. A k tomu aspoň o sto padesát čistých výškových metrů níž než jejich tábořiště. Představa, že se potáhne takovou dálku a potom poleze tím šiléným stou-pákem mezi kopřivami a pichlavými křovisky s kotlíkem plným vody, nebyla pro nikoho lákavá.

"Střihneme si," řekl nakonec Martin. "Kdo prohraje, jde pro vodu."

Jeho návrh se zdál všem přijatelný, každý pevně věřil, že mu bude při losování přát štěstí.

"Tak jedem!" zvedl Renda ruku.

Začali hrát tu cvaklou japonskou hru, které se říká Kámen-nůžky-papír. Nebo taky Na blázný.

Hned v prvním kole zahrál Dan kámen a podařilo se mu tak imaginárně rozbít Martanovy a Rendovy nůžky.

"Teď vy dva!" radoval se.

Druhé kolo skončilo nerozhodně, oba soupeři zakončili pohyb ruky sevřenou pěstí.

"Oba kámen," řekl Dan. "Znova."

V příštích třech sekundách bylo rozhodnuto. Marian zabalil Rendův kámen svým papírem.

"Padej pro vodu," podával Rendovi kotlík.

"Švindluješ!" řekl Renda a trochu zvýšil hlas. "Chtěl jsi dát nůžky, ale když jsi viděl můj kámen, honem jsi otevřel ruku."

"Co kecáš?" hájil se Martin. "Dal jsem papír a ty kámen. Je to jasná věc."

, Já nekecám - ty kecáš!" vztekal se Renda.

Stáli proti sobě jako dva nepřátelé.

"Dobře jsem to viděl, ten tvůj trik!" křičel Renda.

Potom se obrátil na Dana.

"Tys to viděl taky. Řekni! No řekni!"

"Mně se zdálo, že Marian dal hned papír."

"No jo, ty abys Mariánovi někdy nenadržoval!"

Slunce svítilo stejně jako před chvílí, po nebi stále pluly bílé letní mraky, květiny opojně voněly, na vrcholku Horky však jiskřilo napětí, které sice nebylo vidět, zato je všichni cítili.

"Tak si střihněte znova," navrhl Dan.

Martin však o tom nechtěl ani slyšet.

"Vyhrál jsem a hotovo."

Danovi ta rozepře dokonale pokazila náladu. Jestli něco ze srdce nenávidí, pak jsou to hádky a spory. Už od malička se jim vyhýbá, připadá mu to nesmyslné, přit se s někým pro nějakou pitomost, která obyčejně ani nestojí za řeč. Většina klukovských rozbrojů začíná pro bezvýznamnou maličkost a někdy to končí trvalým nepřátelstvím.

"To nemá cenu," řekl otráveně. "Nechtě toho."

Ale Renda a Martin se zatvrdili a neholdali ustoupit. Dan tedy zvedl kotlík a beze slova se pustil po stezce do údolí. Snad čekal, že Renda řekne, zůstaň tady, pro vodu jdu já - ale nikdo ho nezavolal zpátky, a tak pokračoval v sestupu. V hlavě se mu honily neveselé myšlenky. Zachoval jsem se správně, když jsem ukončil jejich spor tímhle gestem? Neměl jsem se rozhodněji postavit na Mariánovu stranu a přinutit Rendu, aby dodržel pravidla hry? Marian přece nešvindloval, tak proč jsem ho důsledně nehájil, proč jsem hned couvl a navrhl, aby losovali ještě jednou? Neměl jsem Rendovi jasně a pevně říct, Marian hrál fér, zato ty hraješ falešně, seber kotlík a maž pro vodu?

Tahle podivná změt myšlenek, nebo spíš útržků myšlenek, letěla Danovi hlavou, dokud se nevrátil na tábořiště s kotlíkem vody.

Na Horce mezitím zavládlo příměří. Renda sice snadno vybuchne, ale za pár minut už obyčejně o ničem neví. Všechnu nahromaděnou zlost rázem vybije a pak je zase normální. V tomhle je po svém tátovi. A Mariin zase nemá tu povahu, aby se dlouho jitřil křivdou, která se mu stala.

Soví jeskyně

Renda se chvíli po Danově odchodu zvedl a začal připravovat ohniště. vykrojil na travnaté plošince dm a přehmul ho tak opatrně, aby jím později mohl vypálené místo zase pokrýt. Pak nasbíral v okolí ploché kameny a obložil jamku. Nakonec zatloukl do země dva kůlky, zakončené nahoře vidlicí, a položil na ně další rovnou tyč. Na topeniště nalámal nejdrobnější suché větvičky a připravil zásobu suchého paliva.

Martin šel sbírat bylinky na čaj. Na temeni Horky objevil řadu známých rostlin, které trhával s babičkou. Zlatou třezalku, voňavou mateřídoušku, dobromysl, malinové listí ajahodník.

Po návratu zastihl Dan své kamarády v družné zábavě. Oba se tvářili, jako kdyby se nic nestalo.

"To byla věčnost," řekl Renda na uvítanou.

"Měl jsi jít sám," odsekl Dan.

Renda pověsil kotlík okamžitě nad ohniště a zapálil připravenou hra-ničku.

"Než uvaříš čaj, my s Danem zatím postavíme stan," řekl Martin.

Rozložili po trávníku tmavě zelené áčko, zatloukli čtyři rohové a dva napínací kolíky, nakonec vztyčili opěrné tyče.

Když jejich spojené úsilí popisují, zdá se to všechno náramně jednoduché, řekli byste, že za dvě tři minuty stál na Horce pěkný vypnutý stan. Ve skutečnosti to trvalo skoro půl hodiny, než ten jednoduchý úkol zvládli. Martin ani Dan se v tábomické technice moc nevyznali. Byli to skuteční zelenáci. Ne že by snad nikdy nenocovali v přírodě, jejich rodinné stany se však podobaly spíš malým plátěným vilkám, patřila k nim kon-stukce z duralových tyčí a stavbu řídil vždycky tatínek.

Několikrát museli přemístit základní kolíky, protože se na plachtě nadělaly prapodivné záhyby.

"Co je to za zříceninu?" volal na ně od ohniště Renda. "Tohle že je stan?"

Koukejte ho pořádně vypnout!"

Snadno se řekne - pořádně vypnout. Ale když Dan na jedné straně přitáhl šňůru, na druhé straně vyskakovaly kolíky ze země samy od sebe, jako kdyby byly živé.

Při pátém vypínacím pokusu se stan zřítíl na Dana, který byl právě uvnitř - prostě se skácely obě opěrné tyče najednou a plátno Dana pohřbilo.

"Pomoc, zemětřesení!" volal rozjařený Dan zpod plachty.

"Vydrž! Hned tě vysvobodím!" slíboval Martin. "Jen co odklidím trosky!"

A začal koulet Dana, zabaleného ve stanovém plátně po louce. Oba se přitom chechtali jako šílenci.

"Nechtě toho, šašci!" rozcíloval se Renda. "Zničíte mi stan!"

Martin předvedl při zatloukání kolíků mistrovský kousek, kterým by vynikl i mezi těmi nejproslulejšími greenhomy. Klepl se kamenem do prstů. Třikrát za sebou!

Poprvé jen bolestně sykl.

Podruhé zařval: "Doprčic!"

Potřetí vztekle praštil kamenem o zem. Potměšilý šutr se odrazil od skalky skryté v trávě a podle známé geometrické poučky o úhlu dopadu a odrazu trefil Matřina do holeně. Martin pak mrskl zlomyslným křemenem tak daleko, že dopadl až někde za Jiříčkovem.

Dan se taky vyznamenal. Když Renda jejich dílo konečně zkolaudoval slovy: "No, teď už se na ten stan dá koukat, zvlášť když je člověk šlépěj!", Dan se celý rozradostněný rozběhl k ohničku, přehlédl přitom napínací šňůru, zákeřně schovanou za keříčkem, zakopl o ni a nejenže ji přetřhl, ale navíc se mu podařilo vytrhnout ze země dva kolíky. Stan se pochopitelně poroučel.

"Voda už vaří!" hlásil Renda.

Martin do ní nasypal nasbírané bylinky.

"Co to tam házíš?" zeptal se Dan podezíravě.

"Durman, blín, vraní oko," odpověděl místo Martina Renda.

"Cože?"

Danovi ta jména zněla povědomě. Nejsou to náhodou prudce jedovaté rostliny?

"Neboj se," uklidňoval ho Martin, "bude to čajíček jedna báseň. To jsi nikdy nepil."

"A taky už nikdy pít nebudeš," řekl temně Renda, "protože do rána budeš bradou vzhůru."

"Vážně, cos tam nasypal?"

"Nejlepší lesní směs."

Z kotlíku stoupala příjemná vůně. Měli takovou žízeň, že na dně nezůstal ani hlt.

"Zajímalo by mě, kde tady stávalo to hradiště," řekl Dan. A začal podrobně zkoumat náhomí plošinku, na níž se utábořili.

"Tady že bylo hradiště? Nesmysl!" poznamenal Renda.

Návrsí bylo skutečně tak malé, že by se tam sotva vešel jediný dům. Ani na stan

Soví jeskyně

pomalu nebylo dost místa.

"A co ty valy? Dědeček říkal, že jsou tu dokonce tři nad sebou," připomněl Dan.

"Já nic neviděl," řekl Renda.

Celá Horka zarostla hustou spleť bylin, keřů a listnatých stromů, o níž jsem už řekl, že je prakticky neprůchodná. Neproniknutelná je ovšem jen pro normálního člověka. A Dan se někdy, dokonce dost často, chová jako člověk mírně nenormální. Teď si umínil, že tvrzení o trojitěm kruhovém valu pod vrcholem Horky důkladně přezkoumá. Zatímco se Renda s Martinem blaženě rozvalovali v trávě, s rukama složenými pod hlavou, Dan zmizel v křovinách. I když ho neviděli, byli přesně informováni o jeho pohybu v zelené džungli, každou chvíli se z jejích hlubin ozvalo bolestné syknutí nebo štavnatá nadávka. Z hlohů a černých bezů se vynořil skoro až za hodinu, poškrábaný jako od celé smečky zdívočelých kocourů, ale s očima svítícíma badatelským nadšením.

"Pánové, je to fakt," řekl hlasem, jakým asi oznamují slavní vědci učené společnosti, že svým výzkumem v nitru tropického pralesa potvrdili pravdivost starých bájí, kterým nikdo nevěřil. "Objevil jsem skutečně tři valy. Běžte se mrknout. Stojí to zato. Vážně!"

Renda s Martinem v sobě neměli dost vědeckého zanícení, aby dobrovolně lezli do roští a nechali si rozdírat kůži. Snad by se zvedli, kdyby tam někde stála hradba z kamení, s ochozy a střílnami, jenže valy na Horce vznikly v pradávných dobách, tlupa primitivních lidí se opevnila před nepřáteli na nepřístupném vršku hory prostě tak, že příkré svahy na třech místech udělala ještě neschůdnější. Odkopali kolem dokola část hlíny, až vznikly na celém obvodu hory jakési malé plošinky, a získaným materiálem zvýšili strmost svahu. Obhájci hradiště se pak snadněji bránili před nájezdníky, stačilo, když do útočníků, kteří neměli na příkré stráně dostatečnou rovnováhu, trochu cvmklí a už se kutáleli dolů. Neboje prostě přetáhli klackem ve chvíli, kdy se škrabali vzhůru po čtyřech a nemohli se dobře krýt.

Dan viděl, že své druhy nepřemluví, aby se zblízka podívali na prastaré valy, a tak se natáhl vedle nich do trávy.

Renda s Martinem už byli zmalátnělí vyleháváním na slunci, neprohráli se z mrákot, ani když Dan začal mluvit o archeologickém průzkumu.

"Vsadím se, že tady nikdo nikdy nekopal."

Žádná reakce. Vzdal se tedy marné námahy. A za chvíli se také propadl do otupělého polospánku.

Slunce zvolna putovalo k západu, až zmizelo v mracích nad zeleným obzorem.

"Lidi, já bych zase pil," řekl Dan.

V horkém srpnovém dnu vypotili spoustu tekutiny. Ani navečer se ne-ochladilo, mohli zůstat polonazí, jen v trenýrkách.

Martin sebral kotlík a začal sestupovat po strmé stezce. V houštinách pořád ještě drnčely kobylinky, jejich zpěv s přibývajícím šerem stále sílil. V lukách u Jiříčkova zahlédl prvního netopýra, přeletěl tak nízko nad Martinovou hlavou, že ucítil na tváři závan vzduchu zvířeného létacími blánami. Vesničané byli zalezlí ve svých chalupách, všude už měli zamčená vrátka, musel obejít deset stavení, než se dostal na dvůr k pumpě. Než došel zpátky na úpatí Horky, večerní šero tak zhoustlo, že nebylo vidět dál než na dvacet kroků. Když procházel kolem Skalákovny, pocítil lehké mrazení. V místnostech vytesaných do skály ležela neprůchodná tma, okenní otvory připadaly Martinovi jako slepé oční důlky kostlivcovy lebky. Na kterémpak stromě se poslední Skalák asi oběsil? Před opuštěným obydlím rostlo několik akátů, v lesíku kolem se střídaly smrky, borovice, modříny a břízy. Žádný z těch stromů nebyl starší než šedesát, sedmdesát let. Skaláci tu žili v první polovině minulého století, osudný strom, na kterém skončil život poslední z nešťastného rodu, lidé dávno porazili.

Co to bylo?

Martin se zastavil a zbystril sluch. Kdesi nablízku se ozval podivný zvuk. Jako kdyby tam někdo zasténal. Nebo se mu to jen zdálo? Zatajil dech, aby mu neunikl sebeslabší šelest.

Nic. Jen zběsilé cvrčení kobylek.

A přece! Mezi stromy nad Skalákovnou praskla větvíčka. Pak se po svahu skutálel kamínek. Martin zvedl hlavu a strnul. Na borovici, která vyrůstala v příkré stráně nad vstupním otvorem do skalního obydlí, visel oběšenec.

Martinovi se vydral z pusy nelidský skřek. Chtěl se rozběhnout, ale nemohl se pohnout z místa. Na čele mu vyrazil studený pot a přitom se roztrásl, jako kdyby ho přepadl záchvat zimnice.

Když později na ty ošklivé chvíle vzpomínal, nedovedl odhadnout, jak dlouho stál před Skalákovnou bez hnutí a třeštil oči na postavu, která se lehounce pohupovala na větvi přímo nad jeho hlavou. Trval ten hypnotický stav jen několik sekund, nebo celé dlouhé minuty? Vzpamatoval se teprve tehdy, když se nahoře na

Soví jeskyně

stráni uvolnil nový kámen a spadl ze skály jen na krok od Martina. Ochromující křeč povolila, praštil kotlíkem, který celou tu dobu křečovitě svíral v ruce, a rozběhl se po stezce vzhůru.

Na tábořiště dorazil úplně vyčerpaný. Ohníček už dohořoval, v hromádce popela žhnuly řevavé uhlíky. Sedátka byla opuštěná, Rendu s Danem nenašel ani ve stanu. Teprve po delší chvíli se jeho kamarádi vynořili ze tmy. Martin na ně vychrlil strašnou novinu, ale oba zůstali nepochopitelně klidní. Renda se mu dokonce vysmál.

"Prosím tě, bůhví cos tam viděl!"

A Dan řekl:

"Uklidni se Martane. Ve tmě se i skalky a pařezy podobají lidské postavě."

"To není skalka ani keř," dušoval se Martin. "To je člověk. Visí na stromě. Vážně! Přísahám!"

"Tak se tam podíváme," řekl nakonec Renda.

Vzal baterku a začali sestupovat do údolí. Když došli ke Skalákovně, byla už taková tma, že nedohlédli ani na horní konec pískovcové stěny.

"Kde máš toho oběšence?"

Světelný kužel prohmatával stráň nad skálou, ale po visícím těle nebylo nikde ani stopy.

"Tady byl - na téhle borovici."

Martin vzal Rendovi z ruky baterku a zamířil proud světla přímo k osudné větvi. Podobala se pokřivené lidské ruce s roztaženými prsty, bezpečně ji poznal, ale byla nepochopitelně prázdná.

"Ty si z nás utahuješ, přiznej se!"

"Před chvílkou na ní byl oběšenec," koktal zmateně Martin, "viděl jsem ho na vlastní oči."

"Nezdálo se ti to náhodou?" řekl Dan.

"Jak se mi to mohlo zdát, když jsem nespál?"

"A co takhle halucinace, nemíváš je někdy?" vyslýchal ho Renda. "Bílý myšky..."

"Ne, ne," hájil se chabě Martin.

Jak jim může dokázat, že skutečně viděl na stromě oběšeného člověka, když mrtvola záhadně zmizela?

Dan zakopl o prázdný kotlík.

"Kde máš vodu?"

"Nevím, asi se vylila."

"Tak uháněj znovu do vesnice," zakončil Renda rozhovor. "Ať jsi za deset minut na tábořišti!"

Martin však odmítl jít do Jiříčkova sám. Představa, že půjde znovu kolem Skalákovny, ho skutečně děsila. Dan se tedy nabídl, že ho doprovodí.

Záhada s oběšencem se vyjasnila až ve chvíli, kdy vlezl Martin do stanu, aby se oblékl na noc. Na jeho spacím pytli ležela podivná postava - jeho vlastní tepláková souprava vycpaná trávou. Hlavu měla z Danovy šedivé čepice, na nohou Rendovy kecky. Kolem krku uvázaný tlustý provaz.

Renda! Ten blbec! Tohle je mu podobné. Takovou ptákovinu mohl vymyslet jen on. Co mu za to udělat? Zabít ho - to je málo.

Venku se ozval bohatýrský chechtot.

Martin si uvědomil, že se teď nesmí rozčilovat, ani je zasypávat nadávkami. Bude se tvářit, jako když se nic nestalo. Zasměje se spolu s nimi. Vezme jim vítr z plachet. Čekají, že bude prskat a vyskakovat - tu radost jim ale neudělá. Však se naskytne příležitost, oplatí jim to i s úrokem.

Vylezl ze stanu, pusou od ucha k uchu.

"To se vám povedlo. Dobřej kameňák!"

Tím byl celý případ s oběšencem uzavřený. Aspoň pro tuhle chvíli. Renda s Danem se už neměli čemu smát. Sesedli se znovu kolem ohniště, přihodili pár suchých větviček, za chvíli z nich vyskočily oranžové a žluté plamínky a olízly kotlík.

Ohníček svítil stále jasněji a vytvářel kolem sebe magický kruh. Takový, o jakém se často vypráví v pohádkách. Dokud seděl Martin v jeho těsné blízkosti, měl pocit naprostého bezpečí, ale když se od ohně trochu vzdálil, ztrácel jistotu, zdálo se mu, že v neproniknutelné tmě, která se usadila všude kolem v houštinách, číhají jakési neznámé nástrahy. Stokrát si mohl opakovat, že jsou tu jako v nedobytné pevnosti, že ani za bílého dne se na jejich tábořiště nemůže nikdo dostat jinudy než po stezce, kudy sem přišli i oni, ale stejně ho každé šustnutí v křovinách, každé prasknutí větvičky trochu vylekalo, a tak se raději rychle vrátil do bezpečného kruhu světla.

* * *

Soví jeskyně

Vzduch s křídly nad pasekou a slunce jako splav a pod plamennou řekou obláčky našich hlav.

FRANTIŠEK HRUBÍM: MOTÝLÍ ČAS

* * *

4. KRYŠTOFOVO ÚDOLÍ

Uprostřed noci probudilo Dana vzdálené hřímání. vyhrabal se ze spacího pytle a rozšněroval vstupní otvor stanu. Hvězdy, které zářily na sametovém nebi ve chvíli, kdy se ukládali ke spánku, zmizely za clonou mraků. Tmu na jižní straně roztál klikatý blesk. Hned nato zalila krajinu ještě hlubší tma.

"Jeden, dva, tři, čtyři," počítal sekundy, a když došel ke dvaceti šesti, dorazilo k Horce slabé rachocení hromu. Uvědomil si, že bouřka je dosud daleko, až kdesi za Českým Dubem, ale moc ho to neuklidnilo. Panebože, co je to napadlo, postavit si stan na samém vrcholku hory! Takový nesmysl! Nechali se oklamat pěkným počasím, mraky se navečer skoro úplně rozplynuly. Že je netrklo nápadné teplo! Kdyby tu aspoň byly vysoké stromy, za stanem na planince však roste jediný jilm a ten není jako hromosvod moc platný, měří sotva tři metry. Ostatně ani staré smrky a borovice by situaci nezlepšily, spíš naopak, temeno Horky je tak malé, že by nemohli přežít přímý zásah blesku.

Kolikrát už četl o lidech, kteří se schovali při bouřce pod strom a stálo je to život! Měli se raději utábořit dole na louce, tam by byli před bouřkou bezpečně chráněni.

Z mraků znovu vyjel ohnivý had. Tentokrát Dan napočítal jen do pětadvaceti.

"Kluci, vstávejte, žene se bouřka!"

Martin cosi zamumlal ze spaní a Renda se jen obrátil na druhý bok. Musel s nimi chvíli trást, než začali vnímat jeho slova.

"Co-co-co-co...?" bručel rozespalý Renda. "No tak se žene bouřka..."

Martin se posadil ve spacáku.

"Kam chceš jít? Než v téhle povidlové tmě zabalíme věci a stan, je to tady. Nebo nás bouřka chytne při sestupu."

Byl to dost pádný argument. Renda mezitím znovu usnul a Martin dal jasně najevo, že zůstane tam, kde je, protože se nic lepšího nedá dělat. Dan tedy zalezl zpátky do spacího pytle, ale po každém zablesknutí úzkostně počítal. Bouřka se nejdřív trochu blížila, ale současně postupovala dál k východu, do Českého ráje, a hřímání nakonec doznělo kdesi za Troskami. Teprve pak v Danovi povolilo vnitřní napětí. Než se zvolna propadl do hlubin spánku, umínil si, že už nikdy nebudou stavět stan na holém vrcholku hory, i kdyby odtamtud byl sebekrásnější rozhled a obloha se jim večer zdála dokonale čistá.

Večer uléhali s pevným úmyslem, že si ráno přileží aspoň do devíti. Šli spát pozdě, a kromě toho nikdy nevstávali příliš brzy, když nemuseli. A teď skutečně nemuseli, jsou prázdniny, kam by pospíchali, mají před sebou dlouhou řadu dní bez dospělých poháněčů.

Nemínili vstát před devátou, a přece vylezli ze stanu už v sedm. Nedalo se tam vydržet vedrem, tmavé plátno zachycovalo sluneční paprsky a prostor pod plátěnou stříškou se brzy proměnil v žhnoucí pec.

Od časného rána všechno nasvědčovalo, že začíná obzvlášť horký den. Rosa před svítáním buď vůbec nepadla, nebo ji slunce hned vypilo. Vlastovky a jiříčky prováděly s nebývalým zaujetím leteckou akrobacií. Včely pilně sbíraly sladkou šťávu z modrých bodláků a celý vrchol Horky zněl od východu slunce hmyzím zpěvem.

"Dojdete někdo pro vodu," opakoval Renda včerejší výzvu. "A uvařte snídaní." Sám se vysoukal ze stanu na volné prostranství jako velký modrý slimák, pořád napolo zalezlý ve spacáku.

"My jsme donesli vodu včera," řekl Dan. "Dnes je řada na tobě!"

Chvilí se dohadovali, kdo má co udělat. Martin nakonec přišel s dobrým návrhem. Jestliže si nemají otrávit putování stálými rozepřemi, musí zavést nějaký řád. Pravidelně by se měli střídat v plnění společných úkolů.

Renda tím nebyl moc nadšený, prohlásil, že práce, která není spojená s něčím zajímavým, stává se ubíjející otročinou.

"Co takhle losování, vždycky..."

"To jsme zkusili," přerušil ho Dan. "Všichni víme, jak to dopadlo."

Renda připustil, že střihání se neosvědčilo, a vyslovil se proti tomu, aby se losovalo o každou maličkost těsně předtím, než je třeba něco udělat. Všechny pracovní úkoly na celý nastávající den se rozdělí hned ráno.

"Napíšu na lístečky tři slova: sluha - nosič - kuchař," vysvětloval.

Soví jeskyně

Složím je a dám do kotlíku. Kdo si vytáhne sluhu, bude chodit až do večera pro vodu, na dříví, obstará nákupy a umyje nádobí. Nosič ponese stan a kotlík. Kuchař uvaří snídani, oběd, večeři."

Danovi a Martinovi se nápad zalíbil. Pracovní úkoly budou napsané, při tahání lístečků se nedá podvádět.

"O každou funkci budeme losovat zvlášť," rozvíjel Renda svůj plán. "Hodíme do kotlíku vždycky dva lístky bez nápisu, třetí s nápisem."

Dan namítl, že ten, kdo bude mít smůlu, koupí v jednom dni místo jedné práce úkoly dva. A když bude jeho smůla zvlášť hustá a černá, může se stát současně sluhou, nosičem a kuchařem.

"To je pravda," hájil Renda svou představu s vášní hazardního hráče, "ale proč bys musel mít jenom smůlu? Kdo bude mít kliku, nemusí do večera hnout prstem." Jedno se tomu návrhu nedalo upřít. Každé ráno vnese do ospalého vstávání příjemný vzruch. Losování se stane napínavou hrou.

Danovy pochybnosti se rozptýlily už v příštích minutách, v prvním kole téhle neobvyklé loterie. Podařilo se mu vytáhnout z kotlíku potřikrát čistý lístek.

Pro vodu uháněl do Jiříčkova Martin, Renda vařil snídani a pak bez vytáček přibalil ke své uesce stan s kotlíkem.

Zatímco jeho kamarádi vykonávali úkoly, které jim přisoudila náhoda, Dan se blahobytně rozvaloval v trávě a zpříjemňoval jim práci různými poznámkami.

"Mrskni sebou, vařečko," pobízel kuchaře. "Jak dlouho budeme čekat?"

"Objednávám dvě topinky."

"Snídani bych prosil do postele."

"Jak to, že je v čaji tak málo cukru? Nakutálej sem knihu přání a stížností!"

"Komorníku, ubrousek!"

"Tohle že je umytá lžice?"

Sluha i kuchař se tvářili jakoby nic, dokonce Danovi jeho přání ochotně plnili, a v duchu si říkali: Jen počkej, chlapečku, taky na tebe dojde. A pak se těš!

Dan předkládal stále bezostyšnější požadavky, po snídani dokonce chtěl na sluhovi, aby ho ovíval. Jak slunce stoupalo po nebeské báni, bylo čím dál sršatější.

Vstali sice už v sedm, na cestu se však vydali teprve před desátou, všechno jim trvalo nemožně dlouho, příprava jídla, balení, úklid tábořiště.

Z Horky zamířili na sever, ke Kryštofovu údolí. Rozhodli se, že nepůjdou po značených turistických cestách, znamenalo by to velkou zacház-ku. Pustili se k cíli nejkratším směrem, po silnicích, polních pěšinách a mezích. Asfalt na vozovce se brzy po ránu proměnil v měkkou lepkavou masu, na polních cestách jejich kroky vířily prach, nejlíp se šlo po mezích, kde pronikavě voněl kvetoucí svízel.

U Boleních Pasek vstoupili do lesa, ale ani tam nenašli chládek, mezi kmeny se vzduch tetelil žárem.

Dan cítil nejdřív jen horkost v rozkroku, jako kdyby si sedl do příliš teplé vany. Nepříjemné svědění se zvolna stupňovalo, bylo stále palčivější a nakonec mu každý krok působil skutečné utrpení. Chytil totiž vlka.

Komu se to ještě nikdy nestalo, nemá představu, co se za tím trochu legračním slovním spojením skrývá. Dan měl při chůzi pocit, že si opařil obě stehna na jejich vnitřní straně. Aby to tak nebolelo, začal klást chodidla víc do stran, jeho chůze se změnila v podivné kolébání, silně připomínající krok námořníků. A stejně musel pevně zatínat zuby, jinak by sykáním a sténáním upozornil ostatní, že něco není v pořádku. Začali by se ho vyptávat, a to by nebylo nic příjemného, nikomu se nechce mluvit o tom, že chytil vlka. Jako by to bylo něco nemravného. A zatím takovou útrapu snadno chytí za horkého dne i slušný člověk. Přímou ideálním prostředkem lovu na vlka jsou těsné džíny, v jakých se Dan vypravil na dalekou cestu k Soví jeskyni.

"Člověče, ty chodíš, jako když máš něco v kalhotách," všiml si Renda poněkud zvláštního způsobu Danova pohybu. Na slůvko "něco" položil zvláštní důraz.

Dan jenom mrzutě zavrčel a snažil se chvíli kráčet normálně. Pálení mezi nohama ho však brzy přinutilo k širokorozchodnému našlapování. Bolest se po čase stala tak nesnesitelnou, že se musel zastavit.

"Na to je nejlepší jelení lůj," řekl Martin, když se Dan přiznal ke svým potížím.

Jelení lůj samozřejmě nikdo z nich neměl a do lékárny to bylo bratru dvacet kilometrů.

"Budeš si muset ulovit jelena sám," vtipkoval Renda. Ale pak Dana zachránil.

Procházelí právě křížany. Před jednou z vesnických chalup stál kočárek, sedělo v něm sedmiměsíční mmě a kulilo očka na okolní svět.

"Ty, Dane," povídá Renda. "tady by se našlo něco proti vlkům. Tomu capartovi

Soví jeskyně

určité natírají večer po koupání prdelku zvláštní mastičkou."

Měl jisté zkušenosti, jeho starší sestra z něj nedávno udělala strýčka.

Dan nejevil velkou chuť klepat na dveře cizího stavení a vysvětlovat, k čemu potřebuje dětskou mastičku. Prostě mu bylo trapné mluvit o svém opruženém zadku. "Tak tam zajdu já," řekl rezolutně Renda.

Za pět minut byl zpátky a vítězoslavně nesl tubu infadolanu. Od mladé maminky dostal navíc talíř zahradních jahod. Snad byly určeny Danovi, jako útěcha za prožité utrpení, snědli je však společně a moc jim chutnaly.

Před polednem prošli sedlem mezi Malým Ještědem a Dánskými kameny a začali sestupovat do Kryštofova údolí. Z těžko schůdného horského lesa nakonec vyšli u malého nádraží.

Různých železničních stanic viděli všichni tři už desítky, ale tady zůstali překvapeně stát. Nádražíčko nebylo samo o sobě nijak zajímavé, nevelký domek z červených neomítnutých cihel, s miniaturním krytým nástupištěm a zabeđenou pokladnou, kde se už léta neprodávají jízdenky. Hned za kolejemi stráň zarostlá lesem. Všechno obvyklé věci. Udivilo je malebné panorama, které se před nimi objevilo, když stanuli na malém prostranství před staniční budovou. Na dně hlubokého údolí se krčily domečky podobné rozházeným kostkám z dětské stavebnice. Mezi nimi se proplétala říčka Rokytka, skrytá v keřích a stromech. Za Rokytkou příkré stráně šplhaly až k oblakům. Najdřív brčálové louky, v horní polovině svahu je vystřídala hustá bučina se stříbrošedými kmeny. Dojem mohutnosti zvyšovalo několik hřebínků, v zeleném moři tvořily samostatné velké vlny.

Hlubokých údolí je v českých horách víc, ale málokde jimi vede železniční trať. Tam, kde na ni náhodou přece jenom narazíte, bývají koleje skoro vždycky na dně údolí. V Kryštofově údolí však jezdí motoráčky a nákladní vlaky vysoko nad vesnickými domky, až u samého nebe. Trať hned za nádražíčkem mizí v tunelu, a sotva se vynoří ze skály, překonává ohromným skokem hlubokou rokli. Viadukt stavěli určitě v minulém století, je celý z otesaných kvadriku, má úzké, vysoké oblouky, vlaky ho přejíždějí krokem, jako kdyby se strojevůdci báli, že tu mohou vykolejit a spadnout do propasti.

Celé to kouzelné panorama měli stále před očima, dokud nesestoupili k Rokytce.

Danův dědeček jim řekl, že v Kryštofově údolí byly v dávné minulosti doly na stříbro a olovo, že je tam spousta památných domů, ale chlapci neměli chuť v poledním vedru prozkoumávat horskou vesnici, roztaženou na několika kilometrech. Nelákala je dokonce ani stará dřevěná hospoda, sroubená z klád, která prý bývala doupětem pašeráků. Projevíli zájem o jedinou věc - o koupání. A to jim slibovala malá vodní nádrž nad kostelem.

V trávě na břehu se povalovala pestrá barevná směsice naháčů, místní chalupáři a jejich ratolesti.

Složili rance nedaleko skákacího prkna a hned se vrhli do vody. V horách se koupaliště nikdy moc neprohřeje, potok sem doběhne od pramenů za hodinu, možná i dřív. To však Rendu neodradilo, aby neskákal znovu a znovu z pérového můstku. Nemyslete si, že dělal obyčejné šipky nebo dokonce primitivní hasiče. Rozbalil celé své umění. A Renda skutečně skákat umí, to mu nikdo nemůže upřít. Postaví se na kraj prkna, zády k vodě, lehounce se odpěruje, vylétne do výšky, jeho tělo opíše oblouk a zajede pod hladinu tak elegantně, že vystříkne jen pár kapek. Dokonalá šipka, ale pozadu!

Když dělal salto Dan, žuchl do vody jako pytel. Martin se o takovou exhibici raději vůbec nepokoušel. Zato Renda stočil v letu celé tělo do klubíčka a teprve těsně nad hladinou se narovnal a zmizel pod vodou v postoji vojáka, kterému zaveleli pozor. Uměl dokonce navázat na salto šipku. Opakoval tenhle parádní kousek asi pětkrát, to už na něj zvědavě civěla polovina místních lidí. Zvláště holky. Upřímně řečeno, Renda neskákal ani tak pro svoje potěšení, spíš se předváděl. Dělalí mu dobře ob-divné pohledy děvčat. To je Rendova známá slabina. Ochotně se baví s kdekou káčou, jen když je ta káča trochu hezká. Nemusí být ani moc chytrá. Tahle nešťastná vlastnost přivádí Rendu dost často do nepříjemných situací. Někdy ho taková holka s pěkným obličejíčkem, ale mírně zakrnělými mozgovými buňkami začne vytrvale pronásledovat. Jindy se dvě mihulky o Rendu div nepoperou. Nejhorší je to ovšem tehdy, když se Renda dostane kvůli děvčatům do konfliktu se starším nebo silnějším klukem.

A právě to se stalo na koupališti v Kryštofově údolí. Začalo to nenápadně, Renda zakončil sérii mistrovských skoků zvrtným saltem, jestli víte, co to je. Rozběhl se po prkně, jako kdyby chtěl udělat normální salto, ale místo aby ve vzduchu udělal kotrmelec dopředu, odrazil se vzhůru, rovný jako svíčka, a teprve v kulminačním bodu, než začal klesat zpátky k hladině, sebou trhl a udělal ve vzduchu kotrmelec dozadu.

Hned nato vylezl z vody a zamířil na deku, kde sedělo pět cizích děvčat. Samé

Soví jeskyně

jezinky, které chodily před prázdninami do osmičky nebo prvního gymplu a od začátku července nedělaly nic jiného, než vylehávaly na koupališti a metodicky se opalovaly, aby byly dokonale hnědé a krásné. Renda jim řekl ahóóój důvěrným tónem, jako kdyby to byly jeho spolužačky nebo je znal odjakživa z ulice. A usadil se na dece. Na jejich dece! Těsně vedle nich! Ty kačeny s ním hned začaly vést řeči, jaké se obvykle vedou na plováme.

Dan na to jen závistivě koukal. Kolikrát už studoval techniku, kterou ten mizera s takovým úspěchem užívá při navazování kontaktu s holkama! Znovu žasne nad její primitivností i úspěšností. Renda prostě nedělá žádné okolky, jde přímo k vyhlédnutému cíli. Dan to zkusil asi dvakrát nebo třikrát, a vždycky to skončilo trapasem. Kdyby si k těm pěti holčkám takhle znenadání přisedl, pustily by se do něho jako vosy, nebo by mu aspoň řekly:

"Nejsi náhodou drzej, chlapečku? Zval tě sem někdo? Koukej vypadnout!"

Ale protože se vedle nich na dece usadil Renda, začaly se ztřeštěně chichotat a něco si špitaly do ucha. Vůbec jim nevadilo, že jim tu deku hrozně zamokřil!

Renda má u holek úspěch nejen proto, že to s nimi dovede mistrně koulet.

Přitahuje děvčata už svým zevnějškem. Urostlá, atletická postava s dokonale vyvinutými svaly. Dan je přesvědčený, že Renda doma tajně cvičí s činkama kulturistické cviky, i když to popírá. Ke své reprezentativní figurě má světlé, lehce zvlněné vlasy a líbivý obličej a la Robert Redford (před dvaceti lety).

Když vycení svůj dokonalý chrup a vrhne na holky zářivý úsměv, jsou všechny bez sebe blahem.

Dan si vedle něho připadá jako šedivá myš. Chybí mu nejen Rendova výška, i obličej má průměrný, nezajímavý, vlasy ani tmavé, ani světlé, nohy mírně do O. Ten medák Renda! Věděl, kam si má jít sednout, tyhle holky z něj nespustily oči, dokud machroval na pérovém prkně, něco takového tady asi nikdy nikdo nepředváděl. Renda se při skákání tvářil, že nevidí nic než můstek a vodu, ale přitom až moc dobře věděl, co se děje všude kolem. Vždycky si umí vybrat právě ty nejhezčí kočky.

Když se začne zajímat o nějaké cizí holky, nebývá s ním nejméně hodinu rozumná řeč. Tentokrát však měla Rendova seznamovací akce neobvyklý průběh. Přičinili se o to mladíci, kteří leželi vedle těch pěti děvčat. Byli to typičtí vejťahové, co vždycky jezdívají na svých prskoletech, v očích smrt, na tachometru třicet.

Ještě předtím, než přišel Renda, se snažili navázat s dívčí pětkou na dece hovor, ale chovali se dosti trapně, vedli silácké řeči, dělali dvojsmyslné vtipy a holky je proto ignorovaly. Rendův senzační úspěch ty grázličky pořádně našnupl.

Nejdřív se s Rendou dostali do malé slovní potyčky, ale v ní nemohli zvítězit, Renda má jazyk ostřejší než nabroušenou kosu a dovede s ním mistrně sekat.

Začali tedy vykřikovat něco o frajerech z města a Renda je usadil poznámkou o vesnických balicích. Jeden z těch kluků, černovlasý pořizek, nakonec vstal, postavil se nad Rendu a vyzývavě řekl:

"Co-cos povídal?"

"Co-cos povídal?" Renda přesně napodobil zajímavý rytmus řeči.

"O-opakuji to!" Byl už tak rozčilený, že docela slyšitelně koktal.

Renda se rozhodl pro hru, kterou znal z dětských let. Jestliže chtěl svého protivníka rozzuřit, říkal všechno přesně po něm. Řekl tedy:

"O-opakuji to!"

"Já-já ti d-dám asi jednu do-do nosu!"

Pořízek vypadal dost jednoduše, ale Rendovu hru prokoukl náramně brzy. A udělal v ní tah, který Renda nečekal. Skutečně dal Rendovi do nosu. Nejspíš proto, že neměl nejmenší tušení o Rendově školení v bojovém umění zvaném karate. Renda se vymrštil, jako kdyby byl na péro, a hned šel tvrdě do svého protivníka. Ten byl o pár let starší a o pár kilogramů těžší, ale prát se učil jen při venkovských rvačkách. Měl sílu, chyběla mu však technika, kterou vládl Renda.

Pak se situace znovu zvrtila. Pořízkovi přišli na pomoc jeho partáci. Teď byli čtyři na jednoho a proti takové přesile se moc neuplatní ani karate. Martin s Danem viděli, že je zle a že jejich kamarádovi hrozí ošklivý výprask. Dan se nejdřív pokusil vyjednat příměří, nepřátelství však zašlo už tak daleko, že cizí mládenci parlamentáře Dana chytili a hodili do vody. Za Danem tam letěl Martin a nakonec i Renda. Čtyři chasníci ho chytili za ruce, za nohy, a přestože sebou zuřivě mrskal, rozhoupali ho a šup, už se nad ním zavřela hladina.

Tentokrát samozřejmě nemohlo být o eleganci letu ani řeči. Renda dopadl na záda, až to žuchlo a tisíc kapek postříkalo naháče na břehu, kteří se zájmem pozorovali spor a závěrečnou exekuci.

Rendu studená koupel neochladila, naopak zvýšila jeho bojovnost. Asi se mu zdálo hrozně potupné, že neletěl do vody dokonalou holubičkou, ale jako pytel brambor.

Ti burani mu však vůbec nedovolili vylézt na břeh, vždycky když doplaval ke kraji a chytil se obrubníku, šlápli mu na prsty nebo mu zatlačili hlavu pod

Soví jeskyně

vodu. Dokonale tím Rendu ztrapnili. Na břeh se vyhrabal asi až za půl hodiny a k holkám na dece se pak už radši vůbec nevrátil.

Po tom nepříjemném konfliktu sebrali své bágly a vydali se na cestu. Zastavili se na poště a Dan poslal domů lístek s prostým textem:

"Počasí znamenité, cesty kamenité, žiju, Dan."

Renda vytáhl malé desky, ve kterých měl několik barevných pohlednic ze své proslulé sbírky. Na první byl fantastický řecký klášter, přilepený na vrcholcích skal. Na druhé istambulské minarety. Třetí pohled ukazoval westminsterský parlament v Londýně. Čtvrtý přístav v Sydney. Na každý z nich napsal adresu jiného děvčete. Text byl skoro stejný. Srdečný pozdrav z Řecka... Srdečný pozdrav z Turecka... Srdečný pozdrav z Londýna- Srdečný pozdrav z Austrálie- zasílá Renda.

"Ty koni," řekl Martin, "snad si nemyslíš, že ti na to někdo skočí!"

"Neboj se," usmál se Renda.

A nalepil na všechny pohledy po známce se jménem té země, odkud byl obrázek na přední straně. Dan okamžitě pochopil, kde vzal Renda cizí-krajné známky. V každé filatelistické prodejně si můžete koupit za pětikorunu takových známek z dalekých zemí plnou obálku. Spoléhá snad Renda na nepozornost poštáků? Turecké, australské, řecké a anglické známky u nás přece neplatí. Kromě toho je na nich zřetelný otisk razítka.

"Jen klid, jen klid," povýšeně se usmál Renda, "hned vám předvedu, jak se to dělá."

Vedle cizí známky nalepil ještě českou. Kdyby na jejím horním okraji nestálo

"Československo", neřekli byste, že je to naše známka, byla na ní antilopa.

"Máš to dobře vymyšlený," řekl Dan, "ale to Československo tě prozradí!"

"A taky razítko!" připomněl Martin.

"Pánové, proč ty obavy?" řekl Renda a neztrácel sebejistý úsměv.

U okénka seděla mladá holka a viditelně se za přepážkou nudila. V horkém letním odpoledni zela pošta prázdnotou. Renda s ní hned navázal přátelský rozhovor, a když nakonec prohlásil, že hrozně rád razítkuje a chtěl by si sám orazítkovat pohledy, úřednice mu s úsměvem podala razítko. Renda otisk nejen dokonale rozmazal, ale umístil ho tak, že pod nečitelnými písmeny Kryštofovo údolí zmizel i název Československo.

Martin mezitím studoval mapu, a když vyšli z pošty, řekl:

"Hamrštejn je odtud jen tři kilometry."

"Hamrštejn?" zastříhal ušima Dan. "Tam je dnes potlach, co o něm mluvili tři mušketýři."

"Já bych se tam šel podívat," řekl Martin.

"Mě by to taky docela zajímalo," podpořil jeho návrh Dan. Ještě nikdy na žádném trampském potlachu nebyl.

"Tak jdeme," rozhodl Renda.

Slunce stálo nízko nad obzorem, bylo jasné, že se musí za chvíli někde utábořit. Mapa slibovala na Hamrštejně hrad. Místo mohutné středověké stavby však našli jen ubohoučké zbytky zdí, ani nestály za bližší prozkoumání. V místech, kde ztratí odbočovala k rozvalinám pěšina, visel na kmeni stříbrného buku plát březové kůry. Kdosi na něj načrtl uhlíkem šipku a písmena. T.O. Hurikán.

Nezvyklé směrovky je vedly po lesních cestách. Když narazili na čistý pramínek, který přitékal z pravé strany, odbočili do postanního údolíčka v naději, že najdou brzy místo, kde voda prýští ze země. Trápila je už zase velká žízeň. Asi po dvou stech krocích skutečně došli k lesní studánce. Při návratu si všimli podivných děr, vyhrabaných ve stráni zarostlé mladými borovicemi a jalovce vými keříky. Před každým okrouhlým otvorem ležela vrstvička zlatého písku. Dan vsunul do jednoho dlouhý klacek, ale nedosáhl na dno.

Při důkladnějším průzkumu okolí objevili na dvě desítky vchodů do podzemí, některé zakrývala dlouhá tráva, jiné byly schované v zelených houštích.

"Které zvíře ty díry vyhrabalo?"

Ani Martin neuměl Danovu otázku spolehlivě zodpovědět.

"Není tady někde liščí doupě?"

Renda zahlédl v jalovcovém ostrůvku pohyb a záhada se rázem vyjasnila. Šedivé zvířátko s dlouhými ušima hopkalo dolů po stráni a jeho kratičký ocásek při každém skoku zasvítíl jako bílá signální vlaječka.

"Hele - králík!"

Ušák byl k nim obrácený zády, ale zaslechl asi lidský hlas, protože volné hopkání se náhle změnilo v zběsilý úprk, a než se Dan s Martinem stačili otočit, poplašené zvíře zmizelo v podzemí.

Martin si naslinil prst, jak to dělávají všichni stopaři v dobrodružných románech, když chtějí zjistit, z které strany fouká vítr. Pak zavedl své druhy na vyvýšenou planinku, odkud měli dobrý přehled přes celé údolíčko a sami byli

Soví jeskyně

krytí hustým podrostem.

"Buďte chvíli zticha," řekl kamarádům, "možná že za chvíli vylezou."

Divoké králíky člověk nepotkává na každém kroku, a tak trpělivě vyčkávali, až slabý vánek odnesl lidský pach. Nejdřív vystrčil hlavu z nory pod vřesovým kopečkem odvážný mladíček. Zkoumal, zda je vzduch čistý, jeho čenich směšně poskakoval nahoru a dolů. Zřejmě dospěl k závěru, že nebezpečí pominulo, protože opustil úkryt, odhopkal na břeh potůčku a začal škubat zelenou travu.

Blížil se večer, doba, kdy divocí králíci vycházejí na pastvu. Podzemní labyrint v tichém lesním zákoutí opouštěli další a další obyvatelé. Renda s Martinem a Danem pozorovali to hemžení, někdy měli co dělat, aby nahlas nevyprskli, tak směšné pohyby králíci dělali. Hopkali zvolna sem a tam, ale čas od času některému zvířátku asi přeskočilo v malé chlupaté makovičce, protože se bez viditelné příčiny dalo do ztřeštěného běhu a jeho úprk vyvolal řetězovou reakci, i ostatní začali bláznivě pobíhat a kličkovat, jako kdyby je někdo pronásledoval. Nebo si jen tak hráli na honěnou? Při tom zmateném pobíhání se dva ušáci co chvíli srazili a převálili jeden přes druhého.

Danovi připadalo to malé údolí s křišťálovým potůčkem jako králíčí ráj, slunečné království těch plachých tvorů. Co jim tu chybí? Když dostanou hlad, stačí udělat pár kroků z doupěte a mohou se dosyta napást. Nemusí chodit do školy, nikdo je nenutí pracovat, až se napasou, pustí se do svých králíčích her. Skoro jim záviděl. Ale jen do té chvíle, kdy se v králíčím ráji objevil pes. venkovský hafan neurčité rasy, černý jako saze.

Přihnal se z hloubi lesa dlouhými skoky, jazyk vyplazený, z tlamy mu kapala pěna, oči divoce svítily – patrně zvěřil kořist. Starý samec, který nejdřív ze všech zpozoroval, že se blíží nebezpečí, zadupal na poplach. Obraz míru a pohody se rázem změnil, králíci zanechali pastvy i her, rozběhli se k norám a zmizeli v labyrintu podzemních chodeb. Jen jeden mrňavý chundeláček se opozdil, snad byl příliš daleko od spásného útočiště, nebo nemohl v tom zmatku najít vchod do doupěte – a to ho stálo život. Mamě se snažil uniknout smrtelnému nebezpečí kličkováním, psisko bylo rychlejší. Pak se ozvalo žalostné zavřeštění a smutné dějství skončilo dřív, než se překvapení pozorovatelé vzchopili k nějakému činu. "Ty potvoro!"

Dan vyskočil a hodil po černém psu kamenem. Netrefil ho, pes jen na okamžik zvedl hlavu a potom pokračoval v krvavém díle, trhal tělíčko zadáveného králíka.

"Kde se tady ta bestie vzala?"

Nejdřív si mysleli, že je nablízku pán, ale nikdo nepřicházel.

"Nemá na krku ani obojek se známkou," všiml si Martin. "Asi je to tulák."

Králíci byli milí a legrační, snad proto všichni tři stáli na jejich straně a považovali psa za společného nepřítele.

"Zaženeme ho," navrhl Dan.

Ozbrojili se klacky, ale černé psisko se nedalo tak snadno odehnat. Když se k němu přiblížili, začalo zlostně vrčet a přikrčilo se na předních tlapách, jako kdyby se chystalo ke skoku. Raději zůstali v bezpečné vzdálenosti. Teprve když začali sbírat kameny, pes popadl roztrhaného králíčka do tlamy a zmizel v lesním šeru.

Malá tragédie, jakých se v přírodě odehrávají každý den tisíce, otevřela Danovi oči. Ukázala mu idylické králíčí království v jiném světle. Malí, bezbranní ušáci musí být stále ve střehu, jejich život je plný napětí a strachu, každý člověk, který projde kolem, každý toulavý pes, dravý pták, liška, sova znamenají smrtelné nebezpečí. Malým rájem je tohle slunečné údolíčko jen pro člověka. Těch kapek v rosném sítku! Obloha nad stohy i na nejmenším kvítku měří své rozlohy.

FRANTIŠEK HRUBÍN: MOTÝLÍ ČAS

5. LEDOVCOVÁ MOŘENA

Poslední šipka na březové kůře ukázala do hlubokého úvozu. Seděl tam chlapík v typickém tramském oblečení z vojenského maskovacího plátna, se stetsonem na hlavě, obutý do vysokých šněrovacích bot. Domovenka na rukávě říkala, že patří k tramské osadě Hurikán.

"Ahoj, kamarádi," pozdravil je přátelsky., Jdete na potlach?"

"Jasně," řekl Renda.

"Máte zvadlo?"

Dan se na něj nechápavě podíval, některé výrazy tramského slovníku mu hned nedocházely.

"Zvadlo nemáme," řekl Renda. "O potlachu nám řekli tři mušketýři."

"Tři mušketýři?" Tomu člověku zřejmě nic neříkalo pojmenování, které dali v Ještědském pohoří bizarně oblečené trojici čundráků.

"Čára, Džony..."

"Jo Čára, toho známe. Odkud vandrujete?"

"Z Pardubic. Patříme k osadě Hejtman."

Soví jeskyně

Renda uměl mistrně míchat pravdu s výmysly. To, co právě řekl, nebyla vlastně lež. Chlapík si ovšem myslel, že Renda mluví o trampské osadě s poněkud neobvyklým názvem Hejtman, netušil, že se za těmi slovy skrývá mastnácká chatarská kolonie, připomínající spíš vilovou čtvrť než osadu.

"Pardubáci! To jistě znáte Stopu!"

"Samozřejmě."

Stopu zná u nich ve městě kdekdo, vystupuje už dlouhá léta na veřejnosti, jezdívá dokonce i na celostátní Portu.

"Tak běžte dál," pokynul jim chlapík. A podal všem na uvítanou ruku. Stiskl ji zvláštním způsobem, nadvakrát, nejdřív obyčejně a pak ještě jednou, ale předtím maloučkou přehmátl, až se jejich palce těsně objaly. Dan cítil, že to udělal strašně nemotorně, jestli je tohle pozdrav všech trampů, prozradili se, že k nim nepatří.

Prošli úvozem a ocitli se na kraji kruhové rokle, obklopené ze všech stran lesem. Podobala se velkému amfiteátru, vznikla kdysi dávno těžbou stavebního písku. Už tady vlastně začínala ledovcová mořena, k níž mířili, ale Martin s Danem a Rendou to nepoznali. Svahy rokle skoro úplně zarostly břízkami a osikovým houštím, jen u vstupní průrvy svítila nenápadná písečná stěna. Kouzelné zákoutí, chráněné před větrem, skryté v lesích.

Na stráních kolem dokola seděly skupinky mladých lidí, Martin odhadl, že se tu sešly nejméně dvě stovky trampů. Pestrá směsice kluků a holek, mladších i starších, holobrádků a zarostlých westmanů. Maskáče, kanady, šátky, klobouky všech tvarů i barev. Shromáždění právě sledovalo vystoupení štíhlého kluka, který prováděl hotová kouzla s lasem. Mohl být jen o rok o dva starší než Dan a uměl točit krinolínu, talíř i štít, přenášel si kroužící provaz z pravé ruky do levé, z levé do pravé, vyskakoval ze svištící smyčky a znovu se do ní vracel – hotový cirkusový artista.

"Umíííí..." odměnilo ho publikum pochvalným voláním a pískotem.

"Ahoj Čáro!" zamával Renda.

Tři mušketýři seděli až nahoře v amfiteátru. Čára je zpozoroval, zvedl loupežnickou hučku s bažantím pérem a vešle jim pokynul.

Na volné prostranství uprostřed rokle vyšli čtyři vazbiči, každý měl v ruce kožený bič. Nebyly to hůlky s tenkým řemínkem na konci, jakými dřív poháněli sedláci koňská sprežení, svírali v ruce biče argentinských gaučů, dlouhé několik metrů, dovedně spletené ze svazku různých velkých řemínků. Když s nimi švihli, opsala špička esovitou vlnovku a vzápětí se ozvalo ostré prásknutí, hlučnější než výstřel z pistole.

Čtyři gaučové chvíli soutěžili, kdo svým bičem práskne hlasitěji. Pak postavili doprostřed volného prostoru na balvan plechovku od coca-coly a z několikametrové vzdálenosti ji sráželi jediným švihnutím. Měli to tak perfektně nacvičené, že špička biče pokaždé trefila cíl.

Na závěr své exhibice nabídli biče divákům. Byla to skutečná zkouška obratnosti. Martin švihl bičem nejméně desetkrát, a přece se ani jedinkrát neozvalo prásknutí. Zato Renda měl úspěch hned na první pokus. Sklidil od přihlížejících trampů uznalé volání.

V Danovi se praly dva protichůdné pocity, hrozně rád by vzal bič do ruky, ale současně ho ochromoval strach, že se před tolika lidmi ztrapní. Záviděl svým kamarádům, s jakou samozřejmostí se hrnuli do arény. Copak Renda, ten je ve svém životě, jemu jde vždycky všechno samo. Ale kde v sobě bere Martian odvalu předvádět svou nešikovnost?

Nakonec přece jen zvítězila zvědavost nad ostychem. Převzal od Martina bič a začal podrobně zkoumat řemínky, umně spletené do dlouhatánského, ke špičce se stále zužujícího koženého hada. Dokonalá řemeslnická práce!

"Zkus to," pobídl ho majitel biče, viditelně potěšený Danovým neskrývaným zájmem o jeho mistrovský výrobek. A postavil na kámen plechovku.

"Děkuju, radši ne."

"Neboj se, mně se to taky hned nedařilo."

Dan si všiml, že se kolem nich vytvořil malý hlouček. Byli to další zájemci, kteří chtěli vzít bič na chvíli do ruky. Hloupá situace! Jestliže nabídku odmítne, bude vypadat jako ňouma. Když se pokusí plechovku srazit, znemožní se jiným způsobem. No – vlastně to vyjde v obou případech nastejno!

Sevřel bič odhodlaně v ruce a pak s ním švihl tak, jak to okoukal od gaučů.

Tenoučka špička opsala klikatou dráhu, jakýmsi nepochopitelným způsobem doplula vzduchem k plechovce, která stála několik metrů od Dana, lehce ji olízla a plechovka s kovovým cinknutím spadla na zem.

"Umíííí!"

Dan honem vrazil tlustou rukojetí biče do ruky nejbližšímu divákovi a zmizel v davu. Uši mu hořely, ale celým tělem, až do konečků prstů, se mu rozléval

blážený pocit.

Slunce před chvilkou sklouzlo do lesů, v přírodním amfiteátru začínala poslední atrakce před večerním táborákem.

Rodeo!

Za tímhle slovem lidé obvykle vidí odvážné kovboje krotící divoké koně a býky. Při rodeu pořádaném T.O. Hurikán měli stateční muži podávat důkaz o své odvaze a zdatnosti podobně, ale přitom docela jinak. Mezi dvěma vzrostlými stromy byla zavěšena na horolezeckých kanech kláda. Představovala divokého mustanga. Jezdec naskočil do sedla, upevněného na silnějším konci klády a vytvořeného z uvázané přikrývky. Potom uchopil provazovou smyčku, která zastupovala uzdu, sevřel kládu-mustanga pevně oběma nohama, smekl kovbojský širák a zamával s ním. Na tohle znamení se na opačném konci opřelo do klády několik siláků a začali s ní houpat. Nejdřív jen zlehounka, potom stále víc a nakonec tloukli volným koncem klády o zem. S jezdcem na druhé straně to pěkně cvičilo, a protože podle pravidel hry se nesměl držet jinak než rukama uzdy a stehny klády, dřevěný mustang ho brzy setřásl do měkké písečné závěje.

Byla to veselá podívaná, diváci při ní někdy řvali smíchy, třeba když se jezdec zoufale držel pod břichem zlostně poskakujícího mustanga.

Do soutěže o nejlepšího krotitele se mohl přihlásit každý, kdo měl dost odvahy a umu nevadilo, že se ostatní budou bavit na jeho účet. Renda byl mezi prvními uchazeči. Podal průměrný výkon, neudržel se v sedle nějak zvlášť dlouho, ale nespádl také hned na začátku. A když ho vyprovázely z arény obvyklé hlasité projevy sympatií, přitočil se k němu starší kluk v černém pistolnickém širáku, s černým šátkem na krku. V ruce držel zpola vypitou láhev rumu a byl už zřejmě trochu pod párou.

"Co-co tady d-děláš, smrade?"

Renda ho nejdřív vůbec nepoznal, odpoledne viděl toho mládence jen v plavkách, teď na sobě měl trampský ústroj a klobouk naražený hluboko do čela. Teprve když promluvil, mírné zadrhávání Rendovi připomnělo, že má před sebou chlapíka, který mu před několika hodinami znepríjemnil pobyt na koupališti v Kryštofově údolí.

"Jak vidíš. Dejchám, abych se nezahlasil," řekl Renda.

Snad měl spíš mlčet, přejít kolem něho bez povšimnutí, to však nedovolilo Rendovo sebevědomí. Nablízku černého pistolníka nebyl žádný z jeho odpoledních kumpánů, kdyby něco, snadno s ním zamete. Potom si však moudře řekl, co se budu bavit, nebyla s ním rozumná řeč, ani když byl strážlivý. A pokračoval v chůzi ke svému místu v hledišti. Napitý mladík zvolna klopytal za ním. Když vedle Rendy uviděl Martina s Danem, vyjel na ně: "Co-co tady o-oxylujete?"

Nevšímalí si ho a dívali se na zoufalé pokusy dalšího jezdce, který se ze všech sil držel na hřbetě vyhazujícího mustanga.

"Mám s váma vy-vyběhnout?"

Tramp, který seděl vedle Rendy, řekl:

"Nech toho, Medvěde!"

"Ty-ty se do-do toho nepleť, Da-datle!"

"Tak tady nevyvolávej spory. A tu flašku schovej!"

"Ne-nekecej!"

"Povídám, abys toho nechal. Nebo vyběhneme my s tebou!"

"Vy-vyběhněte ta-tady s těma. To-to nejsou tra-trampové. Nemají ka-kanady. A-ani maskáče!"

"Ty je sice máš, ale nevím, jesti tě mám mezi trampy vůbec počítat."

Mladý muž, kterého černý pistolník oslovil Datle, měl už rozpravy s podnapilým kovbojičkem dost, znechuceně se zvedl a odcházel. Pistolník se odporoučel spolu s ním. Renda s Danem a Martinem si mysleli, že jim ten nepříjemný člověk dá konečně pokoj, za chvíli se však vrátil. Tentokrát ho doprovázela celá jeho parta, viditelně posilněná alkoholem. A pak došlo k nové potyčce. Pistolníci byli v početní převaze a rum značně posílil jejich útočnost, Renda zato ovládal jisté účinné údery karate, a tak brzy vyřadil jednoho z protivníků docela z boje. V kritické chvíli se na scéně objevili pořadatelé z T.O. Hurikán. Nejdřív od sebe obě party odtrhli a pak je vyvedli z rokle ven.

"Spory si vyřizujte jinde. Tady na to není místo ani nálada."

Prostoje vykárali z potlachu. Bez ohledu na to, kdo si začal. Renda se pokusil vysvětlit, co se vlastně stalo, ale řekli mu:

"Musíme tady udržovat tvrdou kázeň. Na vyšetřování není čas. Kdo se pere, toho vyhodíme."

Medvěd a jeho společníci se hlučně dožadovali návratu do amfiteátru. Lidé z osady Hurikán se s nimi chvíli strkali a Dan mezitím svým kamarádům navrhl:

"Pojďte, raději zmizíme, než se na nás znova vrhnou."

Bylo to asi to nejrozmumnější, co mohli udělat. Pustili se tedy rychlým krokem dolů podle potoka a za několik sekund zmizeli v houstnoucím šeru.

Soví jeskyně

Noc přespali na lesní loučce a brzy po ránu došli k ledovcové mořeni.

"Mezi Ještědem a Soví jeskyní je spousta zajímavých míst," řekl Danův dědeček, když se s ním loučili. "Nelitujte času ani námahy a zajděte k nim, přestože to bude znamenat zacházku. Rozhodně se podívejte na ledovcovou mořenu. Ledovec tam pochopitelně dávno není, stáhl se daleko na sever před mnoha tisíci lety, ale zůstaly po něm hory písku nedaleko Bílého Kostela, Václavic a Uhelné. Najdete v nich krásné kameny. Takové nejsou nikde jinde v Čechách. Pazourky sem ledovec přinesl z Baltického moře. Valouny červené žuly až ze Skandinávie."

Kdyby jim nenakreslil přesnou polohu ledovcové mořeny do mapy, nikdy by ji nenašli. Vůbec by ji ani nehledali, protože o tomhle podivuhodném místě se nepíše v žádném turistickém průvodci a ve výčtu zajímavostí natištěném na rubu mapy není o mořeni sebemenší zmínka. Možná že o ní, kromě dědečka nikdo neví. Ani lidé z okolních vesnic. I venkovský strejda, který bydlí pár kroků od mořeny, ji považoval za obyčejný písečák.

Uviděli ho pod starou lípou, seděl ve stínu na lavičce a viditelně trpěl nedělní nudou; Nikde kolem živá duše, jen písečné pláně, rokle a hory. Panovalo tam pouštní vedro. Slunce metalo paprsky jako ohnivé šípy a zlaté stěny je odrážely všemi směry. Nahoře na pláních se třepaly lístky na osikách, ale dolíky, rokle a kaňony byly v závětrí. Nad svahy obrácenými k jihu se tetelil horký vzduch, jejich obrysy se zdály rozmazané, lehounce se vlnily. Člověka by neudivilo, kdyby před sebou zahlédl fátu morganu.

"Kampak, mládenci?" zeptal se.

"Chceme se podívat na ledovcovou mořenu."

"Na co?"

"Na mořenu."

"Kde to je?"

"Někde tady," ukázal rukou na písečné terasy.

"Tady žádná muréna není," řekl strejda, "tady se těží písek."

Kdo neví, že tu kdysi dávno v ledové době končilo souvislé zalednění zemského povrchu, nebo kdo není vystudovaný geolog, považuje tohle místo za stejný pískový lom, jako jsou třeba písečáky u Neratovic, Veselí nad Lužnicí nebo Pardubic. Tam ovšem jsou jen obyčejné náplavy z dob, kdy těmi místy tekla řeka, Labe nebo Lužnice. Písečné vrstvy k Václavicím a Bílému Kostelu však přihrnul ledovec, když se před mnoha tisíci lety blížil z dalekého severu. Postupoval centimetr za centimetrem, ale měl na to tak dlouhou dobu, že se dostal až do střední Evropy. Když dorazil do Krkonoš a k severním svahům Jizerských hor, klima se zase zvrátilo a ledovec začal couvat. Postupně tál a písek i kameny zde zůstaly.

Ještě než se s tím člověkem rozloučili, napomenul je:

"Nelezte pod kolmé stěny, mohlo by vás to zasypat!"

Jako kdyby to sami nevěděli! Proč je dospělí pořád považují za malé nerozumné děti?

Přešli terasu, kde stál opuštěný bagr, a octli se na kraji rozlehlého bludiště, písečných rokli a hor. Takový písečák Dan, Martin a Renda v životě neviděli. Táhl se do ohromné dálky a v některých místech byl hluboký snad dvacet metrů. V každém normálním písečáku postupují práce plánovitě, nejdřív dělníci udělají do země malou díru, tu postupně zvětšují, až vznikne jakýsi bazén, který často zaplní voda. Tady to bylo jiné. Především neviděli nikde žádná jezírka, ani v těch nehlubších místech. Písek se tu těžil pokaždé někde jinde, nejspíš proto, že měl na různých místech odlišnou kvalitu. Během dlouhých let tak vznikly v poměrně ploché krajině celé Písečné hory. Stáli na jejich okraji a srdce jim vzrušeně bušila. Je to skutečnost, nebo sen? Před nimi se otvírala neuvěřitelně rozrytá krajina, plná pískových rokli a kopečků. Měly spíš kapesní než monumentální rozměry, ale co na tom, byly to opravdové Písečné hory.

Hned na kraji objevili Fudžijamu. Stroje odhrabaly písek kolem dokola, auta ho odvezla a zůstal jen osamělý kužel, vysoký nějakých patnáct metrů. Připomínal miniaturní sopku, jaká bývá na každém druhém obrázku z Japonska - Fudžijamu. Nemohli kolem ní přejít jen tak, přímo sváděla, aby na ni vystoupili. Nechali rance ležet dole a začali se škrabat vzhůru po strmém svahu. Nelezlo se tam dobře, sypký písek s nimi neustále sjížděl. Prostý výstup se změnil v nevyhlášený závod.

První stanul na vrcholu Renda. A když se tam za ním dohrabal Martin, Renda ho srazil zpátky. Lehounce do něho strčil a Martin jel dolů jak po skluzavce.

"No tohle!" vykřikl Martin a znovu se dral vzhůru.

Mezitím dospěl k vrcholku i Dan, a protože stoupal na Fudžijamu z jiné strany, naskytla se mu krásná příležitost Martina pomstít. Ještě než dorazil na nejvyšší bod, chytil Rendu za nohu a strhl ho ze svahu. Renda sjel po zadku o dobrých pět metrů níž.

"Ty zrádče!" řval Renda. "Jen počkej!"

"Na co? Na co mám čekat?" posmíval se mu Dan.

"Uvidíš!"

V té chvíli se Martin znovu dohrabal těsně pod temeno kopce.

"Díky!" řekl Danovi. "Máš u mě bonbón!"

"Ale Dan se znenadání opřel oběma rukama shora do Martinových ramen a tlačil ho zpátky dolů.

"Padouchu!" ječel Martin. Písek mu zoufale ujížděl pod nohama, pak se s ním utrhla malá lavina a snesla ho do půli svahu.

"Tady jsem pánem já!" hulákal rozjařený Dan. "Nikoho tu nestrpím!"

Výstup na písečnou hůrku se proměnil v boj o hrad. Tuhle hrou se obyčejně bavívali malí špunti, pro studenty to asi není moc důstojné zaměstnání. Ale těm třem to bylo fuk, zápasili spolu na svazích Fudžijamy s ohromným nadšením a nemohli se té dětinské hry nasytit. Měřili by tam své síly snad až do večera, kdyby se Renda lip ovládal. Martin mu při jedné potyčce pod samým vrcholkem stríkl do obličeje písek, prostě se trochu víc ohnal rukou a už to bylo.

"Ty blbče!" rozzuřil se Renda.

"Promiň, já nechtěl," omlouval se Martin.

"Nekecej, udělals to schválně!"

"Neudělal!"

"Udělal!"

"Vážně ne."

Renda pořád prskal a plival písek. Vypadal tak legračně, že se Martin musel usmát, i když se snažil zachovat vážnou tvář.

"Co se tlemíš?"

A Renda udeřil Martina pěstí do prsou. Byla to tvrdá, nečekaná rána, a Martin zavrával. Okamžitě mu ten úder vrátil. Pustili se do sebe jako malí kluci. Nejdrív si jako malí hráli, teď se jako malí prali. Danovi chvíli trvalo, než je od sebe odtrhl.

Bylo po hře. A po náladě. Celou hodinu na sebe Renda s Martinem nepromluvili. Dan seje mamě snažil usmířit. Podařilo se mu to, teprve když objevili na konci mělké rokle hromadu kamenů. Kdosi tu prohazoval písek sítem a hrubé kameny ponechal na místě. Většinou to byly různě zbarvené křemeny, ale tu a tam mezi nimi ležely pazourkové pecky. Martin je okamžitě poznal, před několika lety byl s rodiči u Baltského moře a na pobřeží nacházel přesně takové valouny. Tyhle musely kdysi taky ležet v moři, byly hladce omleté příbojem a místy na nich svítila bílá vápenná vrstvička. Na první pohled nebyly nijak lákavé, povrch měly hladký a špinavě šedivý. Jen v místech, kde se odštípl větší či menší kus, zářila sytá barva. Některé pazourky byly sametově černé, jiné čokoládově hnědé, další odštěpek se proti slunci leskl temnou zelení.

Dan vzal omšelý kámen do ruky a uhořil s ním o žulový balvan. Pazourek se rozpadl na dva kusy, uvnitř medově žlutohnědé. Hladké plochy se leskly jako drahokamy. Martin s nimi udeřil ještě jednou. Oddělila se z nich tříšť štěpin tenkých jako list, s hranami ostřejšími než čepel dýky.

V kterépak třídě probírali pravěk lidstva? Někdy ve čtvrtém ročníku základní školy, tehdy měli za povinnou četbu Štorchovy Lovce mamutů. Ani se do čtení nemusel nutit, byla to knížka ohromně zajímavá, v jedné kapitole hrdina příběhu, malý Kopcem, najde v jeskyni u dávno opuštěného ohniště pazourkovou pecku. Neví, že je to vzácný kámen, vyhodí ho ven a nešťastnou náhodou zasáhne Huňáče. Ceká, že dostane od toho starého, mrzutého lovce pár pohlavků, ale Huňáč místo toho začne křepčit, raduje se, že budou mít ostré pazourkové nože, hroty, škrabadla, vrtáčky, sídla...

Dan si na to vzpomněl nad hromadou kamení. Lovci mamutů byla jeho oblíbená knížka, četl ji kdysi snad třikrát. Huňáč by se tady, v ledovcové mořence, musel zbláznit radostí, tolik pazourků se tu válí.

Začali vybírat ty nejpěknější a odkládali je stranou. Než se dali na další pochod, měli rance o pár kilogramů těžší. Člověk by neřekl, kolik takové kameny váží! Dan brzy pochopil, že nemůže vzít všechny, které si vybral. Tři z deseti s těžkým srdcem zahodil.

Jak putovali Písečnými horami, přišli k místu, kde byly tři terasy nad sebou. Dan shodil krosnu ze zad, rozběhl se a na samém kraji nejhořejší terasy skočil do prázdna. Byl to fantastický let! V místech, kde se odrazil, končila jedna planina a druhá ležela o dobrých deset metrů níž. Obě spojoval příkrý svah, vytvářený sytkým, skoro bílým pískem. Když chtěl člověk vylézt z dolní terasy na horní, dalo mu to pěknou práci, písek pod nohama ujížděl, nohy do něj zapadaly málem po kolena, ruce se neměly čeho chytit.

Renda s Martinem pozorovali Dana, jak letí vzduchem, a Rendovi se vzrušením zježily chloupky na rukou. Prožíval to tak, jako kdyby sám padal do hlubiny.

Soví jeskyně

Potom se skokanovy nohy poprvé dotkly svahu, jemný písek s ním okamžitě začal sjíždět, Dan projel dost dlouhou brzdou dráhu a zastavil se asi o šest metrů níž. Kdyby skočil z výšky prvního patra někde jinde, asi by si zpřelámал nohy, tady se však mohl vrhnout třeba do pětmetrové hloubky a dopadl měkce jako do perin. Za letu se v něm všechno stáhlo, po páteři mu přesakovaly bodavé jiskřičky, připadal si tak trochu jako parašutista, kterému se ještě neotevřel padák a letí volným prostorem.

Za Danem skočil Renda, za Rendou se dokonce odvážil i Martin. A pak skákali znovu a znovu, nemohli se toho nabažit. Renda rozhodl, že překoná Danův úvodní rekord. Místo obvyklých deseti odpočítal patnáct rozběhových kroků, rozpálil to na plné pecky a odraz mu vyšel přesně na milimetr. Všichni tři věděli, že poletí do pekelné hloubky. Dan s Martinem se na jeho sebevražedný skok dívali zdola. Až se jim zatajil dech. Letící tělo opsalo vzduchem velký oblouk a poprvé se dotklo strmého svahu celých sedm metrů pod horní terasou. Při tak dlouhém letu se Rendovi nepodařilo udržet dokonalou rovnováhu, trochu se zaklonil. Po dopadu sjížděl dál nejen po chodidlech, ale i po zádech. A když se s ním lavina písku zastavila na samém okraji dolní terasy, Renda zůstal ležet. Oči vytřeštěné, zoufale lapající po dechu.

"Páni!" vydechl Martin zpola obdivně i polekaně.

"Něco se mu stalo," řekl Dan přiškrceným hlasem.

Rozběhli se k Rendovi a klekli si vedle něho.

Renda jen otvíral pus, ale nemohl ze sebe dostat ani hlásku. Dan mu chtěl nadzvednout hlavu, Martin však varovně sykl:

"Nesahej na něj, třeba má něco s páteří!"

V Rendových očích četli smrtelný děs. Proboha, co teď? Kde je nejbližší stavení s telefonem, odkud se dá zavolat pro doktora a sanitku?

Proč jen začínali s tím nesmyslným skákáním? Bylo to sice příjemné vzrušení, ale teď za ně platí hroznou cenu. Danovi blesklo hlavou, že Rendovým nešťastným skokem vlastně skončilo putování k Soví jeskyni. Pár kilometrů od Ještědu. Co tomu řekne dědeček? A co Rendovi rodiče?

Všechny tyto myšlenky prolétly Danovi hlavou v několika sekundách. Potom uslyšel táhlý vzdech a Renda se zvolna posadil. Ještě chvíli zhluboka, sípavě nasával vzduch, v plicích mu divně chrčelo.

"To byla pecka," řekl slabým hlasem. "Pořádně jsem si vyrazil dech!"

Dan cítil, jak z něho padá obludná tíha.

"Ty blázne!"

V těch dvou slovech byl obdiv i odsudek.

"Radši toho skákání necháme," řekl Martin.

Pod nejdolejší terasou začínala pláň, zasypaná nejjemnějšími písečnými zrníčky. Byl to spíš prach než zrnka, skutečný zlatý prach. Nohy se tam však nijak zvlášť nebořily, celá plošina byla udusaná větrem a deštěm, zůstávaly za nimi jen zřetelné otisky podrážek. Přesto měli po několika krocích boty plné písku; některé podrážky mají tak nesmyslný vzorek, že si při chůzi házíte jednou nohou do druhé boty kamínky.

První se zul Martin. Svázal botasky a přehodil si je přes rameno.

"To je ba-la-da!" pochvaloval si příjemné pocity. "Zujte se taky!"

Vysoká terasa sem vrhala v dopoledních hodinách stín a písek tu nebyl tak rozpálený jako na výsluní. Našlapovat bosýma nohama na zlatou pláň působilo zvláštní rozkoš, písek protékal mezi prsty a jemně šimral kůži na chodidlech. Znali ty blažené pocity od rybníka Hejtmána, ale tam museli být pořád ve střehu, aby nešlápli na sklo nebo plechovku, nikdy neměli jistotu, zda není v písku zpola zasypaný střep. Tady se mohli rozběhnout a vůbec nemuseli koukat, kam šlapou, protože všude byl nejčistší písek, ležel tu tisíce let, dokud ho stroj neodkryl, do chodidla je mohly píchnout nanejvýš kamínky a v těchto místech ani ty ne, protože tu žádné nebyly.

"Mrkněte na stopy," upozorňoval Dan.

V neporušené pláni se jasně rýsovaly tři řetízky bosých šlápějí, které po sobě zanechali. Ta pláň vlastně nebyla tak neporušená, kdo se na ni zadíval pozorněji, uviděl v písku i jiné stopy. Kapkovité otisky srncích kopýtek. A ještě jakési miniaturní šlápěje, které se trochu, opravdu jen malinko, podobaly otiskům lidských chodidel. Tak malou nohu by mohl mít ovšem jenom trpaslík. Ale trpaslíci asi nemají prsty zakončené drápkami - neznámý živočich, co tudy kráčet před nimi, si v životě nestříhal nehty, před každým z pěti prstů se zřetelně rýsoval dráp, skoro tak dlouhý jako sám prst.

"Sel tudy jezevec," řekl Martin, když ty záhadné stopy pozorně přezkoumal.

"Jak to víš?" divil se Renda.

"Vím to. Poznám je."

Soví jeskyně

Kdyby místo Martina prohlásil Dan, že jsou to jezevčí stopy, Renda by zapochyboval: kecáš, vytahuješ se! Ale když to tvrdí Martin, tak to jezevčí stopy jsou, na to může člověk vzít jed. Martin je totiž na slovo vzatý znalec přírody. Doma v knihovničce má plno všelijakých atlásků a určovacích klíčů, na břehu Hejtmana ho skoro vždycky vidíte s dalekohledem nebo foťákem na krku, jenže místo aby pozoroval nebo fotil holky, jak by to na jeho místě dělal Renda, zajímá se o všelijaké drozdy a strážlíky, pořizuje snímky brouků a motýlů. Martin je z nich tří postavou nejmenší, ale znalostí přírody oba kamarády hodně převyšuje. Brýle s tmavými obroučkami dodávají jeho tváři zvláštní, skoro dospělý výraz a pěkně padnou ke kaštanovým vlasům, učesaným na pěšinku. Na údržbu té pěšinky nemívá moc času, jeho zájem je stále obrácený k tomu, co kolem něho běhá, létá a roste. Cesta k Soví jeskyni je pro něj přírodovědeckou expedicí do neznámých krajů. Poklekl k jezevčím stopám, přeměřil je ocelovým pásmíčkem a otisky pečlivě nakreslil do zápisníku.

Dan mezitím objevil na konci pláně zkamenělý strom. Kus kmenu, dlouhý něco před půldruhem metru, vyčníval ze strmého svahu jen špičkou, museli ho pracně vyhrabat. Nikdo z nich nedovedl říct, z jakého stromu pochází a kde se tu vzal. Bylo jasné, že ho sem také přivalil ledovec, tenkrát to bylo ještě opravdové dřevo, teprve v průběhu mnoha tisíciletí se proměnilo v kámen. Dan by si ho byl nejraději vzal celý, na to by však potřeboval nákladní auto. Spokojil se tedy s malými odštěpkami. Zbývající kus nechali s lítostí na místě. V poledne se utábořili v nejsevernějším cípu Písečných hor. Na velké planině, kde těžba písku skončila před léty. Člověk z města by si myslel, že tam, kde je písek a nic než písek, nemůže být žádné rostlinstvo. Jako třeba na Saharě. Ledovcová mořena na pokraji Lužických hor však neleží v oblasti s malými srážkami. Prší tam na rozdíl od Sahary často. Někdy až moc. Lidé sice udělali všechno, co mohli, aby proměnili bývalou ledovcovou mořenu v neplodnou pouštinu, ale příroda se jen tak lehce nevzdá. Tam, kde rypadla přestala těžit písek, nastoupila okamžitě k protiútok. Začala bombardovat pusté pláně semínky. Za jediný rok vyklíčila spousta miniaturních stromečků, osik a břízek. Pak se v písčitých stráních uchytily janovce, první borovice, pláň začala zvolna zarůstat mechem, vřesem, travinami. Po desetiletém boji se poušť změnila v zelenou oázu. Velké hory a hluboké lesy, podobné spíš pralesům, protože je nikdo neudrzuje, jsou sice lákavé, ale člověk se v nich necítí nikdy úplně volný, divočina mu svými nadlidskými rozměry připomíná, zeje tu jen trpěným hostem, bezvýznamným tvorečkem, a může být kdykoliv rozdrčen padajícím skaliskem nebo kmenem. Když pak někde objevíte zákoutí plné trpasličích stromů a keřů, s volnými palouky zarostlými čerstvě rozkvetlým vřesem, máte pocit, že jste se ocitli v pohádkovém království, kde zatím nikdo nevládne a kde se můžete stát na chvíli skutečným králem.

Uprostřed tohoto malého zeleného ráje se třpytilo safírové jezírko. Na jeho břehu rozbili dočasný tábor.

* * *

A z krovek jiskra blýskne, siná a bez. tepla, to hlína z noci tiskne hvězdu, jež oslepla.

FRANTIŠEK HRUBÍN: MOTÝLÍ ČAS

* * *

6. VÁPENNÝ

Po snídani rozložili na písku mapu a chvíli se dohadovali, kudy půjdou dál. Renda chtěl zamířit nejkratším směrem k Popově skále, Martin navrhl, aby šli přes vápencovou horu a kolem sloních kamenů. "Nesmyslná zacházka," protestoval Renda. Ani Dan neměl moc chuti vracet se takový kus cesty. "Je tam krasová jeskyně," naléhal Martin. "Uvidíte, že to stojí za to." Takové drobné neshody byly mezi nimi na denním pořádku. Znali se řadu let, nelišili se od sebe věkem ani tělesnou zdatností, ale měli různé povahy. Renda by šel nejraději přímo k cíli, bez zbytečných oklik, chtěl se co nejdříve dostat k Soví jeskyni, do kouzelného kraje, o kterém vyprávěl Danův dědeček. Martinovi kolovala v žilách tulácká krev, bylo mu celkem jedno, kudy jdou, ochotně si zašel třeba dvacet kilometrů, když byla naděje, že uvidí něco zajímavého. Nikam nepospíchal, uměl vychutnávat i maličkosti, věděl, že čím později dojdou do Jetřichovických stěn, tím později se vrátí domů. Danovi se v duši střídaly protichůdné pocity, za bílého dne byl rád, že je daleko od domova, volný, bez dohledu rodičů, ale večer

Soví jeskyně

za soumraku na něho dolehl divný stesk, nechtěl si to přiznat, a přece dobře věděl, že se mu stýská po měkké, teplé posteli, po bezpečném pokoji. Měl sám na sebe zlost, vyčítal si změkčilost a předstíral mužnou drsnost, aby svou slabost zakryl. Někdy by už byl nejradě-jíu cíle, v Soví jeskyni, jindy sám sebe přesvědčoval, proč tak pospícháš, poprvé jdeš, kam tě nesou nohy a táhne srdce, zbytečně ty blažené dny zkracuješ!

"Jak to víš, že je tam jeskyně?" zeptal se Martin. Vytáhl z kapsy výstřižek a začal číst:

"Západní jeskyně u Jítravy. V devonských vápencích se vytvořil během dlouhých věků jeskynní systém, který objevili a prozkoumali speleologové v letech 1957-1961. Vstup do podzemních prostor v lomu pod vrchem Vápenný (790 m n.m.). Stará a Nová jeskyně byly původně samostatné, jeskyňáři je později spojili prokopáním v jeden celek a pojmenovali Západní jeskyně. Zatím probádány v délce asi 350 m. Veřejnosti nepřístupné, v některých místech velmi obtížný průchod, jinde hrozí zavalý. Výškový rozdíl 22 m. Pro odlehlost a špatnou přístupnost se dosud zachovala neporušená krasová výzdoba. K nejcennějším útvarům patří hnízda tenkých housenkovitých heliktitů, s nimiž se v jiných jeskyních nesetkáváme. Pro svou mimořádnou krásu je Západní jeskyně chráněna zákonem."

Text zapůsobil přesně tak, jak Martin předpokládal. Dan si hned představil krápníky, podzemní jezírka a propasti. Tak jak je viděl na školním výletě v Moravském krasu. Rendu zaujalo, že ta jeskyně není zařízená na turisty, nevybírání se v ní vstupné, nemá elektrické osvětlení, nemusí se v ní chodit jen po vybetonovaných chodničkách s přísným průvodcem v patách - jsou to liduprázdné prostory v nitru skály, kam člověk proniká s pocitem objevitele, přestože tam bylo před ním pochopitelně víc lidí.

"No tak se tam podíváme," řekl Dan.

Renda mlčel, což byl vlastně souhlas.

Složili stan, sbalili spací pytle, uklidili ohniště a zamířili k zelenému horskému hřebetu na obzoru.

V opuštěném vápencovém lomu je čekalo zklamání. Vstup do Západní jeskyně byl uzavřený železnými dvířky se závorou a dvojitým zámek. Visela tam tabulka:

"Vstup zakázán!"

"Vidíš Martane," mručel Renda. "Táhneme se takovou dálku zbytečně."

Martin nepovažoval odbočku na Vápenný vrch za ztracený čas. Prošli miniaturním pralesem, kde rostly buky a staré kleny. Mezi zelenými stromy stály odumřelé kmeny, vichřice je dávno zbavily koruny a větví, v lesním šeru se podobaly omšelým indiánským totemům, strakapúdi a žluny do nich vyklovali desítky hlubokých děr, uchytily se na nich stříškovité houby, choroše. Co chvíli přelézali vyvrácené velikány, některé ještě měly pevné dřevo, jiné už ztrouchnivěly, nohy se do nich bořily jako do měkké, mazlavé hlíny. A právě tady našel Martin velké loviště brouků.

Na svazích vápencové hory kvetlo víc druhů bylin než v místech, kudy procházeli v předcházejících dnech. Za největší objev Martin považoval vzácné lilie zlatohlavé. A těch motýlů co tu létalo! Proč tedy říkat, že sem šli zbytečně? Ostatně sám starý lom patřil k půvabným lesním zákoutím. Měl tvar velké podkovy a jeho stěny, vysoké několik desítek metrů, byly na mnoha místech dobře přístupné. Dan při prvním průzkumu objevil ve vápenci žílu černého grafitu a drobné zkameněliny. Na plochem dně se koupalo v slunci pěkné tábořiště, chráněné před větrem ze tří stran skalami, na západě pak hradbou starých buků.

V místech, kde lom zasahovat nehlouběji do horského svahu, ležela zřícená skalní stěna a vytvářela strmé suťové pole. V horním cípu se kameny nápadně lišily barvou od rozlámaných ploten. Vyšplhali po balvanech vzhůru a stanuli na malé terase - u vchodu do jeskyně, uzavřeného kovovými dvířky.

"Podívejte - támhle - nahore!" ukazuje Dan.

O několik metrů výš v příkré skalní stěně se černal otvor. Další jeskyně! Ani do ní se nedalo vzlézt, chránila ji pevná železná mříž.

Renda postřehl malou skulinu mezi dvířky a rámem. Sáhl na petlici, aby přezkoušel její pevnost, a hned ji pustil, jako by se dotkl rozpáleného kovu. Visací zámek byl přerézáný! Tak šikovně, že se zdál neporušený. Renda ho vyvlékl z očka a sňal závoru. Dvířka se s tichým zaskřípěním otevřela. Teprve teď viděli, že druhý zámek je vylomený.

Cítili, jak jim srdce vzrušením zrychlilo puls. Vstup do hory byl volný.

Prošli úzkou puklinou ve skále a zastavili se na začátku neznámých podzemních prostor. Dýchl na ně vlhký chlad. Z Martinova výstřižku věděli, že jeskynní systém je dlouhý několik set metrů, viděli z něj nepatrný zlomek, denní světlo, přitékající otevřenými dvířky, mámě zápasilo s černošedou tmou, usazenou mezi vápencovými stěnami. A to strašidelné ticho!

"Vyndež baterku," řekl Martin Rendovi.

Soví jeskyně

"Vy chcete vlézt dovnitř?"

Renda se na Dana podíval, jako by nechtěl věřit, že se někdo může tak hloupě ptát.

"Ty snad nechceš?"

"Já jenom - že je tam ta tabulka..." hájil se rozpačitě Dan.

"Prosim tě, tabulka! Bůhví kdo ji tam pověsil. Stejně neplatí pro všechny lidi.

To by do jeskyně nesměl vůbec nikdo."

V lomu, kde už dávno skončila těžba vápence, pozorovali řadu ne-i; klamných znamení, že v západní jeskyni stále ještě probíhají průzkumné a vyčišťovací práce. Především vrstvy vyvezeného kamení, hlíny a jílu na suťovém poli. Další důkazy objevili hned za dvířky. Kolečka, lopaty, krumpáče a skřínky s nouzovým osvětlením, jaké bývají na stavbách. Renda se pokusil rozsvítit, ale mamě hledal tu pravou páčku.

"Nesahej na to, je tady mokro," řekl varovně Dan.

"Asi sem nejde proud," usoudil Martin.

"Necháme tady bágly," navrhl Renda.

Složili rance a začali postupovat dál do hory. Vpředu Renda s velkou zlodějskou baterkou, za ním Martin, poslední kráčel Dan. Pár kroků od branky byla malá propast, překlenutá dřevěným můstkem. Od můstku vedl na její dno dlouhý žebřík. Renda tam zamířil proud světla.

"Dole začíná chodba. Počkejte tady!"

Za chvíli slyšeli, jak na ně z hloubky volá:

"Polezte za mnou, budu vám svítit. Vede to někam šikmo dolů."

Martinovi se na žebříku trochu chvěly ruce, křečovitě se přidržoval příček a pocítil skutečné ulehčení, když pod nohama zase nahmatal pevnou skálu. Chodba, která ústila na dno malé propasti, byla dost těsná a nízká, protože však strmě klesala, pronikali kupředu poměrně snadno.

Pak se stěny rozestoupily a světelný kužel z Rendovy svítilny zvolna klouzal prostorami krasového domu. Z věčné tmy na okamžik vyplouvaly a zase v ní mizely křišťálově čiré krystaly, zvlněné drapérie a záclony oslňující bělosti, štíhlé stalaktity tenčí než tužka, pokroucené krápníky, připomínající trsy stromových kořínků.

"Počkejte - buďte zticha!"

Do hlubokého mlčení, které po Martinových slovech zalehlo velkou jeskyni, zaznělo jemné cinkání. Kapky padající ze stropu do miniaturních jezírek. Vodní zvonkohra.

"Vidíte toho ledního medvěda?"

Danův hlas zazněl tak divně, jako kdyby ho zesílila elektrická zvuková aparatura.

Bílý stalagmit, vyrůstající z kamenného podloží, skutečně připomínal bílého medvěda, vztyčeného na zadních tlapách.

"Tááhle jsou varhany!" posunul Renda světelný kruh.

Všichni tři už byli v krápníkových jeskyních, dokonce větších a slavnějších než tahle, s bohatší výzdobou. Renda a Dan navštívili Moravský kras, Martin jihoslovenskou Domicu. A přece na ně Západní jeskyně zapůsobila silněji. Snad proto, že procházeli podzemní říší sami, bez davu výletníků a upovídaného průvodce. Mohli se zastavit, kde chtěli, pojmenovat všechny útvary po svém. V těch velkých, veřejnosti přístupných jeskyních jsou prostory ozářené silnými reflektory, tady je pohádková krása zahalená tmou. Světlo baterky odkrývalo bizarní útvary jeden po druhém, některé vrhaly na stěny a strop fantastické stíny a ty stíny se pohybovaly podle toho, jak ruka natáčela svítilnu.

"Vrátíme se nahoru," řekl Renda, když skončili podrobný průzkum domu.

Hnědý jíl, místy proměněný v řídké bláto, klouzal pod nohama, chvílemi se drápali vzhůru po čtyřech, ale to jim neubíralo chuť k dalším výzkumům. V hořejším patře jeskyně narazili po čase na hromadu hlíny a balvanů, chodba byla zatarasená až po strop. Odtud jeskyňáři vyvážejí materiál, který leží na suťovém poli. Renda se pokusil vylézt do pukliny nad závalem, ale pod jeho rukama se uvolnilo několik kamenů.

"Pojďte zpátky," řekl Dan. "Nebo nám něco spadne na hlavu."

Dál už stejně nemohli, a tak se obrátili. Sotva však udělali několik kroků, Rendova baterka zhasla. Octli se v tak husté tmě, že neviděli jeden druhého, ani když stáli těsně vedle sebe.

"Co blbneš?"

"Rozsviť!"

"Počkejte," řekl Renda, "hned to spravím."

Slyšeli, jak manipuluje svítilnou, zkouší, zda není povolena žárovka, utahuje závěr s kovovou pružinou. Pak cvakl knoflík - a zase nic.

"Co s tím je?" zlobil se Renda.

Soví jeskyně

"Proč přestala svítit tak najednou?" divil se Martin.

"Copak já vím? Nejspíš se přepálila žárovka."

Dan si uvědomil, že se dostali do pěkné kaše. Jak trefí zpátky k východu z jeskyně v té absolutní tmě? Některá místa jsou dost nebezpečná i pro člověka, který jde se světlem. Když si nerozbijí hlavu o nízký strop a nepolámou nohy, spadnou ze svahu do pukliny nebo se zřítí do propasti.

"Nemáte u sebe sirky?"

Martin s Danem prohledali všechny kapsy, ačkoli věděli, že je to zbytečné. Proč jen nechali zápalky v báglu u dvířek!

Chvíli se v neproniknutelné tmě radili, co dál, ale nic kloudného je nenapadalo a jejich neklid postupně vzrůstal. Danovi pak povolily nervy.

"Neměli jsme sem lézt. Já to hned říkal!"

Z jeho hlasu vycítili, že má slzy na krajíčku.

"Tyhle řeči nám ven nepomůžou," řekl Renda. "Chytíme se za ruce a budeme postupovat krůček za krůčkem."

Zachoval nejvíc klidu a rozvahy. I z Martinových slov zaznívala úzkost.

"Kousek před náma je ta díra. Kdyby tam někdo šlápl vedle..."

Raději tu větu ani nedokončil. Všem bylo jasné, co by se stalo.

"Chcete jít někdo první?" zeptal se Renda.

"Já nevím, jak to kde vypadá," vymlouval se Dan. "Předtím jsem šel taky poslední, moc jsem na cestu neviděl."

"Můžeme se střídát," navrhl Martin.

"Tak dobře," řekl Renda. "Jdeme."

A rozsvítil baterku. Proud světla ozářil chodníček na dně jeskyně.

"Hurááá!" zajásal Dan.

"Jak to, že zase svítí?" řekl podezíravě Martin.

"Chtěl jsem si vás trochu prověřit," smál se Renda. "Kdo je panikář a kdo má nervy z ocele."

Martin cítil, jak v něm vře zlost. Ty Rendovy stupidní nápady! Nejraději by mu jednu vrazil. Dan měl spíš vztek sám na sebe, že se projevil jako zbabělec.

K východu se vraceli mlčky. Renda svým žertíkem pobavil jen sám sebe. Ještě chvíli si utahoval z Dana, ale nikdo na jeho vtipné řečičky nereagoval, a tak nakonec taky ztichl.

Byli asi v polovině cesty, když před nimi ve tmě zablikalo světlo.

"Někdo sem jde," řekl Renda a zhasl baterku.

Zastavili se a naslouchali. Dolehla k nim nezřetelná slova s podrážděným tónem, potom bouchla kovová dvířka a jeskyni zalehly tma a hluboké ticho.

"Rozsviť," řekl Martin. "Stejně o nás vědí."

Kdo vstoupil do jeskyně, musel hned u vchodu narazit na jejich odložené věci.

Renda stiskl knoflík svítilny a pokračovali v postupu. Minuli poslední ohyb ve skále a došli k dřevěnému můstku nad propastí. Před půlhodinou nechali železnou branku dokořán, teď byla zavřená a denní světlo pronikalo dovnitř jen škvírami v rámu. Renda do ní nejdříve strčil rukou, pak se opřel o kovovou výplň ramenem.

"Někdo nás tady zavřel!"

Dvířka byla z vnější strany zajištěná závorou. Renda na ně zabušil.

"Otevřete!"

Nikdo se neozval. Z lomu sem jen slabounce zaléhalo cvrčení kobylek a típání sýkorek.

"Haló!"

Zase žádná odpověď.

"Kterej blbec!" nadával Renda.

"Třeba si z nás někdo dělá legraci," řekl Martin.

Před chvílí zažil menší šok, zůstali v hloubi jeskyně bez světla a to na něj zapůsobilo tak trochu jako očkování proti strachu. I Dan zatím zachovával důstojný klid. Jen Renda se rozčiloval.

"Pěkně blbá legrace!"

A kopl do dvířek.

"Nech toho," řekl Dan. "Za chvíli je to přestane bavit a otevřou."

Minuty zvolna mýjely, uplynulo skoro půl hodiny a nikdo nepřicházel. Renda už přestal mamě tlouct do kovových dvířek, bolely ho klouby na rukou i chodidlech. I Dan s Martinem přestával věřit, že si z nich někdo jen vystřelil.

Kdo je vlastně uvěznil? A proč? Na jednu ani druhou otázku neznali od-pověď.

Dávno zhasli svítilnu, šetřili baterii. Mezerami v rámu dvířek pronikal do jeskyně slabý odlesk slunečních paprsků, stáli v polotmě a vlhkém chladu, jejich tíseň zvolna přerůstala ve skutečný strach.

"Co když se nedostaneme ven?"

Každého z nich už to napadlo, ale teď se ta zneklidňující myšlenka vrátila, vyslovená Martinem. Renda zvedl kámen a začal s ním znovu třískat do železných

Soví jeskyně

dvířek, i když věděl, že ho sotva někdo uslyší, stezka vede od jeskyně dost daleko a kolik lidí po ní vůbec projde? Ve všední den možná nikdo. Jeskyňáři sem asi jezdí jenom na konci týdne. Dnes je pondělí. Snad se tu někdo objeví v pátek odpoledne nebo v sobotu ráno. Čtyři, pět dní v temném, studeném podzemí. Hlad, žízeň, zima. Můžou vůbec tak dlouho přežít? Proti chladu se ubrání celkem snadno, navlékli na sebe postupně svetry a větrovky, zalezou do spacích pytlů. Vodu najdou v miniaturních jezírkách pod velkými krápníky. Nejhorší je to s jídlem. Zásoby mají jen do zítřejšího rána. Hladem ovšem člověk tak hned neumře, Dan četl o polámících, mořské proudy je unášely přes měsíc na ledové kře, neměli vůbec žádné potraviny a přežili to. Jen jestli si to spisovatel nevymyslel! Dan si neuměl představit, že by vydržel o hladu třeba jen tři dny. Od snídaně uběhlo teprve pár hodin a už se mu slabostí třesou kolena. Nebo ho tak zeslabuje strach? "Nenajíme se?" navrhl nespěle.

Snad si měli zásoby rozdělit na víc menších dávek a úzkostlivě s nimi šetřit, ale po prvním krajíci byl hlad ještě dotěrnější, a tak krájeli další a další, až snědli celou zbývající půlku chleba. Ani z poslední masové konzervy nic nenechali.

"Ticho! slyšíte?"

Martin přestal kousat a přitiskl ucho ke dvířkám. V hloubce před jeskyní cosi slabě zarachotilo - jako kdyby se tam sypala kamenná suť.

"Někdo je dole v lomu!"

Renda s novým úsilím zabušil na dvířka.

"To stačí," řekl Dan. "Jestli je někdo nablízku, musel to zaslechnout."

Znovu napjatě naslouchali. Tentokrát se třesk padajícího kamení ozval blíž.

Potom uslyšeli zřetelné hlasy.

"...proč jsi je tam zavíral?"

"Byli na mě tři!"

"Rozbijou nám branku!"

"Nechtěl jsem, aby upláchli."

Kdosi vytáhl z petlice železný kolík, sňal závoru a do jeskyně vnikl proud oslepující záře. V otevřených dvířkách se rýsovaly tři mužské postavy. Dan s Martinem a Rendou museli přivřít víčka, a teprve když se jejich oči přizpůsobily dennímu světlu, rozeznali tváře příchozích. Nejmladší byl jen o málo starší než oni, prostřední mohl mít kolem čtyřicítky a ten třetí patřil k ještě starší generaci. Všichni měli na hlavě horolezeckou přilbu s malým reflektorem, umístěným na čele jako kyklopské oko.

Rendovi se tlačila na jazyk ostrá slova, ale ještě než je mohl vychrlit, stali se sami terčem útoku. Nejmladší jeskyňář proti nim vznesl vážné obvinění:

"Přeřezali visací zámek. Vylomili dveře!"

"Co povídáš?" rozčilil se Renda.

"To není pravda!" řekl Dan.

"Našli jsme dvířka otevřená!" vysvětloval Martin.

"Nelžete!"

"Vážně, my jsme to neudělali!"

"Včera v poledne jsem sám zamykal," tvrdil prostřední jeskyňář, "oba zámky byly v pořádku."

Nepříjemná situace! Jak mohou dokázat, že do jeskyně před nimi vnikl někdo jiný, že zámky sami nezničili? Podle pravidel všech detektivek by měli svá obvinění prokazovat ti, kteří je obžalovali. Jenže tohle nebyla detektivka. Martin, Renda a Dan byli přistiženi v jeskyni, proto na ně logicky padá podezření, že to byli oni, kdo dveře vypáchili.

"Tvrdíte, že jste to neudělali - proč jste tedy vlezli dovnitř? Nečetli jste tabulku?"

"My jsme si jí nevšimli," řekl Renda. Jeho primitivní lež mohla jeskyňáře jen utvrdit v přesvědčení, že mají před sebou povedené ptáčky.

"Ale všimli," přiznal Martin. "Chtěli jsme se prostě podívat do jeskyně, když jsme se sem táhli takovou dálku. Vy byste na našem místě zůstali venku?"

Jeskyňáři dobře věděli, že tajemné podzemí je pro kluky příliš lákavé, než aby je odradila stará, zpola zrezivělá tabulka zapovídající vstup.

Danovi bleskla hlavou spásná myšlenka.

"Tak nás prohledejte! Jestli jsme to udělali my, musíme u sebe mít pilku na železo!"

Jeskyňáři jim skutečně otevřeli bágly. Nezajímal je však ani tak důkazní předmět, pilka na železo, podezřívají je z něčeho horšího.

"Máte štěstí," řekli po skončené razii. "Kdyby se u vás našly krápníky, nevy vážili byste z toho tak lehce!"

"Nějací vandalové poničili před rokem v dómu nejkrásnější drapérii, ulámali

Soví jeskyně

spoustu stalaktitů - a pak je venku zahodili."

Napětí povolilo, Jeskyňáři byli docela příjemní lidé. Místo aby nadávali a hrozili trestem, dali se s Martinem, Danem a Rendou do přátelského hovoru.

"Vypadáte jako slušní chlápci. Nediňte se, že jsme uzavřeli vstup do jeskyně. Lidi by zničili krasovou výzdobu za jediné léto."

"Samí jste viděli, že uvnitř není bezpečno. Chodíme tam vždycky jen s přilbou."

Vyprávěli příběhy, které zažili při průzkumech a práci v podzemí nebo o nichž slyšeli od jiných speleologů, o pádech do propasti, závalech, zvědavcích zaklíněných v těsných puklinách.

Martin s Rendou pak začali připravovat ohniště a vařit uprostřed lomu bramboračku. Dan mezitím se zájmem sledoval činnost jeskyňářů. Po krátkém pobytu ve skále se vrátili na povrch, odložili přilby a začali procházet křížem krážem celým lomem. Nejstarší držel v ruce větvičku ve tvaru Y, Dan v ní poznal legendami opředený nástroj proutkařů, hledačů podzemních pramenů. Bělovlasý speleolog nejdříve chodil po dně lomu, později lezl po svazích a skalách. Podobal se tak trochu kouzelníkovi, držel virguli před sebou v mírně natažených rukou s posvátnou vážností. Přední, rovná část proutku se čas od času sama sklopila k zemi, někdy větší, jindy menší silou. Jeskyňář se v té chvíli zastavil a prohodil ke svým společníkům několik slov. Jednou jim řekl, že přímo pod jeho nohama je ve skále dutina, jindy mu proutek svým pohybem prozradil, že pod zemí teče voda.

Dan poprvé slyšel o proutkařích u rybníka Hejtman, chataři hledali pramen pitné vody a jeho táta se tenkrát přel s Mariánovým tatínkem, tvrdil, že proutkaři jsou šarlatáni a podvodníci, virguli drží v ruce jen proto, aby oklamali důvěřivé lidi, skryté prameny dovedou najít podle drobných známek, které znají z dlouholeté praxe. Teď se však Dan stal svědkem něčeho, co tátovy argumenty vyvracelo. Starý jeskyňář nehledal jen vodu, ale i pukliny a jeskyně - ty se přece na skalnatém povrchu nedají poznat podle rostlin, hustoty a sytě zelené trávy!

"Tady zatlučte kolík," řekl vždycky proutkař, "ať to místo najdete!"

Jeho společníci si tiše šeptali: to je úžasné, ten člověk musí být citlivý na jisté anomálie elektromagnetického pole, přesně zde zjistili podzemní prostory geofyzikové, byli tu před měsícem s drahými zahraničními přístroji, tomuhle dědovi však stačí obyčejná vidlice uříznutá z keříku!

Proutkař přesně vytýčil neviditelné koryto podzemního potoka, který odvádí vodu z jeskynního systému, stopoval ho až na kraj vzrostlého lesa. Oba mladší speleologové s napětím čekali, zda dojde k místu, kde ze skály tryská chladný pramen čiré vody. Muž s virguli však vyvěračku minul a pokračoval dál v sestupu po svahu hory.

"Tohle taky odpovídá," řekl starší jeskyňář svému mladšímu druhovi. "Loni jsme nasypali v jeskyni do vody fluorescenční látku a čekali, jestli se objeví ve vyvěračce pod lomem. Trvalo skoro celý měsíc, než se ve studánce vzdálené pár set metrů ukázaly první svítivé částčky. Důkaz, že voda z jeskyně souvisí s vyvěračkou jenom nepřímo."

Od ohniště se ozvalo Martinovo volání, oznamoval, že je uvařený oběd. Sesedli se kolem kotlíku a Dan svým kamaďádům při jídle vyprávěl o proutkařově podivuhodném umění. "Ty taky na všechno naletíš," řekl opovržlivě Renda. Měl na tyhle věci stejný názor jako Danův táta. Dan však byl přesvědčený, že bělovlasý jeskyňář je skutečně nadaný neobvyklou schopností. Přece se ti tři předem nesmluvili a nehráli divadlo. Proč by to dělali - jen aby oklamali patnáctiletého kluka?

"J! Ostatně brzy se i Renda s Martinem přesvědčili, že proutkaři asi nejsou l darebáci, kteří vodí důvěřivé lidi za nos. Nejstarší jeskyňář nabídl svým druhům, aby vyzkoušeli práci s virguli.

"Můžeme taky?" požádal Martin.

"Proč ne," usmál se děda.

Ukázal jim, jak mají vidlici držet, a pak jeden po druhém procházeli lesem na jižní straně lomu. Dan i Renda opakovaně minuli místo, kde měl protékat silný podzemní pramen, a nestalo se nic, virgule v jejich rukou zůstala nehybná. Stejným neúspěchem skončily i pokusy dvou mladších speleologů. Zato Martinovi se špička proutku náhle sklopila k zemi, docela zřetelně cítil v obou částech vidlice zvláštní tah, byl dokonce tak silný, že mu vytácel zápěstí. Starý jeskyňář pozorně sledoval Martinovy ruce.

"Ano, tady je v podzemí voda."

"Ty to jenom hraješ," řekl podezřivě Renda.

"Nehraju," dušoval se Martin, "proutek se sklopil sám od sebe."

Soví jeskyně

Přešel nad neviditelným tokem ještě jednou z opačné strany a virgule se znovu začala sklánět k zemi. Tentokrát i Dan ostře sledoval jeho ruce a nezdálo se mu, že by Martin hrál komedii.

"Jak to, že nám to nefunguje?"

"Někteří lidé jsou zkrátka vnímavější," řekl proutkař. "Nemyslete si, není jich zase tak málo."

Renda se netajil se svými pochybnostmi.

"Tobě to snad připadá jako zázračná schopnost. Já ji považuju za přirozené nadání. Lidi se přece od sebe liší nejen podobou a povahou, ale i talentem. Někteří mají citlivou duši, o jiných se říká, že mají hroší kůži. Proč by nemohly být mezi nimi rozdíly i ve vnímání magnetického pole a jiných podobných věcí? Jaký rozdíl je vlastně mezi prací s virgulí a geofyzikálními přístroji? Můžeš říct, že ty přístroje jsou složité. Ale člověk je přece ještě složitější!" Něco na tom, co říkal, bylo, to musel uznat i Renda.

"Snad jste slyšeli o místech, kde se lidem daří lip, a o místech, která pro ně nejsou dobrá. Číňani mají dokonce prastarou teorii o dračích dírách. To jsou lokality, kterým bychom se měli vyhýbat, nestavět na nich domy. Je to pravda, nebo nepodložené fantazírování? Odpovědět na to přesně neumíme. Víme jen jedno - o dračích dírách se v Číně mluví od nepaměti. Snad je to souhrn zkušeností desítek generací. Geologické složení země je všude trochu jiné, pod povrchem jsou skrytá ložiska rud. Proutkaři nehledají vždycky jen vodu a podzemní dutiny, podařilo se jim objevit mnoho cenných surovin."

Vyprávění starého jeskyňáře se pěkně poslouchalo. Netvrdil, že má zázračné schopnosti, nechtěl je získat za každou cenu na svou stranu. Asi mu moc nezáleželo na tom, co si o těchto věcech myslí ostatní.

Strávili na Vápenném vrchu zajímavé odpoledne. A přitom se dověděli, jak to vlastně bylo s jejich uvězněním v podzemí. Speleologové sem jezdívají skutečně jenom na konci týdne. Dnes však přivedl předseda klubu vzácnou návštěvu, proutkaře z východních Čech, který měl přezkoumat výsledky geofyzikálního měření. V lomu na ně čekal jejich mladší kamarád, bydlí kousek odtud ve vsi. Jeskyňáři odešli před západem slunce. Dan s Martinem a Rendou se v opuštěném lomu utábořili na noc.

* * *

Slyš, u hlavy ti zrána ve stéblech šelestí stvoření vytepaná 7. té rosne svěžesti.

FRANTIŠEK HRUBÍM: MOTÝLF ČAS

* * *

1. SLONÍ KAMENY

Martin se probudil brzy po východu slunce. Chvilí se díval do stanového plátna, ale pak ho nečinné ležení přestalo bavit, a tak pomalu vylezl ze stanu ven. V dálce stoupalo z lesů slunce, podobalo se velkému červenému balónu, který právě odstartoval k dálkovému letu. Na trávě se třpytily rosne krupěje, vzduch byl plný svěží jitřní vůně. Na kameni vedle ohniště se cosi zalesklo. Podíval se na tu věc zblízka a uviděl střevlíka zlatolesklého, jednoho z nejkrásnějších brouků. Byl to mimořádný kus, velký skoro tři centimetry. Vydal se zřejmě brzy zrána na lov. Jeho krovky, podélně rýhované, zářily jako smaragdy zasazené do zlata, šest měděných nožek se jen kmitalo.

Chvilí brouka sledoval a pohyb na čerstvém vzduchu Martina příjemně rozeheřál. Setkání se střevlíkem mu připomnělo červnový den před několika lety. Chodil tehdy do šestky, za třídního měli báječného učitele, jmenoval se Podhajský, ale všichni mu říkali Brouk, byl totiž velkým znalcem brouků, dovedl o nich mluvit s nadšením nejen v hodinách přírodopisu, zabrousil na tohle oblíbené téma často i při zeměpisu a dokonce při tělesné výchově. Jednou před koncem školního roku vyběhli na hřiště za školou, dělali právě kliky na zemi a tu Brouk, který vždycky cvičil společně se svými žáky, přerušil počítání, chvíli se upřeně díval před sebe do trávy a potom je svolal k sobě: "Pojďte sem, něco vám ukážu!" Seběhli se kolem něho a uviděli mezi stébly hnědého brouka, zápasil právě se slímačkem, a Brouk jim povídal: "Tohle je střevlík měděný, Carabus cancellatus, velký dravec v hmyzí říši. Vychází ze svých úkrytů obvykle v noci, ale je bezvětrný den a k tomu po dešti, a tak máme vzácnou příležitost vidět ho na lovu za světla. Pořádě si ho prohlédněte, je to prazvláštní tvor, jako všichni brouci, má šest noh, pevně chitinizovanou hlavu a štít, další části

Soví jeskyně

těla jsou kryté krovkami. Brouci patří v zoologické soustavě do třídy hmyzu a tvoří v ní nejpočetnější řád..." pokračoval Brouk v zaníceném výkladu.

Měli vlastně cvičit. Brouk však ztratil pojem o prostoru a času, octl se v kouzelné říši obývané podivnými tvory a dovedl o nich vyprávět tak zají jímavě, že ho Martin poslouchal, jako kdyby jim povídal o bůhvíjakých dobrodružstvích. Někdy se zdálo, že jsou to spíš příběhy z vědeckofantastických románů, a zatím Brouk jen líčil svá pozorování, podrobně popisoval obludy z brouci říše, jejich fantastické tvary a barvy, podivný způsob života.

"Snad to ani nejsou pozemští tvorové," řekl jim tehdy, "kdyby se tyhle ; bytosti zčistajasna objevily před námi stokrát zvětšené, považovali bychom je za obyvatele jiné planety, Venuše, Marsu nebo Jupitera. Ani tam l' takové obludy asi nežijí, zato tady, na Zemi, je můžeme potkat skoro na | každém kroku, jenže si jich nevšímáme, většina lidí o nich ani neví. |s Podívejte se třeba na brouci tykadla, prapodivné kousací ústrojí, pod lupou se z těchto drobných orgánů stávají smrtící nástroje. Člověk má nohy jen dvě, zvířata čtyři, ale u brouků jich napočítáte šest. Vždycky šest! Představte si - šest nožek! A to není všechno, brouci mají pod krovkami ještě křídla, mnozí skutečně létají." Od střevlíka měděného se Brouk dostal až k roháčům, vyprávěl o brou-I cích do konce hodiny tělocviku, někteří kluci se mu za jeho zády poškle-I bovali, ťukali si významně na čelo, ale Martinovi se líbilo nejen vyprávění ní, i střevlík měděný na něj zapůsobil svou krásou, podobal se šperku l; vytepanému z ryzího kovu.

^ Brouk jim pak povídal, jak chytá ty podivuhodné tvorečky do zemních || pastí, Martina to tak inspirovalo, že to zkusil téhož dne po návratu ze školy. Byl pátek odpoledne, jeli na chatu, vzal s sebou z domova několik skleniček od ovocných přesnídávek a za osadou na kraji poleje zasadil do země tak, že jejich otvor byl na úrovni okolního terénu. Už za hodinu své |. pastí netrpělivě obcházel, byly však prázdné, nenašel v nich žádný úlo-|i vek ani večer, přestával pomalu věřit tomu, co jim Brouk říkal, zapomněl

!dát do pastí návnadu, buď to přeslechl, nebo se o tom Brouk vůbec nezminil. V noci spadla do jedné ze zahloubených skleniček žížala a na tu ižížalu se chytil střevlík vrásčitý, s modroňalovými krovkami ozdobený-iini řadami jemných čárek, dlouhými tykadly a chlupatými nožkami, je-yđen z těch malých dravců, co si troufnou i na kořist třikrát větší než jsou sami. Pustil se do žížaly a vůbec mu nevadilo, že se sám stal obětí jiného tvora, člověka, který na něj nalíčil past s hladkými stěnami.

Pro Martina to bylo vzrušující dobrodružství, pozorovat zápas střevlíka se žížalou, donesl pak úlovek i se skleničkou do chaty, ukazoval ho kamarádům a říkal jim, že mu ten brouk připadá jako odněkud z Marsu, opakoval jen to, co slyšel od svého učitele. Kluci se mu smáli a začali ho oslovovat Martane místo Martine. Martinovi to ani moc nevadilo, od té doby se zajímal o brouky a jiný hmyz, přihlásil se do Broukova přírodovědeckého kroužku a objevil tam neznámé světy, které prozkoumával se zvláštním potěšením v polabské nížině i v horském lese.

Do stanu se Martin už nevrátil, a dokud Renda s Danem nevstali, pozoroval ve starém lomu drobné hmyzí obyvatele.

V sedm hodin rozdělal oheň a zavěsil nad plameny kotlík s vodou. Snídaní připravil dobrovolně, nečekal na obvyklé losování. Bylo tak krásné ráno, že mu všechno působilo radost, i všední práce.

Na cestu se vydali tentokrát o hodinu dřív než obvykle. Ve vsi nakoupili zásoby na další den a Renda přitom uplatnil svůj oblíbený vtip. Když mu prodavačka spočítala, kolik má zaplatit, jen tak mimochodem se zeptal:

"Paní, prosím vás, máte žužiíky?"

Dan cítil, jak se mu do tváře a hlavně do uší hrne krev a raději vypadl z obchodu. Před otevřenými dveřmi zůstal stát a poslouchal, jak se bude dál vyvíjet dialog mezi Rendou a tlustou dobrosrdečnou paní za pultem. Tuhle nesmyslnou otázku Renda položil skoro při každém nákupu. Nesmyslná na ní je ta druhá půlka, slovo žužiíky neznamená nic, Renda si ho prostě vymyslel. Ale ženské v obchodech slyšají první polovinu Rendovy otázky stokrát za den, a tak mají vždycky pocit, že se přeslechlý a ptají se přesně tak jako tahle usměvavá paní.

"Cože?"

.Jestli máte žužiíky," opakoval Renda a slovo žužiíky řekl tak výrazně, jako kdyby mluvil s hluchoněmou.

Dan s napětím čekal, zda se tlustá prodavačka sama zařadí (podle Rendova "vědeckého třídění") do kategorie A, nebo do kategorie B. Osoby kategorie A, o kterých Renda tvrdí, že trpí pocitem méněcennosti, nevěří ani teď svému sluchovému orgánu a opakují:

Soví jeskyně

"Prosím?"

Osoby z kategorie B se na Rendu zpytavě podívají a zeptají se:

"Co to je?"

Renda čeká právě na tuhle otázku.

"To jsou přece takové ty - kulaté čtverečky."

Tváří se přitom udiveně, jako kdyby nechtěl věřit, že se najde člověk, který neví, co jsou to žužiíky.

Jestliže prodavačka patří do skupiny osob s nízkým stupněm inteligence, řekne:

"Ne. Nemáme."

A Renda s ní zapře srdečný rozhovor, jak jsou některé prodejny špatně zásobované.

Chytřejší prodavačky se na Rendu rozzlobí:

"Nedělejte si legraci!"

Renda se snaží otrást jejich sebedůvěrou a prohlásí, že nechápe, proč v některém krámu nevědí nic o existenci žužiíků, když je to teď nejžádanější pochoutka a všude se o ní mluví a píše.

Milá vedoucí v obchůdku na úpatí Lužických hor zničila jediným pohybem ruky Rendův důmyslný psychologický test. Když jí na otázku "Cože?" opakoval slovo žužiíky, sáhla do regálu, hodila na pult sáček a hned namarkovala na pokladně šest korun. Renda byl tak ohromený, že se nezmohl na nic.

"Ukaž, co ti dala?" smál se Martin.

Vzal do ruky celofánový pytlík.

"Lékořicové bonbóny."

"Puj, ty nenávidím," zaškaredil se Renda.

"Nic si z toho nedělej," utěšoval ho Dan. "Zato jich máš dvojnásobnou dávku!"

Ve stráni za vsí uviděli pohraniční pevnůstku. Zpozoroval ji Dan. Stála mezi skalami, částečně krytá vzrostlými buky. Památka na pohnuté doby před druhou světovou válkou. Později šli ještě kolem řady takových bunkrů, ale nejvíc je vzrušil ten první. Obdélkový blok z masivního betonu, s úzkými střílnami připomínajícími rezavou harmoniku.

Obešli pevnůstku kolem dokola a objevili na boční straně otevřený vchod. Uvnitř bylo hluboké šero. Váhavě překročili práh a postupovali úzkou chodbičkou do nitra bunkru. Po několika krocích se octli v hlavní místnosti. Ovanul je vlhký pach plísně. Denní světlo, vnikající sem střílnami, nestačilo rozehnat tmou, která tu vládla už pět desetiletí. Martin roz-škrtl zápalku. Třepetavý plamínek ozářil holé studené zdi a podlahu pokrytou hlínou.

Dan přistoupil postupně ke všem střílnám a vyhlédl šterbinou ven. Pevnůstka dokonale ovládala cestu v údolí. Tři muži by tu zastavili nepřátelský pluk. Dan by chránil východní křídlo. Martin západní bok a Renda by si vzal na mušku jižní stranu. Na severu jsou skály, odtamtud nehrozí žádné nebezpečí. Opatrně vystrčí ze střílny hlavě kulometu a bude vyčkávat, nechá projít nepřátelské průzkumníky. Až se v zatočce objeví hlavní voj, stiskne spoušť.

Ta-ta-ta-ta... Pěkně je pokropí, budou padat jako kuželky!

Dan se tak vžil do svých dětinských představ, že sebou znatelně trhl, když se dole v ohybu cesty vynořila mužská postava.

"Někdo jde," řekl tlumeným hlasem.

Po lesní silničce rázoval hajný a netušil, že ho střílnou pevnůstky sledují tři páry očí. Hajného doprovázel pes, hrubosrstý jezevčík. Asi něco ucítil, protože odběhl z cesty mezi stromy a začal na pevnůstku štěkat.

"Co když nás tu najde?" strachoval se Dan.

"Nic nám nemůže udělat," řekl Renda. "Nepatří to nikomu."

Hajný přivolal psa zpátky a nevěnoval už pevnůstce žádnou pozornost, bylo to pro něj tak všední a bezvýznamné místo jako okolní skály a staré buky.

Dan si ještě chvíli hrál na kulometčíka. Přitom ho přepadly pochybnosti. Co když nepřátelští vojáci bunkr prostě obejdou? Pak je posádka ztracená. Pevnůstka se promění v hrobku.

Představa, že by tady měl skončit život, se mu ani trochu nelíbila.

"Všimli jste si, pánové," řekl Renda, když vyšli na denní světlo, "jaká je to práce? Ty bunkry stavěli před půl stoletím a to stárí na nich není vůbec vidět!" Stěny pevnůstky byly skutečně dokonale hladké, jako kdyby dělníci, kteří je budovali, odešli teprve včera. Jen rovná střecha prozrazovala skutečné stárí. Za léta na ni vítr navál vrstvu jehličí a hlíny, v nich vyklíčila semínka trávy, keřů a stromů - a dnes tam už rostou velké smrky.

Pochmurný památník minulosti jim dávno zmizel z dohledu, a přece na něj pořád museli myslet. Povídali si o svém objevu, dokud se před nimi nevynořily sloní kameny.

Na mapě jsou označeny zeleným kosočtverečkem jako "přírodní zvláštnost". Kdo se k nim blíží po nížní cestou, má dojem, že na kraji lesa stojí ohromní bílí sloni a

Soví jeskyně

mezi stromy probleskují jejich mohutné hřbety. Ty kameny nejsou vlastně žádné kameny, ale dost velké skály z bělošedého pískovce. Pískovcových skal jste možná viděli v životě spousta, v Českém ráji nebo třeba v Houslích hned za Prahou, žluté stěny nebo věže bizarních tvarů, plné děr a voštin. Sloní kameny nad Jítravou jsou jiné – nádherně hladké, zaoblené, jako kdyby je opracoval gigantický sochař.

Dana při pohledu na ně slastně zatrnulo. Kdybyste se ho zeptali, co ho tak mocně k těm skalám táhne, asi by neuměl odpovědět. Proč je obchází kolem dokola a hledá, kudy by se dostal nahoru, na jejich chlazené hřbety? Nejspíš proto, zeje romantik. Jeho tátu by sloní kameny nechaly úplně chladným, možná že by na ně mrkl od volantu, kdyby jel náhodou kolem, ale určitě by kvůli nim nezastavil. A kdyby zastavil na škemrání dětí a máminu přímluvu, ani by se nenamáhal ke skalám zajít, zůstal by sedět v autě se zapálenou cigaretou.

Dan si kolikrát lámal hlavu záhadou, proč na něho mají některá místa tak magický účinek. Jeskyně, kaňony, horské vrcholky. A stejně nepřišel na žádné rozumné vysvětlení. Stačí, aby se octl nablízku těchto přírodních útvarů, a hned ho k sobě přitahují neodolatelnou silou, není líný plahočit se k nim žhavým letním dnem třeba dvě hodiny a pěšky, musí je prostě vidět zblízka, prošmejdit je. Co z toho máš? ptají se někdy kamarádi a Dan odpovídá: Mě to zkrátka baví. Ostatně sloní kameny zapůsobily i na Rendu, a ten je všechno jiné, jenom ne romantik.

Nejdřív se zdálo, že se na ty hladké skály nedá vůbec vylézt, ale pak objevili ve stěně malé jamky, jakési miniaturní schodiště, po kterém se dostali až na sloní hřbet a pohodlně se tam uvelebili. Odpočívali až do chvíle, kdy se ozval jejich žaludek.

Do dnešního oběda připravovali polední a večerní jídlo jednoduše, koupili nějakou masovou konzervu, vepřové ve vlastní šťávě, luncheon meat, párky s fazolemi, a pak ji v kotlíku ohřáli. S přílohou si taky nelámali hlavu, spokojili se kusem chleba nebo houskami. Mlsnému Rendovi se to však za čtyři dny dokonale zprotivilo, byl z domova zvyklý na lepší obědy a večere, nechodil dokonce ani do školní jídelny, babička u nich každý den vaří pro celou rodinu. Renda zřejmě od ní pochytil něco z jejího kuchařského umění, to se ukázalo u sloních kamenů.

Koupil kus čerstvého hovězího masa a teď se pustil do vaření guláše.

"Pánové – dneska si dáme do nosu!" prohlásil sebevědomě. "K obědu bude guláš a lačikóš!"

Dan s Martinem netušili, co znamená slovo čikóš, a tak neříkali nic. Vlastně řekli:

"Hlavně toho uvař hodně," žádal Martin.

"Už aby to bylo, mám hlad jako tyranosaurus," řekl Dan.

Renda pak zahájil přípravné kuchařské práce. Omyl maso, které za těch pár hodin v letním horku dostalo nepříjemné aroma, nakrájel je na kostičky, osolil, posypal kmínem. Ruce se mu jen kmitaly. Dan se na něho díval s neskrývaným obdivem. Renda však brzy zapráhl i své dva společníky, přestože si ráno vytáhl při losování dva popsané lístky – sluhu a kuchaře. Správně měl dělat všechno sám, nasbírat dříví, postavit stojánek na kotlík, rozdělat oheň, dojít pro vodu, uvařit a po jídle umýt nádobí. Ve skutečnosti svou obratnou dipolmácií přehrál úkoly předepsané pro sluhu na své druhy.

"Nemyslete si, že nechci jít na dříví," poznamenal při omývání masa. "Ale oběd by pak byl až ve dvě. Když to někdo udělá místo mě, budeme jíst za hodinu."

"Ne že bych neuměl nakrájet cibuli, ale mohl bych mít uvařeno o čtvrt hodiny dřív, kdyby ji někdo nakrájel."

Zpočátku operoval svým oblíbeným slovem "někdo", později jen vydával úsečné rozkazy.

"Dane, příhod na oheň pár klacků."

"Martane, potřebuju měchačku, uřízni šikovnou větev."

Rozkazy byly čím dál kratší.

"Dane, ztlum oheň!"

"Martane, vodu!"

Nakonec své dobrovolné pomocníky, kteří se prakticky nezastavili, občas i setřel.

"Kde se flákáš, Dane, přilož!"

"Jak dlouho budu čekat na ty brambory. Martane. Koukej sebou mrsknout!"

Renda k tomu vždycky dodal: Mohli jsme dávno jíst, kdybyste sebou trochu hnuli. A tak Dan ani Martin neprotestovali a kmitali ještě rychleji. V kuchařském umění byli oba beznadějní začátečníci, všechno jim skutečně trvalo nemožně dlouho. Dan měl nakrájet na drobné kostičky velkou cibuli, a kdyby ho Renda nepopoháněl, strávil by tím asi celé dopoledne. Cibule se projevila jako věc potměšilá a

Soví jeskyně

škodolibá. Věcem se asi nemají přikládat takovéhle lidské vlastnosti, jenže cibule se v některých chvílích opravdu chovala jako zlomyslný živý tvor. Klouzala po kotlíkovém víčku, její plátky se rozlézaly mezi prsty, potom se situace zkomplikovala ještě tím, že Dana začaly hrozně štípat oči. Trochu si je protřel rukama a rozbřečel se jako malý harant, který dostal od táty naplácáno – a pro slzy na cibuli skoro neviděl.

Taky udržování ohně pod kotlíkem byla práce velmi náročná, v údolíčku za sloními kameny se pořád měnil vítr. Danovi se zdálo, že vždycky schválně fouká tím směrem, kde právě klečí a přikládá. Jen přeběhl na opačnou stranu, kouř se hned stočil za ním. I plamínky se chovaly potouchle, chvílemi byly tak malé, že obsah kotlíku přestával vřít, stačilo však oheň maličko prohrábnout a už se rozhořel tak bláznivě, že Renda křičel:

"Co děláš, připalí se mi maso!"

A stejně to byla pěkná zábava, vaření pod širým nebem, kdypak jindy má Dan příležitost zahrát si na kuchaře, doma ho maminka ke sporáku vůbec nepustí. Na letních táborech se k tomu taky nedostal, tam ani nesměli do kuchyně, a tak Dan i Martin jen záviděli stopařům a traperům, o kterých četli v dobrodružných knížkách, že si mohou opékat u táboráku medvědí tlapy a péct placky.

A jak potom Rendův guláš a la čikóš chutnal! Vylezli s ním znovu na jeden sloní hřbet, usadili se tam s nohama zkříženými po turecku, kotlík postavili mezi sebe a nabírali lžící bohatýrské porce masa. Místy bylo trochu připálené, ale vonělo paprikou a ohníčkem. Papriky dal šéfkuchař sice až moc, a protože to byla paprika pálivá, připadal si Dan chvílemi jako polykač ohně. Martin mezi jednotlivými sousty chvíli dýchal s otevřenou pusou jako uřícený pes, ochazoval si tak popálené patro.

"Říkal jsem vám, že to bude guláš a la čikóš," připomněl Renda. "Čikóši jsou maďarští pastevci koní. Byli jste někdy v Maďarsku? Jedli jste tam někdy guláš? To bych vám přál zažít! Po jídle se nesmíte přibližovat k dřevěným stavením, abyste je dechem nezapálili!"

Jak to, že Rendu, toho šamana, guláš nepálí? Asi má dlouholetý cvik.

"Komu nechutná, nemusí se do jídla nutit," odbyl jejich nesmělé námítky.

Dan ani Martin se nemínili svého podílu vzdát, byli tak hladoví, že by snad snědli i sám kotlík. Na pálivý pocit si brzy zvykli a nenechali ani ždíbek masa. Kotlík nakonec vytrčeli suchým chlebem. Napili se vody ze studánky a poslouchali malý odpolední koncert, který na své jemné křídlovky hrály tisíce much, mušek a vosiček. Byly to chvíle nevýslovné blaženosti.

Z polospánku je vyrušil cizí hlas. Kolem jejich tábořiště šla stará babka, na hlavě strakatý šátek, v jedné ruce hůl, v druhé košík. Asi byla unavená couráním po lese, posadila se na kámen a zavedla s chlapci hovor.

"Jemínáčku," povídá, "vy tady táboříte?"

Renda něco zabručel, nemá rád zbytečné otázky a kromě toho se mu nechtělo klábosit s neznámým člověkem. Babka se však nenechala odradit jeho nevlídností.

"A to přespáváte jen tak, na zemi?"

"Postele s sebou nenosíme," řekl Renda trochu nezdvořile.

"Není vám v noci zima?"

Renda její novou otázku ignoroval. Danovi to bylo trapné, a tak odpověděl za něho.

"Kdepak, máme spacáky."

"Že se vám chce spát na zemi," pokračovala babka v rozhovoru. "Musí vás to tlačit."

"Spíme líp než v hotelu."

"A nebojíte se v lese za tmy?"

"Čehopak bychom se báli," řekl hrdě Dan.

"Já bych se bála," přiznala babka.

"Snad tu nestraší?"

Babka přešla Rendovu ironickou otázku bez povšimnutí a začala jim vyprávět, jak nedaleko odtud našli před týdnem mrtvého člověka.

"Zabil ho nějaký Pazderka. Číhal na kance, a když uviděl ve tmě postavu, myslel, že je to divočák, a střílel po něm z kulovnice."

Kdyby jim povídala o bludičkách, ohnivém muži, bezhlavém rytíři nebo bílé paní, mávli by jen rukou. Tragický příběh, který babka vyprávěla, neměl se strašidelnými pohádkami nic společného, a přesto je zneklidnil.

"Co se stalo s tím Pazderkou?"

"Utekł domů, zalezl ve stodole do sena a taky se zastřelil," řekla babka.

Potom zpozorovala špinavý kotlík u ohniště.

"Copak jste vařili?"

"Guláš," řekl Martin.

"Vy umíte guláš?"

Soví jeskyně

"To přece nic není," řekl pyšně Dan, přestože dělal při vaření oběda jen poskoka a topiče.

.Jakpak není. Někteří chlapi dovedou vařit leda vodu. A i tu se jim někdy podaří připálit!"

Sama se svému uhozenému vtipu zasmála.

Rendu její pochvala viditelně potěšila, a tak na další otázku, odkud jdou, blahosklonně odpověděl:

"Z ještědu."

„Jožínku, taková dálka," spráskla ruce. "A to pořád pěšky?"

"Auták nemáme."

Vstala, ale k odchodu se ještě neměla. Všechno ji hrozně zajímalo, vyptávala se na cíl jejich cesty, a když se dověděla, že putování potrvá deset dní, řekla:

"Že vás rodiče pustí samotné!"

Než se odporoučela, nabídla jim:

"Nechcete křemeňáka? Večer na polívku?"

Renda zastříhal ušima. Co to povídá? Něco o křemeňácích? Poprvé za celou tu dobu, co s babkou rozprávěli, Renda vstal. Vážně, ta ženská měla v košíku pod šátkem spoustu překrásných křemeňáků.

"Kde jste to nasbírala, paní?"

"Ale - támhle v břízkách pod Vostrým vrchem."

"Pánové, slyšíte to? Jdeme!"

Do Rendy vjela nevídaná čilost. Za čtvrt hodiny už byli zase na pochodu.

* * *

Zde ticho jako přízi rve cvrček ve vřesu, tam divná krása hmyzí vleče se bez hlesu.

FRANTIŠEK HRUBÍN: MOTÝLÍ ČAS

* * *

8. POPOVA SKÁLA

Mezi vzrostlými smrky zasvítily bolavé stěny. Došli blíž a s překvapením zjistili, že stojí na kraji opuštěného pískovcového lomu. Plošinky vylámané ve svahu byly na některých místech ohrazené zídkami z kvádrů naskládaných na sebe. Lidské ruce je tak dokonale otesaly, že tvořily pevnou stěnu, ačkoli je nic nespojovalo. Rendovi to připomnělo předhistorické stavby. Je to skutečně jen starý, zarostlý lom, nebo tu kdysi dávno stálo hradiště?

Zvedl ze země pískovcový kvadrik, aby se podíval, jak je opracovaný, ale uviděl něco, nad čím se až zajíkl.

"Co to máš?" hrnul se k němu zvědavý Dan.

"Koukni," podal mu Renda kámen.

"Zkamenělina!"

Na spodní straně kvadriku byla dokonale otištěná mořská mušle. Vějířek jakoby složený z dlouhých úzkých dílků.

Znovu je všechny tři zachvátila horečka, která tak často spaluje muže od devíti do devadesáti devíti let. Na křemenáče už ani nevzdechli. Obraceli kusy pískovce a pátrali po zkamenělinách se stejným nadšením, s jakým předešlým hledali v ledovcové mořeň pazourky.

"Tady je další!" jásal Dan.

Držel v ruce pískovec s mušlí, jedna část vystupovala na povrch, druhá se ztrácela uvnitř kamene. Nový nález ho inspiroval k jinému pracovnímu postupu.

Bral do ruky i ty kvádry, které neměly žádný viditelný otisk, rozmáchl se a udeřil s nimi o jiný kámen. Oba kusy se obvykle rozpadly na několik menších dílů. Tak se Danovi podařilo najít dva otisky, žádný však nebyl dokonalý, na každém chyběla část mušle. Kde se tady ty zkameněliny vzaly? Takové lastury přece žijí v moři, Martin je před lety nacházel u jaderského pobřeží. Usadili se tehdy v kempu blízko Makarské, měl s sebou ploutve, potápěčské brýle a snorchel, celé hodiny splýval na vodní hladině a pozoroval podmořský život, hejna barevných rybek, černé ježky a mořské okurky přisáté ke skaliskům. Čas od času objevil na dně mezi pískem a kameny mušli, nacházel je jen ve větších hloubkách, v pěti až osmi metrech, na mělčinách byly dávno vysbírané. Jejich tvar má dodnes uložený v paměti, nikdy ho však nenapadlo, že stejné nebo podobné mušle jednou najde na hřebenech Lužických hor! Logicky z toho vyplývá, že také tyhle kopce byly v pradávných dobách zatopené mořem, tvořily součást jeho dna.

Rozběhli se po okolí a za hodinu měl každý plné kapsy kamenů. Bylo jim jasné, že

Soví jeskyně

všechny nálezy nepoberou, už tak je tížily poklady nasbírané v mořeně. Dan s těžkým srdcem odkládal příliš velké kusy a nakonec zabalil do krosny jen ty nejdokonalejší, nejúplnější zkameněliny.

Při pátrání po mušlích zabloudil Renda do míst, kde to na něho dýchlo zvláštním smutkem. Na jedné z teras, obklopené houštinou mladých břízek, objevil zpola rozpadlý táborový kruh. Jeho střed tvořilo okrouhlé ohniště, do čtyř světových stran z něho vybíhala dlouhá, zvolna se úžící ramena, zakončená trojzubcem. To všechno bylo vysekáno do měkkého pískovce a tvořilo zajímavý, nezničitelný obrazec. Kolem dokola stálo dvacet sedátek. Viditelně se na nich podepsal čas, neporušené zůstaly jen sedací plochy z kamenných kvádrů, dřevěná opěradla zčásti ztrouchnivěla, zčásti je poničili náhodní návštěvníci. Pod svislou skalní stěnou, uzavírající táborový kruh na severní straně, se tyčil omšelý totemový kůl. Slunce, déšť a mráz proměnily kdysi hladký kmen v rozpraskaný sloup se sotva znatelnými reliéfy zvířat a ptáků.

Z těchto pozůstatků se dalo vyčíst, že tu kdysi dávno sedávalo u planoucího ohně dvacet kamarádů. Snad sem před mnoha léty jezdíval takový oddíl, do jakého začal Renda chodit v šesté třídě. Říkali si Tuláci a vedl je Robin, podnikali s ním báječné výlety do Železných hor, od Robina se Renda naučil základům tábomického umění, stavět stan, rozdělovat a udržovat oheň, vařit v kotlíku, bivakovat. I Tuláci měli své tajné místo, kde sedávali u táborového ohně, na palouku skrytém v neprůchodných houštinách nedaleko mrtvého labského ramene. Renda chodil do oddílu s nadšením celý rok, ale pak Robin narukoval na vojnu a oddíl se bez vedoucího rozpadl. Rendovi zůstaly na tu krásnou dobu jen vzpomínky, které v něm znovu probudil opuštěný táborový kruh v pískovcovém lomu.

"Haló - kde jsi?" ozvalo se Danovo tlumené volání.

Renda se vrátil na místo, kde měli složené věci.

"Co se děje?"

"Nic, jdeme dál."

Martin s Danem klečeli na sluncem prohráté pískovcové plotně a studovali mapu.

"Už jsme docela blízko Popěvky," řekl Martin.

Od vyhlídkového vrcholu je dělily nanejvýš tři kilometry a mapa slibovala, že budou procházet zajímavými místy. Krkavčí skály. Krásný důl, Modla, Podkova - už sama tahle jména jitrila fantazii. Danův dědeček jim o tomhle cípu Lužických hor řekl:

"Tam se vám bude líbit. Je to malé, opuštěné království. Vědí o něm jen horolezci."

Dal jim dokonce podrobný pláněk, vlastnoručně nakreslený.

"Když mi bylo dvacet, jezdíval jsem do těch končin neděli co neděli. Znáám tam každou skálu."

Asi po čtvrt hodině narazili na zelenou značku. STEZKA HOROLEZCŮ, hlásala bílá tabulka.

"Pustili se po ní plní vzrušeného očekávání a po několika minutách stanuli pod první pískovcovou skálou. Vynořila se před nimi z hustých smrkových korun, které ji zakrývaly až do poslední chvíle.

Dan nahlédl do plánu a řekl:

"Tohle je asi Cvičná skála."

O padesát metrů dál na ně čekala Smrtka.

"Týýý...", vydechl Martin.

Na víc se nezmohl. Přimo před nimi se vypínala k nebi robustní pískovcová věž. Ve stěně obrácené k severozápadu právě byli dva horolezci. Martin cítil, jak se mu srdce při pohledu na ty dvě postavy rychleji rozběhlo. Pro člověka z polabské roviny je pohled na skálu a horolezce vždycky nezvyklou podívanou. Martina rozechvěl tím víc, že sám trochu trpí závratí. Jeho překvapení bylo ještě silnější, když poznal, že prvolezce dělá žena.

Zůstali stát a pozorovali, jak se sune vzhůru k vrcholu. Zdálo se skoro nepochopitelné, že se může udržet na svislé skále. Zdola se podobala velkému pestrobarevnému brouku, měla na sobě vyrudlé tričko, světlé golf-ky a červené kecky. Byla uvázaná na laně, ale společník, který děvče jistil, stál o dobrých osm metrů níž.

"Teď je u kruhu!"

Dan prožíval tu podívanou také jako napínavé drama, pronesl ta slova polohlasně a se znatelnou úlevou.

Prvolezkyně se zastavila a zacvakla karabinu.

"Povol!"

Tohle bylo její první slovo, až dosud oba horolezci mlčeli, jejich výstup se podobal vzrušující pantomimě. Tah lana se zmínil, děvče nahoře bylo bezpečně jištěno kovovým kruhem, zapuštěným do skály. Zatímco odpočívala na malém výstupku, její partner se vydal vzhůru v jejích stopách. Lano, které je

Soví jeskyně

spojovalo, zůstávalo mírně napnuté, prvolezkyně je nahoře stále dobírala. Chlapík asi nebyl moc zkušený, to bylo jasné už z jeho role druholez-ce, nebezpečnější úlohu přenechal své družce. Zpočátku se sunul vzhůru dost rychle, ale pak najednou zařval:

"Drž, letím!"

A vypadl ze stěny.

Martin se zachoval tak, jako vždycky, když je očitým svědkem životu nebezpečné situace. Reflexivně zavřel oči. Za okamžik je zase otevřel a viděl, že chlapík visí na napjatém laně. Děvče jeho pád duchapřítomně zachytilo. Spadl jen asi o metr nebo o dva níž a celkem se mu nic nestalo.

"Kůň jeden!" sykl Renda.

Martin z jeho hlasu poznal, že se taky lekl. Kdo by se nevyděsil, když vidí padat člověka ze skalní věže? Nejsou přece v kině, kde je každá nebezpečná scéna jenom nafilmovaná. Tady jde skutečně o život.

"Jak jsi na tom?" ozval se shora dívčí hlas.

"Dobře. Jenom jsem se trochu praštil do kolena."

Chlapík už našel pevnou oporu pro obě nohy, tah lana povolil a mohl volně mluvit. Pád pro něj asi znamenal menší šok, protože ztratil chuť k dalšímu lezení. Děvčeti zbývalo pod vrcholovou plošinu jen pár metrů a dokončilo výstup samo. Potom oba slánili k úpatí skály.

"To je vazulka," řekl obdivně Renda.

Podle klidu, s jakým vylezla až na vrcholek Smrtky, poznali, že je to zkušená horolezkyně. Mohlo jí být nanejvýš dvacet, její partner se zdál aspoň o pět let starší. Asi se přece trochu potloukl, viditelně kulhal.

"Nemáte náhodou něco k pití?" obrátilo se děvče na Martina, Dana a Rendu s nečekanou otázkou.

"Jenom vodu ze studánky," řekl Dan a vytáhl z krosny polní láhev.

"Díky. My jsme všechno vypili už v poledne."

Usmála se na ně tak mile, až se Dan zachvěl blahem. Byla to štíhlá holka s jemným obličejem, dlouhé vlasy, vybělené sluncem, měla vzadu sepnuté gumičkou.

"Já jsem Lenka," představila se. "Tohle je můj manžel."

Několik doušků obyčejné vody stačilo k navázání přátelského vztahu mezi lidmi, kteří se předtím v životě neviděli. Ukázalo se, že to děvče už vylezlo na kdejakou skálu tady v okolí. Gahlerovu věž. Dvojče, Sokola, Zub, Hrušku, vyprávělo i o výstupech v pohádkovém dole na Chaloupku, Ježibabu, Jeníčka a Mařenku. To všechno jsou skály, které mají pro jistý druh lidí neodolatelnou přitažlivost. Někdy se na ně dá vylézt i bez lana, dokonce pohodlně po pěšince, ale horolezci hledají na vrcholek ty nejobtížnější cesty. Je to jejich nejmilejší zábava, sport, vášně.

Renda, pověstný svou drzostí, vyslovil přání, že by rád vylezl na nějakou skálu.

"Proč ne," řekla Lenka. "Stejně jsme už dneska skončili."

Zatímco její manžel s potlučeným kolenem odpočíval na paloučku za Malou smrtkou, Renda s Danem dostali základní horolezeckou školu.

"Jak to, že ses to naučil tak rychle, ty páko!?"

Rendu viditelně podráždilo, že se Dan, známý nešika, projevil zdatnějším žákem při vázání základního uzlu. Dan mu samozřejmě neřekl, že dračí smyčku s kšandičkami uměl už před pěti lety - tenkrát ho dědeček poprvé vzal o prázdninách do Skaláku.

Martin své kamarády jen pozoroval, a když mu Lenka nabídla, aby se k nim taky přidal, řekl:

"Děkuju, děkuju, já zůstanu radši dole na pevné zemi."

A když Dan s Rendou nacvičovali slaňování, vydal se na potulku do okolí. V malém postranním údolíčku objevil kouzelnou zahradu. Pískovcovou tabulí porostlou rozkvetlým vřesem. Zdálky se to malé návrší podobalo rajskému ostrůvku, vypínalo se nad špičkami borového mlá-zí, které ho obkličovalo ze všech stran jako zvlněná zelená hladina. Prodral se houštím a vystoupil po příkré stráni. Písek se s ním sesouval, měl ho brzy plné boty, ale nevzdal se, dokud nestanul až nahoře. Návršíčko bylo dlouhé necelých dvacet kroků, šířku mělo sotva poloviční. Rostly tam tři pokřivené borovice a dávaly místu vzhled japonské zahrady. Mezi vřesem se tu a tam krčily brusinkové keříky s dozrávajícími plody, červenými korálky, které měly na jazyku nahořklou chuť.

Chvilí se krmil brusinkami a pak začal zkoumat lupou kvetoucí vřes. Udivily ho titěrné lístečky, vyrůstající z krátkých větvíček, podobaly se spíš drobkovým jehličkám než listům. Hrozný fialových kvítků jsou lákavou pastvou pro včely, každou chvíli tu některá přistála.

Obešel vyvýšený ostrůvek kolem dokola a objevil na jižním cípu písčitou lavici zpoza zasypanou suchým jehličím. Rostlo tu několik brusinko-vých keříků, na nichž byly zvlášť zralé plody, slunce sem svítilo od rána do večera. Jak se nad

Soví jeskyně

nimi skláněl, zaslechl vrzavé zvuky.

"Cvrk - cvrk - cvrk - cvrk..."

Od ranních hodin slyšel spoustu hmyzích hlasů, bzukot čmeláků, včel, vos, pestřenek, much a mušek, byla to při jejich pochodu jednotvárná zvuková kulisa, zesílená všudypřítomným drnčením kobylek. Zato tenhle zvláštní zpěv Martina rozechvěl.

Jak je to dávno, co slyšel cvrčka naposledy! Snad celé dva roky. Šli tenkrát po ní cestu a jejich učitel najednou zůstal stát a povídá:

"Slyšíte?"

Z meze se ozývaly právě takové vrzavé zvuky, jaké Martin zaslechl na okraji vřesové zahrádky.

"To je cvrček. Chcete ho vidět?"

Nemusel jim to nabízet dvakrát, zajímalo je všechno, co v přírodě běhalo, létalo a skákalo. A tak tenkrát Martin prožil chvíle napětí při stopování tvorečka, který ty halasné zvuky vyluzoval.

Teď se znovu začal plížit tím směrem, odkud se ozývalo vytrvalé vrzání. Nemusel se plazit po zemi ani se skrývat. Cvrčkův zpěv čas od času náhle ztlchl a pak Martin strnul a stál bez hnutí, dokud se cvrkání zase neozvalo. Kdykoliv ostrážitý tvoreček pojal podezření, že se blíží nebezpečí, přestal koncertovat a bleskurychle zmizel v dírci vyhrabané mezi dvěma drny. Martin se musel zastavit asi čtyřikrát, ale byl vytrvalý a postupně se dostal necelé dva metry od jeho obydli. Zatím se nechal vést jen zvukem, ale konečně cvrčka uviděl. Mrňavého, černého tvorečka s dlouhými tykadly.

Jediný neopatrný pohyb stačil a cvrček zmizel v podzemní chodbičce. Tentokrát asi spatřil lidského obra v nebezpečné blízkosti svého sídla. Zůstal v podzemní tak dlouho, že to Martina přestalo bavit. Utrhl dlouhé stéblo a opatrně vsunul jeho konec do kruhového otvoru. Trochu stébem uvnitř zaštoural a pak je zvolna vytáhl. Za stébem - div divoucí - vylézal z dírký i cvrček. Asi ho rozzlobilo stéblo, které mu drze vniklo do bytu a nepříjemně lechtalo. Venku uviděl Martina a rychle zacouval zpátky.

Ještě dvakrát musel opakovat pokus s travním stébem, než cvrček vyli, běhl z dírký a Martinovi se podařilo chytit ho do dlaně. |C Důkladně si černého muzikanta prohlédl a pak ho zase pustil na svobo-R' du.

Dan s Rendou mezitím podnikli svůj první výstup a Lenka je přítom jistila.

Kdyby mě tak viděl táta, pomyslel si Renda. Opatrně! Ať nespadneš! Dobře se drž! - Jejich učitelka neřekla zbytečné slovo. Jen to, co rnělo skutečný smysl. A když vylezl na temeno skály, chtělo se mu křičet a jásat. Ale nahlas řekl jenom: Ijf "ui.

Na posledním kilometru, který je dělil od Popovy skály, se jejich postup znovu zpomalil. Co chvíli opustili zelenou značku a prozkoumávali pískovcové věže, rokly, údolí v nejbližším okolí. Všude leželo plno písku, tak bílého, že v letním slunci oslňoval. Pěšina se místy prodírala vysokým kapradím, jinde ji lemovaly porosty vřesu, borůvčí, brusinčí. A všude borovice, staré stromy s mohutnými kmeny, i mlází a nedávno vysázené se-menáčky.

Vylezli postupně na deset různých skalek, tentokrát bez lana, tyl na ně snadný přístup. Některé měly tvar věžiček, jiné se podobaly obrácenému zvonu, globusu, velkému hříbu. Mezi nimi byla mělká údolíčka, plná slunce, rezavého jehličí, zaplavená pryskyřičnou vůní. V každétl se cítili tak dobře, že by tam mohli strávit celý den. Nikde se však nezdrželi, ztra-tili i tak hodně času. Soví jeskyně je dosud v nedohledné dálce.

Popova skála je mohutný pískovcový útvar na temeni kopce' převyšující ostatní vrchy v okolí. Mapa jim prozradila jeho nadmořskou výšku: 595 metrů. Kdysi byl vrcholek Popovy skály přístupný jen horolezcům, jsou to dva skalní bloky s téměř svislými stěnami, oddělné °d sebe úzkým komínem. Dnes vedou nahoru příkré železné schůdky a žebříky, když po nich lezete, máte pocit, že stoupáte na střechu výš-kové budovy po její vnější stěně. Martin se raději nedíval pod sebe, dokud nestanul na vrcholové plošině, při šplhání se mu zřetelně chvěly ruce, ale chvíle strachu stály zato. Znovu se jim otevřel úžasný výhled do širého kraje, zase jiný než na Ještědu a na Horce, přehlédli velký kus Německa, Zitavu měli pod sebou jako na velké plastické mapě. Za tímto městem se ježil les elektrárenských komínů a teplárenských věží, stoupala z nich mračna šedivého kouře a táhla v západní větru na Jizerské hory.

"Vidíte to?" upozornil Martin kamarády. "Proto jsou Jizerky tak poničené!"

Dan si všiml, že celé vrcholové skalisko je z pískovce pronášeného barevnými kamínky, místy připomínal spíš pestrou mozaiku než obyčejnou skalní stěnu. Od té doby, co našli na lesní cestě v Ještědském pohofí achát-ky, olivíny a ametysty, a od průzkumu ledovcové mořeny ho všechny kameny zajímaly. Dřív do nich jen kopal, teď je pozorně zkoumal. Menší úlomky skály putovaly do jeho krosny.

Soví jeskyně

"Ty budeš za chvíli potřebovat nákladák," smál se mu Renda.

"No a," odsekl Dan.

Po sestupu objevili v patě skály průleznou jeskyni. Martin do ní musel samozřejmě vlézt a prozkoumat ji. Asi pět metrů od kraje se jeskyně změnila v úzkou štěrbinu, která dělila celý masiv ve dva samostatné bloky. Pokusil se tudy prolézt, torna na zádech mu ovšem překážela. Odložil ji, a stejně se mezi skalními stěnami neprotáhl. Zpočátku cítil jen nepříjemný tlak, ale jak se mamě snažil vyprostit své tělo ze sevření, začaly mu otékat paže i nohy, zneklidnění rychle přerůstalo v strach, zdálo se mu, že se skalní bloky k sobě přibližují a brzo ho rozdrtí jako mlýnské kameny obilné zrníčko.

"Kluci!"

Dan s Rendou zůstali před jeskyní a čekali na Martinův návrat. Něco si povídali, slabé volání neslyšeli.

"Klucííí!"

"Co je? Něco tam je?"

"Ne, ale nemůžu zpátky."

Nejdřív si z Mariana trochu utahovali, ale brzy pochopili, že se opravdu dostal do nebezpečné situace. A Renda měl co dělat, aby kamaráda ze sevření skal vyprostil.

"Co lezeš do spáry, pitomečku," hudroval Renda. "Jednou se někam zapasuješ tak, že tě nedostanou ven ani hasiči."

"Já nevěděl..." hájil se chabě Martin.

"Teď už to víš."

Renda si hrál na moudrého, zkušeného člověka, zapomněl, že nedávno doma taky nesmyslně riskoval, když kráčel bez držení po hřebenu střechy.

Martinovo nežádoucí dobrodružství skončilo jen několika odřeninami, které až do večera citelně pálily.

Na křižovatce lesních cest zahlédli první plechovou tabuli s varovným nápisem:

"Pozor, státní hranice 500 m!"

Turistická značka mířila od východu k západu, rovnoběžně s hraniční linií.

Odbočili tedy ze značené trasy přímo na sever, po cestě zarostlé třtinou a sítím, vysoká stébla podávala výmluvné svědectví, že tudy dávno neprojel žádný povoz, neprošel žádný člověk.

Koruny vzrostlých stromů vytvářely nad cestou souvislou klenbu, pod níž se usadilo věčné šero. Připadali si, jako kdyby kráčeli zeleným tunelem do neznáma, šli tiše, bez jediného slova, báli se, že je někdo uslyší a zastaví. Nepotkali však ani živáčka a k hranici dorazili už po pěti minutách. Upozornila je na ni stažená závora, červeně a bíle pruhovaná. Podobala se závorám na železničních přejezdech, ale nebyly za ní žádné koleje a zrezivělý zámek, který poutal špičku závory ke kovové vidlici, svědčil o tom, že tahle závora je stažena trvale. Proč ji sem vlastně dali, když ji člověk může snadno obejít, podlézt, přeskočit?

Renda zahlédl vysoký patník, svítil v lesní houštině jako maják, zářivě bílý, jen šešulku měl červenou. Na jižní straně byla vyryta velká písmena ČS, na severní D. Československo, Deutschland.

Martin přeskočil hraniční závoru bravurní odbočkou.

"A jsem v Německu!"

Renda ho následoval skrčkou. Na druhé straně se nezastavil a postupoval dál do houbky cizího státu.

"Kam jdeš?"

"Jak vidíš, směrem na Berlín."

"Vrať se!"

"Nikdo tu nehlídá."

"Neblázní,"

"Ty se bojíš? Čeho?"

Dan měl skutečně trochu nahnáno. Renda je dost velký cvok, aby to myslel vážně.

"Nemá to cenu."

Renda si samozřejmě jen pohrával s myšlenkou, že se bez pasu podívá dál na území sousedního státu. Připadala mu divná ta pomyslná linie, která odděluje lidi žijící v jednom kraji. Není to vlastně hrozně nepřírozené, že můžeme volně dojít až sem, k červené závoře, ke kamennému patníku, a dál už ani krok? Kdyby chtěl do Liickendorfu, vesnice vzdálené sotva dva kilometry, musel by udělat obrovskou zacházku přes Varnsdorf, tam je nejbližší hraniční přechod.

"My už jdeme," řekl Dan.

Hodil si krosnu na záda a vykročil po cestě zpátky do českého vnitrozemí.

Znervózňoval ho pohled na Rendu, který byl dobrých padesát metrů v hloubce německého území. Teď se objeví pohraničník a sebere ho. I se stanem a kotlíkem.

"Vy poseroutkové," ušklíbl se Renda. "Víte, jak válím německy? Kdyby sem někdo přišel, ani nepozná, že bydlím v Cechách. A vrátil se k závoře. Zahrál si na

Soví jeskyně

hrdinu, příjemně ho vzrušil pocit, že dělá něco zakázaného, nebezpečného. "Musíme jít," řekl Martin, "žene se bouřka."

Vydali se na pochod. Jak obloha na západě temněla, přidávali do kroku. Ale do Petrovic nedošli.

"Za kopcem už prší!" řekl Dan.

"Honem, postavíme stan!" pobízel Renda ke spěchu.

Sám rychle rozbil áčko a začal zatloukat rohové kolíky. Dan upevňoval napínací šňůry a Martin zvedal plátěnou střechu opěrnými holemi. Naštěstí cestou sebrali vhodné klacky, teď jim byla každá sekunda dobrá.

Za těch pár dní, co společně putují, se při stavbě stanu pěkně sešli. První večer trvalo Danovi snad půl hodiny, než áčko dokonale vypnul, dnes byli se stavbou hotovi za tři minuty. Popoháněl je zlověstný hukot, stromy se v prudkém větru kymácely, z brízek létaly urvané listy. Renda ještě přeměřil očima vzdálenost mezi krajem lesa a stanem. I kdyby vichřice vyvrátila některý strom, padající kmen je nemůže zasáhnout, jsou od lesa dostatečně daleko.

Po prvním náporu se vítr utišil. Kopce zmizely za stěnou deště. Na stanové plátno zabubnovaly kapky.

"Lezte dovnitř, je to tady!" křikl Dan.

Naházeli otevřeným vchodem batohy a nacpali se za nimi do stanu. Déšť stále houstl, ale plátno bylo dobře impregnované, voda po něm stékala do trávy. Uvnitř zůstalo příjemné sucho i za hodinu, kdy se bouřkový liják dávno změnil v obyčejný déšť.

Leželi vedle sebe na spacích pytlech a poslouchali, jak dešťové kapky vytukávají jednotvárný rytmus. Mlčeli, každý myslel na něco jiného. Rendovi zvuk deště připomněl bubeníka rockové kapely ze sousední vilky u nich doma, dlouhé hodiny buší za zavřenými okny do bubnů. Dan se přenesl zpátky do dávných let, kolik mu vlastně bylo, když spal poprvé pod stanem? Čtyři roky? Pět? Byl tehdy s maminkou na návštěvě u jejích rodičů a dědeček mu na zahrádce postavil stan, strakatý jehlan ze čtyř trojúhelníkových pláten, jaký užívali vojáci za druhé světové války. Nestavěl ho vlastně ani tak pro Dana jako pro bratrance Mirka, tomu už bylo devět a chtěl aspoň jednou přespát noc pod stanem. Dan tehdy dlouho žadonil, až mu maminka ustlala vedle Mirka. Dokud svítilo sluníčko, snad stokrát vyzkoušel, jak se mu bude pod plátěnou stříškou spát, uvnitř bylo i za jasného dne příjemné šero. Za soumraku ho postupně opouštěla odvaha a nakonec se dal zbaběle na ústup. Prostě utekl do domu.

Martin strávil první noc pod stanem až v deseti letech. Stan, ve kterém tehdy spal, se podobal spíš vilce než skutečnému stanu, jeli s rodiči do Bulharska, na slunečném pobřeží postavil táta velkou plátěnou haciendu s předsíní, kuchyňkou a ložnicí. Martina nejvíc znechutilo třepení, zdobilo plochou střechu kolem dokola, stříbrné trásně Martinovi připadaly bůhvíproč ponižující. Taky ho štvalo, že vařili na benzinovém vařiči místo na ohničku. Měli v tom nesmyslném stanu dokonce skládací židličky a stolek! Četl v těch letech rád knížky o stopařích, lovcích a zálesácích, ti spali v pralese jen tak nebo pod malou plachtíčkou a maso si opékali vždycky jenom nad ohněm. Táboření na slunečném pobřeží pro něho nebylo žádným tábořením, rodinný veľestan nepovažoval za skutečný stan.

Ani v dalších letech, na veletáborech, kam ho rodiče posílali každý rok, se jeho sen o pravém zálesáckém táboření nesplnil. Tátův podnik měl na úpatí Orlických hor velké rekreační středisko, kolem ústřední budovy, která se podobala přepychovému hotelu, stálo třicet chatiček, v každé spalo šest dětí, na jídlo se chodilo do velkého sálu, kde jim vyhrávala pro lepší zažívání hudba, oběd i večeri dostávali na porcelánových talířích a museli jíst způsobně vidličkou. Po večeri zaháněli děti na kutě pod pérovou deku, zhasnout a spát, na to byli vedoucí zvláště přísní. Takové táboření Martin za táboření nepovažoval. Po léta pro něj bylo nesplněným snem, aby si mohl jednou postavit se svými nejlepšími kamarády malý stan uprostřed divočiny, na paloučku obklopeném lesem a skalami, a prožít tam noc bez rodičů, bez vedoucích, kteří člověka hned ženou do postele, když má chuť vylézt o půlnoci na stráň za stanem a podívat se, jak po nebi pluje bílá lodička přibývajících měsíců - a ta dávná touha se vlastně stala skutečností teprve v těchto dnech. Dívám se na motýly, to mrtvý kolem sel a na květu v té chvíli dech slunce zledověl.

FRANTIŠEK HRUBÍN: MOTÝLÍ ČAS

9. JABLONNÉ

Martina probudil nepříjemný tlak, vypil večer před usnutím půl kotlíku čaje a teď si potřeboval odskočit. Ve stanu byla taková tma, že neviděl svou vlastní ruku, ani když ji dal těsně před obličej. Chystal se rozdrncnout zip u spacáku a tu zaslechl venku divný zvuk. Jako když někdo opatrně obchází jejich stan. Zatajil dech. Tiché prasknutí větvičky prozradilo, že se ve tmě kdosi pohybuje

Soví jeskyně

plíživými kroky. Snad je venku Renda nebo Dan, napadlo ho. Hned se však hmatem přesvědčil, že oba kamarádi leží vedle něho.

Podezřelé šelestem se ozvalo i na opačné straně. Jako kdyby po paloučku přecházelo několik nočních návštěvníků. Kdo to může proboha být?

Ležel ve spacím pytli bez hnutí a hlavou mu letěly zmatené útržky myšlenek, jaké člověka napadají v noci, uprostřed pustého lesa, po náhlém probuzení. Kdyby se teď na mě někdo vrhl a začal mě škrtit! Nebo kdyby na nás zaútočil sekerou! Neměl by s námi celkem žádnou práci, plátěná stříška stanu nikoho neochrání a člověk ve spacáku je dokonale zneškodněný. Útočník by nás mohl utlouct klackem. Zvuky venku utichly, Martin slyšel jen tikot vlastní krve ve spáncích. Po chvíli se to zvalo znovu. Ne, tentokrát se nemýlí. Kdosi nebo cosí opatrně přechází po louce. Jsou tam nejméně dva, něco si šeptají, Martinovi se zazdalo, jako kdyby zaslechl hluboký mužský hlas.

Nahmatal Rendovu hlavu a jemně mu přejel rukou po obličeji. Renda se prudce posadil.

"Co se děje?"

Jeho slova zazněla v nočním tichu nepřírozeně hlučně. Martin mu zacpal pusu dlaní, ale Renda strhl ruku stranou.

"Co děláš?"

"Tíše," zasyčel mu Martin do ucha. "Někdo chodí kolem stanu!" "Proč by tam chodil, je tma jako v pytli."

S rozespalým Rendou byla asi tak rozumná řeč jako s batoletem z jeslí. "Vážně, venku někdo je! Poslouchej!" Renda konečně zmlkl. Chvíli oba soustředěně naslouchali. "Já nic neslyším. Ty něco slyšíš?"

Renda mluvil tak hlasitě, že zburcoval i Dana. Martin se snad vedle bdících kamarádů cítil trochu bezpečnější, nebo ten nepříjemný tlak, který ho probudil, nabyl už takové intenzity, že prostě musel ven ze stanu - roz-šněroval vchod a vylezl po čtyřech na loučku. Jen rozsvítil baterku, za-šplouchala voda a v houštinách zapraskaly větvičky. Někdo se brodil přes potok a prchal do hloubi lesa. "vylezte, prohledáme okolí," řekl Martin.

Ozbrojili se klacky a kamením a dělali takový rámus, aby si vetřelci mysleli, že tu táborí nejméně deset lidí. A tu Dan posvítil k potůčku. "Podívejte se na ty drny!"

Muselo se tam rochnat celé stádo divokých prasat, trávník byl na mnoha místech rozrytý, jako kdyby ho někdo přeoral. Večer byla louka ještě naprosto neporušená. To tedy byli ti záhadní noční návštěvníci! "Kolik je hodin?" zeptal se Renda a zív, div si nevykloubil sanici. "Půl třetí," řekl Martin.

"Tak můžeme chrnět ještě pět hodin," zaradoval se Renda. A už lezl zpátky do stanu.

Dan s Martinem ho ochotně následovali.

Místo pěti spali skoro sedm hodin. A teprve v deset opouštěli tábořiště. Pod Liščí horou narazili na paseku obklopenou vysokým lesem. Byla celá zarostlá lesní trávou, bodláky a pcháči. Drobné karmínové květy, nahuštěné do bochníčkových úborů, musely mít zvláštní přitažlivost pro motýly, poletovala jich tu celá hejna, nejvíc pávích ok a žlutásků řešetlákových, sem tam i nějaký perlefovec, okáč a bělásek. Martin tu byl ve svém živlu. Chvíli pozoroval motýly zblízka, byli tak opilí sladkou šťávou z květů, že ztráceli všechnu opatrnost, člověk se k nim snadno přiblížil na dosah. Kdo natáhl pomalounku ruku, mohl babočku chytit dvěma prsty za křídla. Martin se o to několikrát úspěšně pokusil, vždycky si motýla prohlédl lupou, chlupaté tělíčko, jemná, na konci zesílená tykadla, zářivá očka - a pak zajatce pustil. "Tady je motýlí ráj," říkal si. Z lesního šera vyletěla nad paseku červenka a zaútočila na hnědáka, který se právě chystal přistát na květu pcháče. Hnědásek, vyděšený útokem, se vznesl do výšky a začal zběsile kličkovat. A Martin si uvědomil, že se nechal oklamat lidskými pocity. Paseka, kterou považoval za motýlí ráj, oplývá hojností potravy, ale i tady hrozí motýlům stále nebezpečí.

Zatímco Martin pozoroval motýly, Renda si všiml velké pavučiny. Vlákna ji upevňovala ke dvěma lodyhám červených náprstníků, vzdálených od sebe něco přes metr. Právě ve chvíli, kdy se skláněl nad karmí-novými zvoncovitými květy, přilétla pestřenka, kterou Renda považoval za čemožlutě pruhovanou mouchu. Přehlédla nastraženou past a uvízla v síti. Pavučina se pružně prohnula, ale nepovolila. Pestřenka zuřivě vibrovala křídly, sotva viditelné nitky ji však pevně držely. Z úkrytu na lodyze vyrazil pavouk křížák. Renda se nikdy nějak zvlášť nezajímal o přírodu; dokud ho komáři, ovádi a mravenci neobtěžovali, nevnímal si jich. V tomhle okamžiku však nezapřel budoucího technika. Martin by pavouka obdivoval především jako fantastickou obludu, řekl by, jen si ho prohlédněte, osm nohou, osm očí - nepřipadá vám, jako kdyby to byl tvor odněkud z Marsu? Rendu upoutalo něco jiného: když pestřenka vlétla v plné rychlosti do

Soví jeskyně

sítě, a přesto ji neprorazila, uvědomil si, že to tenoučké vlákno musí být neuvěřitelně pevné, jestliže vydrží takový nápor. Je to vlastně malý technický div! I sama pavouci síť se dá přirovnat k mistrovskému dílu. Jak vůbec dokáže vytvořit něco tak dokonalého, vždyť to je nejen síť, ; ale visutý most, zavěšený mezi dvěma pilíři. Pavouk má tělíčko sotva centimetrové a obě lodyhy, mezi kterými je síť zavěšená, dělí aspoň metrová vzdálenost. Kdybychom tyhle míry přenesli do lidského světa, rovnala by se síť mostu dlouhému dvě stě metrů! Podle jakého projektu pavouk síť buduje? Čím odměřuje vzdálenosti? Kde bere látku ke tkaní vláken? Rendovi se rojily v hlavě nové a nové otázky a na žádnou neuměl odpovědět.

Na křížákovu velkolepé technické dílo si znovu vzpomněl v Jablonném, před kostelem svatého Vavřince. I to byla mimořádná stav-
Eba, zabírala celou východní stranu náměstí. Dvě štíhlé věže, mezi nimi velká kupole - něco takového viděl Renda naposledy ve škole při promítání obrázků italských měst. Kde se vzala v tomhle mrňavém podhorském městečku?
i Jestli Rendu něco zajímá opravdu do hloubky, pak to jsou stavby. Není |, na tom nic divného, kdo jde studovat na stavební průmyslovku, musí mít | k věžím, kostelům, zámkům a hradům jiný vztah než ten, kdo chodí do |, gymnázia nebo se učí mechanikem.

Tabulka upevněná na průčelní zdi hlásala, že chrám svatého Vavřince byl postavený v letech 1699 až 1729 podle plánů J. L. Hildebrandta, patří k předním střeoevropským kulturním památkám a do svých seznamů jej zapsalo i UNESCO.

"Katakomby s mumiiemi přístupné denně kromě pondělí v 10 a 14 hodin," oznamuje vývěska ve skřínce na chrámovém sloupu. Renda se u ní zastavil. Čte strojem psaný text a chechtá se, jako kdyby mu přeskočilo.

"Poslouchejte, co je tu psáno: Kdo upadne a se sebezmeně zraní, musí na ošetření do nemocnice. Proto nestrpíme neukázněné, kteří vybíhají ze skupin. Rovněž svévolné a neukázněné otvírání rakví má jednak hygienický dopad, z naší strany nařídíme okamžitý odchod celé skupiny."

Teď už se řehťají slohu vývěsky všichni tři.

"A co když někdo otvírá rakve ukázněně? To se smí?"

"Ticho, Martane, nepřerušuj!" napomíná ho Dan.

"Náhlé nevolno u návštěvníka zapříčiní, že celá skupina musí čekat, než průvodce nemocného odvede ven," pokračuje Renda v předčítání. "Kdo vnikne do katakomb bez průvodce, se odevzdá místnímu SNB."

Bylo právě tři čtvrti na jednu, do druhé hodiny zbývalo sedmdesát pět minut.

"Počkáme tady," navrhl Renda. "Tohle si nenecháme ujít." A usadil se na lavičku v parčíku před kostelem.

Dan s Martinem mu svěřili do opatrování svoje věci a vydali se na výzvědnou cestu Jablonným. Ze všeho nejdřív se jim podařilo vypátrat cukrárnu s báječnou jahodovou zmrzlinou. Potom objevili za náměstím další kostel - vlastně jeho truchlivé zbytky. Upoutala je věž, na vrcholku měla místo obvyklé cibulky rovný ochov se zubatým zděným zábradlím, z dálky to vypadalo jako hradní bašta. Na rohovém pilíři stál čáp, bez hnutí, a hleděl kamsi do dálky. Jeho hnízdo, veliké kolo spletené z větví, sedělo na špičce kostelní střechy, aspoň se to tak zdálo z náměstí od morového sloupu. Později zjistili, že je na komíně za chrámovou lodí.

Věž s čápem je přitahovala, a když přišli až k její patě, oslovil je stařík, který tam seděl na lavičce a vyhříval se na letním sluníčku.

"Copak hledáte, mladí páni?"

Mladí páni! To Dana a Martina uzemnilo.

"Dobrý den," pozdravil zdvořile Dan a Martin řekl:

"Nedá se na tu věž vylézt?"

"Kdepak, tam se nesmí. Mohlo by to spadnout."

Potom jim pověděl, že kostel už dávno není kostelem. Vyhořel v osmnáctém století. Tehdy prý lehlo popelem skoro celé město. Ze sto sedmdesáti domů uniklo zkáze jen deset.

Ten člověk se asi sám na lavičce nudil a byl rád, že si má s kým povídat. Snad to byl bývalý učitel, znal o svém městě kdekou podrobnost. Vyhořelý kostel byl skoro sto let ponechaný svému osudu, teprve na konci minulého století přestavěli trosky na pivovar. Ani ten už tam není, stropy se postupně propadají.

Bývalý kostel a pivovar působil tísnivým dojmem, všechna okna vytlučená, omítka zpola opadaná. Nejpodivnější na té stavbě byly keře a stromky. Na rampě v každém ze tří pater věže se uchytila semínka a během let z nich vyrostly břízy, osíky a černý bez. Martin v tom viděl důkaz, jak je příroda silná, nezničitelná, kde člověk přestane o své stavby pečovat, tam hned podnikne protiútok. Kolikrát už čtěl o celých městech zmizelých beze stop v džungli - tady viděl na vlastní oči, jak takový první nápor přírody začíná, ještě pár let a klenba se zřítí, kdysi

Soví jeskyně

pyšná stavba se promění v hromadu ruin, začne rychle zarůstat trávou a křovím. Dvakrát se pokusili staříkovi uniknout, ale pokaždé jejich úhybný manévř prohlédl a úmysl jim překazil. Ne, že by je zadržoval násilím, na to byl moc starý a vetchý, kdyby do něj Dan zlehounka cvmkl malíčkem, odlétl by na pět metrů daleko. Připoutal je k sobě jinak, barvitým vyprávěním. Načal nějakou novou pověst nebo historku, tak zajímavou, že prostě nemohli říct, na shledanou, milý pane, děkujeme, bylo to pěkné a bylo toho až moc.

Tak se od něj dověděli o moru, který v tomhle městečku řádil v šestnáctém století a zahubil polovinu obyvatel. Stařík o tom vyprávěl jako kniha, byla to černá historka, nezadala si s nejstrašlivějšími horory, jaké kdy Martin s Danem viděli v televizi. Kampak se hrabou Hitchcockovi Ptáci nebo zlopověstný Drákula na to, co se odehrávalo v minulosti v tomhle na pohled klidném městě.

"Jen si představte, mladí páni, při jediné morové epidemii zemřel každý druhý obyvatel!"

Jablonné bylo v té době významným střediskem, ani trochu se nepodobalo dnešnímu ospalému městečku, procházela jím prastará mezinárodní obchodní cesta z Hamburku do Prahy a Terstu. Od moře k moři. Dokonce tu bývala ve středověku královská mincovna!

Danovi a Martinovi naskakovala husí kůže, když jim ten člověk líčil, jak se lidé v hrůze zavírali do svých domovů před morovou nákazou.

"Nezachránili se ani v nejhlubších sklepeních, i tam se dostaly krysy, které tu strašnou nemoc roznášely. Člověk ještě ráno zdravý jako rybička najednou začal černat, na těle se mu udělaly vředy a do příštího rána ležel na márách. Mrtvých bylo tolik, že jim nestačili kopat hroby!"

Stařík dovypřáhl a zavedl je zpátky na náměstí, k morovému sloupu. Šli kolem něj už jednou, se zmrzlinou v ruce, ale minuli ho bez povšimnutí.

"Tenhle sloup postavili místní lidé v roce šestnáctset osmdesát sedm. Jako díkůvzdání, že se městu vyhnula morová pohroma. Jestlipak víte, mladí páni, které osoby ty sochy představují?"

Neměli o tom samozřejmě ani tušení.

,3óže, vy neznáte ani svatýho Floriána?" spráskl stařík scvrklé ruce. "To je dnes mládež!"

Pískovcová socha, na kterou ukazoval, představovala muže se staro-světskou přílbou a chocholem, v holínkách do půlky lýtek. Byl to legrační strejda, oblečený - věřte nevěřte - do ženských sukní. Aspoň to tak nějak vypadalo. U jeho nohou stál miniaturní domeček, jaký mívají na hrání malé děti, a svatý Florián lil na jeho střechu vodu z putýnky.

"Hasiči ho mají odedávna za patrona," pokračoval stařík. "A kdo je tohle?" zkoušel dál Martina s Danem. Ukazoval prstem na polonahého člověka, přivázaného k mučednickému kůlu.

"Old Shatterhand," řekl Martin a tvářil se smrtelně vážně.

"Kdože?"

"Hrdina románu Karla Maye. V zajetí Siouxů."

Jejich dobrovolný průvodce asi nikdy nečetl Vinnetoua, a tak se ani ne-rozčilil.

"Kdepak! Svatej Šebestián! Když vidíte sochu, která má v těle zapíchané šípy, je to vždycky svatej Šebestián."

"Ten asi dělal misionáře někde u indiánů, ne?" chtěl se blýsknout logickou úvahou Dan. V hlavě se mu pletlo něco o dobytelských cestách Španělů do Ameriky.

"Kdepak u indiánů! Toho umučili v Římě za císaře Diokleciána. Řekněte mi, co vás dneska ve škole učí?" zoufal si stařík, když zjistil, že ani Dan, ani Martin netuší, kdy vládl římský císař Dioklecián.

Martina trochu dohrály ty ustavičně lamentace, že nic nevědí a nic ne-s znají.

"Pane, víte, co je to čip?"

"Cože?"

"Číp."

"To neznám."

"A integrovaný obvod?"

"Co to plácáš za nesmysly?"

"To nejsou žádné nesmysly, to jsou základní složky moderní techniky. Nás nezajímají vaši světci a mučedníci, vy nevíte ni o počítačích. Tak je to fifty-fifty."

Stařík se však nedal.

"Když nebudete znát základní věci z minulosti, nemůžete rozumět dějinám, starým obrazům ani knihám."

Ukázalo se, že byl kdysi dávno pradávnou profesorem klasických jazyků, latiny a řečtiny, a učil na gymnáziu.

"To už se na gymplu neučí," řekl Dan. "Já to vím, chodím tam."

Soví jeskyně

"Stejně je to velká škoda," povzdechl si stařík.

Obešel s nimi morový sloup a postupně vyjmenoval všechny sochy. Tři sta let stáli na kamenných podstavcích svatí, které dnes většina lidí ani nezná jménem, Josef, Jáchym, Vojtěch, Jan Křtitel, Jan Nepomucký, Vavřinec... celkem jich napočítal čtrnáct. Stařík se vrátil zpátky o padesát let a držel je v šachu, jako kdyby byli jeho žáky. Nenudili se s ním, jen se jim ty informace v hlavě trochu pomíchaly, a když se vrátili ke kostelu svatého Vavřince, byli z toho celí popletení. Ještě víc je zmátlo, že tam nenašli Rendu ani svoje batohy.

"Tě pic," řekl Dan., jdeme pozdě. Je už čtvrt na tři."

Železná mříž, uzavírající vchod do kostela, byla zamčená a nad schody sestupujícími z chrámové lodi do katakomb svítilo červené světýlko, signál, že návštěvníci jsou s průvodcem právě v podzemí.

Renda čekal na své kamarády hodinu a čtvrt, celou tu dobu se rozvaloval na lavičce a zálibně si prohlížel ušlechtilou chrámovou stavbu. Jako budoucí stavař uměl ocenit nejen odvážnou klenbu velké kopule, ale i ladnou křivku balustrády, štíhlé věže a sochařskou výzdobu průčelí.

"Vono to baroko není špatný pro voko," vybavila se mu v paměti písnička, kterou jim hrál ze staré desky učitel, když probírali stavební slohy.

Jeho pohled padl na hromadu dlažebních kamenů a hlavou mu bleskl nápad. Rychle otevřel Danovu krosnu a jednu žulovou kostku nacpal až ke dnu. To se Dan večer podiví, jak se mu rozrostla sbírka nerostů! Na zkoušku krosnu potěžkal. Rozdíl byl citelně znát, pět kilo je pět kilo. Jen aby na to ten medák nepřišel hned! Musím mu s krosnou pomoci, až ji bude zvedat. Na zádech se váhový rozdíl už tak nepozná.

Bližila se druhá hodina, před kostelem přibývalo lidí. Z přízemního domku na konci náměstíčka vyšel nenápadný člověk, odemkl železnou mříž a zval návštěvníky na prohlídku. Renda se k nim připojil, ověšený krosnou, tornou a úeskou. Ještě když průvodce zavíral vstupní mříž, vyhlížel Renda Dana s Martinem. Jako kdyby se po nich slehla země. Nechal tedy batohy v koutku kostela a sestoupil s výpravou do katakomb. Nahoře v chrámové lodi bylo po horkých letních dnech příjemně, dole čišel ze zdí lezavý chlad. Renda si uvědomil, že udělal chybu - zůstal jen v tričku, svetr nechal v baglu.

"Chrám svatého Vavřince," spustil průvodce naučený text, "je třicet devět metrů vysoký a třicet devět metrů pod zem zasahují jeho katakomby. V minulosti sloužilo celé podzemí jako společná hrobka, do tří pater byli ukládáni k poslednímu odpočinku zemřelí příslušníci místního šlechtického rodu a mniši ze sousedního kláštera. Je jich tu pohřbeno na dvě stě padesát."

Hu - Rendovi naskočila na holých pažích husí kůže. Zapůsobila na něj tak zmínka o podzemním hřbitově, nebo se mu zahryzl do těla chlad?

"Katakomy byly vybudovány podle přesně propočítaných plánů. Sedmi vzdušnými otvory proudí do nich vzduch a je tu po celý rok stálá teplota, kolísá jen nepatrně, mezi třemi až čtyřmi stupni Celsia, v nejžhavějším létě i za největších mrazů. Dokonalé větrání se postaralo o zvláštní jev - mrtvolý nepodlehly úplné zkáze, postupně se mumifikovaly."

Při zmínce o mrtvých se Renda znovu otrásl.

"Počkejte, prosím, až vám dám znamení, teprve pak jděte za mnou k rakvím."

Průvodce zmizel v postranní chodbě a skupinka návštěvníků zůstala chvíli v naprosté tmě.

"Kdyby nás tady ten člověk zamkl," ozval se vedle Renda dívčí hlas. A druhý hlásek větu dokončil: "To bych se asi strachem pomátla." Renda si všiml těch dvou děvčat už nahoře, byly to nejspíš sestry, přijely do Jablonného autem s rodiči a čekaly před kostelem na prohlídku katakomb. Venku Renda neměl příležitost, aby je oslovil, ale teď využil tmy a navázal s větším děvčetem kontakt po svém způsobu. Opatrně postoupil o krok, zvedl ruce a zlehounka se dotkl ze zadu prsty jejího krku. Vůbec ji nestiskl, jen udělal prostředníčkem a ukazováčkem šmik - a ta holka zaječela, jako kdyby ji někdo skutečně podřezával. Renda se hned nato přesunul pod ochranu tmy o několik kroků stranou. Při úhybném manévru narazil do dvou nebo tří lidí, což způsobilo další rozruch. V dálce zablikalo žluté světlo a rychle se blížilo. Průvodce přicházel; z docela opačné strany, chtěl asi názorně předvést, jaký je tu spletitý labyrint chodeb. Vedl je pak do klenuté síně, kde leželo na kamenných podstavcích šest černých rakví. První byla přikrytá skleněným víkem. Renda se nad ní naklonil a uviděl mumii. Ženskou postavu v bílých, věkem zašlých krajkových šatech, s věnečkem a závojem na hlavě. Tvář byla zčernalá a vráscitá, jako kdyby patřila stoleté stařeně.

"To je princezna Berta," řekl průvodce. "Leží tu bezmála dvě století. Zemřela ve svém svatebním dnu, bylo jí šestnáct let."

Ten člověk to povídal tak klidně a nezáživně, jako kdyby popisoval nějakou

Soví jeskyně

nejobyčejnější věc. Renda nemohl odtrhnout oči od strašidelné tváře pod skleněným víkem. Prý to byla krásná dívka - ale co z ní zbylo? Jen vlasy zůstaly neporušené. Teď na mrtvou princeznu, která se spíš podobá ježibabě, zírají zvědavci, kterým na žebra příjemně brnká strach.

"Prosím, jdeme dál."

Průvodce je vedl bludištěm klenutých chodeb a kobek, některé místnosti byly prázdné, v jiných se černaly dřevěné rakve. Několikrát se vrátili tam, kde už před chvílí byli, pokaždé z jiné strany, byl to skutečný labyrint. Potom je průvodce zavedl do velké místnosti ozářené jasnými reflektory. Uprostřed stála v zasklené vitrině bohatě zdobená truhla.

"Zde leží ostatky blahoslavené Zdislavy."

Renda si všiml už nahoře v chrámu otáře, na kterém byla průhledná skříňka s lidskou lebkou. Prohlížel si ji se zvláštními pocity, okamžitě poznal, že to není sochařské dílo, ale skutečná lidská lebka. Zastřená lehkým závojičkem, se zlatou korunkou na hlavě. Průvodce jim vysvětlil, že je to lebka Zdislavy, zakladatelky řeholního řádu a prvního kostela, který stál v těchto místech dřív, než vybudovali velký chrám.

Lidi mají stejně divný vkus, pomyslel si Renda, vystavují a uctívají lebky dávno mrtvých lidí. Nahoře je hlava bez těla, tady dole tělo bez hlavy.

"Dál se bohužel nedostaneme," řekl pak průvodce. "Druhé patro katakomb bylo zasypáno na konci poslední světové války. A nejhlubší část podzemí je zaplavená vodou. Ještě nedávno žili v Jablonném pamětníci, kteří na vlastní oči viděli na počátku století i třetí patro. Tehdy už tam pronikala voda a všechny rakve prý plavaly."

Rendu to zklamalo, cítil se podvedený, průvodce mluví o třech patrech a přitom je přístupné jen to nejhořejší. Bylo podzemí vůbec někdy tak hluboké, jak ten člověk na začátku výkladu tvrdil? Nebo je to jen báchorka, která má sklepem kostela učinit přitažlivějším? Podezřelé se zdá i průvodcovo tvrzení, že krypta bývala spojena tajnou chodbou s hradem Lemberkem, vzdáleným asi dva kilometry. Chodba prý vedla pode dnem nedalekého rybníka. Kolem roku tisíc pět set se v těch místech propadl strop a voda zaplavila nejhlubší část katakomb.

Na ty nevyřčené otázky dostal vzápětí odpověď. Zastavili se u schodiště, které sestupovalo do větších hloubek. Ve zdi tlumeně zářilo velké obloukové okno. Renda se vyklonil a uviděl dole kobku osvětlenou reflektorem. Na dně, zasypaném pískem, ležela malá rakev. Průvodce vyprávěl příběh ještě pochmurnější než ty předcházející.

"Viděli jste mumii princezny Berty, která zemřela v den svatby. Při jejím pohřbu se odehrála další tragédie. Smuteční průvod sestoupil do katakomb a za rakví šla spousta lidí, příbuzných a zvědavců. Mezi ně se připlétl dráteníček, dvanáctiletý chlapec ze Slovenska, který chodil od vesnice k vesnici a spravoval hospodyňkám rozbité hrnce. Obřad byl dlouhý, unavený hoch si sedl do koutka kobky a usnul. Nikdo si ho nevšiml, a když kněz ceremoniál ukončil, všichni lidé postupně odešli. Dráteníček se probudil teprve ve chvíli, kdy už byl vstup do podzemí uzavřený těžkou kamennou deskou. Mamě hledal východ. Byl tu pohřbený zaživa. Kryptu znovu otevřeli až po třiceti letech, teprve pak ho našli. Seděl u zdi na schůdku a jeho tělo se proměnilo v mumii. Leží v rakvi tam dole."

; všichni se tlačili k osvětlenému oknu, aby se podívali na malou rakev. Renda cítil, jak se třese na celém těle. Byl už pořádně promrzlý, a navíc ta historka o klukovi pohřbeném zaživa. Jeho fantazie pracuje na plné ob-

I rátky, vidí, jak se pohřební průvod vrací po skončeném obřadu podzem-

K ním bludištěm, voskové svíce plápolají, jejich matná zář vrhá na kamenné stěny komíhavé stíny, dráteníček tvrdě spí v koutě, nikdo si jeho nepřítomnosti nevšiml, nikomu nechybí, probouzí se ve chvíli, kdy nahoře s temným duněním zapadne kamenná deska a zakryje vstup do krypty. Všude kolem neproniknutelná tma, ticho. Polekaně vykřikne, jeho hlas se třísť o silné zdi, volá znovu a znovu, nikdo ho však neslyší, i kostel je prázdný, tápe z jedné kobky do druhé, v labyrintu by těžko hledal cestu i se světlem, narazí na něco tvrdého, upadne, s hrůzou si uvědomí, zeje to rakev...

"Tím prohlídka končí," říká průvodce a vede je po schodech vzhůru do chrámové lodi. "Děkuji za návštěvu, na shledanou."

Železná mříž je odemčená, Renda vychází na sluncem zalité náměstíčko celý rozechvělý. Dan s Martinem sedí na lavičce, otrávení, že zmeškali prohlídku katakomb, vyptávají se, jaké to bylo, a Renda odpovídá:

"Sen-zač-ní!"

To blaho, být zase venku z temného podzemí, dýchat vůni kvetoucích růží, cítit, jak tělo vpíjí horké paprsky. Cvrlikání vrabců v koruně javoru zní jako nádherná hudba, sluneční zář zahání černé myšlenky.

Renda vypravuje kamarádům, co slyšel a viděl, už to tak neprožívá, tváří se

Soví jeskyně

trochu cynicky, nepřizná, jak to na něj zapůsobilo. Dan s Martinem by rádi viděli katakomby na vlastní oči, ale příští prohlídka je až zítra dopoledne, tak dlouho nemohou čekat, mají před sebou dalekou cestu, a tak opouštějí Jablonné, to malé, ospalé městečko s prastarými dějinami, naposledy se s obdivem zahledí na kopuli zbarvenou měděnkou do zelena. Na ploché střeše druhého, zvolna se rozpadajícího kostela ještě stojí čáp. Právě když jdou kolem, odrazí se dlouhýma nohama od kamenného zábradlí, skok do prázdna, hned nato rozevře veliká křídla, zvolna, důstojně jimi zamává a letí, letí, je to rozechvivající podívaná, jak lehce pluje nad střechami, dlouhý krk natažený kupředu, nohy u těla. Dívají se za ním, dokud nezmizí za lesem.

* * *

Tak blízko u oblohy jen křídla, křídla jsou. A z trávy bosé nohy do prachu zase jdou.

FRANTIŠEK HRUBÍN: MOTÝLÍ ČAS

* * *

10. MÁCHOVO JEZERO

Když seděli s Danovým dědečkem na Ještědu a sestavovali společně podrobný plán velkého putování k Soví jeskyni, neměli v úmyslu navštívit Máchovo jezero. Znamenalo by to zacházku skoro čtyřicet kilometrů. A přece se v Jablonném rozhodli, že změni směr a podívají se do Starých Splavů. Byli na cestě už šestý den, zatoužili po pěkném koupání, zatím procházeli vyprahlou krajinou, v pískovcových oblastech jsou rybníky vzácné a ty, kolem kterých šli, měly buď bahnité pobřeží zarostlé rákosím, nebo to byly špinavé kachňáky, kde se nedalo koupat. Už samo jméno, Máchovo jezero, v nich vyvolávalo příjemné pocity, viděli za ním širokou vodní hladinu, písčité pláže, báječné koupání. Potřebovali ze sebe smýt prach, špínu, únavu z cesty.

Odbočku k Máchovu jezeru navrhl Renda a jeho kamarádi okamžitě souhlasili.

"Já jenom brnknu do Liberce," řekl Dan.

To byla dědečkova podmínka: jestliže změni dohodnutou trasu nebo časový plán, podají mu zprávu.

"Přimluvil jsem se za vás u rodičů a mám proto jistou odpovědnost. Měl bych vědět, kudy jdete a kde budete tábořit."

Zamířili tedy z Jablonného k jihu. Hned za městečkem jim zastavila nákladní avie. Sama od sebe, ani nemávlí.

"Kampak máte namířeno?" volal na ně řidič. | "Na Mácháč," řekl Renda. ; "Jedu do Mimoně. Chcete svézt?"

Před chvílí minulí silniční ukazatel, bylo na něm: Mimoň 12 km. | , Jasně!" řekl Renda. A chystal se vylézt dozadu na korbu.

"To nejde, je to proti pravidlům," připomněl Dan. "Musíme dojít až | k Soví jeskyni pěšky."

"Prosím tě, přece tuhle příležitost nezahloupíme, když nám zastavil."

Martin váhal. Ušetřili by dvě a půl hodiny pochodu v letním horku. Ale pravidla hry, jak jim je vložil Danův dědeček, skutečně zakazují každé svezení.

"Tvůj děda se to nedoví, že jsme jeli dvanáct kiláků autem," přemlouval je Renda. "Když mu to nevykecáš."

"Tak co je, kamarádi? Jedete, nebo nejedete?" vystrčil řidič hlavu z okénka.

"Děkujeme, nejedeme," řekl Dan. "Nesmíme."

"Houby, jedeme!" křičel rozčilený Renda.

"Tak si jeď sám!" stál na svém Dan.

"Dobře, dej sem stan. Martane, polez nahoru."

"Dan má pravdu," řekl Martin. "Já taky nejedu."

"Panebože, to je úhyn!" zuřil Renda.

Řidiči došla trpělivost, auto se rozjelo.

Renda na své kamarády pak celou hodinu nepromluvil.

Po silnici to bylo k Máchovu jezeru nejbliž, ale kdo má chuť šlapat roz-měklým asfaltem, když se dá jít lesními cestami? U velkého valtínova se chytili zelené značky, slibovala, že je dovede ke skále smrti. Hned jak ten neobvyklý název uviděli na směrovce, probudila se nich zvědavost. Skála smrti - hrome, to zní zajímavě!

"Tam se musíme podívat!" prohlásil Martin. "Ani si moc nezajdeme."

Značka je vedla mezi poli a po lukách. Zuli si boty, přehodili je svázané šňůrkami přes rameno a pochodovali bosí.

Soví jeskyně

Náhomí rovina mezi Dubovou horou a Kovářským vrchem je zčásti zarostlá lesem, zčásti tu jsou louky a kukuřičná pole. Na posečených lukách šli kolem velkého myšího rejdiště. Měkká půda byla na některých místech doslova provrtaná chodbičkami hrabošů. Od ústí podzemních tunelů vedly k jiným děrám cestičky, vzájemně se proplétaly, křížily a vytvářely složitý labyrint. Na chvíli se tu zastavili a pozorovali, jak od jedné dírky ke druhé přebíhají šedohnědě zbarvená zvířátka. Uháněla pokaždé tak rychle, že si je nemohli pořádně prohlédnout, přestože od nich byli jen pár kroků. Hraboši se toho roku tak rozmnožili, že na ně naráželi skoro všude, ale největší kolonii viděli cestou ke Skále smrti. Tam také zblízka pozorovali kánata. Pro dravé ptáky to bylo velké loviště. Dana udivilo rozpětí křídel a lehkost, s jakou pluli vzduchem.

První káně vyplašili na mírném svahu Dubové hory, sedělo v koruně borovice, a když se přiblížili na dvacet metrů, odrazilo se z větve, několikrát mávlo perutěmi a velkým obloukem stoupalo vzhůru. Druhé káně odpočívalo na kupce sena a nepustilo je k sobě tak blízko.

Teď už plachtili nad vrchem dva velcí dravci a každý kruh, který v povětří opsali, je vynesl do větší výšky. Čas od času k chlapcům dolehlo na-říkavé bjé, bjé – volání kánat, vzdáleně připomínající kočičí mňoukání. Kánata jistě věděla, že jim od tří postaviček dole na zemi nehrozí žádné nebezpečí, přesto stoupala výš a výš, až se proměnila na modré obloze ve dvě malé černé siluety. Vypadalo to spíš jako hra než útěk před lidmi, ptáci střídali aktivní let s dlouhým plachtěním, kdy vůbec nepohnuli křídly.

Dan se první natáhl do trávy, byla to vítaná chvíle k odpočinku, měli za sebou dlouhý výstup od Valtinova a krosna ho pekelně tížila.

"Taky vám dneska připadá bág! tak těžkej?"

"Taky," řekl Renda a měl co dělat, aby udržel vážnou tvář.

"To je asi tím horkem."

"Mně sejde dobře," řekl Martin. "Vezmu ti stan, jestli chceš."

"Jen ho nech, ať si to užije," ozval se Renda. "Autem jet nechtěl."

Zlost už ho přešla, bylo tam ticho, voňavo, rozhled do velkých dálek. Ostatně Dan potrestal sám sebe, kdyby jeli avii, ani by si té dlažební kostky moc neužil.

"Díky, Martane," odmítl Dan velkomyslnou nabídku. "Do večera to vydržím."

Potom zase mlčky leželi na zádech a pozorovali kánata. Rendovi se vybavila v paměti vzpomínka na letecký den, s rukama složenýma pod hlavou přestal vnímat okolí, všechny jeho myšlenky se soustředily na ty dva nádherné ptáky, v jednu chvíli se mu zdálo, že se odpoutal od země a krouží spolu s nimi vysoko nad Dubovou horou.

Martin dravce pozorně sledoval od chvíle, kdy je vyplašili, všiml si, že mají na špičkách křídel po pěti dlouhých perech, zřetelně od sebe oddělených, připomínajících prsty roztažené ruky.

Nikdo z nich neuměl odpovědět na nevyslovené otázky. Proč kánata vylétla tak vysoko? Potravu mají přece na zemi, co hledají v tak závratné výšce? Mohou odtamtud vůbec vidět běžící myšku? I kdyby měla tak vynikající zrak, jak dlouho by jim trvalo, než by se snesla k zemi? Hrabeš by mezitím dávno unikl! Zbývalo jediné vysvětlení – kánata si hrají. Podnikla výlet k oblakům jen pro své potěšení.

"Tak pánové, je čas!" připomínal Renda a ochotně pomohl Danovi zvednout krosnu na záda.

Cesta se prosmýkla kolem posledních kunratických domků a zabočila do postranního údolí.

"Skála smrti – 1 km," oznamovala tabulka.

Z cesty se brzy stala pěšina, z pěšiny stezička, stále zarostlejší a blátivější, vedla po břehu bezejmenného potoka.

Strmá strán, porostlá borovicemi, svírala údolí z obou stran a místy přecházela v holé pískovcové skály s jeskyněmi. Nebyly to přirozené dutiny, do skal je vytesaly lidské ruce, na zdech zůstaly zřetelné stopy pracovních nástrojů. Vzpomněli si hned na Skalákovnu, tady však nebyla žádná okna, jen vstupní otvor a za ním dlouhá chodba vedoucí hluboko do nitra skály.

"Nejsou to náhodou důlní šachty?" vyslovil svou teorii Dan.

"Spíš sklepy," řekl Martin.

Stezka se prodrala polem obřích kopřiv, přeskočila na druhou stranu potoka a skončila u svislé skalní stěny, vysoké asi patnáct metrů. Stačil jediný pohled a pochopili, co znamená tajuplný název Skála smrti. Kdosi tu vytesal dva velké reliéfy. První představuje urostlého jezdce v loveckých šatech, jaké nosívali šlechtici ve středověku, se špičatou čapkou a dlouhým pérem. Jeho kůň se divoce vzpíná a hrabe ve vzduchu předními kopyty. Sochař vytesal tento dramatický výjev v desetimetřové výšce nad potokem. Druhý reliéf je o něco níž a zobrazuje

Soví jeskyně

krásnou dívku s dlouhými vlajícími vlasy. Letí vzduchem, paže doširoka rozevřené. Na samém vrcholku stěny je další plastický obrázek - stylizovaný hrad a kmen s dubovou ratolestí.

"Co to má znamenat? Rozumíte tomu?" řekl Dan.

"To je jasná věc," usmál se Renda, čtenář detektivek. "Hradní pán z Dube - vidíte nahoře tu dubovou větvíčku? - známěj plejboj, si vyjel na lov a potkal pěknou kočku. Jak ho zblejskla, začala před ním prchat. Lovec hned za ní a rychle ji doháněl. Když ta mihulka viděla, že mu neu-pláchne, skočila tady ze skály. Dívejte se - letí vzduchem jako labuť! A jezdec jen taktak zarazil koně na kraji propasti."

Rendův výklad se zdál dost pravděpodobný, přestože některé jeho výrazy posouvaly děj z dávné minulosti do současné doby.

U paty skalní stěny objevili zašlou kovovou destičku s německým nápisem.

"Přelož to, Rendo," řekl Dan.

"Proč já?"

"Říkal jsi, že umíš perfektně německy."

"Tak čti."

"Aus Liebe zu Heimat... No - je tu psáno, že to vytesali dva chlapi, ně-jakej K. Beckert a K. Bundesmann."

"To je nám jasný, německý jména dovedeme přečíst taky. Ale co znamenají slova v nadpisu: Aus Liebe zu Heimat?"

"Je to něco o lásce," řekl nejistě Renda. "Liebe je láska. Love."

Jeho perfektní znalost německého jazyka měla jisté, značně zúžené hranice.

"Co je to napadlo, ty chlápky, tesat sochy v lese?" divil se Martin.

Byla to záhada pro všechny, proč někdo vysekal obrovité postavy do pískovcové skály v odlehlém údolí daleko za vesnicí. Kdyby tudy aspoň vedla silnice nebo užívaná cesta! Sochaři rádi umisťují svá umělecká díla tam, kde chodí hodně lidí, na náměstích, v parcích. Sem však zabloudí člověk spíš náhodou.

"Asi to dělali nějakí cvoci," řekl Renda. "Sochařit tam, kde dávají lišky dobrou noc. A k tomu tak vysoko. Museli nejdřív postavit lešení, aby se tam dostali s kladivem a majzlíkem."

Jiné cvoky potkali na pusté silničce za skálou smrti. Šlapou do mírného kopečka a tu se za nimi ozve zběsilé zvonění. Vzápětí kolem přefrčí -koloběžka. Za ní v těsném závěsu druhá, třetí a čtvrtá. Čtyři koloběžky! Nebyly to ovšem dětské hračky, podobaly se víc bicyklům, měly velká kola vypletená dráty, vzadu sedačku, za sedačkou nosič s brašnami. Jen šlapací mechanismus chyběl, místo něj byla mezi koly dlouhá stupačka. Podle spacáků se dalo lehce uhodnout, že majitelé nezvyklého dopravního prostředku jedou na větší výlet. Dva starší kluci a dvě holky kolem dvaceti, v tričkách s nápisem Universita Carolina. Na těch směšných křížencích mezi koloběžkou a bicyklem frčeli ze svahu aspoň padesátkou. Pod kopečkem se vezli ještě dobrých sto metrů setrvačností po rovině, teprve pak vstali ze sedátek a začali se odrážet jednou nohou od silnice. Vypadalo to dost legračně, dokázali však vyvinout slušnou rychlost. Nejeli ovšem zdaleka tak rychle, jak by dokázali na obyčejném cestovním kole.

"Vidíte je, honimíry?" řekl Renda. "Proč nejedou na kolech?" Danovi bylo jasné, proč. Kdyby šlapali na obyčejných favoritech, nikdo by si jich ani nevšiml.

Takhle se za nimi ohlédne každý. Jsou to v podstatě herci.

Trochu jim záviděli rychlost, koloběžkáři jen polykali kilometry. Renda si v

duchu řekl, já vleču usámu na hřbetě, ti šašci vezou bágly pohodlně na nosiči.

Ale pak silnička ostře zahrnula k západu a Renda, Martin i Dan ji s lehkým srdcem opustili, vydali se přímo na jih, přes pokosené pole. To byla zase jejich velká výhoda, mohli se pustit po strništi, lesem, do nejpríkřejších svahů. Koloběžkáři dojedou k Máchovu jezem o pár hodin dřív, zato neuvidí kouzelné lesní návrší, kam chlapi právě dorazili. Zabloudili sem vlastně náhodou, nevedla k němu žádná cesta, šli po mezi, kde pronikavě voněl svízel a kvetly fialové chrastavce, sytě karmínové hvozdíky a bílé rožce.

Do Starých Splavů vstoupili až za soumraku, utrmácení, hladoví, jazyk se jim lepil žízni na patro. Když docházeli k první hospodě, Danovi se v šeru zazdalo, že zahlédl před vchodem libereckého dědečka. Právě vstupoval do výčepu. Ale když vešli do lokálu za ním, viděli samé neznámé lidi.

"Kde by se tu vzal tvůj děda," řekl Martin. "Přece jsi s ním mluvil odpoledne telefonem."

Na kraj se zvolna snášela letní noc, bylo bezvětří, hladina jezera se podobala ocelové desce. Dlouho kráčeli podél břehu a mamě hledali tábořiště - všude stály chaty, sruby, vilky, podniková rekreační zařízení. Některé pozemky byly obehnané plotem. Země udupaná jako mlat, špinavý písek, zasypaný rezavým jehličím. U vody planuly desítky ohníčků. Za okny mnoha lesních domečků mrtvolně blikala televizní obrazovka. Všechno důvěrně znali, přesně tak je to u nich doma, na

Soví jeskyně

břehu rybníka Hejtman.

K Doksum a Starým Splavům se sjela snad polovina Čech.

"Kdyby to viděl Karel Hynek Mácha," povzdechl si Martin.

"Ten by se nestačil divit," řekl Dan.

"Asi by ho přešla chuť psát Máj."

Šlapali skoro hodinu, než našli volné místo, pláž bez jediného stavení. Když vybalovali věci, Dan objevil u dna krosny žulovou dlažební kostku.

"Kdo mi to sem dal? Která hyena skvrnitá?"

"Příspěvek do sbírky šutrů," řehtal se Renda.

"Já tě zabiju! Za to tě utopím!" křičel Dan a hnál se za Rendou po vyhrátém písčném břehu. Vletěli do jezera tak divoce, že postříkali i Martina. Dno zvolna klesalo, utíkali dobrých třicet metrů, než jim hladina stoupla nad kolena a pláclí sebou do vody. Potom chvíli bohatýrsky zápolili, stříkali na sebe vodu, dávali si pásány a k jejich veselému řádění se přidal Martin. Vzduch se ochladil, voda, příjemně vlahá, smývala z nich prach dlouhých cest, pot i únavu. Po návratu na břeh je čekalo zdrcující překvapení.

"Kde je stan? Nevzali jste ode mě stan?"

Dan si bral z krosny ručník a přitom si všiml, že zpod plátěného pří-klopu zmizel stan.

"Já ho nebral."

"Já taky ne."

"Než jsme se šli koupat, určitě tu byl!" dušuje se Dan. "A teď je pryč."

Prohledali celé okolí, ale po stanu nenašli nejmenší stopu. Jak míjel čas, bylo stále jasnější, co se stalo. Řádili bezstarostně ve vodě a zatím je někdo okradl. Pod ochranou tmy se přiblížil k jejich věcem, sebral stan a zmizel s ním v lese.

"Podívejte se, jestli se vám něco neztratilo," řekl Dan a sám hned kontroloval své věci v krosně.

"Mně nic nechybí," hlásil rozčilený Renda. A hned uhodil na Dana:

"Neztratil jsi ho někde cestou?"

"Jak jsem ho mohl ztratit? Řemínky se nemohly rozepnout samy od sebe. Před chvílkou tady ještě vážně byl!"

"Ten stan patřil mně," zuřil Renda. "Víš kolik stál? Pět stovek!"

"Já ti ho zaplatím," řekl Dan stísněným hlasem, přestože mu nebylo jasné, kde vezme tolik peněz.

Na Danovu hlavu se snesla sprška výčitek, ačkoliv za nic nemohl. Kdyby nesl stan Martin nebo Renda, neznámý zloděj by ho sebral taky. Sel jenom po stanu, nic jiného se neztratilo. Proč ten člověk neukradl víc věcí? Asi se bál, že by s těžkým nákladem tak rychle neupláchl. Nebo neměl střechu nad hlavou a potřeboval jen stan.

S hrůzou si uvědomili, že přišli o nejdůležitější část tábomické výzbroje. Bez stanu se mohou vrátit domů. S putováním k Soví jeskyni je konec. Pod volnou oblohou se dá přečkat jedna noc, ale pěkné počasí sotva vydrží celý týden. Až do půlnoci procházeli veřejná tábořiště a kempy a pátrali po tmavě zeleném áčku. Ve tmě to byl nesnadný úkol, všechna áčka se zdála stejná. Několikrát uviděli stan, o kterém si mysleli, že je to ten jejich. Při bližší prohlídce naděje rychle pohasla. Rendovo áčko mělo bezpečné znamení, zadní stěna byla u samé špičky spravovaná, kdysi na ní suk vytrhl velkou skobu a Rendova maminka ji pečlivě zašila.

Pár minut po půlnoci došli, smrtelně vyčerpaní, k železniční zastávce u Doks.

"Vlak jede ve tři devatenáct," četl Renda ve vyvěšeném jízdním řádu. "Kam chceš jet?" zeptal se Martin.

"Domů. Kam jinam? Bez stanu to nemá cenu."

Z jeho hlasu čísela nejvyšší rozmrzelost. I Dan byl na dně.

"Přespíme pod širákem," přemlouval je Martin. "A ráno uvidíme."

Za jejich zády se ozval nevlídný hlas:

"Občanské průkazy!"

Na nástupišti stáli dva uniformovaní policajti.

Chvíli se hrabali ve svých věcech, než našli legitimace.

Strážci pořádku je prezkovali, něco si z nich vypsali a pak jim občanky vrátili.

"Proč nespíte?"

Martin jim pověděl o ukradeném stanu v naději, že se jim dostane pomoci při pátrání po zlodějích. Je to přece jejich zaměstnání! Ukázalo se, že má trochu naivní představy.

"Copak vás to napadlo, nechat věci bez dozoru na břehu a jít se koupat? A k tomu za tmy!" řekl praporčík.

"Ten stan už neuvídíte," přizvukoval mu jeho kolega. "Víte, kolik tisíc lidí je

tady v okolí?"

Čekali od strážců zákona podporu ve své zoufalé situaci, a zatím dostali vynadáno.

"Nejvíce nám tady komplikují život lidi, jako jste vy!"

Měli vlastně pravdu. Zloději neběhají na policejní stanici, na nic si nestěžují. Když se jim povede něco otočit, nikde o tom nevykládají. Buď se dál pohybují mezi lidmi s nenápadným výrazem, nebo prostě zmizí. Seberou stan a za hodinu jsou za horama. Zlodějíček, co je okradl, se nejspíš taky hned vypařil. Nebude stavět stan u jezera a riskovat, že ho okradení dopadnou.

"Běžte se vyspat na tábořiště," řekli jim strážci veřejného pořádku. "Tady zůstat nemůžete. Jestli vás nachytáme někde v lese, bude vás to stát stovku." Na tábořiště šli po šípkách. Nebylo snadné sledovat je ve tmě, asi dvakrát se vraceli. Pak přece jen trefili na místo, které hledali. Stály tam desítky stanů a všude už vládl noční klid.

"Lehneme si pod borovice," řekl Martin. "Nebude na nás padat rosa."

Nad jezerem zářilo nebe plné hvězd, mihotavá světýlka se zrcadlila v nehybné vodní hladině.

"Koukejte, vychází měsíček," upozornil kamarády Martin, když zalé-zali do spacích pytlů.

Z lesa na horizontu vyplouval měsíční srpek. Podobal se spíš stříbrné lodičce než nebeskému tělesu. Dívali se, jak zvolna vesluje nad jezero, ale oči se jim začaly brzy klížit. Pak se propadli do hlubin spánku.

Poslední půlhodinu se Dan pohyboval na rozhraní snu a bdění. Noc za-lézala do myších děr, hvězdy zhasínaly v bezedné nebeské tůni. Pod krovem lesa típaly sýkorky, nad pobřežím kreslila žluta do svěžího vzduchu vlnovky.

Jitřní chlad se šířil od jezera a pronikal Danovi do zpola otevřeného spacího pytle. K dovršení včerejší smůly se mu v noci zasekl zip, ať s ním cloumal, jak chtěl, ne a ne ho zavřít. Studený vzduch pozvolna naplnil spacák. Dan se schoulil do klubíčka jako pes, ruce strčil mezi nohy. V mozku mu blikala jediná myšlenka: to je zima, to je zima.

Obloha na východě se vznášela, jako kdyby za lesem hořel velký táborový oheň.

"To je zima, to je zima!"

Dan uslyšel sám sebe, jak v polospánku vyslovuje ta tři slova.

Martin s Rendou klidně oddychovali, z pytlů jim koukal jenom nos.

"To je zima!" zajekal Dan, už docela probuzený, a rozhodl se k ráznému činu.

Vylezl z prochladlého pelechu a rozběhl se po písčitém břehu. Všechny svaly měl ztuhlé, klouby pracovaly neochotně jako zarezavělý stroj, ale krev se proudem hrnula do cév, svěží vzduch do plic a tělo ztrácelo krok za krokem tíhu.

Běžel kolem jezera, po plážích v tuto časnou hodinu opuštěných. Nad hladinou se vznášel lehounký opar jako průsvitný dým z dohasínajícího ohniště. Rosné krůpěje se třpytily na stéblech trávy a v každé se zrcadlil celý okolní svět.

U zálivu vběhl do proudu slunečních paprsků. Změnil směr a běžel přímo proti teplému jasu. Byl už pěkně rozehrátý, měl pocit, že se ani nedotýká země.

Za tmy se zdají všechny problémy těžší než za světla. Když na ně myslíte v noci po náhlém probuzení, připadají vám třeba neřešitelné. Ráno v záplavě slunečního světla z vás všechna tíže spadne, cítíte v sobě novou sílu a udiveně říkáte, co mě to večer posedlo, musel jsem být smrtelně unavený! Po krátké úvaze objevíte ne jednu, ale dvě, tři, čtyři cesty ze situace, která se před několika hodinami zdála bezvýchodná.

Stan je pryč a sotva ho najdeme – ale to přece není důvod k návratu! Tím bychom všechno ještě víc pokazili! Co by tomu řekl dědeček, kdybychom se vrátili domů z půli cesty? Navždycky bychom se před ním znemožnili. Jestliže se nám podařilo přečkat bez stanu jednu noc, přežijeme i další. Zip u spacáku spravím a dnes večer se pro jistotu nabalím i do svetru. Když mi bude v noci zima, obléknu si třeba i kalhoty a vůbec všechno, co mám na sebe.

Na tábořiště se vrátil s pevným rozhodnutím, že musí přesvědčit své kamarády, aby s ním pokračovali v cestě k Soví jeskyni. Nejkrásnější kraj na ně teprve čeká!

Oba spali, jako kdyby byla půlnoc. Martin spokojeně odfukoval, Rendovi legračně pískalo v nose. Dan se tedy vydal na dřevo. Brouzdal mezi stromy málem půl hodiny, než nasbíral hrst suchých větví a pár šíšek. O palivo byla u jezera bída, jinde jsou lesy plné padlých kmenů, tady je tisíce chatařů a návštěvníků stále čistí, máte spíš pocit, že jdete uklizeným parkem než lesem.

Zapálil ohniček a postavil kotlík s vodou na čaj. Pohodlně se usadil na pařezu a přiřazoval do plamenů klacíčky. Jeho oči se stále vracely k jezeru. Lesklo se jako stříbrná fólie, vytepaná do průsvitné tenkosti.

Slunce šplhalo výš a výš po větvích borovic, chvíli se houpalo v korunách a pak hop, už plavalo v nebeské modři.

Soví jeskyně

"Vstávejte, lenoši, snídaně!"

Renda povylezl ze spacáku, podíval se na hodinky a řekl:

"Co plašíš, vlak jede až za hodinu!"

"Nikam se nejede!" řekl Dan kategoricky. "Musíme dojít k Soví jeskyni. A to áčko ti zaplatím."

"Můžeme se na stan složit," řekl Martin. "Dáme dohromady všechny prachy, co máme. Do konce putáku nebudeme už nic kupovat, jen jídlo. A od Soví jeskyně se vrátíme domů stopem."

Dan se na něj vděčně podíval.

"Na. půlku stanu mám ušetřeno."

I Renda se po nočním odpočinku cítil lip, ztráta stanu ho pořád mrzela, ale domů se mu taky nechtělo. Co tam bude dělat? Hádat se s tá- (tou?)

Nad jezerem se vznášelo jasné srpnové ráno, vzduch byl svěží a tak průzračný, že mohli rozeznat v korunách borovic na vzdáleném vrchu každou větev.

Vykoupali se, posnídali a dostali zase chuť do života. Byla by to blbost, vrátit se domů z půli cesty. Stačilo, že měli otrávený včerejší večer. Nedají si kvůli nějakému mizernému zloději zkazit konec prázdnin! : Jak je to k Soví jeskyni daleko? Sedmdesát kilometrů vzdušnou čarou. I se všemi zacházkami v terénu ne dál než devadesát. I kdyby to ale byla celá stovka, zvládnou to, zbývá jim celý týden! Šest nocí na cestě nějak překlepou. Budou spávat pod širákem jako dnes. Za deště zalezou do jeskyně, pod převis, do seníku. Něco se vždycky najde.

"Nejdřív obejdeme druhou část jezera," kladl si Renda jedinou podmínku. "Třeba toho zloděje někde načapáme. Víte, co bych s ním udělal, kdybych ho dostal do ruky?"

"Já bych s ním zacvičil, to si pište!" řekl Dan. "Ten by na mě dlouho vzpomínal!"

"Nadělal bych z něj takhle malinkatý kousíčky," ukazoval Renda palcem a ukazováčkem.

"Hodil bych ho do jezera," vyhrožoval Dan, "minimálně desetkrát za sebou. A pak bych ho držel dvě minuty pod vodou. Aby se odnaučil krást stany."

Cestou vymýšleli další způsoby trestu a ještě víc se jim ulevilo. Stan ani zloděje nenašli, a přece se jim zvedla nálada.

"Na světě jsou horší věci," řekl moudře Martin. "Třeba kdyby se někdo z nás utopil, to by byl se vším konec."

* * *

Ať bodá bolest, světem zas půjdem jenom tak jak motýl lehkým letem z bodláku na bodlák.

FRANTIŠEK HRUBÍN: MOTÝLÍ ČAS

* * *

11. VŘÍSEK

Jako kdyby se jim včera večer přilepila smůla na paty. Od Starých Splavů vyšli po červené značce, měla je vést středním dolem k Braniborské jeskyni a dál do Maršovic, ale už v první hodině pochodu třikrát zabloudili. Prostě šli a šli, povídali si a značka jim v nestřeženém okamžiku uhnula. Přешli i odbočku k Braniborské jeskyni a neměli chuť se k ní vracet. To byl teprve začátek smolného dne. Naštěstí zatím nemají ani tušení, co všechno je ještě potká a vesele si pískají do kroku.

Renda najednou opustí řadu, udělá pět kroků stranou do lesní houštiny a už drží v ruce krásný suchohřib. S temně hnědou hlavičkou, na dlouhé tenké noze.

"To je kousek, co?" hladí zálibně svůj úlovek.

Dan s Martinem se jen udiveně ptají, jak to ten kluk dělá, tohle je už pátý kousek, co našel na posledním kilometru. Oni dva mají pořád prázdné ruce.

"Nemáš náhodou na ty houby detektor nebo něco?" divil se Dan.

"Nebo je snad hledáš po čuchu?" ptá se Martin.

"To je prostinka věc, pánové," usazuje své druhy Renda. "Já se koukám a vidím. Vy koukáte a nevidíte. Jste slepí jako krtci!"

Rendu zajímají spíš hrady, zámky, roubené chalupy než ptáci, stromy a brouci, všimá si cestou kostelních věží, obdivuje jejich proměnlivé bání, dovede ocenit fortelně postavenou rozhlednu na vrcholku hory. A přece se v jednom přírodovědeckém oboru dobře vyzná - v mykologii. Česky - v houbách.

Dan kráčí lesem a jen tak mimochodem nakopne prašivku, roste jich všude požehnaně. Renda se rozčílí:

Soví jeskyně

"Co do ní kopeš, blbečku? Pojď, taky si do tebe kopnu!"

"Je to prašivka, tak co," hájí se Dan.

"Jaká prašivka? Kdo ti řekl, že je to prašivka?"

"A není?"

"To se ví, že není!"

Rendu může vzít čert, když vidí v lese rozkopané houby, o kterých zkušený houbař ví, že jsou nejen jedlé, ale mají dokonce lepší chuť než hříbky.

"Prašivka," kterou si zvolil za terč Dan, patří právě k nim.

"Tak co to je?" ustupuje Dan a bere rozkopnutou houbu do ruky. Klobouček má jedovatě zelený, na spodní straně svítí bolavé lupeny.

"Holubinka nazelenalá. Nejlepší houba, jakou znám."

"Jo, jo, holubinka!" pochybuje Dan. "Jen jestli to spíš není nazelenalá muchomůrka!"

"Panebože," zoufá si Renda nad Danovým houbařským ignorantstvím. "Muchomůrka zelená má úplně jinou nohu."

A popisuje Danovi rozdíl mezi holubinkou a muchomůrkou tak přesně a podrobně, jako kdyby nahlížel do obrázkového atlasu hub.

V houbách se Renda vyzná, to uznává Dan i Martin. Po celý týden, co spolu putují severními Čechami, mají denně aspoň jedno jídlo z hub. Renda dokáže najít houby i tam, kde jeho druzi mamě bloudí lesem. Nejspíš má v sobě nějaký instinkt, odbočí znenadání z cesty, vleze do houští a už drží v ruce poddoubníka s mandlovou hlavičkou. Nebo procházejí údolíčkem a Renda najde v trsech kyselé trávy kozáka - a to po stejné cestě před ním šel Martin i Dan. Renda umí rozeznat jedlé houby od jedovatých, měli už smaženici z patera různých druhů a dalších pět druhů nakrájeli do polévek. Vzhledem k tomu, že jsou všichni tři dosud naživu, musely to být houby skutečně jedlé.

Renda svůj houbařský talent zdědil po tátovi a ten se houbařskou nemocí nakazil od svého otce, Rendova dědečka. Danovi to někdy připadá jako psychická porucha, nedovede pochopit, že někdo vstane před svítáním, ve čtyři ráno, ačkoliv nemusí, jen proto, aby mohl jít hledat houby. Renda někdy opravdu vstane dřív než ostatní, a jen vyleze ze spacího pytle, už se hrne do lesa, oči na stopkách, vůbec mu nevadí, že se zarousá. Nikdy se nevrací s prázdnýma rukama. Než se Martin s Danem probudí, je na tábořišti zpátky a pyšně rozkládá kolem ohniště svůj úlovek. Kolik prapodivných jmen od něho za týden slyšeli - syrovinka, čechratka podvi-nutá, pavučinec, lošák jelení, holubinka révová, holubinka mandlová. Renda se tyhle houby naučil rozeznávat snad dřív než písmenka ve slabikáři, jezdíval se svou rodinou odmalička na houby do železných hor, táta s dědečkem po léta vedou u nich ve městě houbařskou poradnu, vystavují za výkladem prázdného krámu od jara do pozdního podzimu různé druhy hub.

Za Maršovickými procházeli rozsáhlými pastvinami. Louky tu byly obehnané jednoduchým plotem, vytvořeným z kůlů a tenkého drátu, nabitého slabou elektrinou. Na těchto pastvinách našel Renda velkou bedlu. Nevím, jestli tuhle houbu znáte, neroste všude, ale kdo ji jednou někde uvidí, snadno si ji zapamatuje. Má dlouhou štíhlou nohu a elegantní klobouk pokrytý tak hustě šupinami, že připomíná šindelovou střechu kostelní báně. Její klobouk bývá často kapilární, větší než dvě dlaně dohromady. Přesně takovou bedlu vyčmúchal Renda v trávě za ostružinovým houštím. Hned spustil povyk:

"Haló - pojďte sem, honem!"

Dan s Martinem si mysleli, že našel bůhvíco, a letěli k němu, div se nepřerazili. Byli proto dost zklamaní. Zvláště Dan, který se v houbách nevyznal a bedlu považoval za muchomůrku. Nedůvěru v něm budil blanitý prstenec, který obklopoval v horní části třen, i bílé lupeny na spodní části klobouku.

"To je paráda, co?" jásal Renda. "Usmažíme si z ní řízky!" "Já muchomůrky nejím," řekl Dan. "Bedlaje náhodou houba lá kvality."

Při malém průzkumu v okolí našel Renda ještě další dvě bedly. Jejich klobouky opatrně odřízl a vložil do kotlíku. V poledne se pustil sám do přípravy jídla, přestože dnes vylosoval kuchařskou službu Martin. Očistil klobouky, namočil je do rozšlehaného vajíčka, obalil v mouce a vložil do rozpáleného omastku, který prskal v kotlíkovém víčku. Danovu nedůvěru zlomil silící hlad. Jíst jen chleba se mu nechtělo, a tak nakonec Rendův kuchařský výtvar ochutnal. Kdyby nevěděl, že jí smaženou houbu, považoval by to za jemný telecí řízek.

V poledne se už už zdálo, že se smůly zbavili, ale bylo to klamné zdání. Další nepříjemnost je čekala nedaleko Chlumu. V malebném údolí, útulném jako pokojíček, si Martin vyžádal oddechový čas. V prvních dnech se dohodli, že kdokoli má právo kdykoli na pětiminutovou zastávku. Martin špatně zabalil věci, do zad ho tlačila konzerva, která se dostala k zadní stěně torny. V tom rozkošném údolíčku tedy shodil náklad ze zad, svalil se do trávy a řekl:

"Tajm. Dál ani krok!"

Soví jeskyně

Dřív než mohl Dan s Rendou následovat jeho příkladu, Martin se vymrštil ze země a začal divoce křepčit. Dana nejdříve napadlo, že Martanovi přeskočilo, choval se opravdu jako cvok, poskakoval z nohy na nohu, divoce kolem sebe bil rukama a řval:

"Jedeš mrcho! Potvoro jedna! Jaujaujau..."

Takhle se asi chová člověk postižený amokem, tropickým šílenstvím, začne se bít s neviditelným nepřítelem a strašně přitom řve. Martin se bránil jen několik sekund a pak vzal nohy na ramena. I na útěku mával pažemi a bolestně kvílel. Potom se něco podobného stalo Danovi. Začal utíkat na opačnou stranu než Martin a taky pracoval rukama jako zdivočelý větrný mlýn.

Renda ucítil v pravém rameni pálivé bodnutí a pochopil, co se děje. Vosy! Útok vos zavínil Martin, aniž měl o tom tušení. Nešťastnou náhodou si vybral místo k odpočinku právě tam, kde byla v trávě okrouhlá dírka. Dírka tak malá, že by se do ní sotva vešel malíček. Vedla k podzemnímu hnízdu vos, nárůdku, který se nelekne ani takových obrů, jakými jsou pro něj lidé. V hnízdě pod travnatým drnem bydlel roj čítající několik desítek vos, asi čtvrtina obyvatel byla doma, ostatní sháněly venku potravu. Při návratu zjistily, že jim vchod do hnízda zatarasila jakási divná věc – Martinova torna. Pořádně je to dopálilo a hned vyrazily do boje proti nepříteli, který je nechce pustit do bytu. Rozčilené bojovnice objevily v těsné blízkosti torny i Martina a statečně se do něj pustily.

Kampak se hrabou všechny stíhačky na tyhle zkušené letkyně z hmyzího světa! Vosy dovede podniknout tak rychlý nálet, že člověk nestačí ani zareagovat. Než vykřiknete au, je zase pryč. Aby se k vám vzápětí přiřítily z jiné strany. Vosí střely míří přesně, nikdy neminou cíl. Nakonec vám nezbude než zbabělý útěk. Zvláště když na vás podniká nálety těch miniaturních tryskáčů víc.

Sešli se znovu až v lese. Martin napočítal na svém těle šest zásahů, čtyři z toho v obličeji. Dan tři. Renda vyvázl se dvěma žihadly.

Kratochvilná historie s vosami tím neskončila. Martinova torna stále blokovala vstup do podzemního hnízda a rozzuřené vosy prováděly v okolí letecké manévry. Kdyby tam šel Martin jen v tričku a plátěných kalhotách, slízl by pár dalších žihadel. Musel na sebe obléknout všechny šaty, které měl Dan v krosně a Renda v úsece. Kolem těla si omotal spací pytel, hlavu ovázel ručníkem tak, že na ní nezůstalo jediné místočko nechráněné, na očích měl Rendovy brýle proti slunci, temeno hlavy mu kryl kotlík, ruce strčil až po ramena do nohavic Rondových kalhot. V tomhle bizarním oblečení, podobném skutečnému martanovi, se opatrně blížil ke své torně. Přestože měl celé tělo dokonale zajištěné, dostal při záchranné akci další dvě žihadla. Jak vosy pronikly k jeho nosu a uchu, zůstává dodnes záhadou.

Loučka v údolí se krásně zelenala a přímo zvala k poležení, ale to potěšení si po střetnutí s bojovným vosím kmenem odřekli. Celou příští hodinu Dan s Rendou na vosy nadávali, přestože nebyli tak postiženi jako Martin. "Potvory!" "Mrchy jedny!" "Vytopit je!" "Vypálit!"

"Vyhlášuji všem vosám světovou válku!"

Jen Martin se těch paličských řečí neúčastnil. Pálivá bolest vosích žihadel brzy ztratila na své pronikavosti. "Ty vosy se jenom bránily," řekl.

"Jak to, bránily?" rozčiloval se Renda. "Co jsme jim udělali?" "Neměli jsme panikařit," řekl Martin. "Kdybych šel od jejich hnízda pomalu a nešermoval rukama, asi by mě nechaly na pokoji."

Tohle kdysi tvrdil Brouk, jejich učitel přírodopisu. Vosy jsou celkem mírumilovné, musí se cítit ohrožené, teprve pak útočí. Kdo zůstane klidný a pohybuje se pomalu, toho nehodnou.

Broukovi se to říkalo, dělejte klidné pohyby! Martin se po prvním žihadle začal ohánět instinktivně. Ostatně kdoví, kolik žihadel by dostal, kdyby se choval podle Broukova návodu. Něco jiného je teorie, něco jiného praxe. Mírumilovný nárůdek! Moc mírumilovně nevypadají. Už to jejich bojovné malování, žluté a černé pruhy po celém těle. Připomínají tím divochy na válečné stezce. Možná že to dokonce primitivní kmeny od vos okoukaly, a než vytáhnou proti nepříteli, taky se tak zmalují, aby naháněly strach.

Martinův obličej postupně mírně otekl. "Uhň min bing hen!" řekl Renda. "Cože?"

"Vy jste Čech, pane? Já myslel, že jste Vietnámec!" Martinovy modré oči se dívaly na svět jen šterbinkami. Rendovo vtípkování však Martina nerozhněvalo. Bral svou nehodu sportovně. Uměl si dokonce dělat sám ze sebe legraci.

"Naučím vás jednu písničku, chcete?" A začal zpívat:

"Vosy, vosy, vosy, šířáši, vylétaly na mě ze stráni, ze stráni, ze skalický, dyž jsem šel vod hubičky."

Ani nešťastným střetnutím s vosami neskončila série smolných příhod. U Pavlovic se ztratil Dan.

Soví jeskyně

"Já si tady odskočím," řekl a zamířil z lesní cesty do houštiny.

Martin s Rendou pokračovali volnějším krokem v pochodu, však je Dan brzy dohoní.

Asi po deseti minutách Martin řekl:

"Sedneme si na klády a počkáme."

Čekali pět minut, čekali deset minut, a Dan pořád nikde.

"Kde je ten medák?" bručel Renda.

Uplynula čtvrt hodina, i Martin zneklidněl.

"Vrátím se kousek a mrknu se po něm."

Nechal Rendovi na kládách svou tomu a rozběhl se po cestě zpátky. Došel až k místu, kde se Dan zastavil, poznal ho podle velkého dvojitého smrku. Nikdo tam nebyl.

"Danééé!"

Žádná odpověď. Jen kdesi v dálce varovně zaskřehotala sojka.

Běžel tedy ke kládám. Jak to, že jsem Dana nepotkal? Přece není takový orientační antitalent, aby se pustil po cestě opačným směrem, zpátky k Máchovu jezeru! Kam tedy mohl zmizet?

O chvíli později už to věděl, nebo si myslel, že to ví. Došel na rozcestí, kterému předtím nevěnoval pozornost, protože z jejich směru odbočovala doleva jen malá pěšinka. Snad šijí s Rendou předtím ani nevšimli, pokračovali v pochodu po široké vozové cestě. Proč by tu měl Dan odbočovat? Martin zpozoroval šipku, vyrytou do hlíny. Byla to značka, jaké si kreslí-vají malé děti při hře na stopovanou. Nemyslel si snad Dan, že tu šipku namalovali oni dva? Jiné vysvětlení pro jeho tajemné zmizení nenacházel.

Doběhl znovu ke kládám, aby Rendovi oznámil, co vypátral.

"To se mu podobá, koňovi," vztekal se Renda.

"Co budeme dělat?"

"Počkáme na něj. Nebudeme ho přece honit po lesích. Až pozná, že jde špatně, vrátí se."

Martinova úvaha byla správná, Dan se nechal zmýlit šipkou a teď pospíchá po pěšince do hloubky lesa, dál a dál od kamarádů. Nemá o tom zatím ani tušení, jen se trochu zlobí.

"Proč se d mělouni tak ženou?" říká si polohlasně. "Kam spěchají?" Přidal do kroku a očekává, že uvidí v nejbližším ohybu stezky. Došel tam, nikde nikdo.

A je tu další rozcestí, pěšinka se rozbíhá do dvou směrů. Dan hledá šipku, která ho povede, a nenachází ji. Je na rozpacích, nakonec usoudí, že by měl pokračovat pořád stejným směrem. Jenže - který směr je původní? Jedna větev zahýbá mírně doleva, druhá se stáčí vpravo. Babo, rač!

Vydal se po levé. Jak dlouho je už stíhá? Snad půl hodiny! Zneklidní. Je to divné, proč je dosud nedohonil? Že by tak upalovali? Nebo jde špatnou cestou? Neměl by se vrátit?

Ke vši směle začíná pršet. Od poledních hodin se nebe zatahovalo šedivým pláštěm mraků, teď z něho spadly na zem první kapky.

"Nepůjdeme ho hledat?" vzhledne Martin k Rendovi.

"Kam? Kam chceš chodit? Jak víš, kudy šel?"

Renda má asi pravdu. Kdyby věděli, kde Dan je, mělo by smysl vydat se za ním. Ale takhle?

"Pískni."

Renda dovede skvěle pískat na prsty, jeho hvizd je slyšet nejméně na kilometr. Ještě jednou vsunul dva prsty pod jazyk. A do třetice.

Pozorně naslouchají. Všude ticho, jen v korunách šelestí dešťové kapky. Začíná pršet.

Dan si stále jasněji uvědomuje, že své druhy nedohoní. Kam zmizeli?

Má se vrátit?

Déšť zvolna houstne, ale pod smrkovými korunami je dosud sucho. Vrátím se tam, kde jsem je viděl naposledy! Obrací se a pospíchá zpátky po vlastních stopách. Chvillemi přechází z chůze do klusu. Pěšinka se leskne, i děravým lesním krovem pronikají první kapky, je jich čím dál víc. Dan vytahuje z krosny igelitovou pláštěnku. Chrání před deštěm, ale začne se v ní brzy potit, zvláště při běhu. Vytrvále kluše, rukama tiskne rám krosny k tělu, aby mu na zádech tak bláznivě neposkakovala. Návrat je celkem bez problémů, najde dokonce přesně místo, kde Martinovi a Rendovi řekl, aby šli dál, že si odskočí a brzy je dožene. U cesty stojí starý smrk, dvoják, ve kterém jsou velké díry vyklované datlem.

Nikde živá duše. Dan volá a jeho hlas zaniká v šumění deště. Kapky padají v tak hustých proudech, že se zdá, jako kdyby z popelavé oblohy visely tenké provázky. Jehličí ztmavlo i na zemi pod nejhustšími smrkami, nemá smysl dál se schovávat pod stromy.

Soví jeskyně

Jak je to dlouho, co se ztratil? Pomalu hodina. Jestliže na něho Martin s Rendou nečekají tady, sotva se sem vrátí. Mohl by tu mamě stát třeba do noci.

Vydá se znovu na pochod. Po chvíli dojde na místo, kde odbočuje z vozové cesty pěšinka a osudná šipka ukazuje: zahni doleva. Zastaví se a váhá. Udělali tu šipku opravdu Martin s Rendou? Nezůstala zde po nějaké hře? Ať už je to jak chce, bude šipku ignorovat. Jinak by se pohyboval v bludném kruhu. Zkusí to tentokrát rovně.

Prošel kolem hromady klád, kde na něj před hodinou čekali jeho kamarádi. Martin s Rendou však byli dávno pryč.

Když Dana nenašli, ani se neozval na jejich pískání a začalo pršet, vyrazili na další cestu. Za hodinu dospěli k Žižkovu vrchu. To už byli dokonale promáčení, v botách jim čvachtala voda, u nosu měli kapičku. Na posledních čtyřech kilometrech neprošli kolem žádné chalupy, nenarazili na žádný seník, nebylo se kam schovat, v lese přešlo stejně jako na otevřených pláních. Věděli, že se s Danem mohou setkat na jediném místě – u záměčku zvaného Vřísek. Ten si ráno určili jako cíl dnešního putování.

Oboru našli celkem snadno, byli na tom lip než Dan, měli mapu. Trochu je překvapil vysoký, udržovaný plot. Obory jsou dnes většinou dobře přístupné, lesníci nemají lidi na opravu a hradba bývá na mnoha místech rozvalená. Tady však nemohli najít jedinou díru. Šli kolem plotu nejméně kilometr, než narazili na dřevěné schůdky, po nichž se dalo přelézt na druhou stranu. Mapa jim prozradila, že záměček stojí na nejvyšším místě, pustili se tedy vzhůru po svahu. Les vystrídala louka s vysokou trávou. Mokrá stébla se jim lepila na kalhoty, po několika krocích měli pocit, že se brodí rybníkem. Potom ke svému velkému údivu narazili na druhý plot. Uvnitř obory byla druhá obora! Ještě jedno překvapení je čekalo – zed z pískovcových kvádrů. Naštěstí se strefili k dokořán otevřeným vratům".

Připadali si jako bojovníci, kterým se podařilo zdolat trojí nepřátelské hradby. Nikde neviděli žádnou tabulku zapovídající vstup, ale tušili, že pronikli na zakázané území. Než vstoupili do otevřené brány v kamenné zdi, opatrně se rozhledu na obě strany. A dál raději nešli po vyježděné cestě.

"Co když nás tu někdo potká?" vyslovil své obavy Martin.

"Tak nás potká, no," řekl Renda bezstarostně.

"Můžeme se dostat do maléru."

"Čeho se bojíš?"

"Ty tři ploty tady nejsou jen tak proníc zanic," řekl Martin.

"Ty jsou kvůli jelenům. A muflonům."

"Těm by stačila jedna ohrada."

".Jestli nás tu někdo načapá," řekl Renda, "co nám může udělat? Může s náma jen vyběhnout."

Rendova sebejistota Martina uklidnila. Ostatně nedělali nic špatného. A k záměčku se musí dostat, jinak by se s Danem už neshledali.

Vozová cesta se hned za bránou stáčela a stoupala podél kamenné zdi do mírného svahu. Sledovali ji asi dvě stě metrů, až je přivedla na rovné návrší. A tam, za hradbou vysokých dubů, uviděli Vřísek. Vynořil se před nimi z dešťové clony jako přelud. Z někdejšího záměčku zbyly jen ruiny. Stěny dosud stály, ale stropy se propadly a v bývalých komnatách bujely kopřivy. Obešli rozvaliny kolem dokola a nenašli žádný úkryt před deštěm. Ten jim poskytl teprve nedaleká skála. S úžasem v ní objevili vytesané prostory, tak velké a vysoké, že to snad kdysi dávno bývaly mašta-le. konečně se mohli převléknout do suchých věcí a uvařit si čaj.

Dan je našel v bývalých záměckých konírnách o tři hodiny později, to už se zvolna stmívalo. V listí šuměl déšť, jednotvárně, vytrvale, jako kdyby neměl nikdy přestat. Martin s Rendou ani moc Danovi nenadávali, měli radost, že se s ním zase sešli. Dan byl promočený jako vodník a drkotal se zimou. Ve skalních prostorách bylo nevlídné, táhlo tam jako v komíně.

"Když na tebe kouknu," řekl Renda, "vidím, že by z tebe byl vynikající vibrátor do betonu."

Dan se skutečně trásl na celém těle, nemohl ten trapný samovolný pohyb svalů ovládnout. Měl jedno jediné přání, být na břehu u rybníka Hejtman, v suché měkké posteli. Stojí vůbec zato, vláčet se s rancem na zádech po světě? Co z toho člověk vlastně má? Jen hlad, žízeň, někdy padá únavou, jindy hyne vedrem nebo se klepe zimou jako zvíře. "Převlec se," řekl Martin, "nebo se nastyďteš." Ukázalo se, že Dan se nemá do čeho převléct. Při dlouhém bloudění v dešti mu promoklo i rezervní oblečení v krosně.

Martin sáhl na své šaty, rozvěšené u dohasínajícího ohníčku.

"Mně už všechno skoro uschlo. Půjčím ti košili."

Renda nabídl Danovi tepláky a neodpustil si poznámku:

Soví jeskyně

"Kdybys měl, pitomečku, věci v igelitu, tak by se ti neprolily!"
zbytečná slova. Dan už to věděl sám, suchý mu zůstal jen spací pytel zabalený do plastické fólie.

"Zalez do spacáku, uvaříme ti čaj," řekl Martin.

Renda si přehodil přes ramena pláštěnku a vydal se do lesa na dříví. Po několikahodinovém dešti byly všechny klacky nacucané vodou, i ty, které ležely na zemi pod nejhustšími korunami. Když je přiložili na oheň, jeskyně se naplnila štiplavým čmoudem. Renda naštěstí věděl o velké hromadě větví, zůstala po dřevorubcích na kraji nedaleké paseky. Ve spodních vrstvách snad najde pár suchých kousků.

Dan mezitím zalezl do spacáku, nasoukal se tam i s hlavou. Ještě chvíli s ním lomcovala zima, pak se jeho tělo postupně uklidňovalo. A když do sebe nalil horký čaj, rozproudilo se mu až do konečků prstů blažené teplo. Byl zase schopný normálně myslet.

"Kousek odtud je seník. Viděli jste ho?"

Ukázalo se, že o seníku neví Renda ani Martin.

"Tam by to bylo lepší než tady v průvanu."

"Je v něm seno?" zeptal se Renda.

"Spousta."

"Tak se do něj přesuneme."

vyhlídka, že budou ležet celou noc ve vlhkém písku v sychravé jeskyni, nikoho nelákala.

Složili všechny věci, uhasili oheň, zahladili po něm stopy a vyšli do deště. Po několika minutách stanuli na kraji louky obklíčené ze všech stran lesem. V jejím horním cípu byl seník. Martin s Rendou očekávali l; budou z tenkých prken, zpola otevřenou, a zatím to byl krásný srub. Dveře měl jenom na petlici.

Vklouzli dovnitř a zavřeli za sebou. Obklopila je vůně sena. Panovala tu taková tma, že měli pocit, jako kdyby jim někdo zavázal oči černým šátkem. i Renda vylovil baterku. Zkoumající světlo z vybitých baterií prohmatávalo místnost zpola zaplněnou senem. Lepší místo na přespání by dnes nenašli!

Rozbalili spací pytle, vklouzli do nich a za chvíli spali tvrdě jako mi-' minka. l; Za svítání přejelo Danovi cosi lehkého po tváři. Polekaně procitl. Byla \ to jen Rendova ruka.

"Pojď se mnou, něco uvidíš."

Martin už byl taky vzhůru a rozespale zíval.

"Co plašíš!" zlobil se na Rendu. "Proč nás nenecháš spát?"

"Na louce jsou jeleni."

Z Martina rázem spadla opalost. Jeleni! Kdopak by si dal ujít příležitost k takové podívané!

Rendaje vedl do rohu místnosti. Stály tam příkré schody, stoupající do podstřeší. Dan s Martinem si uvědomili, že už neprší, na střeše nebubno-valy dešťové kapky. Nahoře nebyla půda, jen otevřená plošina s úzkým průhledem v čelní stěně. Měli před sebou louku jako na dlani. V jejím cípu se pohybovaly tmavé stíny. Jeleni!

"Jeden, dva, tři, čtyři," počítal potichu Dan.

Zvířata se v kalném jitřním světle klidně pásla, jen občas některé zvedlo hlavu, napjalo slechy a nasálo do nozder vzduch.

"Další dva jsou až u lesa," špitl Martin.

"Je tam jeden šestnácták," upozornil Renda.

Tisklí obličej k průhledu a s příjemným vzrušením sledovali urostlá zvířata. Kdypak vidí člověk jelení stádo? Leda v televizi. A to není zdaleka tak silný zážitek, na obrazovce nejsou skutečná zvířata, jen jejich stíny.

Dan rozčilením zarývá nehty do dřeva. Jeleni se zvolna blíží k seníku.

"Teď tady mít kulovnici," šeptá Renda.

Martina zmínka o pušce trochu rozladila. Snad by po těch krásných zvířatech nechtěl střílet? Renda by toho možná byl skutečně schopný. V některých věcech se s ním člověk nedomluví. Cítí jinak než Martin. Dovede hodit po veverce kamenem. Ohnat se po otakárkově čepici. Napíchnout na háček běličku a sednout si s udicí k řece. Jinak je to docela dobrý kluk, v něčem je však jiný než Martin.

Jeleni viditelně zneklidněli. Přestali se pásat a hleděli k dolnímu konci louky. Potom se otočili a lehkým klusem zmizeli v lese.

"Něco je vyplašilo," usoudil Dan.

Čekali ještě dlouho, ale jeleni se už nevrátili.

* * *

Bodláku, mládneš v žáru. Komus to na na počest rozkvetl v suchopáru u zaprášených cest?

Soví jeskyně

FRANTISEL HRUBÍN: MOTÝLÍ ČAS

* * *

12. SLOUP

"Je - hele - rybník!" podivil se Martin. "Kde se tu vzal? Podle mapy tady rybník není." Vodní plocha, zarostlá při pobřeží rákosím, se vlnila v teplém letním vánku.

"Víš, kdy tu mapu tiskli?" řekl Dan. "Před čtvrt stoletím. Tehdy tady asi rybník ještě nebyl."

"Nebo jsme spíš někde jinde, než si myslíme, že jsme," poznamenal Renda.

"Ať jsme, kde jsme, hlavně když jsme u vody," pochvaloval si Martin. "Vykoupeme se, co říkáte?"

Táhlo na jedenáctou a slunce už pěkně připalovalo, Renda měl košili pod úeskou propocenou, Danovi stékaly slané kapičky z čela po tvářích. Martinův návrh přijali bez námitek.

K vodě byl volný přístup na jediném místě, u stavidla. Shodili rance ze zad a opřeli je o kmen staré břízy. "Jdeme na adama," navrhl Renda. "Co když někdo přijde?" vyslovil své obavy Dan. "Kdo by sem chodil?" řekl Martin. V tomhle paráku jsou všichni zalezlí někde ve stínu. A Renda dodal:

„! kdyby někdo přišel, tak co? Zase odejde.“

; Dana však nepřesvědčili. Nějak se mu nechtělo lézt do rybníka bez pla-; vek. Přestože široko daleko nebyla živá duše a za celou předcházející ho-j dinu nepotkalil na stezce jediného člověka. t "Když jsme byli v Jugošce," řekl Martin, "chodili tam nahatí skoro | všichni."

"Ty taky?" zaskočil ho Dan.

"Já? To si piš!"

"I před holkama?"

.Jasně."

Neznělo to moc přesvědčivě.

"Vaše máma se taky koupala bez plavek?"

"Naše máma? Ta ne," přiznal Martin.

"Tak vidíš!" ukončil Dan trochu nelogicky rozpravu.

"Nebav se s ním. Martane," řekl Renda. "Je to srab."

Stáhl si trenýrky a skočil startákem do vody. Martin se šplhal po stavidle, neopálená kůže na jeho bocích svítila, jako kdyby na sobě měl bílé plavky. Potom se zvolna ponořil a udělal první tempa.

"Víš, jaká je to balada, plavat jen tak?"

Dana nezlákalo ani Martinovo vábení, ani se nenechal vyprovokovat Rondovým posměchem. Prostě cítil jakýsi těžko vysvětlitelný ostych, sám dobře nevěděl proč.

Renda nejdřív kraloval, pak se obrátil na záda a jeho napjaté tělo zůstalo bez hnutí na hladině.

"Martane, hele! Dělam prkýnko s hřebíčkem!" volal rozjařeně.

"Delfín!" halekal Martin. "Koukej, Rendo, delfín!"

Prudce se odrazil nohama a když se vynořil až po pás, zlomil se v bocích a zajel s nataženými rukama hlavou napřed do vody. Opakoval to desetkrát a jeho bílý zadek vždycky zablýskl nad hladinou.

Renda a Martin se předháněli ve vymýšlení nových a nových produkcí. Dan k nim připlaval a Renda na něj začal stříkat:

"Neplet se mezi muže, babo!"

Dan se pak držel stranou a nakonec vylezl na stavidlo. Chvilí házel do vody kamínky, potom najednou varovně hvízdal:

"Klucííí, bacha! Jdou sem náký ženský!"

Renda s Martinem nechali řádění a rychle plavali ke břehu. Teprve nahoře na hrázi pochopili, že Danovi naletěli.

"Počkej, až tě chytíme!" vyhrožoval Renda.

Dan se odklidil do bezpečné vzdálenosti a strouhal jim mrkvičku. Oba naháči se vrátili do vody a pokračovali v řádění. Dan zalezl do stínu pod břízu a brzy upadl do mráкотného polospánku. Z dřimoty ho vyrušily hlasy. Zvedl hlavu a uviděl na lesní cestě tlupu dětí s vedoucími. Renda s Martinem zatím netušili, že se blíží nebezpečí. Z Dana rázem spadla ospalost. Mám ty dva šamany varovat? Hned tu myšlenku zavrhl.

Bylo to nejspíš osazenstvo nějakého tábora, kluci a holky od osmi do třinácti, mezi nimi pár instruktorů a instruktorek k něco málo starších. Dva naháči je upozorovali, teprve když výprava dorazila na hráz. Na ústup bylo pozdě.

Soví jeskyně

Hlavní vedoucí začala táborníky rozdělovat do plaveckých družstev. Jednu polovinu pak poslala do vody, ostatní museli zůstat na břehu.

Renda s Martinem se takticky stáhli až k rákosí.

"Dane!"

"Co je?"

"Přines nám..."

Tvářil se, že nechápe, co po něm chtějí, přestože mu to jasně naznačovali.

Nakonec to museli říct otevřeně.

"Hod nám plavky!"

"Proč?"

Renda Danovi naznačil zaťatou pěstí, kterou dal pod bradu, že by mu nejraději jednu vrazil.

Jejich dialog vzbudil zájem těch kluků a holek, kteří zatím seděli na břehu a čekali, až na ně dojde řada. "Nemají plavky!"

Tahle zpráva se mezi nimi rozšířila rychlostí blesku. Všichni s hrozným zájmem koukali na Rendu a Martina, kteří vytrvale šlapali vodu. I vedoucí přestala sledovat plavecké družstvo a zeptala se dětí:

"Co se děje?"

"Nemaj plavky," řekla holčička s mašlí ve vlasech. "Tak se tam nedívejte."

Dosáhla tím ovšem pravého opaku. "Dělej - nebo vylezu!"

Teprve tahle hrozba Danem pohnula. Jaký Renda je, nakonec skutečně i vyjde z vody jen tak a bude z toho nesmrtelná ostuda. "Chytej!"

Zvedl ze země kámen, zabalil ho do Rendových plavek, aby lip letěly, a hodil. Mířil přesně, Renda málem dostal do kokosu, v posledním okamžiku se zachránil hloubkovým ponorem. Stejnou cestou pak poslal plavky i Martinovi. Naneštěstí se ve vzduchu rozbíjely, kámen z nich vyklouzl a lehké plátno se snášelo na hladinu rybníka jako červený padáček. Ki Místo aby Danovi poděkovali za prokázanou službu, zahrnuli ho jmé-y, která se obyčejně dávají méně inteligentním domácím zvířatům. Otom ho pro změnu ignorovali, dokud nedošli ke sloupu. Na první pohled se ta velká neforemná skála hradu ani nepodobala, na její vrcholové plošině se krčily mezi vzrostlými borovicemi a duby malé domky s kapli. Když přišli blíže, uviděli, že komnaty, chodby, nádvoří a parkány jsou vytesané přímo ve skále.

Ve středověku to musela být nedobytná pevnost, o tom se hned sami přesvědčili. Ze všech stran ji chránily svislé pískovcové stěny, vysoké tři desítky metrů. Jediný vchod, úzkou průrvou s příkrými schůdky, hravě uhájil osamělý zbrojnoš. Místo zbrojnoše teď bránilo vstupu do hradu dřevěné bednění. Branku našli zavřenou, táhlo už na šestou hodinu večerní, z tabulky se dověděli, že hrad je přístupný jen do pěti.

"Nějak se tam musíme dostat," řekl Renda.

Obešli skálu kolem dokola a zjistili, že by i nejzkušenější horolezci s dokonalým vybavením měli co dělat, kdyby chtěli zdolat přírodní hradby. V podhradí zastavila tři osobní auta a vystoupily z nich divné postavy. Dan si nejdříve myslel, že asi spí a zdá se mu prazvláštní sen. Těch deset statných mužů mělo na sobě šaty, jaké se nosily v šestnáctém a sedmáctém století. Kožené kazajky špičatého střihu s krajkovým límcem, baňaté kalhoty jen ke kolenům, nohy obuté do škorní s řinčivými ostruhami, na hlavě zprohýbané širáky, ozdobené perím. Typičtí lancknechti z dob třicetileté války. Začali odvažovat ze zahrádek na střeších škodovek dlouhé halapartny, muškety, těžké dvouruční meče, z kufrů tahali ra-píry a bambitky s tlustými hlavněmi, praporce a korouhve. Měli toho tolik, že všechno zdaleka nestačili pobrat.

Dan s Martinem na ně zvědavě zírali, ale Renda se okamžitě orientoval v situaci a začal jednat.

"My vám s tím pomůžeme," řekl takovým tónem, který nepřipouštěl pochybností, že to myslí vážně. A hned se chopil jedné muškety.

Danovi došel pravý motiv Rendovy dobročinnosti se značným zpožděním, teprve když se otevřela hradní branka a vyšel z ní kastelán. Malý vojenský oddíl z dávných časů měl namířeno na hrad a Renda pochopil, že v roli nosičů tam snadno proniknou spolu s ním. Muži nabídku neodmítli, ve vozech měli ještě jednu soupravu dobových obleků a zbraní, jaké se užívaly ve středověku, drátěné košile, brnění, přílby, meče, palčáty, sudlice, cepy. Než to všechno vynosili na vrchol skály, pořádně se zadýchali.

Z exoticky ustrojených chlapíků se vyklubali Mordýři, skupina historického šermu. Zítra, v sobotu, budou mít vystoupení pro návštěvníky hradu, dnes chystají generálku.

Renda s Martinem a Danem pomohli nejen při vynášení rekvizit, ale i s úpravou hlediště. Za svou ochotu získali dvojí odměnu - stali se prvními diváky a prošli celým hradním areálem. Oboje stálo zato!

Soví jeskyně

Mordýři, v civilu samí počestní a mírumilovní lidé, si na valdštejské lancknechty a středověké zbrojnoše jen hráli ve volném čase po zaměstnání, a přestože byli amatéři, podávali na nezvyklém jevišti - uprostřed hradu - profesionální výkony. Jejich divoké souboje na kordy, meče a ha-lapartny, doprovázené řinčením zbraní, křikem a sténáním, se odehrávaly na úzkých schodech, terasách, kamenných zídkách. Obránci číhali ve výklencích, za sloupovím, vrhali se na útočníky ze stříšek - a diváci chvílemi zapomínali, že je to dokonale nacvičená sou, zdálo se jim, jako kdyby přes několik staletí pozorovali skutečné dobývání hradu.

Některé scény nevycházely, jak si režisér představoval, a tak se děj stále znovu zastavoval a vracel zpátky. Celou hodinu vydrželi chlapci pozorovat ryčné hemžení, potom se vydali na soukromou prohlídku hradu.

"Dejte pozor, ať se vám něco nestane," řekl jim kastelán. "Asi za hodinu odcházíme."

Dostali od něho plánek, na kterém byly zakreslené všechny prostory a podrobně popsaná pohnutá historie hradu. Za sedm století se ve skalní pevnosti vystříдалo mnoho majitelů. Nejvíc jim utkvěl v paměti Mikeš Pancíř ze Smojna. Vládl Sloupu v první polovině patnáctého století, za husitských válek. Byl to prohnáný darebák, postavil se na stranu krále Zikmunda a katolíků, ale přitom podnikal kořistnické výpady i proti svým spojencům v Lužici. A ti pak hrad podvackrát obléhali. Za třicetileté války, o dvě století později, přitáhli ke Sloupu Švédové, vypálili ho a zpustošili. Potom se pobožené panské sídlo stalo útočištěm poustevníků, v průběhu osmnáctého století se jich na Sloupu vystříдалo šest.

Z hlavního nádvoří se Dan, Martin a Renda rozběhli na různé strany, každý prolézal na vlastní pěst bludištěm sálů a chodeb. Nahlíželi do umělých jeskyní, kam dopadal okenními otvory odlesk zapadajícího slunce, podívovali se pilířům vytesaným ve skále, prozkoumávali podzemní kobky, kde na stěnách zeleně svítil mech a pod nohama skřípala zrnka písku. A když se čas od času náhodou potkali, sdělovali si navzájem nejzajímavější objevy.

"Viděli jste tu hladomornu?" Danovy oči svítily vzrušením, "Je tam na stěnách plno obrázků. Stovky hlaviček! Asi je vryli vězňové!"

"Já byl v kapli," oznamoval Renda. "Představte si, zeje celá vysekaná ve skále!"

Martinovi se nejvíc líbily ochozy na jižní straně hradní plošiny. Připadal si tam jako na palubě velké lodi, stačilo se malounko naklonit přes nízké kamenné zábradlí a viděl pod sebou vodní hladinu - rybník v podhradí patřil ke středověkému opevnovacímu systému. Zrcadlilo se v něm barevné západní nebe. Dan vypátral na nejvýchodnějším cípu sochu člověka, oblečeného do poustevnického hábitu, s kapuci na hlavě. V ruce držel starý námořnický dalekohled, dlouhou vytahovací trubičku, a koukal do lesů a skal za rybníkem. Památka na poustevníka Samuela, který si tu kdysi krátil čas broušením optických čoček.

Je to tady ohromně zajímavé, říkal si Dan, ale žít v tomhle skalním doupěti sám patnáct let? To si neuměl představit. Někdy mu připadá bez kamarádů i jediný den nekonečný, zoufale prázdný.

Za soumraku se rozvinula v bludišti chodeb, síní, schodů, nádvoříček a ochozů hra na přepady. Začal s tím Martin. Schoval se v začazené místnůstce, někdejší černé kuchyni, a když kolem procházel Renda, vybafl na něho z úkrytu. Renda se tak lekl temné postavy, která se před ním náhle vynořila ze šera s kvílivým zaúpěním, že vykřikl. Martin se mu vysmál. Rendu to popudilo, skočil po Marťanovi, ale ten mu uklouzl a dal se na útěk. Renda za ním. Uprchlík se ztratil v labyrintu skalních místností a honička se změnila v napínavé plížení. Do ztřeštěné hry se pak zapojil i Dan. Honili se jako malí kluci, snažili se jeden druhého překvapit, zaskočit, zpozorovat dřív, číhali na sebe, nadbíhali si. Skončilo to teprve ve chvíli, kdy Dan omylem přepadl kastelána. Spletl si ho v houstnoucím šeru s Rendou a skočil mu v sloupové síni ze zálohy na záda. Kastelána div neranila mrtvice a Dan se pak dlouho omlouval.

"Promiňte, nepoznal jsem vás."

"Co to tady, ke všem čertům, provádíte?"

"Víte - my si hrajeme - na honkoschovku," koktal zmatený Dan.

"Na co?"

"To je taková dětská hra," vysvětloval Dan, "honička kombinovaná se schovávanou."

"Nejste na takové hry trochu velcí?"

"Já nevím, asi jsme," přiznal Dan.

"Pojďte si pro věci, odcházíme," řekl kastelán.

Při loučení v podhradí se jich zeptal:

"Kde se dnes utáboříte?"

"Někde u rybníka."

Soví jeskyně

"Tam vás sežerou komáři. Vím o lepším místě. Na druhé straně údolí je ve skalní věži umělá jeskyně. "Vysekal ji poustevník Samuel a bydlel v ní předtím, než se přestěhoval sem na hrad. Teď tam často přespávají čund-ráci."

"To se nám hodí," řekl Renda. "Nemáme stan."

"Ale buďte opatrní. V okolí Sloupu není v noci moc bezpečno."

"Jak to? Proč?" zneklidněl Dan.

"Obchází tady celá smečka strašidel. Poustevníci, ohniví psi, ale hlavně Mikeš Pancíř. Byl to ničema, připravil o život spoustu lidí. Podle pověsti nenašel po smrti klid. Za temných nocí bloudí krajem. A dnes je no-voluní!"

Usmívali se té báchorce, bylo jim jasné, že je kastelán chce trochu postrašit. Jestliže si před chvilkou hráli jako malí kluci, neznamená to, že se nechají jako malí kluci vyplašit dětinskou povídkou.

"Doufám, že ho někde potkáme," řekl Renda.

"Na. vašem místě bych se mu vyhnul."

Kastelán byl dobrý herec, tvářil se při těch slovech smrtelně vážně. Potom dodal:

"Kdybyste mezi půlnocí a jednou zaslechli kovové chrastění, raději ne-vylézejte z jeskyně."

Renda, velký realista, neměl pro staré pověsti žádné pochopení.

"Jen ať si přijde. Dostane jednu klackem."

"Klacek proti němu nic nezmuže. Mikeš chodí v brnění. Sám nosí meč. Občas někomu usekne hlavu."

Přátelsky se s kastelánem rozloučili a vyrazili k Samuelově jeskyni. Podle popisu cesty ji našli i ve večerním šeru. Na starém ohništi u vchodu rozdělali oheň a Dan se pustil do přípravy večeře. Sluha Martin odešel na dříví a dlouho se nevracel.

"Kde tak dlouho couráš?" řekl mu vyčítavě kuchař. "Kdybych na tebe čekal, dávno mi už pod kotlíkem vyhaslo."

"Byl jsem u potoka."

"Co chodíš tak daleko? Tady kolem je plno topiva."

Martin nechtěl prozradit hlavní důvod, proč sešel až do údolí, a tak řekl:

"Nesu větve z borovic. Ty budou hořet!"

Renda vyčistil jeskyni a připravil z chvojí pro všechny měkké, voňavé lůžko. Ale nikomu se ještě nechtělo spát. Po jídle zůstali sedět u ohničku. Celý kraj se potopil do vlhde letní noci, a jak tma houstla, měli stále lepší výhled do hlubin vesmíru. Na nebeské klenbě přibývalo hvězd, jejich chvějivé blikání připomínalo vzdálené majáky. Povídali si o všem možném a nakonec došlo i na strašidelné příběhy a tajemné úkazy. Sametová tma a vesmírné dálky nad hlavou pro ně vytvářely zvlášť vhodné prostředí.

Začal s tím Martin. Připomněl kastelánovo vyprávění o Mikeši Pancířovi, který vstává za bezměsíčných nocí z hrobu a bloudí krajem kolem svého dávného sídla.

"Snad tomu nevěříš?" řekl Renda.

"Věřím - nevěřím," odpověděl vyhybavě Martin. "Taková pověst nevznikla sama od sebe."

"Je to prostě pohádka," stál na svém Renda.

"Ty myslíš, že přízraky a zjevení vůbec nejsou?"

"To si teda myslím."

"Já bych to netvrdil tak jistě," přiznal se Martin. "Sám jsem zažil..."

Renda jeho slova odbyl posměchem, ale v Danovi se probudila zvědavost.

"Co jsi zažil, Martane?"

"Byl jsem loni v jednom domě, kde se děly divné věci."

"Povídej," vybídl ho Dan.

"Můj strejda bydlí na kraji města, v ulici, která se jmenuje Na spravedlnosti."

Kdysi dávno tam stávala šibenice, věšeli na ní vrahy a lupiče. A kousek od popraviště bydlel taky kat."

Dan cítil, jak se mu chloupky na zádech lehce zježily.

Přitáhl si sedátko blíž k plamenům.

"Po šibenici nezůstala ani stopa, ale katovna stojí dodnes. Je to domek z kamene, zdi má až po střechu obrostlé břečtanem. Donedávna tam bydlela bába, bylo jí minimálně sto let a říkalo se o ní, že je čarodějnice. Sbírala bylinky a prodávala je na tmu. V zimě ji ranila mrtvice. Sousedí na to přišli až za několik dní, všimli si, že se z komína jejího domku nekouří a teploměr přitom ukazoval pět pod nulou. Našli ji mrtvou, tělo už bylo v rozkladu..."

"Martane," zavrtěl se nespokojeně Dan. "Proč nám povídáš tohle? Já myslel, že budeš vyprávět něco o strašidlech a zjeveních. A ty zatím o šibenici, popravišti, katovně, mrtvolách."

"Poslouchej dál a dočkáš se," řekl Martin. A pokračoval: "Katovna zůstala opuštěná. Můj strejda se rozhodl, že ten domek koupí. Když mu náš táta řekl, ty

Soví jeskyně

se chceš vážně stěhovat do katovny?, strejda odpověděl: -Horší než v paneláku to tam není. Kromě toho ten domek má velkou zahradu. A katovna to nikdy nebyla, to jsou jen řeči."

Pozval nás, ať se jdeme na to stavení podívat. První divné věci jsme si všimli už venku - stop ve sněhu. Musel je po sobě zanechat menší obr, jakživ jsem tak veliký šlápoty neviděl. A co bylo záhadnější - ty otisky vedly od zahradní branky k domu, ale zpátky se nevracely! Sníh padal ještě před hodinou a každá stopa byla dokonale ostrá. Ten člověk - jestli to vůbec byl člověk - vstoupil do zahrady před krátkou chvílí.

- Někdo je uvnitř, řekl náš táta.

Strejda zavrtěl hlavou: - Kdo by tam byl? Vyměnil jsem včera zámek. Klíč mám jenom já!"

"Zloději dokážou odemknout všechny zámky za pár vteřin," poznamenal suše Renda.

"Počkej, nepřerušuj mě! To jsme si mysleli taky, že se někdo dostal dovnitř.

Jenže dveře byly na dva západy! Táta se strejdou pak prohledali všechny místnosti, od sklepa po půdu, a nikoho nenašli. Kdo by tam taky co hledal? v domku bylo jen pár kusů nábytku po zemřelé majitelce, všechny cennější věci odnesli dědici.

Při pátrání po záhadném návštěvníkovi se přihodily další divné věci. Když jsme procházeli kuchyní, záclona na okně se najednou rozevlála."

"Udělal jsi průvan," řekl Renda.

"Kdepak průvan! Okno i dveře byly zavřené. V sousedním pokoji jsem chvíli zůstal sám, na skříní stála vycpaná sova, chtěl jsem si ji prohlédnout zblízka. Jak po ní sahám, najednou slyším, že za mnou něco zavržalo. Ohlídnu se a vidím postel. A znovu ty skřípavé zvuky - jako kdyby se na ní někdo neklidně převáloval. Vypadl jsem odtamtud jako cukrář. Došlo mi, že je to právě ta postel, co na ní umřela majitelka, stará čarodějnice."

"Někdy praská nábytek sám od sebe," našel vysvětlení Renda.

"Tak dobře - ale co řekneš tomuhle? Za chvíli jsme s tátou a strejdou znovu tím pokojem procházeli a vycpaná sova už nestála na skříní. Najednou byla na nočním stolku. A přitom tam po mně nikdo nevešel, to vím bezpečně!"

Pro Rendu to ovšem byly všechno babské tlachy. Dan se však Martina zastal.

"Já tomu věřím."

A sám vyprávěl jinou historku.

"Myslete si o tom, co chcete," řekl úvodem, "ale to, co teď uslyšíte, se doopravdy stalo - někdy před deseti lety. Byli jsme s mámou na prázdninách u dědy. Znáte ho, nemusím o něm nic povídat. Děda bydlí v domku na úpatí Jizerek. Máma tam prožila prvních osmnáct let života, pro ni je to pořád domov. Tenkrát jsme tam jeli proto, že babičku poslali doktoři do lázní. Měla něco se srdcem. Maminka všechno dělala za ni. Vařila, prala, uklízela, sekala králíkům trávu. Jednou večer přiběhla do světnice celá vyplašená. Že ve stodole za vraty stojí jakási divná postava, celá bílá. Uviděla ji tam, když chtěla zavěsit pod střechem kosu.

Venku už byla skoro tma a děda se mámě vysmál.

- Kdo by co dělal v prázdné stodole?

Naše maminka se hned tak něčeho nelekne, ale tenkrát se celá třásla.

- Víš co, půjdeme se tam podívat spolu, uklidňoval ji dědeček. Rozsvítil svíčku a vyšli na dvůr. Bylo úplně bezvětrí, ale svíčka jim najednou zhasla. Děda rozškrtl novou zápalku. Když se blížili ke stodole, plamínek svíčky začal prskat, syčet a neklidně poskakovat. Dědeček rázným pohybem odsunul vrata, zvedl svíčku vysoko nad hlavu a povídá: -Vidíš, že tu nikdo není!

Maminka pořád opakovala: - Tady ta postava stála, neviděla jsem jí do tváře, měla zvednutou ruku, jako kdyby mi mávala na rozloučenou. Mám strach o babičku, něco se jí stalo!

- Musíš si odpočinout, řekl dědeček, jsi asi trochu přepracovaná. Druhý den dopoledne přišel z Poděbrad telegram. Babička včera večer náhle zemřela!"

Dan to vyprávěl tichým, vážným hlasem a Renda se tentokrát zdržel zlehčujících poznámek. Jenom řekl:

"To byla náhoda."

Oba příběhy změnily náladu, bujné veselí se vytratilo. Na Černé nebeské báni se tiše otáčel orloj letních souhvězdí. Kuňkání žab v rybníku pod hradem a cvrčení kobylek postupně umlkalo, a když chlapci zalézali do spacích pytlů, rozprostíralo se nad krajem takové ticho, že Dan slyšel tikot svých náramkových hodinek.

"Dobrou noc," řekl Martin. A jen dolehl už spal.

Dan se chvíli vrtěl a pak taky zavřel oči.

V dálce odbily věžní hodiny půlnoc.

Soví jeskyně

"Začíná hodina duchů," řekl Renda. "Kdyby se něco dělo, neopovažujte se mě budít!"

Sotva to dořekl, ozval se kdesi nad jeskyní divný zvuk. Jako kdyby do sebe narazily plechové pláty.

"Co to bylo? Slyšeli jste to?"

Dan se zvedl ve spacáku na lokty. I Rendu ten zvuk přiměl, aby zbystřil sluch. Martin však dál klidně oddychoval.

Teď zase! Zřetelné plechové chrastění.

Dan cítil, jak se v něm dušička smrskává do velikosti hrášku. Okamžitě si vzpomněl na Mikeše Pancíře. Za bílého dne mu ta pověst byla taky k smíchu, ale o půlnoci, v bezedné tmě, na osamělém místě daleko za vsí se to už tak legrační nezdálo.

Pak zaslechli to záhadné harašení potřetí. Tohle určitě nejsou divoká prasata jako tehdy u Petrovic!

Renda nahmatal za hlavou baterku, vylezl z pytle a po špičkách se plížil k východu jeskyně.

"Nikam nechoď," zašeptal Dan, ale Rendu nezastavil. "Tak počkej, jdu s tebou."

Po jejich odchodu Martin přestal odfukovat a po způsobu píďalek se přesunul ve spacáku ke kraji jeskyně. Mezi kameny se pohybovalo světlo Rendovy baterky, pak zůstalo chvíli na jednom místě a Renda cosi říkal Danovi. Nakonec se rozsvícená lampička začala vracet. Martin chvatně odpídkoval na lůžko z chvojí a zavřel oči.

Randa vstoupil do jeskyně a posvítil na Martina.

"Netvař se, že spíš!"

"Proč mě budíte?" mnul si rozespale oči.

"Ty dětino! Koho jsi chtěl vystrašit?"

"Co to povídáš?"

Martin hrál svou roli dobře, ale Renda měl v ruce trumfy.

"Našli jsme toho tvýho Pancíře. Provázek od něj vede sem!" Nemělo smysl dál protestovat, že neví, o čem Renda mluví. Cestou ze Sloupu k Samuelově jeskyni si Martin všiml smetiště. A napadlo ho, že by mohl svým kamarádům splatit dluh za oběsence. Trochu si z nich vystřelit a vyplašit je. Při sbírání dříví doběhl ke skládce, sebral tam plechový nočník, koleno z roury od kamen a dřevák hrnc. Přivázal ty krámy na konec dlouhého tenkého provázku, schoval je do keřů, a když ulehli ke spánku, několikrát zatahl za volný konec provázku. Harampádí se ve tmě nad jeskyní vždycky posunulo a jak na sebe naráželo, vydávalo plechové zvuky. Jenže Martin se trochu přepočítal, nečekal, že Renda s Danem projeví takovou odvalu a vylezou hned z jeskyně.

* * *

Pocestný, krácej, kolem jsou hvězdy na dosah a nad kašdickým stvolem chvěje se zlatý prach.

FRANTIŠEK HRUBÍN: MOTÝLÍ ČAS

* * *

13. KLÍČ

Klíč! Nikdy by si nepomysleli, že může mít nějaká hora tak zvláštní jméno. U Nového Boru je skutečně hora zvaná Klíč. A je to hora mimořádná, mezi ostatními vrchy vyniká strmostí svahů. Při pohledu od Jablonného nebo od České Lípy vidíte před sebou spoustu podivuhodných kopců, nápadně připomínajících tvarem vyhaslé sopky. Sopky to sice nejsou, ale s vulkanickou činností mají něco společného. Vznikly v dobách, kdy bylo zemské nitro i ve střední Evropě ještě neklidné; pod velkým tlakem vyvěřely z hlubin znělcové kupy. Mezi nimi i Klíč. Ční nad okolní krajinou tak nápadně, že si ho musíte okamžitě všimnout. A dostanete chuť vylézt na jeho vrcholek. Svahy klíče se zdají tak příkré, až si říkáte: může se na nich člověk vůbec udržet? Místy odhadnete jejich sklon na pětáctýřicet stupňů! Tak strmé není žádné schodiště! Celá hora je zarostlá lesem, snad to tedy půjde. Ostatně na Klíč vede turistická značka. Dokonce dvě, červená a modrá. Na mapě obepínají horu po celém úpatí zelené čárky a ty ještě zvýší váš zájem, poznáte na nich, že to je přírodní rezervace. Místní lidé vyprávějí o klíči všelijaké pověsti. A od novoborských turistů byste se dověděli, že na vrcholové plošině pořádají každý rok zimní táboření. Musí to být drsný zážitek, nejvyšší bod leží 760 metrů nad mořem.

O klíči slyšeli už na Ještědu od Danova dědečka. Martin si poznamenal do

Soví jeskyně

zápisníku: "Botanicko-geologická rezervace. Na úpatí kamenné moře. Kamzíci!!!" Po tříhodinovém pochodu se dostali ke klíči tak blízko, že na jeho jižním svahu rozeznali kořmí skální stěnu. Cesta pak zapadla do lesa a hora jim na čas zmizela z očí. Blížilo se poledne, slunce metalo žhavé paprsky jako zápalné šípy, ovzduší bylo plné vlhkosti, člověk se při sebemenší svalové námaze potil. Ani v lesním stínu nenacházeli úlevu. Martin měl tričko na zádech pod tornou úplně mokré.

"Pít!"

Danův hlas byl sotva slyšitelný, tak měl vyschlou pusu.

"Půl království za láhev kofoly," sliboval Martin.

Naposledy pili v Novém Boru, ale tekutinu, kterou tam do sebe dostali, dávno vypotili. Připadali si jako cestovatelé v poušti, kterým došly zásoby vody. Přešli několik lesních potůčků, ale z žádného se neodvážili napít, na hladině plula divná žlutohnědá pěna.

"Studánka!"

U cesty stál miniaturní domeček, sroubený z kulatiny, krytý stříškou. ve štítě visela dřevěná deska s vypáleným nápisem: "Lesní studánka."

"Jsme zachráněni, jsme zachráněni!" jásal Dan.

Nabrali plný kotlík vody a podávali si ho z ruky do ruky. Jak jim chladná voda chutnala! Nikdy nepili nic lahodnějšího. A přitom byla bez příchuti, bez bublinek. Kam se hrabou všechny odporově barevné limonády, předražené coca-coly, plechem čpící džusy! Tak báječně nemůže chutnat žádná pompela, žádná vinea. Z lesní studánky pod klíčem vytékala nejvzácnější tekutina na světě, čistá, pitná voda. Nad sroubeným domečkem byly široko daleko jen smrky a borovice, nikde žádné pole, proto tu pramenila voda bez chuti, bez zápachu, taková, jaká má být. Dan cítil, jak mu chladný pramínek stéká hrdlem a jícnem do žaludku a vytváří tam ledové jezírko.

"O tuto studánku pečují oddíl Kamarádi Lužických hor z Nového Boru," hlásala druhá deska. Na třetí četli:

"Měj v úctě vodu. Čím bez ní je země? Jen moudrý pramen zvoní jemně. vše uč se chápat, celičský svět vůkol."

Jindy by se Renda ironicky ušklíbl a Dan by si pomyslel o lidech, kteří ty texty vypálili do dřeva, že to jsou cvoci. Ale pocit nesmírného blaha, který se jim s chladnou lesní vodou rozléval po celém těle až do konečků prstů, změnil jejich obvyklé reakce. Přečetli si nápisy se zájmem, bez posměšných poznámek. Martin objevil pod stříškou studánky zavěšený sešit v plastickém obalu. Pamětní knihu. Bylo v ní plno zápisů, některé psané obyčejnou tužkou, jiné propisovačkou nebo plnicím perem. Obraceli stránku za stránkou, všude jen slova chvály a uznání. Podpisy lidí i s adresami. Snad z poloviny Čech. A také texty psané německy.

"Protože jsem mnohokrát na svých toulkách doma v Čechách i v jiných krajinách zakusil hroznou žízeň, tím víc mám úctu k vaší práci a vždycky se rád z vaší studánky napiju. Kéž by u nás bylo víc takových lidí, jako jste vy."

Bohumír Fifka,

tulák a fotograf."

"Napišeme taky něco," navrhl Dan.

Nikdo nebyl proti. Dlouho hledali vhodná slova. Nechtěli opakovat to, co do pamětní knihy lesní studánky napsali jiní. Nakonec vyjádřili svou vděčnost jediným slovem:

"Díky."

Podepsali se a k podpisům připojili své adresy.

Zatímco Dan s Rendou u studánky odpočívali, Martin se jako obvykle vydal na výzkumy do nejbližšího okolí. Dělal to při každé zastávce a pokaždé objevil něco zajímavého. Tentokrát narazil po několika krocích na malý močál, zarostlý přesličkami. Potok tu opisoval široké S a při vyšším stavu se rozléval do trávy. Přeslička není nijak vzácná, v lesích ji vidáte dost často, ale tady těch křehkých rostlin byly stovky, snad tisíce. Celý přesličkový les. Martin si sedl na bobek a přešel po nich otevřenou rukou. Ucítil na dlani příjemné šimrání. Pak se předklonil a ponořil do jemných zelených větviček obličej.

Přesličky má rád od malička, jsou mu ze všech rostlin nejmilejší. Kdyby si měl zvolit do erbu znak, vybral by si přesličku. Čím ho vlastně okouzluje? Snad tím, že má tak dokonalou stavbu, je to mistrovské dílo. Štíhlá a rovná lodyha, z ní vyrůstají desítky jemných větviček. Řekli byste, zeje to spíš miniaturní strom než obyčejná bylina. A snad to taky strom je. Nebo aspoň kdysi dávno byl.

Přesličky, kapradiny, ještěrky přenesou Martina do jiného světa. Stačí se na ně chvíli soustředěně dívat a začne se propadat do hlubin času, šumění potoka zní jako vzdálený příboj křídového moře, drnění kobylek se mění v hlas močálového pralesa. Pod nejnižšími větvičkami přesliček vládne zelené příšeří, chrobák,

Soví jeskyně

který se tam valí, není obyčejný brouk, ale předpotopní nestvůra, z dlouhých tenkých nožek sekače jde strach. Martin se cítí tak maličký, jako mraveneček, který právě přesličkovým pralesem putuje a nese v kusadlech smrkovou jehličku. Pro mravence je to opravdický prales plný obrovitých kmenů. Co všechno by viděl, slyšel a zažil, kdyby tu mohl zůstat do večera a pozorovat miniaturní džungli! Ale Renda se už po něm shání, je čas na cestu. Aspoň sem tedy své kamarády zavolá, aby se na kouzelné zákoutí podívali. Přišli teprve na třetí vyzvání, podívali se na přesličky a nic. Vůbec to s nimi nehnulo. Renda Martinovi dokonce vynadal, protože zapadl po kotníky do bažiny. "Co nás sem taháš, je tady hnusně mokro!" A Dan řekl: "Přesličky - těch jsem viděl!"

Skašní stěna na jižním úbočí klíče byla téměř kolmá. Renda odhadl její výšku na padesát metrů. Spíš než obyčejné skále se podobala obrovité hradbě, černohnědá hornina horizontálně i vertikálně rozpraskalá jako kdyby tu neznámí stavitelé nakladli na sebe tisíce kamenných bloků. Pod stěnou bylo kamenné moře, rozpadlá, znělcová suť. "Připadám si jako v Tatrách," poznamenal Renda. "Jsou tu kamzíci," řekl Martin. "Kde - kde?" zajímal se Dan. "Někde tady. na Klíči." Propátrali očima kamenné moře, ale po kamzících nebylo nikde ani stopy. Po celou dobu, co pobývali na Klíči, kamzíky ani nezahledli. Zato uviděli jiné zvíře. Našli ho ve stráni nad kamenným mořem. Leželo ve vysoké trávě, div na ně nešlápli!

"Pozor!" vykřikl Dan a zůstal stát.

Člověk na lesních a polních cestách se poleká malých tvorů, ještěrky, slepýše, myšky, stačí zahlédnout před nohama pohyb, zaslechnout šustnutí a už instinktivně uskočíme. Ne snad, že bychom měli z těchto neškodných zvířátek strach, je v nás hluboko zakořeněná opatrnost, snad ještě z dávných dob, kdy naši předkové žili v jeskyních nebo dokonce jako lidoopi na stromech a hluboké lesy se hemžily dravou zvěří, jedovatými hady a štíry. Tvor, který tak Dana vyplašil, byl podstatně větší než ještěrka nebo myš!

"Liška!" vydechl užasle Martin.

Na první pohled bylo jasné, že je mrtvá. Ležela na boku, z pootevřené protáhlé tlamičky svítily špičaté zuby.

"Kde se tu vzala?" divil se Renda. "Stáhneme z ní kožich."

"Nesahejte na ni," řekl varovně Dan.

"Proč? Je po ní, kousnout mě nemůže."

"Nevíš, co jí bylo. Třeba zašla na vzteklinu."

"Ty máš pořád strachu," řekl rozmrzele Renda, ale nechal mrtvé zvíře na pokoji. S liškou se člověk v přírodě příliš často nesetká, ačkoli tahle šelmička žije snad v každém kraji, dokonce i v těsné blízkosti velkých měst. Martin viděl živou lišku jen jednou. I to jediné setkání byla šťastná náhoda, loni v zimě se probudil uprostřed noci, a když se vracel do postele, upoutala ho modravá měsíční zář, padala oknem do jeho pokoje. Byla úplňková noc, po zmrzlém nebi tichounce klouzal veliký měsíc a v jeho přízračném světle se daly na sněhu mezi domy rozeznat všechny věci. Martin si všiml zvířete, které čenichalo kolem popelnic. Jako vždycky tam ležela spousta odpadků, často se na nich přiživují toulaví psi a kočky, Martinovi však stačil jediný pohled, aby poznal, že tohle není pes ani kočka, tak dlouhý huňatý ocas má jenom liška. Nikdy předtím žádnou živou lišku neviděl, ale znal ji z televizních filmů o přírodě, z fotografií a z obrázků malíře Josefa Lady. V té době ležela všude tlustá sněhová pokrývka, na lišku dolehla nouze, hlad ji zahnal až mezi paneláky na okraji města. Danovi se při pohledu na ležící lišku vybavily dvě vzpomínky, ta první byla z dávných let, kolik mu tehdy mohlo být? Tři, čtyři roky, táta mu každý večer četl z knížky o chytré kmotře lišce příběhy, v nichž bystrý ferina každého přelstil, i hajného vobinušku a řezníka Spejlíka. Druhá vzpomínka byla čerstvější, stalo se to loni u nich na sídlišti, učitelka z mateřské školy šla s tlupou dětí jako obvykle na procházku do lesíka za posledními domy, děti se tam rozběhly mezi duby, stavěly si z klacků pokojíčky, hrály na honěnou a schovávanou, a najednou, kde se vzala, tu se vzala, přiběhla k dětem lištička, děti ji hned poznaly, nedávno byly v loutkovém divadle na pohádce o Budulínkovi, volaly na ni, liško, liško, povozíš nás na ocásku? Liška se děti nebála, nechala se od nich hladit, ani paní učitelce to nebylo divné, měla tu lištičku za nebojácne mládě a také si ji pohladila. Lišce se asi paní učitelka moc nelíbila, rafla ji do prstu a odběhla. Děti se vrátily do školy a vyprávěly s rozzářenýma očima paní ředitelce, že potkaly lišku z pohádky o Budulínkovi, mohly si na sáhnout, nic jim neudělala, jen paní učitelku kousla. Ředitelka zbledla, příhoda s liškou se jí ani trochu nelíbila, honem volala do nemocnice, potom zbledla ještě víc a skoro pohádková příhoda s liškou měla velmi nepohádkovou dohru, všechny děti i s mladou hloupou učitelkou skončily v nemocnici na infekčním oddělení, pobýly si

Soví jeskyně

tam několik týdnů a píchali jim bolestivé injekce do břicha, protože to
přítluk, nebojácné zvířátko nebylo z pohádky o Budulínkovi, ale z lesa, kde se
nakazilo vzteklinou.

Představa, že mrtvá liška může být nebezpečnější než klubko zmijí, se jim zdála
skoro neuvěřitelná, zvíře leželo tiše, nemělo na sobě žádné viditelné zranění -
jako kdyby si lehlo do trávy a usnulo.

"Musíme to ohlásit v hájovně," řekl Martin.

Hajného potkali už cestou, měřil tloušťku poražených klád a zvláštním stroječkem
je značkoval. Zpráva o mrtvé lišce ho viditelně zaujala.

"Doufám, že jste na ni nesahali."

"Nesahali, my víme."

"Je to asi kilometr odtud," odhadl Renda.

"Zaveďte mě tam."

Vrátili se spolu s ním ve vlastních stopách k mrtvé lišce. Hajný si zdechlinu
prohlédl a řekl:

"Musím si přinést rukavice, lopatu a igelitový pytel."

Dověděli se, že tady v okrese nebyl letos žádný případ vztekliny. Přesto nemůže
mrtvou lišku prostě zakopat, musí ji poslat do veterinárního ústavu, teprve v
laboratorních zjisti, co způsobilo její smrt. Kdyby se ukázalo, že tohle zvíře
zašlo na vzteklinu, budou v kraji vyhlášena zvláštní bezpečnostní opatření.

Hajný se jich vyptával, odkud jsou a kam mají namířeno. Byl to docela příjemný
člověk, a než se s nimi rozloučil, poděkoval jim a podal každému ruku.

"Vy jste asi viděli cestou z Ještědu hodně zvířat. Před vámi jistě vůbec
neutíkají."

Nebylo jim jasné, jak to myslí.

"Táhne z vás na míli daleko divočina," usmíval se hajný.

Prostě jim jemně naznačil, že odporně smrdí potem, špínou a kouřem z ohničků.
Všichni tři cítili, doslova a do písmene cítili, že si měli vyprat prádlo, ale
teprve narážka hajného je přiměla, aby zůstali u potoční tůně a pustili se do
praní.

Renda při rozbalování úesky objevil něco, co ho vyvedlo z míry. Ve fla-nelové
košili, kterou na sebe navlékal za chladných dní a v noci, byl pečlivě zabalený
kus pískovce. Patnáct kilometrů táhne v báglu přítěž! Dan mu ji tam musel
vpašovat ráno u Samuelovy jeskyně. Potom už měl usámu po-rád na očích! Jak to.
že na to nepřišel? Takhle pitomě Danovi naletět! Pak si všiml, že na košili
zůstaly po kamenu černé šmouhy, a jeho roz-mrzlost přerostla v opravdovou
zlost.

"Podívej se, cos udělal!"

Dan nechápavě vzhlédl.

"Co je?"

"Zasvinils mi košili."

Já?"

"Samozejmě ty. A netvař se tak blbě!"

Renda cítil, jak v něm začíná bublat vztek. Zato Dan zůstával klidný.

"Nemáš náhodou horečku?"

"Nemám. Ale ty máš debilní nápady - nacpat mi tohle svinstvo do košile."

Hodil kus pískovce Danovi před nohy.

"Co kecáš?"

Stáli proti sobě a Rendovi žhnuly oči nepřátelstvím.

"Já ti fakticky nikam nic nedával," hájil se chabě Dan.

Martin před chvílí odnesl své špinavé věci o padesát metrů výš proti proudu a
teď se zvolna vracel.

"Chcete vidět moji metodu?" volal rozjařeně. "Nemusíte při ní ani hnout prstem!"

Prostě vhodil trenýrky, košili a ponožky nahoře do potoka a jak je bystrý proud
unášel, narážely na kameny, drhly o písčité mělčiny a točily se ve zpětných
vírech tůní.

"Dokonalá přírodní pračka!"

Pak si všiml napjaté atmosféry na břehu.

"Zase kvůli maličkosti?"

"Jakápak maličkost," řekl zlostně Renda. "Podívej se, jak mi zaprášil košili!"

"Já to neudělal," opakoval Dan.

"Tak kdo asi mi tam ten šutr nacpal? Kdo?"

"Já," řekl Martin.

Jeho klidné přiznání Rendu zaskočilo. Uvědomil si, že se na Dana obořil neprávem
- vlastně by se mu měl omluvit. Ale k tomu neměl chuť. Záchvat vzteku ho však už
přešel. Stal se obětí stejného kanadského žertíku, jaký v Jablonném provedl
Danovi. Sám sebe zesměšňuje, když se kvůli tomu zlobí.

"Kdyby byl ten kámen čistej, tak neřeknu."

Soví jeskyně

"Promiň, nechtěl jsem ti zašpinit košili," omlouval se Martin.

A stejně se mu Renda při nejbližší příležitosti pomstil. Tak rozhoupal kládu nad potokem, že Martin, který po ní přecházel, ztratil rovnováhu a spadl do tůně. V botách a v kalhotách.

"Promiň já nechtěl," řekl jízlivě Renda.

Dan přiskočil k tůni, zvedl kámen a mrští s ním do vody. Mířil tak, aby dopadl u břehu v místech, kde právě stál Renda. Ozvalo se hlučné šplouchnutí, voda vysoko vystříkla a Renda dostal pořádnou sprchu. Až se zajíkl překvapením.

"Promiň, já nechtěl!" volal na něho Dan. Ale hned dodal: "Mír! Pax! Peace! Tys dal mně do krosny dlažební kostku - já tebe zlíl. Martěan ti dal do báglu šutr - tys ho shodil do vody. Jsme vyrovnaní!"

Měl vlastně pravdu, to museli uznat i oba kamarádi. A tak na místě uzavřeli pakt o neútočení.

Čím výš stoupali po příkrém svahu klíče, tím byly stromy menší a su-kovitější. Dole na úpatí se zelenala vzrostlá bučina, promísená statnými smrky a vysokými brízkami, ale pod vrcholem hory dosáhli všem stromům na špičku koruny. Všimli si ještě jedné zvláštnosti - suchých smrků. Přibývalo jich úměrně k nadmořské výšce. V horní části klíče nenašli jediný smrk zelený. Až sem tedy zasahuje neblahý vliv exhalací, i tuto krásnou horu, tak vzdálenou od elektráren, dusí oxid siřičitý. Jen listnaté stromy zatím odolávají, buky, jeřáby. Jak dlouho?

Na kolik vrchů vystoupili od chvíle, kdy se vydali na cestu k Soví jeskyni! Kolikrát se těšili z dalekých rozhledů! A přece se na temeni klíče až zajíklí údivem. Nejvyšší bod, holá, rozpraskaná skála čněla z korun zakrsklých buků a jeřábů jako přírodní vyhlídková věž. Byla to kamenná deska, rozpadlá do stupínku, terásek a plošek. Celý kraj byl zahalený stříbrným oparem a vrcholky kopců z něj trčely jako nebeské ostrovy.

Vystrojili královskou hostinu. Dan vyrobil obložené chleby, Renda přispěl tabulkou mléčné čokolády, Martin položil na společný stůl dokonce půl kila řeckých broskví. Koupil si je tajně v Novém Boru, zaplatil za ně krvavé peníze a původně se nemínil s nikým o ně dělit, ale když viděl, že oba kamarádi vybalili všechny své soukromé zásoby, bylo mu trapné nechat si broskve jen pro sebe. Vypadal by vedle Dana a Rendy jako hamoun.

Byli právě v nejlepším, když zahlídli pod vrcholovou skálou neznámého člověka. Muže asi třicetiletého, fousatého, s předpotopním ruksakem na zádech. Usoudili, že je to fotograf, nesl těžký dřevěný stativ, na rameni se mu houpalo dlouhé černé pouzdro s teleobjektivem.

"Ahoj," odpověděl na jejich pozdrav. "Nebudu vám tu překážet?"

"Ne-ne," řekl Dan a z jeho hlasu neznělo žádné nadšení.

Renda dokonce zavrčel něco málo zdvořilého, naštěstí tak tiše, že to ten člověk neslyšel.

Ani Martin neměl z příchodu neznámého radost. Když najdete po dlouhém putování krásné místočko a utáboříte se na něm, cítíte se lip sami, bez cizích lidí.

Fousáč rozložil stativ a vytáhl z pouzdra přístroj. Nebyla to kamera s teleobjektivem, ale dalekohled. A ne ledajaký - dlouhý tubus dalekohledu hvězdářského! Chlapík ho namontoval na podstavec a natočil objektiv přímo k slunci. Sledovali jeho počínání se zájmem tak nápadným, že řekl:

"Nechcete se taky podívat? Dneska jsou krásně viditelné sluneční skvrny."

Dan okamžitě projevil zájem.

"Přímo do slunce koukat nemůžeš, to bys přišel o zrak. Uvidíš ho na stínítku," vysvětloval Fousáč.

K okuláru byl upevněný jednoduchý držák s tyčkou. Na jejím konci svítila hladká bílá destička. Fousáč zamířil dalekohled na slunce a zvětšený obraz se promítl na bílou destičku, slunce se tam už nejevilo jako plochý terč zářící oslepujícím jasem, dala se na něm zřetelně rozeznat povrchová vrstva s temnými skvrnami, které astronomové říkají fotosféra.

"Můžu se podívat?" zeptal se Martin.

I Renda vstal a přistoupil k dalekohledu.

Bylo to pro ně překvapivý objev. Tisíckrát v minulosti vzhledli ke slunci, ale jen málokdy se do něj mohli podívat přímo. Obvyčně časně zrána, kdy se rudá sluneční deska zvolna vysouvala nad obzor. V té chvíli bývá zastřena mlžným oparem, který filtruje paprsky a mění žhnoucí hvězdu v barevný obraz namalovaný na jitrní obloze. Jednou Dan pozoroval slunce v poledních hodinách, při úplném zatmění, kdekdo tehdy sledoval u nich ve městě začazeným sklíčkem, jak neviditelný měsíc postupně zakrývá slunce. Nejdřív se zdálo, že kdosi ukousl z denní hvězdy malý dílek, potom se stín na zářící desce stále zvětšoval, až zbýval ze slunce jen srpek podobný ubývajícímu měsíci. Byl jasný den, bez jediného mráčku, a přitom slunce náhle pohaslo.

"Všimněte si dvou velkých skvrn na západním okraji. Sleduju je dvanáct dní.

Soví jeskyně

Zítra zmizí na odvrácené straně. Za dva týdny byste je mohli vidět znovu na východním cípu."

Fousáč byl astronom amatér, uspořádal jim na klíči malou přednášku o Slunci, Měsíci a planetách a celém vesmíru. Někdy je takové poučování nepříjemné, nemáte prostě chuť poslouchat člověka, který vás utlouká vědomostmi vyčtenými z knížek a dává najevo, jací jste hlupáci. Fousáč dovedl vyprávět tak, že se to poslouchalo jako nejfantastičtější vědeckofantastická povídka. Líbilo se jim, že s nimi mluvil jako rovný s rovnými. Nedával ani trochu najevo povýšenost, ani se k nim neskláněl jako k malým dětem. Jednal kamarádsky. A každému říkal kamaráde. Vyprávěl s ohromným zápalem, jak si v patnácti letech postavil první hvězdářský dalekohled z obyčejného skla z brejlí a pozoroval s ním celé léto kometu. Byl to jeden z těch nadšenců, kteří by nejraději získali všechny lidi na světě pro svého koníčka.

"Zůstaňte tady do setmění," řekl nakonec, "ukážu vám nejzajímavější objekty na noční obloze."

Asi mu byla lidská společnost milá.

Znělo to lákavě, mohli by na vlastní oči uvidět Saturnův pověstný prstenec.

Největší planetu. Jupitera, s jeho měsíčky. Mlhovinu v Andromedě.

"Dnes budou nejlepší pozorovací podmínky," hučel do nich.

Nepřemlouval je jen proto, aby jim ukázal hvězdy. Řekl to otevřeně -hodili by se mu jako pomocníci při pozorování Perseid, meteorického roje, který každý rok v srpnu prolétává zemskou atmosférou.

"Loni jsem napočítal za hodinu třiaadvacet meteorů. V průměru skoro každou druhou minutu jeden!"

Když se budou střídat, mohou Perseidy sledovat celou noc, od setmění do úsvitu.

Získá tak přesnější záznam, víc očí víc vidí.

S Danem a Martinem měl celkem snadnou práci a Renda taky nekladl velký odpor.

Kdypak má člověk příležitost strávit noc u hvězdářského dalekohledu!

Martin uvaril večeri, plný kotlík hrachovky. Rozmíchal ve studené vodě obsah dvou polévkových pytlíků a pak už jen udržoval mírný oheň. Na víčku nakrájel kostky chleba a osmažil je spolu s drobnými kousky slaniny. Klobásky nařízí na obou koncích do hvězdice a otáčel je nad žhavými uhlíky tak dlouho, až se otevřely jako květy. Jaká vůně se z nich linula! Pozvali i Fousáče a Martin mu nabídl svou lžici. Sám si vyřezal naběrátko ze suché javorové větve. Jedli společně z kotlíku a to je sblížilo ještě víc.

Pozorovací program začal brzy po západu slunce. Nebe zůstalo čisté, bez mráčku.

V údolí navečer opar ještě zhoustl, proměnil se v lehkou mlhu, na vrcholu klíče však byl vzduch dokonale průzračný. Obloha svítila odrazem paprsků slunce, které se ponořilo do lesů za Medvědí vrchem, a už na ní blikaly první dvě hvězdy.

Jupiter a Venuše. Namířili objektiv dalekohledu na zářící večerníci a Renda se naklonil k okuláru. V kruhovém zorném poli uviděl malý kotouček, na jedné straně neúplný.

"Vypadá jako srpek Měsíce."

Tak poznali překvapující věc, Venuše prochází podobnými fázemi jako Měsíc.

Vystřídali se u dalekohledu všichni tři. Mezitím nebe ještě více potemnělo a z hlubin vesmíru vyplouvaly další a další hvězdy. V půl desáté byla taková tma, že nerozeznávali ani nejbližší okolí svého stanoviště na skalnaté plošině, která se změnila na jednu noc v astronomickou observatoř. Vysoko v nadhlavníku opalizovala Mléčná dráha, zdálo se, jako kdyby tam byla obloha posypaná stříbrným prachem.

"Vidím je!" řekl vzrušeně Dan.

Při pohledu pouhým okem bylo okolí největší planety pusté, ale Fousáčův přístroj tam odhalil dva zářící body, jeden nalevo, druhý napravo od mateřského tělesa.

Při jejich pozorování Dan prožil stejné pocity jako slavný hvězdář Galileo

Galilei na počátku sedmnáctého století, když objevil Jupiterovy měsíčky.

To bylo na klíči ze všeho nejlepší - člověk viděl na vlastní oči vzdálené vesmírné objekty, na které ostatní smrtelníci mohou koukat jen v televizi nebo o kterých jen čtou v knihách.

Zatímco Fousáč s Danem lovili v černé nebeské tůni planety, Martin s Rendou byli ve službě, sledovali meteorický roj. Leželi ve spacáku na kamenné terasce mírně skloněné k severovýchodu. Bylo to ideální místo, nemuseli zaklánět hlavu a

přehlédli velký díl nebeské klenby. Nevysoko nad obzorem zářil Perseus, souhvězdí seskupené do nepravidelného trojúhelníku. Čas od času odtamtud vyletěl meteor a načrtl na sametové obloze stříbrnou čárku, někdy kratší, jindy delší.

Jako kdyby mezi hvězdami proletěla ohnivá muška. A dva pozorovatelé honem udělali na svém listu potmě značku.

* * *

Soví jeskyně

Mír v srdci bezstarostném a láska v rozviti jen o kůži se ostnem jak růže zachytí.

FRANTIŠEK HRUBÍN: MOTÝLÍ ČAS

* * *

14. KAMENICE

Martina probudilo slunéčko sedmitečné. Přistálo mu na špičce nosu. Vedle dosud spokojeně oddechovali Dan s Rendou. Fousáč byl pryč, rozloučili se s ním za svítání, vracel se zpátky do Nového Boru.

Pozorovali s ním Perseidy celou noc, dokud východní nebe lehce ne-zrůžovělo a hvězdy v nebeské tůni nezačaly jedna po druhé zhasínat. Byla to zvláštní noc, takovou Martin ještě nezažil. Doma ani na chatě nikdy nezůstal vzhůru až do úsvitu, i ve dnech, kdy se něco oslavovalo, rodiče ho zaháněli před půlnocí do postele. Bdit až do rána? Ani nápad!

Kolem druhé hodiny se Martinovi začaly zavírat oči. Fousáč mu ukázal mlhovinu v Andromedě a ospalost z něho rázem spadla. Ta mlhovina se podobala maličké světlé skvrnce mezi hvězdami, pouhým okem sotva rozeznatelné, ale co se o té skvrnce dověděl, udivilo Mariina víc než všechno, o čem dosud Fousáč mluvil.

"Díváš se na nejvzdálenější objekt, který je viditelný i bez dalekohledu. Na spirální galaxii v Andromedě. Je to samostatný hvězdný ostrov, nepatří k naší Mléčné dráze. Světelný paprsek z ní k tobě letěl přes dva milióny let."

Říkal to tichým hlasem, ale s Martinem ta slova pořádně zacvičila. Dva milióny let! Honem se na tu neuvěřitelně vzdálenou věc podíval dalekohledem. V objektivu se jasně rýsoval protáhlý stříbřitý obláček, v němž se však nedaly rozeznat jednotlivé hvězdy.

"Kdybys pozoroval mlhovinu v Andromedě obřím dalekohledem na některé světové hvězdárně, viděl bys, že ten světelný obláček je ve skutečnosti složený z miliónů hvězd."

Takových galaxií je ve vesmíru ohromné množství. Každá tvoří samostatný celek a letí prostorem pryč od všech ostatních galaxií. Vesmír se rozpíná."

Všechny vědeckofantastické knížky, které Martin četl, mu najednou připadaly směšné, nicotné. Co mu říkal Fousáč, bylo tisíckrát neuvěřitelnější. Lidský rozum nad tím zůstal bezradně stát. Člověk se mohl jen tiše dívat na rozsvícené noční nebe a mlčet.

Pohled na hodinky Martinovi řekl, že bude za několik minut poledne.

"Vstávat!"

Musel s nimi zatřást, aby se probudili. Dan otevřel oči a s údivem hledí do bukové koruny. Listy nad jeho hlavou se pohybují, sluneční paprsky mezi nimi poskakují jako zlaté jiskry.

"Vylezte z pelechu!"

Jetřichovické stěny se přiblížily na dosah, od klíče je k nim dvanáct patnáct kilometrů. Tři hodiny vytrvalé chůze. Za tři hodiny budou konečně v kraji, o kterém Danův dědeček mluvil s takovým nadšením. Jen tři hodiny je dělí od labyrintu roklí, divokých soutěsek a skalních věží. Martin by tam už chtěl být, Renda s Danem se však nemají ke vstávání, musí je ze spacáků vysypat. V okolí Klíče je spousta lákavých míst. Kopce s krásnými jmény, Bouřný, Hřebec, Sokol, Jelení skály. Hrady Milštejn a Tolštejn. Ledová jeskyně pod Suchým vrchem. Větrný mlýn u Světlíka. Lomy se vzácnými nerosty a zkamenělinami. Důlní štoly v Lesné. Ale Jetřichovické stěny k sobě táhnou Martina, Dana i Rendu tak silně jako Magnetová hora bloudící lodičky.

Za Lipnicí to začínalo - kaňony vyryté v rozsáhlé pískovcové tabuli. Odbočili ze silnice k potoku, který shora nebyl vidět, slyšeli jen kdesi hluboko pod sebou hučení vody. Sestoupili po příkré stráni, zarostlé džunglí pichlavých keřů, do rokle a rázem se octli v jiném světě. Nahoře pole a louky plné slunce, tady stěží průchodný les. Smrky, borovice, dějící pařezy, vyvrácené kmeny, mech, kapradí, na skalách žluté svítící lišejníky. Touto divočinou se proplétá potok, jeho koryto přebíhá z jedné strany rokle na druhou, Dan s Martinem a Rendou ho často přeskakují nebo přecházejí po padlých kmenech, někde musí i brodit. Proudí v něm čistá, chladná voda, dno je pokryté bílým pískem. V některých místech potok podemlel svislé skalní stěny a vytvořil v nich rozsáhlé převisy.

Dan miluje opuštěná zákoutí, možná že sem po léta nevkočila lidská noha, není tu žádná cesta, jen chodníčky vyšlapané srnčími kopýtky.

A přece naši staré stopy po člověku, zpola rozpadlý krmelec pro zvěř, sroubený z kulatiny.

Soví jeskyně

Z pravé i levé strany se vlévají do potoka menší potůčky, stěny se tam rozestupují, Dan má chuť prozkoumat vedlejší kaňony, ale Renda rázuje přímo vpřed, nikde se nehodlá zastavit, nelákají ho tajemné tůně pod převisy, ani stříbrné písečné náplavky.

Rokle se postupně rozšiřuje, skály jsou stále vyšší, narazili dokonce na vozovou cestu. Dlouho po ní nejel vůz, dosvědčují to desítky, stovky padlých kmenů, doslova na každém metru leží překážka.

Vody v korytě přibývá, zpěv peřejí sílí. Hodinu se probíjejí divočinou, než je bezejmenný potok dovede do Pavlína údolí. Spojuje se tu s říčkou, Chříbskou kamenicí. Po jejím břehu vede červeně značená turistická cesta, míří na Mezní louku, k Pravčické bráně a do Hřenska.

Přešli železnou lávku, zavěšenou vysoko nad hladinou. Uprostřed se zastavili a hleděli na světlezelené vody, neslyšně plynoucí mezi pískovcovými skalami, plnými voštinových dutin.

"Pstruzi! Vidíte je?"

V Rendovi se probudila rybářská vášeň, odkládá věci, svléká se do trenýrek, zouvá botasky a opatrně vstupuje do říčky. Pstruzi jsou stále ve střehu, stačí hlučný krok nebo stín vržený na hladinu a zmizí pod břehem. Renda se zvolna brodí k místu, kam zajel největší pstruh. Shýbá se, pro-hmatává rukama jeskyňku vymletou ve skalní stěně, plnou kořenů, v jeho tváři se obráží napětí. Najednou sebou trhne a v příštím okamžiku letí do trávy na břehu ryba.

Dan s Martinem ho zatím jen zvědavě pozorovali, teď taky odkládají šaty a boty a vstupují do vody. Nemají štěstí, nebo nejsou tak obratní jako Renda, pstruzi jim stále unikají.

"Vy jste lovci!" posmívá se jim Renda.

Danovi se moc nechce strkat ruce pod břeh mezi kořeny, má trochu strach, že se mu tam nějaká vodní potvora zakousne do prstů. Dobře ví, že je to nesmyslná obava, a stejně ji v sobě nemůže překonat. Ve volné vodě však nic nechytí, tam jsou pstruzi rychlí jako blesk.

"Co to děláte?" ozval se na břehu cizí hlas.

V loveckém zápalu si nevšimli, že se blíží lesní dělníci.

"Nechtě ty pstruhy na pokoji!" řekl muž s motorovou pilou.

Jindy by mu Renda řekl, co je vám do toho, ale teď poslušně vylézá na břeh a hází chyceného pstruha zpátky do vody. Je zkušený rybář, ví že nemůže chytat ryby, kde se mu zachce.

"Koukejte mazat!"

Hodili si batohy na záda a vydali se stezkou, která stoupala vzhůru z rokle.

"Škoda, mohli jsme mít večeri," řekl Renda. "Jsou tam kusy!"

Stezka vyšplhala mezi skalami na zelenou náhomí rovinu. Prošli mezi rýnartickými domky a na konci vesnice je upoutala tabulka: "Trpasličí jeskyně."

Šipka ukazovala ke schůdkům v pískovcové stěně. Vystoupili po nich k průrvě, kde na ně vybafl trpaslík. Vytesaný ve skále, pomalový olejovými barvami, s loupežnickou hučkou na hlavě.

"Ten má ránu," zasmál se Renda.

Protáhli se soutěskou a narazili na další dvojici skřítků. Jeden klečel, druhý se povaloval. A zase byli tak divně zmalovaní. Schůdky šplhaly ještě výš a dovedly je k velké hlavě. Žlutá tvář, červená huba, bílé zuby a vytřeštěné oči.

"To je asi Sněhurka," řekl Renda.

"Na Sněhurku ta obluda sice nevypadala, ale možná že to skutečně byla Sněhurka. Protože ve skále postupně objevili sedm trpaslíků. Předposlední seděl na lavici a tvořil její zábradlí. Sedmého našli na nejvyšší terase, úzkém ochozu, dřepěl tam a četl. I jeho knížka byla vytesaná z pískovce. Schodiště končilo umělou jeskyní, jakousi mimiaturní obdobou skalákovny. Její dno bylo zaváté suchým bukovým listím.

"Viděli jste někdy něco tak praštěného?" řekl Dan. "Já tedy ne."

"Kdo tohle udělal, byl velecvo," prohlásil Renda.

"Víte, jak dlouho na tom pracoval? Aspoň deset let!" řekl Martin.

Skalákovna na úpatí Horky měla nějaký smysl, bylo to nouzové obydlí. Ale kdo a proč vytesal do skalních stěn sto padesát schodů, několik ochozů, lavic a ty prapodivné trpaslíky? Musel po léta usilovně sekat kladivem a majzlíkem do pískovce.

"Ti trpasličí vypadají, jako kdyby utekli z Bohnic," řekl Dan.

"Jen jestli to není past na lidi," rozvíjel svou teorii Martin. "Smekne se ti noha, sletíš ze skály a zabiješ se."

Některá místa byla opravdu dost nebezpečná, ochoz ne širší než metr přecházel nad propastí, vlevo i vpravo kolmá stěna. A nikde zábradlí. Martinovi se tam tráslý nohy.

Ve vsi se dověděli, že schůdky, jeskyňku, kamenné lavice, trpaslíky a všechno

Soví jeskyně

ostatní vytesal před sto padesáti lety jakýsi Ernest Wahr. Prý to byl lidový umělec. A docela jistě podivín. Měl asi zábavu na celý život.

"Taková cvoci, jako byl ten Wahr, dělají ze zeměkoule zábavnou planetu," uzavřel Renda průzkum neobvyklého zákoutí.

Obloukem se vrátili do údolí kamenice a postupovali podle jejího toku. Ve druhé zátoce uviděli tři srnky. Pásly se na svěžím paloučku, a protože teplý vzduch stoupal vzhůru údolím, čich je nevaroval před lidmi.

Martin položil prst varovně na ústa. Zacouvali zpátky do lesa, odložili věci a začali se plížit k nic netušícím zvířatům. Čas od času některá srnka zvedla hlavu a chlapci okamžitě strnuli. Tohle už věděli, že zvířata většinou spoléhají na svůj vynikající čich. Zrak nemají zdaleka tak dobrý, vnímají spíš pohyb než tvar.

Danovi vzrušením tak tlouklo srdce, jako kdyby právě dokončil dlouhý běh. Bylo to pro něj rozčilující dobrodružství. Postupně se k těm štíhlým tvorům přiblížili na patnáct metrů a snad by se k nim dostali až na dosah, nebýt toho protivného lesního slídila.

Nad hlavou se ozval drsný skřek. Srnky se přestaly pást. Ze starého smrku vyletěl pták skoro tak velký jako holub. Poznali ho podle charakteristické chocholky a modrobílých pírek na letkách. Sojka několikrát mávla křídly a zapadla do koruny borovice. A znovu to nepřijemné zavřeště-ní. Pro srnky to byl varovný signál, že se blíží nebezpečí. Daly se do běhu a zmizely v houštinách. "Jedeš, potvoro!" zlobil se Dan.

Zvedl kamínek a hodil ho do větví. Sojka výsměšně zaskřehotala a přelétla na další strom. Doprovázela je kus cesty a její křik zahnal všechny živé tvory z dohledu.

Za malým skalním městem potkali brontosauy. Skupinu pražských středoškoláků, kteří si postavili na břehu u říčky stanový tábor. Na stožáru se ve větru třepetala bílá vlajka s předpotopním ještěrem, který měl ohromné tělo, dlouhatánský krk a malinkou hlavičku. Tábořiště bylo vylidněné, jen v kuchyni, sbité z krajinek, krájelo a mazalo chleby děvče asi tak staré jako Renda, Martin a Dan.

"To je kočička," mlskl zálibně Renda a změnil směr. Došel ke kuchyni, opřel se oběma lokty o výdejní pultík a řekl: "Copak budeme mít k svačině?"

Děvče, oblečené jen v bikinách, k němu bylo obrácené zády.

"Chleba s brynzou," řeklo, aniž se ohlédlo.

"Můžu si vzít krajíc?"

Dan se v němém úžasu díval, jak to Renda válí.

Děvče se otočilo, a když uvidělo neznámého kluka, upadlo na okamžik do rozpaků. Ale než mohlo odpovědět, Renda držel krajíc v ruce a s chutí se do něj zakousl.

"Počkej, počkej," řekla. "Nejsi náhodou drzej, chlapečku?"

"Mám hlad jako brontosaurus," řekl Renda plnou pusou. "Tři dny bloudíme po lesích bez jídla, ty jsi první, koho jsme za tu dobu potkali."

Nehorázně si vymýšlel.

Dan s Martinem si uvědomili, že mají opravdu hlad, vynechali dnes ráno snídani, v poledne na klíči snědli jen chleba s paštikou a od té doby uplynuly víc než čtyři hodiny, mezitím ušli na patnáct kilometrů.

"Vemte si," vybídl je Renda velkomyslně.

Jiná holka by skočila a praštila Rendu vařečkou přes prsty. Tohle děvče zůstalo klidné a usměvavé.

"Jestli máte hlad, můžete si vzít," řekla. "Potom si to odpracujete. U nás platí zásada: kdo jí, ať pracuje!"

Dokonce jim nalila čaj. A pak se představila:

"Já jsem Petra."

"René." řekl Renda.

Petra vyprskla: "Ty máš alejmého!"

Renda neztratil duchapřítomnost.

"Promiň, sám jsem si ho nedal. Můžeš mi říkat Rendo. Nebo miláčku. Jak chceš."

Děvče se na něj pátravě podívalo a neřeklo nic. Byla to štíhlá holka, vlasy měla svázané do dvou culíků, které se jí houpaly vpředu na rame-nou, kolem nosíku zářilo drobné souhvězdí pih. Sympatická tvář, Dan se přistihl, že na ni kouká až příliš dlouho.

Drželi ještě krajíc v ruce, když se přihnal hladový dav, třicet kluků a holek. Všichni byli v plavkách, na nohou holínky.

"Přibylí nám pomocníci," řeklo děvče v kuchyni. "Dala jsem jim najíst, umírali hlady. Tak je zapřáhněte."

Myslela to asi vážně se zásadou, kdo jí, ať pracuje.

Po svačině vedoucí party řekl:

"Věci si můžete nechat v táboře."

Soví jeskyně

Prostě se s nimi moc nebavili a vzali je s sebou. Renda, Dan ani Martin se ostatně moc nebránili. Bylo jim docela milé, že mohou nějakou chvíli pobýt, ta parta se skládala převážně z děvčat. Všichni, až na vedoucího, byli přibližně v jejich věku. Chodili do gymnázia a trávili v údolí Kamenice kousek prázdnin. Vlajka s brontosaurom podávala svědectví, že patří k lidem, kteří mají rádi přírodu a snaží se jí nějak pomáhat. Čistili koryto Kamenice. Kamenice je krásná říčka a protéká krásným krajem, ale místní lidé se k ní chovají macešsky. Házejí do ní všechno možné i nemožné. Na stříbrných písčinatech i v průzračné vodě vidíte kromě pstruhů i staré pneumatiky, nádoby od motorového oleje, děravé plecháče, prasklá umyvadla z plastické hmoty, rozbité láhve a spoustu jiného svinstva. Nejvíce je říčka zaneřáděná igelitovými fóliemi, ty se v písčitéch zátokách vyjímají zvláště ohavně.

"Dejte pozor, ať si nerozříznete nohu," řekl vedoucí bosému Danovi.

"Víš, kdo to je?" strčil Martin do Rendy loktem. "Jejich tříďas!"

Od učitele by člověk čekal, že bude stát na břehu a řídit práci žáků se založenými rukama. Tenhle prófa se choval neprofesorsky, pracoval s ostatními a kluci i holky mu tykali. Dokonce ho oslovovali přezdívkou, říkali mu Hrome, přestože se jmenoval Hron. Hrome, kam bych měla odtáhnout ten kočárek? Hrome, tady jsou kamna, co s nimi? A profesor na ně volá: Ten kočárek si, Majko, odvez domů, jednou se ti hodí. Kamna můžeš prodat, Aleši, do sběru, víš, kolik se platí za kilo železa?

Dan se pustil s chutí do práce, bylo to příjemné, ráchat se v prohráté vodě. Jen ho mrzelo, že Petra zůstala u kuchyně, aby připravila věčen. Pořád musel na tu holku s culíkama myslet, sám se divil, co ho na ní tak zaujalo, tvář s pihatým nosíkem se mu stále znovu objevovala před očima.

Renda sršel vtípem, měl kolem sebe ustavičně několik vděčných posluchaček.

Čistili koryto Kamenice asi hodinu, pak Hrom ohlásil:

"Padla!"

Renda, Martin a Dan sebrali svoje věci a chystali se k odchodu. Hrom se u nich zastavil a povídá:

"Nechcete si s námi zahrát? Máme na programu Hoganův závod. A chybí nám pět kluků."

Hoganův závod? Jakživi o něčem podobném neslyšeli. Podívali se po "sobě a Dan řekl:

"Klidně."

Ani Renda nic nenamítal. Martin se jako vždycky bez řečí podvolil většině.

Ostatně Hoganův závod sliboval neobvyklou zábavu.

"Pravidla jsou jednoduchá," vysvětloval Hrom. "Najdete si každý partnerku a proběhnete s ní okruh dlouhý tři kilometry. Vtip je v tom, že běžíte jen pozadu. A musíte se pevně držet za ruce. Nesmíte jeden druhého pustit, to byste byli okamžitě diskvalifikováni."

Najdete si partnerku, řekl Hrom. A zatím to bylo naopak, partnery si vybíraly holky na způsob zvláštního dostihu. Kluci se postavili do řady, děvčata přebrodila Kamenici a pod skalní stěnou utvořila druhou řadu.

"Tři, dva, jedna," odpočítával Hrom, "start!"

Holky přeběhly louku a voda v Kamenici vystříkla tak vysoko, jako když pfi velké pardubické spadne pět koní současně do vodního příkopu. Některé běžkyně sebou skutečně plácly do vody, ale hned se zvedly a pádily dál.

Každá si mohla vybrat kteréhokoli kluka, musela k němu doběhnout ovšem dřív než její soupeřky. Největší zájem byl pochopitelně o Hroma. A potom o kluky z jejich party. Hlavně o známé vazbiče. Dana s Martinem si vybraly jen ty holky, které jinde neuspěly, protože byly nejpomalejší.

K Danovi přiběhlo, nebo spíš příklusalo zavalitější děvče a povídá:

"Poběžíme spolu, jo?"

Martinovi jeho budoucí partnerka dokonce řekla:

"...když na mě nezbyl nikdo jinej..."

Renda šel na odbyt lip, asi zapůsobily jeho zvlněné vlasy a líbivý obličejíček, co jiného by k němu přitáhlo hned tři závodnice najednou? Div se o něj nepopřály. Takže fyzická zdatnost nehrála patrně rozhodující roli, žádná z nich nevěděla, jak Renda běhá.

Dan nenápadně mrkl na Petru. Raději by běžel spolu s ní, jenže má službu u kuchyně. A stejně by si ho asi nevybrala.

"Dvojice budou startovat v půlminutových intervalech," řekl Hrom. "Trať znáte, jsou na ní červené fáborky."

V prvních minutách se zdálo, že to bude snadná záležitost, Dan držel Jiřinu za ruku a oba společně klusali lehkými, krátkými kroky. Úvodní část trati vedla po rovné měkké cestě podél Kamenice. Na písku se to panečku běželo! Pak přišel první svah. Člověk by neřekl, jak mizerně se stoupá do kopce pozadu. I normální

Soví jeskyně

běh do stráně dá zabrat, ale pozpátku je to hotový zabiják. A to nemusíte běžet ani klusat, i volná chuze je pekelně namáhavá. Právě v tom stoupáku se ukázalo, že Jiřina není sice rychlonohá, zato má výdrž. Pořád Danovi stačila, někdy se dokonce zdálo, že kvůli němu zvolňuje tempo. Předběhli tady první dvojici. Jiřina se na Dana povzbudivě usmála.

"Co dělají tvoje nohy?"

"Nic," řekl pokrytecky Dan. Přece té holce nebude povídat, jak mu některé svaly vzadu na stehnech začínají nepřírozeně tuhnout. "A tvoje?"

"Ujde to. Mám trénink."

Vysupali z říčního údolí na náhomí rovinu. Fáborková trať vedla asi kilometr po asfaltové silničce. Museli se držet při pravé straně vozovky, aby měli přehled, kdo je předjíždí. Než ten úsek zdolali, potkali tři osobní auta. Řidiči byli z nevidaného závodu dost vydření. Dan se ani nedivil jejich udiveným pohledům a nechápavému vrtění hlavou. Kdo se díval na běžící dvojice z dálky a nehýbal se z místa, tomu se zdálo, že volně klusají k němu. A nešlo mu do hlavy, proč jsou pořád menší a menší. Jestliže pozorovatel seděl v jedoucím autáku, uvědomil si teprve v bezprostřední blízkosti, že běžci jsou k němu sice obrácení čelem, ale pohybují se opačným směrem. Normálnímu smrtelníkovi to jistě připadalo - mírně řečeno - výstřední. Slabší povahy z toho měly menší šok.

"Děláte tyhle střelené závody často?"

Tentokrát zahájil konverzaci Dan. Když spolu mluvili, přestal myslet na to, jak mu postupně ochrnují nohy.

"Někdy."

Zdála se pořád tak svěží jako u startu. Dan chtěl nenápadně zavést hovor na Petru, aby se o ní něco dověděl, ale nevěděl, jak začít. A tak Jiřině kladl otázky, jako kdyby ho ze všeho nejvíc zajímalo, co všechno brontí-ci na táboře dělají. Ne že by o ně neměl skutečný zájem, nejvíc ho však zajímala Petra. A o ní nepadlo ani slovo.

Běh pozadu do svahu byl namáhavý. Dolů z kopce to bylo ještě horší. Tam šlo člověku přímo o sosáček. Jak se vyjádřil Martin. Jen zkuste seběhnout pozadu ze schodů. Stráž, kudy vedla trasa závodu, se v některých místech schodům podobala. Trať prudce klesala zpátky ke kamenici a běh se změnil v hlemýžďí posouvání, všichni se měli natolik rádi, že neriskovali pád.

Dan s Jiřinou předstihli ještě dvě dvojice a třikrát si vyměnili stranu. Podle pravidel toho ztřeštěného závodu se nesměli partneři ani na okamžik pustit, změna strany se prováděla zvláštním trikem. Oba museli nejdřív spojit za zády svou volnou ruku s volnou rukou svého spoláčníka, pak provedli obrát čelem vzad, pustili se vnitřními rukám, a protože teď byla dvojice čelem k cíli a běžet směla jen pozpátku, ještě se přetočili - Jiřina šlapala na místě a Dan kolem ní oběhl. Jestli si to neumíte představit, nic si z toho nedělejte, i jim dvěma chvíli trvalo, než přišli na to, jak si mohou vyměnit místa, aniž jeden druhého pustí.

Posledních pět set metrů měl Dan dojem, že mu svaly vzadu na stehnech v nejbližším okamžiku prasknou. Jiřina toho měla taky dost, ale nedala na sobě nic znát, držela se statečně. V téhle fázi je předstihla jiná dvojice, složená ze dvou mrňousů. Dana s Jiřinou to vybičovalo k závěrečnému spurtu. Doběhli třetí, byl to úspěch!

Hned za cílovou páskou se Dan svalil do trávy. Půl hodiny po skončení závodu se belhal po táboře jako stoletý pradědeček, teprve před večerním táborákem byl zase jakžtakž v pořádku.

"Vy jste s Jiřinou poskakovali jako klokani," řekla Danovi Petra. Závěr Hoganova závodu sledovala od kuchyňského stolu.

Nevěděl, jestli to míní jako pochvalu, nebo se jim posmívá. Petře svítila v očích veselá světláka, ale výsměch to nebyl.

Trasa Hoganova závodu vedla i přes kamenici. Martin se svou partnerkou zůstali při brodění obutí a do botasek se mu dostal s vodou i písek. Než doběhli do cíle, hrubá zrnka odřela Martinovi nohy. Na prstech měl červené skvrnky.

Dopustil se další chyby, nezalepil si hned postižená místa náplastí a chodil dál v mokrých botách. Než se uložili ke spánku, naskákaly mu na obou nohou puchýře. Dokud s tak zrasovanými nohama chodíte, dá se bolest snést. Běda, když se zastavíte. Potom vám to dá velké přemáhání, než se znovu rozejdete. Musíte zatnout zuby a k chůzi se přinutit silnou vůlí. To byly pro Martina kritické chvíle.

Noc strávili pod širákem vysoko nad údolím. Zjistili zajímavou věc, dole u říčky se hned po západu slunce ochladilo, ale ve stráni bylo příjemně teplo. Ustlali si na rovné plošince pod vzrostlou borovicí a její řídkou korunou hleděli na hvězdy, které postupně vyplouvaly z nebeských hlubin jako stříbřité bublinky. Tohle je Kassiopea, tamhle velká Medvědice, nad ní Malá Medvědice s Polárkou,

Soví jeskyně

připomínal si Dan včerejší noc strávenou s Fousáčem na klíči. Koušek na východ od Polárky je Perseus. Jestlipak budou zase padat meteory? Nestačil to ani domyslet a na nebi se rozsvítila dlouhá zářivá čárka, jako kdyby ji někdo narýsoval svítící barvou. Honem, nějaké přání! Nic ho v té rychlosti nenapadlo. Jen se mu před očima objevila usměvavá tvář děvčete s dvěma culíky. Viděla ten meteor taky a něco si přála? Sotva. Brontíci jsou dávno zalezlí ve stanech. Hlavou mu kmitlo opožděné přání - kdyby tak mohli zůstat s tou prima partou až do konce jejich tábora! Zavřel oči a pořád viděl tvář s pihatým nosíkem. Bylo mu to milé, neskutečný obraz Petry se v jeho duši spojil s cvrčením kobylek. Ve stráni jich musely být stovky, všechny hrály společně jednotvárnou, uspávací malou noční hudbu.
* * *

Dnes pod růžemi spává na zvadlých plátcích zem. Tak také' opadáva snům křídlo za křídlem.

FRANTIŠEK HRUBÍN: MOTÝLÍ ČAS
* * *

15. JETŘICHOVICKÉ STĚNY

To nevyslovené přání, na které si Dan pomyslel, když večer zahlédl první Perseidu, se přece jen splnilo. Mohli zůstat v táboře té prima party až do konce. Brontíci trávili v údolí Kamenice poslední, čtrnáctý den. Noc ve stráni nad říčkou byla klidná a vlháká, večer vpluli do spánku tak lehce, že ani nevěděli, kdy usnuli, cvrčení kobylek je brzy ukolébalo. Zato probuzení bylo drsné. Časně ráno je vyburcoval ochraptělý hlas.
"Vstávejte! Tak šup, už ať to je!"
Nebyl to hajný, ale stážce chráněné krajinné oblasti. Jeden z těch dobrovolníků, co o sobotách a nedělích a v době dovolené procházejí po značených i neznačených cestách a jsou hrozně komisi k lidem, kteří se v přírodě nechovají tak, jak by se chovat měli. Tomuhle člověku mohlo být tak čtyřicet, na zeleném kabátku měl upevněný služební odznak se lvíčkem.
"Jak si to představujete - tábořit na divoko!" hartusil. "Přijde vás to draho." Plošinka nad údolím Kamenice, kde se večer uložili ke spánku, sousedila s cestou. Ke vši smůle tudy šel brzy z rána tenhle chlap. Tváří se úředně a péruje Dana, Rendu a Martina.
"Vy nevíte, že se smí tábořit jenom na veřejně označených místech? Ne?"
"My tady netáboříme," namítl Renda. "Copak máme stan?" "Platí to i pro nocování bez stanu." "Jak to? Kdo vám to povídal?"
Renda byl podrážděný. Nesnášel, aby s ním dospělí mluvili tímhle tónem.
"Je na to zákon."
"My o tom nic nevíme," snažil se zachránit situaci Dan.
"Neznalost zákona neomlouvá," řekl tvrdě.
Ten tedy byl nepříjemný. Asi se špatně vyspal.
"Udělalí jsme snad něco? Zničili jsme spacákem tohle místo?" Renda si vzpomněl na starou moudrost, že nejlepší obranou je útok.
"O tom se nebudeme bavit," odsekl strážce. "Dostanu od vás po stovce!"
A už tahal z kapsy pokutový blok.
Dost je to sebralo. Sto korun! Taková suma! Ne že by peníze neměli, od chvíle, kdy jim u Máchova jezera nějaký zloděj zlodějská ukradl stan, šetřili každou korunu, aby mohli ztrátu uhradit. A teď by měli vyhodit takové peníze jen proto, že přespali v lese jednu noc?
"Nevybíráte náhodou pokuty taky od jelenů?" sekl Renda jazykem.
"Nebuď drzej!"
"My tolik peněz nemáme nazbyt," řekl Martin zkroušeně.
Dan Rendu kopl do nohy, aby se vzpamatoval a přestal toho člověka dráždit.
"Někdo nám ukradl stan," pokusil se zapůsobit na strážcovy city.
"Buď zaplatíte hned, nebo vás to bude stát mnohem víc." "Teď nemůžeme. Musíme se nějak dostat domů," řekl Martin.
"Ukažte mi občanky."
Zřejmě se dál nehodlal bavit. Vytáhli neochotně své průkazy a strážce si z nich vypsal jména, adresy i kam kdo chodí do školy. Po celou tu dobu, co psal do notýsku, se ho Martin snažil obměkčit. Když viděl, že se s tím člověkem

Soví jeskyně

nedohodnou, taky do něho vjela bojovná nálada.

"Chcete po nás pokutu za to, že jsme přespali v lese. Tím jsme přece les ani trochu nepoškodili. Na nás si troufnete, ale skutečným ničitelům lesa neuděláte nic!"

Chlapík se zarazil, přestal psát a dotčeně řekl:

"Co, to povídáš?"

"No - třeba ředitelům elektráren. Nebo chemiček. Na ně se neodvážíte! Byl jste někdy na Klíči? Nebo na Ještědu? Viděl jste lesy v Jizerkách? Polovina lesu je tam suchá! A kdo to zavinil? Víte to, a nehnete ani prstem."

Martinova slova strážce zaskočila, nečekal něco takového od patnáctiletého kluka. Netušil, že Martin chodil pár let do přírodopisného kroužku a pochytil od Brouka i něco o ekologii. Pokračoval v zapisování dat a na Martinovy argumenty neodpověděl. Potom jim vrátil občanské legitimace se slovy:

"Nemyslete si, že vám to projde. Dostanete domů složenku. Kdo nezaplatí, na tom budeme vymáhat pokutu soudně. Vaše škola se to taky doví." ^

Ani mu neřekli na shledanou. Neměli nejmenší chuť někde se s ním znovu shledat. A přece se s tím nesmlouvavým člověkem setkali, dokonce za necelou čtvrt hodinu. Po jeho odchodu sbalili věci a sestoupili k říčce. Brontíci právě snídali. Vedoucí stál u kuchyně s hrnkem horkého čaje v ruce. Vedle něho strážce, který jim tak pokazil dnešní ráno.

"Jdete nám zase pomáhat?" zeptal se Hrom.

Běh událostí se znovu divně zvrtl, tentokrát v jejich prospěch. Strážce chráněné krajinné oblasti přišel do tábora brontosaurů, aby s vedoucím dojednal, kdy přijede nákladní auto a odveze všechno to neřádstvo, které brontíci vytahali z Kamenice. Když slyšel, že Dan, Martin a Renda včera pomáhali při vyčisťovací operaci, přestal se tvářit úředně.

"Já vám tedy tu pokutu prominu," řekl nakonec docela přátelsky, "ale pamatujte si, že to, co jsem říkal o táboření, platí. Kdyby si každý dělal v přírodě, co se mu zachce, brzy bychom žádnou přírodu neměli."

Přeháněl, ale něco na jeho slovech bylo. To musel uznat i Martin.

Zůstali s brontíkama celý den, tak trochu z vděčnosti, že je vytáhli z bryndy, a ještě víc proto, že jim to bylo milé. Proč to neříct přímo - každému z nich se tam líbilo některé děvče. Rendovi hned dokonce tři holky najednou. Jedna z nich byla Petra. Renda jí při práci vyprávěl, kde všude byli, o Skalákovně, Písečných horách, jeskyni na Vápenném vrchu, katakombách v Jablonném, Skále smrti. Sloupu, Samuelově jeskyni, Vřísku a tajemné oboře, která ten zpustlý zámček obklopuje. Dan Rendovi záviděl, jak barvitě umí popisovat místa, kudy procházeli, sám jen tu a tam dodal nějakou podrobnost nebo uvedl věci na pravou míru. Renda jejich zážitky líčil až příliš pestrými barvami, Danovi to někdy připadalo spíš jako nehorázné chvástání. Třeba když Renda povídal o trampském potlachu pod Hamrštejnem. Svoje vystoupení při rodeu podal tak, jako kdyby byl hrdinou večera - zato o střetnutí s podnapilou partou se ani nezmínil, a o tom, jak s nimi trampíci vyběhli, taky pomlčel. Horolezecký výstup na Smrtku vyzněl, jako kdyby to byla cesta sedmého stupně obtížnosti a ne pouhá trojka.

Brontíci kolem Rendy se zájmem poslouchali, možná že i trochu záviděli. Když Renda skončil, Petra řekla:

"Vy jste ale pasáci!"

Pěkně tím Rendovo skvělé vyprávění shodila. Asi se jí taky zdálo moc velkohubé.

Renda samozřejmě vycítil v jejích slovech výsměšnou ironii, a místo aby ubral plyn, začal ji přesvědčovat, že neříkal nic než pravdu a jen pravdu. Danovi to bylo trapné, ale měl z toho i trochu radost. Petra zkrátka nepatří k těm holkám, které se nechají omámit Rondovým zevnějškem.

Den má čtyřicet hodin, z toho lidé věnují obvykle osm hodin práci, osm hodin spánku, osm hodin ostatním záležitostem a také odpočinku a zábavě.

Brontíci měli trochu jiný časový rozvrh, aspoň v posledním táborovém dnu.

Pracovali vždycky dvě hodiny na plné obrátky a pak byl jiný program. Hra.

Závody. Výpad do okolí. Za hodinu se pokračovalo

v práci.

Od deseti do jedenácti se rozprchli od tábora na všechny strany a plnili výzkumný úkol. A zase jako včera, nikdo nešel sám, osazenstvo se rozdělilo do trojic a každá trojice se držela pohromadě. Dan si tajně přál, aby mohl jít s Petrou. Jeho přání se bohužel nesplnilo. Trošku ho to otrávil. Každá trojka dostala přidělené území a měla tam pátrat po mraveništích - kupách jehličí, které člověk občas vidá v lesích. Přesněji řečeno, které dřív vidával, protože v posledních letech lesních mravenců nápadně ubývá. Danova trojice měla štěstí, podařilo se jí najít první mraveniště už po deseti minutách. Roztáhli se do řetězu širokého padesát metrů a systematicky pročešovali les. Dan minul několik rozpadlých pařezů, připomínajících hradní zříceniny, šel kolem přesličkového

Soví jeskyně

porostu, svítícího jemnou zelení jako hladina lesního jezírka, a za ním uviděl nápadný kopeček.

"Haló - tady!" přivolał ostatní.

Co z povzdálí vypadalo jako kupa mrtvého jehličí navršeného člověkem, bylo ve skutečnosti dílo pracovitého lesního nářádku. Stáli před velkým mraveništěm, vrcholek dosahoval Danovi téměř k pasu. U základny měla tahle gigantická stavba - gigantická měřeno mravenčíma očima - přes dva metry v průměru. Kdybychom ji srovnali s domy, v nichž bydlí lidé, dojdeme k závěru, že tohle mraveniště druhu Formica rufa, mravenců lesních, je relativně vyšší než největší mrakodrap na světě. Jak vůbec ti malinkatí tvorečkové dokázali něco tak obrovského vybudovat bez nákladních aut, rypadel a pojízdných jeřábů? Kde se v nich bere tolik síly a vytrvalosti, že dokážou vyvléci na vrcholek kupy větvičky třikrát těžší, než jsou sami? Kdo řídil stavební práce? Rozděluje nějaký vrchní stavbyvedoucí úkoly, nebo každý mravenc dělá to, co ho právě napadne? Který architekt vybudoval jednotný plán mravenčího velkoměsta? Čím se jeho obyvatelé živí? Nové a nové otázky si kladla Danova trojice při pozorování horečného ruchu kolem mraveniště. V těsné blízkosti kupy slyšeli jemné šelestem a cítili, že se, octli na prahu neznámého světa.

"Héj - rup!" povzbuzuje nohatá holka, Danova partnerka v trojici, nosiče veletěžké klády.

Brzy ztrácí trpělivost, nemůže se na tu mamou námahu dívat, popadne větevku i s mravenci do prstů a vynese ji až na střežbu mravenčího mrakodrapu. Jak se asi ti čemorezaři kluci diví! Kolik dřiny jim ušetřila! Lidská ruka zapracovala jako vysoký jeřáb.

"Dělám zázraky v mravenčí říši," směje se Soňa.

Vzápětí začne ječet. Nevděční mravenci jí našli do bot a použili proti své dobrodružce chemickou zbraň.

"Ti štípou!"

Dan taky prchá z blízkosti kupy.

"Máme mít záznamy o pozorování," připomíná kluk s kulatými brejličkami, třetí v jejich partě.

Dan navrhuje, aby proměřili a zakreslili komunikační síť, vypracovali plán mravenčích cest.

Z mraveniště vede pět hlavních dálnic. První, dlouhá osmnáct metrů, směřuje přímo na sever, k patě starého smrku, a stoupá po jeho kmeni. Mravenci lezou výš a výš po kůře, až se ztrácejí ve větvích. Strom má hladký kmen, tak silný, že není pomyšlení na to, aby Dan vyšplhal do koruny a zjistil, kde cesta končí a proč vede právě tam. Ale ti mrňaví tvorečkové lezou šesti nožkami tak snadno, jako kdyby stoupali po schodišti. A tak zůstává tajemstvím, proč první dálnice mizí v nepřístupných výškách.

"Třeba mají na špičce smrku rozhlednu," říká Soňa.

Bože, tyhle holky, ty mají někdy nápady, myslí si Dan. Mravenci a rozhledna!

"A co takhle rozhledna s restaurací?" směje se brejlatý kluk.

"Myslíte, že tam je horská přírůžka?"

"Nechtě toho plkání, za třináct minut nás čekají v táboře," připomíná Dan.

Zakresluje část po části zajímavé úseky mravenčích cest. Můstky, tunely, schůdky, svah pokrytý jemnou hlínou, skalní soutěsky, násypy. Jeho společníci střídavě nakukují Danovi přes rameno a zase brousí v okolí a hlásí nové objevy. Soňa ovšem nemá pochopení pro exaktní vědeckou práci a místo nezaujatého pozorování zasahuje do přírodního dění. Odstraňuje mravencům z cesty velké překážky, buduje mosty, o jakých se mravenčím projektantům ani nesní, dláždí plochými oblázky neschůdná místa a radostně pokřikuje, když mravenci lezou po jejích stavbách.

Čas jen letí, velká ručička se blíží ke dvanáctce, honem zpátky do práce! Další pracovní dvouhodinovka skončila obědem. V táborech bývá po obědě polední klid, jenže tábor brontíků na Kamenici nebyl obyčejným táborem a místo poledního vylehávání se konala na říčce velká regata. Nemyslete si, že závodili na člunech, měli jen modely loďek, vyřezané z kůry a větví. Každý si udělal svoje vlastní plavidlo. To se na brontících Martinovi nejvíc líbilo, že si uměli tak báječně hrát. Jako malí haranti. Martin to taky dovedl, ale jindy se za své počínání před svými vrstevníky styděl.

Danův škuner, pyšně nazvaný Tajfun, hned po startu uvázl v zátocce se zrádným protiproudem. Točil se tam dobrých pět minut, než z pasti sám vyvázl. Dan ho nesměl uvolnit, to pravidla zakazovala. A tak aspoň povzbuzoval Petřinu jachtu, vyřezanou z obyčejného prkénka, dokud vítězně neprojela cílem. Při návratu do tábora se Petra Dana zeptala:

"Jak je to vlastně s tou Soví jeskyní?"

Soví jeskyně

Vyprávěl jí o svém dědečkovi a staré rodové zkazce s jistými rozpaky, neměl Rendovu vyřečnost, pracně shledával slova, nebyl si jistý, jestli to Petře nebude připadat dětinsky naivní.

Asi se jí to líbilo, protože se hned zajímala:

"A kde ta Soví jeskyně je?" "Dost blízko. Na sever od Kamenice."

"Škoda že zítra ráno odjíždíme. Mohli jsme se tam taky podívat." Zmínka o konci tábora a blížícím se rozchodu Dana rozesmutnila. Na dlouhé smutnění však nebyl čas. Čekala je práce v korytě říčky. Dan se i pak držel blízko Petry a občas s ní prohodil slovíčko. Před svačinou jí ukázal poklady, které nasbíral cestou z Ještědu. Pazourky a červenou švédskou žulu z ledovcové mořeny. Zkamenělé mušle z pískovcového lomu. A hlavně polodrahokamy. Povídal o nich s takovým nadšením, že zapomněl na svůj ostych.

"Ten je krásný," řekla Petra, když jí položil na dlaň modravě zbarvený achátek. "Opravdu ležel jen tak na cestě?" Dan přikývl a řekl:

"Jestli se ti líbí, nech si ho." "Ne, ne, kdepak, to nemůžu." "Proč ne?"

"Je to nejkrásnější kamínek, jaký mám."

"Právě proto si ho vem."

Trošku zaváhala.

"Vážně, nech si ho."

Danovi už zase hoří uši, rád by Petru přesvědčil, ale nenachází vhodná slova, zmůže se na jediný argument:

"Udělá mi to radost."

A cítí, jak se mu i do tváře hrne krev.

"Nebudeš toho za chvíli litovat?"

"Kdepak," usmál se šťastně. "Když budu chtít, najdu si spoustu achátků."

"Tak díky," řekla Petra. "Schovám si ho do stanu, abych ho někde neztratila."

Poslední pracovní směna se protáhla až do večere. A protože tábor brontosaurů končil, šlo se spát o půlnoci.

Na ten večer Martin s Danem a Rendou hned tak nezapomenou. Co to vlastně bylo? Hra? Slavnost? Sen?

Začalo to u ohně. Místo programu, jaký táboráky obvykle mívají, se z temného lesa vynořily dvě antické kněžky. Dívky v bílých splývajících řízách, s břečtanovým věnečkem na hlavě. Pozvaly je na výpravu daleko proti proudu času, až do starověkého Řecka.

Nejdříve nevěděli, co si o tom mají myslet. Renda udělal několik rádoby vtipných poznámek, ale místo smíchu sklídl nesouhlasné pohledy. Petra ho dokonce sjela: "Jestli tě to nebaví, jdi si lehnout. A nekaž nám hru."

Renda zmlkl, chvíli se tvářil dotčeně, ale pak i jeho chytil neobvyklý děj.

Jeden za druhým odcházeli od planoucího ohně do bezhvězdné noci a každý sám putoval temným krajem. Pobřežní stezka zavedla Martina k rozvalinám starého mlýna. V opuštěné zahradě za zbořeníštěm, matně osvětlované olejovými

lampičkami, přecházel v řasnatém rouchu Epikuros, starořecký filozof. Kdo sem na noční pouti došel, stal se na chvíli jeho žákem. Byl přivítán slovy:

"Ani jsi-li mlád, neváhej se oddávat filozofii, ani jsi-li stár, neumdlévej v jejím pěstování. Neboť na zdraví duše nemá nikdo ani příliš brzy, ani příliš pozdě."

S Martinem to lehce zacvičilo, ale pamatoval si, co mu řekly u ohně kněžky, a zachoval důstojný klid. Za staříckého filozofa byl převlečený jeden z brontíků. Hrál svou úlohu mistrovsky. Předal Martinovi svítek.

"Zde jsou hlavní články mého učení. Dobře je prostuduj a po celý život se jimi řiď."

Martin ve svitu plápolající lampičky četl:

"Není možno, aby člověk žil slastně, nežije-li rozumně, krásně a spravedlivě."

Antický myslitel k němu promlouval přes tříadvacet století.

"Snažme se využít každého následujícího dne lépe než předcházejícího, dokud jsme na cestě."

"Přátelství tanečním krokem obchází svět a volá nás všechny, abychom se probudili k chvále blaženého života."

Takových zvláštních vět bylo v tom svitku plno. Martin ho má dodnes schovaný.

Četl si v něm už několikrát, když ho při úklidu věcí náhodou vzal do ruky.

Některým myšlenkám snad ještě úplně neporozuměl, ale připomínají mu neobvyčejný večer. Něco takového, jako bylo putování na Olymp, člověk mockrát neprožije.

Z Epikurovy zahrady kráčeli noční poutníci k podsvětní řece Styx. Čekal tam na ně v člunu Charón, mýtický převozník. Renda procházel tento úsek se zapálenou pochodní v ruce. Po nebi letěly těžké mraky, široko daleko nebyla živá duše, nikde jediné světélko. Musel jít těsně při břehu, aby ve tmě převozníka neminul. Trochu se lekl, když ho uviděl. Charón seděl bez hnutí v člunu, ruce složené na nehybných veslech.

Soví jeskyně

"V této lodce převážím do záhrobí mrtvé," promluvil Charón temným hlasem.

"Živého vezmu do člunu jen tehdy, když má zlatou větvíčku."

Nebýlo příjemné poslouchat o mrtvých a záhrobí v hrobové tmě. I převozníkova strnulá tvář vyvolávala nepříjemné mrazení, měl na obličeji strašidelnou masku.

"Zde je zlatá větvíčka," řekl Renda, jak mu poradila jedna z kněžek, a podal převozníkovi ratolest, pro kterou musel z tábora na vysokou skálu.

"Nasedni a mlč. Promluvit smíš, až znovu staneš na pevné zemi."

Pluli dolů po černé řece a cestu jim osvětlovala Rendova pochodně. Její plápolavé světlo vrhalo dlouhé stíny na pískovcové skalní stěny, spadající kolmo do řeky. Kaňon byl pro pěšího poutníka nepřístupný, dalo se tudy projet jen na lodce. Tiché šplouchání Charónových vesel, odraz pochodně v černé hladině, tichý zpěv cikád, vůně nočního lesa – i na recesistu a ironika Rendu, který si dovede dělat legraci z nejvážnějších věcí, zapůsobilo kouzlo této chvíle.

Člun s lehkým skřipěním přirazil ke druhému břehu. Dál pokračoval každý v pouti zase sám. Renda zůstal stát na písčíně a hleděl za Charónem, jak vesluje proti proudu, až jeho nachýlená postava splynula s tmou.

Na úpatí Olympu potkal Dan Homéra. Slavný řecký básník seděl u ohničku a recitoval nočním poutníkům verše z Íliady, svého eposu. Danovi ukázal, kudy se dostane na vrchol posvátné hory.

Doklopýtal tam po strmé stezce a octl se v řeckém chrámu, kde k němu promluvil sám Zeus, nejmocnější z bohů.

"Ceká tě obtížný úkol. Musíš se zbavit toho, co je v tobě špatné a nízké."

Danovi chvíli trvalo, než poznal, že Zeus je Hrom, přestrojený a dokonale maskovaný. Jeho hlas zněl pak zvlášť naléhavě:

"Snaž se být dobrý, spravedlivý a pomáhat druhým. Ode dneška každý večer před usnutím zvaž všechny své činy, které jsi v průběhu dne vykonal. Až domluvíš, skryj se v lesíku za mým chrámem a přemýšlej o sobě, o svých dobrých i špatných vlastnostech, dokud ti nedám pokyn k návratu."

Dan usedl pod borovici a hlavou mu letěly rozjitřené myšlenky. Byl ještě plný dojmů z osamělého nočního putování i z neobvyklých setkání.

Na Olymp přicházeli postupně další a další poutníci a Dan, skrytý ve tmě, pozoroval jejich udivenou tvář a znovu a znovu slyšel Diova slova.

V lese přibývalo mlčících stínů, a když Zeus pronesl své poselství naposledy, vydali se všichni společně zpátky do tábora. Sestup z hory byl obtížný a ve tmě nebezpečný, proto kráčeli jeden za druhým a drželi se dlouhého lana. Dan se ho chytil hned za Petrou a její blízkost ho naplňovala tichou radostí.

"Dej mi svou adresu," řekla Petra, když se před půlnocí loučili v táboře.

Napsal v září dohořívajícího ohně svoje jméno a bydliště na lístek, vytrhl ho ze zápisníku a podal Petře.

"Pošlu ti něco za ten achátek."

chtěl se zeptat, co to bude, ale ovládl zvědavost. Aspoň se může víc těšit.

"Napišeš mi taky svou adresu?"

Podal jí notýsek a diplomaticky dodal:

"Až někdy přijedeme do Prahy, třeba se u vás zastavíme."

"Když budete chtít, pozveme vás na nějakou akci. Někdy děláme moc prima věci."

Hrom chystá na konec září londonovskou hru – Klondajk. Někde v železných horách."

"To je blízko nás," vyhrkl Dan. "Tam to znám."

"Víš, kde je Zlatá říčka?"

Horečně pátral v paměti, ale tohle jméno nikdy neslyšel.

"Možná že se ve skutečnosti jmenuje jinak," dodala Petra. "Budeme tam rejžovat zlato. A večer uspořádáme country-bál."

"Myslíš, že by nám Hrom dovolil..."

"Proč by nedovolil? Z tábora vás taky nevyhodil."

Profesor, o kterém byla právě řeč, vyšel ze stanu s kravským rohem v ruce. Přiložil ho k ústům a do nočního ticha zaznělo táhlé trubení.

"Húúú – húúú – húúú..."

Čelkem dvanáctkrát.

"Půnoční hodina odbila, chval každý duch Hospodina," zakončil Petřin třídní národopisnou produkci, která nahrazovala večerku.

"Dobrou noc," řekla Petra. "Já už musím jít."

"Dobrou noc."

"Někdy zase na shledanou."

Podala Danovi ruku a Dan ji pevně stiskl.

* * *

Jak prázdná hnízda vosí spí bludní u svých cest, les jako lůžko nosí za nimi

Soví jeskyně

suchou klest.

Když ráno vzdychnou lany u jejich spících hlav, hluboko pod skřivany zajiskří vesmír trav.

FRANTIŠEK HRUBÍN: MOTÝLÍ ČAS

* * *

16. SOVÍ JESKYNĚ

Probudili se dost pozdě, zachmuřená obloha hrozila deštěm. Na tábořišti brontíků našli jen prázdnou louku. Jejich přátelé odjeli brzy z rána do Prahy. Kdyby po nich nezůstaly vydupané uličky a obdélníky slehlé trávy, Dan s Rendou a Martinem by si mysleli, že to byl jen sen.

Naposledy sestoupili ke kamenici, aby se v jejím vyčištěném korytě umyli. Mezi kameny šuměla a splouchala voda tak jako včera a předevčírem, a přece jim ten věčný zpěv říčky připadal jiný, byl jaksi smutnější.

Martin rozložil na pískovcové tabuli mapu Českosaského Švýcarska. Sklonili se nad ní a pocítili vzrušení, jaké prožívají cestovatelé před vstupem do neznámých, neprozkoumaných končin. Velká zelená plocha jim napověděla, že mají před sebou hluboké lesy, kde člověk může jít hodiny a hodiny a neuvidí jediné stavení. Hnědé obláčky nahuštěné v lesních plochách jsou pískovcové skály.

Stovky, tisíce skal. Mezi nimi rokle, soutěs-ky, kaňony. Jak slibná jména! Hluboký důl. Dravci skály. Medvědice. Pustý zámek. Loupežný hrad. Vlčí potok. Na žádném z těch míst nikdy nebyli, každé už svým názvem jitrí fantazii.

A tam nahoře, v nejsevernějším cípu Jetřichovických stěn, vedle malého červeného obloučku, jsou dvě slova:

Soví jeskyně.

Cíl se zdá blízko, ptačí stopou ne víc než deset kilometrů, ale kdo by myslel, že dojde k Soví jeskyni za dvě hodiny, silně by se přepočítal. V bludišti skalnatých roklí se za hodinu usilovného pochodu přiblížíte cíli sotva o kilometr. Kromě toho by bylo škoda minout zvláště zajímavá místa, a to znamená další zacházky.

V Jetřichovicích nakoupili poslední zásoby a pak už putovali neobydlenou krajinou. Původně chtěli vyrazit přímo k severu, ale na kraji protáhlé údolní vesnice se jim do cesty postavila tabule a poněkud změnila jejich plány.

"Naučná stezka - Jetřichovické skály," hlásal velký nápis. Text pod ním sliboval mimořádné zážitky tomu, kdo půjde po červené značce:

"Mariina skála. Mohutný blok tvrdšího pískovce. Vrchol v 19. století zpřístupněn schodištěm. Vynikající vyhlídka.

Balzerovo ležení. Velký skalní převis, válečný úkryt obyvatel

Jetřichovic.

Saunštejn. Sídlo loupeživých rytířů na vrcholcích skal." Nechali se zlákat a nelitovali toho. Značená stezka šplhala z Jetřichovic až do nebe, místy pěšinka přecházela v strmé schodiště vytesané z pískovce. Po železném žebříku vylezli na první vrcholovou skálu a stanuli před dřevěným domečkem, zavřeným na petlici. Bylo to orlí hnízdo, postavené na malé plošině, ze všech stran chráněné kolmými stěnami. Uvnitř nenašli nic, jen malý stůl, holou prkenou podlahu a zabeďněné okenice bez oken.

Otvírali postupně jednu po druhé a pokaždé se před nimi objevil jiný kus zeleného ráje.

Skalnaté stráně porostlé bučinou.

Pískovcové věže.

Jetřichovické domečky dole v hloubce, podobné kostkám z barevné dětské stavebnice.

Lesy, lesy, lesy, vlna za vlnou, až na nejzazší obzor.

Zvedl se silný vítr, jeho poryvy otrásaly dřevěným pavilónkem, trámy strašidelně skřípěly, až měl Martin strach, že prkny pobitý domeček s nimi spadne do propasti.

"Co se bojíš?" posmíval se mu Renda. "Vydržel tady sto let, proč by se měl rozsypat právě dnes?"

Značka je pak zavedla k ohromnému skalnímu převisu. Na jeho stěnách četli záhadný nápis:

"ANNO 1632 AM TAGE. S. JOHANNIS. SEIND. DAGE. LEGEN. GMU. MU. IF. GAN. SW."

Smyslu slov, vyrytých do pískovce, nerozuměli, ale pochopili, že jsou stará víc než tři a půl století.

Soví jeskyně
 "Tenkrát byla třicetiletá válka," připomněl Dan.
 "Mohla se tu schovat celá vesnice," poznamenal Martin.
 "Moc dobře se jim tady netábořilo," řekl Renda.
 Ze stropu ustavičně dopadaly pod převis kapky vody, na některých místech vyhloubily během věků hluboké jamky.
 Za Balzerovým ležením se jim naučná stezka ztratila. Odbočili na rozcestí nesprávným směrem a teprve po delší době zjistili, že červená značka zmizela. Stará vozová cesta byla stále zarostlejší a méně zřetelná, a nakonec zapadla do houštin.
 "Nevrátíme se?" řekl Dan.
 Martin vytáhl z kapsy buzolu, rozložil na pařezu mapu a chvíli ji společně studovali.
 "Uhnuli jsme moc k severu," zhodnotil situaci Renda.
 "Když se pustíme lesem přímo na jih, musíme narazit na značku."
 Změnili tedy směr a postupovali podle magnetické střelky. V řídkém borovém lese mohli jít skoro přímou stopou.
 "Uvidíte, že jsme do deseti minut zpátky na stezce," řekl Martin.
 Jeho předpověď se bohužel nesplnila. Místo na značenou cestu došli k hluboké rokli. Náhonu rovina náhle skončila sráznými pískovcovými stěnami. Kdyby chtěli pokračovat dál k jihu, museli by sestoupit na dno rokle, a to bylo bez lana nemožné.
 "Nevrátíme se?" opakoval Dan.
 Renda s Martinem jeho návrh znovu zamítli. Zbývaly tedy jen dvě možnosti - buď zahnout k východu, nebo k západu a postupovat podle skalní stěny, dokud nedojdou na její konec nebo nenajdou průchodné místo.
 "Zabočíme doprava," rozhodl Martin.
 Asi po třech stech krocích narazili na novou nečekanou překážku. Z hluboké roke vybíhaly postranní strže, stejně divoké a neschůdné.
 "Do pytle," nadával Renda, "teď musíme uhnout k severu, ať chceme, nebo nechceme!"
 Tušili, že naučná stezka je někde na jih od nich, ale skály je nutily jít právě opačným směrem. Stalo se jim to, co se poutníkům v tomhle kraji stává až příliš často. Zabloudili v labyrintu kaňonů a náhomích plošin. Po hodinovém trmácení jim bylo jasné, že nevědí, kde vlastně jsou. Ale díky tomu, že ztratili cestu, našli něco jiného. Renda zakopl v porostu o jelení paroh.
 "Pánové, něco mám!"
 Dan s Martinem byli o pár kroků napřed a Rendovo volání je přimělo k návratu.
 "Týýý - to je kus!" žasl Dan.
 "Jak to, že jsem ho neviděl?" zlobil se na sebe Martin.
 Paroh byl čistý, jako kdyby ho někdo před chvilkou odložil, a zatím ležel v kapradí už od časného jara. Napočítali na něm šest výsad a podle nich poznali, že kdysi zdobil hlavu statného dvanáctáka.
 "Kde se tady ten paroh vzal?" divil se Dan.
 Nevěděl, že jeleni každý rok na sklonku zimy shazují staré parohy a do podzimu jim narostou nové, mohutnější, s jednou výsadou navíc.
 "Já jsem z toho taky jelen," řekl Renda a přiložil nalezený paroh ke svému spánku.
 "To je tíha! Tohle bych nechtěl nosit na palici!"
 Prohledali celé okolí, ale druhý paroh nenašli.
 "Vezmu si ho domů," řekl Renda.
 Přibalil vzácný nález pod příklop úesky.
 Jelení paroh nebyl jedinou odměnou za dlouhé bloudění. Čekalo na ně ještě jedno překvapení. Do cesty se jim postavilo napříč další údolí se skalními stěnami. Martin zahlédl dole mezi řídkými borovicemi muflony. Poznal je na první pohled. Stavbou těla se podobali domácím ovčím, ale měli hrubou, tmavě rezavou srst na hřbetě a smetanově bílá břicha.
 "Zalehněte," zašeptal a sám se hned položil do vřesu.
 Stádo se spokojeně páslo, bylo v něm několik statných ovcí, mladí berani s rohy zahnutými do oblouku a muflončata, kterým teprve začínaly pučet růžky.
 "Je jich dvacet," hlásil Renda výsledek sčítání.
 Dan cítil, jak mu rozčilením vázne v prsou dech. Jako kdyby prožíval vzrušující dobrodružství. A taky 'to v jistém smyslu dobrodružství bylo. Jako hrom! Setkat se v divočině s plachými zvířaty, která předtím ve volné přírodě neviděl. Nejstatnější ovce stála na vyvýšeném místě a pozorně se rozhlížela. Střežila bezpečnost stáda. Ostatní mufloni bezstarostně přecházeli po dně údolí. Pozorovali ta krásná zvířata dlouhé minuty a stádo nemělo nejmenší tušení, že jeho pohyby sledují lidské oči, vítr vál příznivým směrem.
 Z lesa vyšli dva statní samci s mohutnými rohy, vládci stáda. Ovce před nimi

Soví jeskyně

zvolna ustupovaly. Staří mufloni zůstali stát, obrátili k sobě hlavy, sklonili tlamu jako kdyby chtěli uškubnout trs trávy, ale najednou se proti sobě rozběhli. Rohy na sebe narazily, až to zadunělo. Tím však vybili svou bojovnost, byla to jen první zkouška na velké podzimní souboje.

"To byly kusy!" řekl s obdivem Martin.

Celé stádo zvolna postupovalo údolím a po chvíli zmizelo za hradbou mlází. Červenou značku znovu objevili spíš náhodou, vedla je pak po skalách velkým obloukem nad jetřichovickým údolím. Šaunštejn byl až na jejím konci. I kdyby viděli jen tohle místo, stála ta zacházka i s velkým blouděním zato. Nejdřív ani nechtěli věřit, že tam nahoře byl nějaký loupežnický hrádek. Na sloup se člověk mohl dostat po schodech vysekaných v pískovci, tady však byly jen skály s hladkými kolmými stěnami. Kdyby úzkým komínem nevedly železné žebříky, dostali by se na vrchol jen nejlepší horolezci. Martinovi se zdálo, že stoupají celou věčnost a raději se nedíval pod sebe, aby se mu nezatočila hlava.

"To by mě zajímalo," řekl při výstupu Renda, "jak tahali nahoru stavební materiál!"

Přehoupli se přes poslední příčku a zůstali stát v němém údivu. Na cestě od Ještědu navštívili hodně neobyčejných míst, ale Loupežnický hrad překonal ty nejfantastičtější představy. Octli se na vrcholku vysoké pískovcové věže, která měla stěny úplně kolmé, místy dokonce mírně převislé. Byla tu rovná plošina, velká asi patnáctkrát pětadvacet metrů. Na ní vystavěli nějaký podivíní ve čtrnáctém století hrad. Nebo spíš hrádek. Temeno jedné skály jim pochopitelně nestačilo, a tak využili i sousedních věží, stejně nepřístupných, oddělených od sebe hlubokou propastí. Někde by se dalo z jedné skály na druhou přeskočit, kdyby v sobě člověk našel dost odvahy, jinde byl mezi vrcholovými plošinami tak velký odstup, že by ho nezdolal ani světový rekordman ve skoku dalekém. Dnes jsou temena skal spojena železnými můstky s pevným zábradlím, v minulosti tu bývaly jen dřevěné lávky. Než se Martin odvážil přejít nad propastí, důkladně přezkoumal pevnost můstku. A pak spíš přeběhl než přešel na druhou skálu, pořád měl pocit, že pod ním železná konstrukce povolí a zřítí se do bezedné hlubiny. Hrad kdysi stál na vrcholcích celého skalního města. Z jeho někdejší slávy nezůstalo téměř nic, nejsou tu obvyklé ruiny. Některé místnosti vytesali stavitelé přímo do skály, jiné prostě sroubili z klád a ty dávno ztrouchnivěly. Na největší vrcholové terase zůstaly dodnes dva významné zbytky hradních staveb – základy hradní věže, vyhloubené v pískovci, a nádrž na vodu. Studnu mít hradní pán nemohl, a tak dal vysekat ve skále válcovou čistěnou, tam mívali stálou zásobu vody. Teď je obrovitá nádoba prázdná, na dně leží vrstva suchého listí a jehličí. Renda usoudil, že posádce hradu nemohla stačit jen dešťová voda, museli ji sem dopravovat z hlubokého údolí v bečkách.

"To byla makačka," řekl Dan. "Tady bych nechtěl dělat nosiče. Radši bych byl zbrojnoš."

"Tehle hrad určitě nikdy nikdo nedobyl," poznamenal Martin. "Stačilo vytáhnout žebříky a nedostala se sem ani noha."

"Mohli je vyhladovět," řekl Renda.

"Nebo jim zapálit stavby hořícími šípy," uvažoval Dan.

Z tabulky naučné stezky se dověděli, že podobných skalních hrádků je v okolí pět. Všechny sloužily ve středověku jako strážní stanoviště na obchodní stezce. Později ztratily na významu a byly opuštěny. Toho využili loupežníci a zběhové, našli tu bezpečný úkryt a podnikali nájezdy do Cech i na německou stranu hranice. Původní jméno Šaunštejn upadlo do zapomenutí a skalní tvrzi se začalo říkat Loupežnický hrad.

"Kdyby tady stál dodnes v původním stavu," zakončil Renda prohlídku, je to zaručeně jeden ze sedmi divů světa."

"Co to vlastně znamená, Šaunštejn?" zajímal se Dan.

"To je asi od slova schauen, koukat se," uplatnil Renda znalost němčiny.

"Není to spíš od anglického show?" napadlo Martina.

"Hrádek, kde se pořádají sou?"

Rendovi se to zalíbilo, a když při svačině Dan hlásil, že po žebříku lezou nahoru turisté, řekl:

"Uděláme jim malou sou, co říkáte?"

Na receze byl Renda vždycky expert. Než skupina starších dam došpl-hala nahoru, měl připravenou dramatickou scénku, pro kterou by se hodil titul Muž nad propastí.

Hradní plošina končila na druhé straně širokým ochozem, který byl asi půldruhého metru pod její úrovní. Od vstupního prostoru na něj nebylo vidět, zdálo se, že rovná skála náhle končí a spadá kolmo do hloubky. Když Renda stál na ochozu, vyčnívaly mu nad úroveň terasy jen ramena a hlava. Rukama se chytil obnaženého kořenu borovice, a nasadil výraz člověka, který visí nad propastí a drží se jen

Soví jeskyně

z posledních zbytků sil. Kdo se na Rendu podíval od můstku, měl dojem, že se tu odehrává strašná tragédie.

Martin s Danem se odklidili na sousední věž a z úkrytu za stromem pozorovali, co se bude dít. Renda nevolal o pomoc, nevydal ze sebe ani hlásek, zahrál všechno pantomimou. A podle toho, jak turistky začaly ječet, když ho uviděly, byl to mistrovský výkon.

Nejduchapřítomnější z dam přeběhla několika tygrími skoky hradní plošinu a Rendova show tím skončila. Místo potlesku sklídl nadávky. Darebáku! Ničemo! Grázle!

Všechny se shodly: To je dneska mládež!

Cesta, po které šli od Loupežnického hradu k Mlýnské rokli, byla zarostlá kapradím. Martin poznal, že to není ten druh, který roste v celých vějířích u lesních potůčků, tyhle listy měly dlouhý řapík a čepel začínala vysoko nad zemí. Byly to hasivky orličí.

Čtvrt hodiny putovali miniaturním lesem hasivek s pocitem badatelů, kteří se probíjejí tropickou džunglí. Místy jim kapradiny sahaly až po ramena. Nakonec vyšli na volné prostranství, kde rostla mezi smrkovými kmeny jen nízká tráva, a okouzlení kapradím je rázem přešlo. Našli na sobě klíšťata.

První si jich všiml Dan. Jeho pohled sklouzl po Rendově paži a zahlédl tmavou tečku, která se zvolna pohybovala.

"Leze po tobě nějaký brouček," upozornil Renda.

Klíšťata našlapují lehce, že je člověk necítí ani na holé kůži, a Renda měl košili. Podíval se na rukáv a zaklel:

"Sakra, to je klíště!"

Smetl osminohého roztoče nehtem na plochý kámen a druhým kamenem ho rozdrtil.

Potom objevil na svých kalhotách jiné klíště a silně zneklidněl. Pozorně zkoumal paže i nohy, pak shodil úesku na zem a řekl:

"Mrkněte mi na záda, jestli tam nemám nějakou další bestii."

"Ty toho naděláš kvůli klíšťatům," posmíval se mu Dan. "Koukej, mně leze jedno po ruce."

"Zabij ho," řekl Renda.

"Co bych ho zabíjel, nic mi neudělalo."

"Blázne, klíšťata jsou nebezpečnější než zmije!"

"Ale, kdopak ti to řekl?"

"Vím to."

Renda byl viditelně nervózní. Svlékl se do nahá, pečlivě vytřepal košili, kalhoty, trenýrky, ponožky, pak všechny kousky šatstva pozorně prohlédl po líci i po rubu a nakonec požádal Martina, aby se na něj ještě jednou podíval zezadu, jestli tam náhodou nemá další klíště. Danovi to připadalo jako projev chorobného strachu, neudržel se a ironicky poznamenal:

"Myslíš, že by tě mohlo nakazit vzteklinou?"

"Pitomě," obořil se na něj Renda. "Můj brácha na klíště málem zařval."

Vyprávěl, jak se jeho bratr vřadil na konci loňských prázdnin z vltavské přehrady, přechodil lehkou chřipku, pak se cítil zase zdravý, ale po deseti dnech najednou dostal vysoké horečky, čtyřicítky, a hrozně ho bolela hlava. V nemocnici zjistili, že to je těžký zápal mozkových blan.

"Na Orlíku ho nakazilo klíště," skončil Renda svou řeč.

"Já jsem měl klíšťat v životě nejméně dvacet," řekl Dan. "A nikdy se mi nic nestalo."

"Brácha měl jen jedno, a málem ho to stálo život."

Pochopili, že Renda mluví pravdu. Pro jistotu se taky pořádně prohlédli. Žádné klíště nenašli.

"Chytili jsme je v těch kapradinách," řekl Renda.

Příště se záhonům hlašivek raději obhloukem vyhnuli.

Za sokolími stěnami přešli náhomí plošinu zasypanou rezavým jehličím. Cíl jejich cesty se každým krokem blížil. Minuli vrch s neobvyklým jménem - Pytlák, sledovali chvíli tok Křinice, bez zastávky vystoupali z údolí kolem dalšího skalního hrádku a pustili se po zelené značce. Zrychlovali stále krok a poslední kilometr urazili za necelých deset minut.

V lese už se šerilo, neviditelné slunce zapadlo pod obzor, mraky na obloze ještě víc zčernaly. Martin si na mapu svítil baterkou.

"Někde tady musíme odbočit."

Dan si všiml plechové tabulky na kmeni stromu. Stála na ní dvě slova:

Soví vyhlídka. Špička ukazovala neurčitě mezi borovice.

"Soví vyhlídka bude asi někde nad Soví jeskyní," usoudil Martin.

Z vyšlapané stezky neuhýbala žádná zřetelná pěšina, vydali se tedy naslepo a brzy došli na okraj dlouhé skalní stěny. Chvíli trvalo, než objevili žleb, kterým se spustili dolů k úpatí skal. Pátrali v obou směrech, ale Soví jeskyni

Soví jeskyně

nenášli.

"Je to vůbec tady?" zapochyboval Renda.

"Já myslím, že je," řekl Martin.

Vydal se pak podél skal ještě dál a brzy jim zmizel v houstnoucím šeru z očí. Minuta za minutou mýjely a stále se nevracel. Potom se vynořil za ostrohem a dával jim němé znamení, aby šli za ním.

"Tiše! Nemluvte nahlas!"

"Co se děje?"

"Objevil jsem něco neuvěřitelného!" Martin ztlumil hlas tak, že mu skoro nebylo rozumět.

"Tak nám řekni, co se děje," syčel Renda.

"Pojďte za mnou a uvidíte. Ale opatrně!"

Vedl je stezkou, vyšlapanou srnčími kopýtky. Po několika krocích se zastavil.

"Musíme se ozbrojit!"

Sebrali ze země klacky a kameny a pospíchali za ním, plní vzrušeného očekávání. Zanedlouho došli k rozpadlé pískovcové stěně. Obrovské balvany tu ležely jeden přes druhý. Mezi dvěma bloky se černal trojúhelníkový otvor.

"Tohle je Soví jeskyně," zašeptal Martin.

Asi třicet kroků za rozpadlou stěnou stál na rovné plošině stan. V šeru teprve z bezprostřední blízkosti rozeznali, že má tmavě zelenou barvu. Renda se div neskácel - poznal v něm svoje áčko. Na špičce zadní stěny byla pečlivě zašitá trhlina.

Stanovou stříškou prosvítalo světlo. Uvnitř hořela svíčka a ozařovala sedící postavu, která vrhala na plátno strašidelný stín. Stín poskakoval sem a tam, jak se pláminek svíčky komíhal v závanec vzduchu. Člověk ve stanu něco psal, viděli to jako ve stínohře.

"Je tam sám?" šeptl Renda Martinovi do ucha.

Martin pokrčil rameny.

Ještě chvíli nerozhodně vyčkávali. Zdálo se, že uvnitř je skutečně jediná osoba. Tři na jednoho - slušná převaha! Rendovi dodávalo odvalu i vědomí, že v krajním případě může využít znalosti karate. Rozhodl se k rázné akci. Sevřel klacek a řekl drsným hlasem:

"Vylezte ven!"

Uvnitř se ozvalo šustění, potom čísi ruka začala rozšňarovávat přední stěnu a nakonec ze stanu vyhlédla mužská hlava. Martin oslepil toho člověka proudem světla z baterky:

"Dědeček!"

Dan se úžasem div neskácel.

Poznali ho všichni tři. Napětí, které ještě před okamžikem jiskřilo v ovzduší, rázem povolilo.

"Zhasni!"

To bylo první slovo, které od něho uslyšeli. Když se vzpamatovali, zasypali Danova dědečka otázkami.

"Kde se tu bereš?"

"Jak jste přišel k tomu stanu?"

"Co tady děláte?"

"Čekáš na nás?"

"Už jsem se bál, že vůbec nepřijdete," usmíval se dědeček. "Jsem tady dva dni. Podle plánu jste měli dorazit k Soví jeskyni včera.

Případalo jim to jako bláznivý sen. Ukradený stan stojí u Soví jeskyně a v něm táboří Danův dědeček.

"Stan? Vypůjčil jsem si ho u Máchova jezera od jedné party, která nedávala na svoje věci pozor."

Dan si vzpomněl na povědomou postavu, kterou zahlédl večer ve Starých Splavech před hospodou. Tak přece to byl děda!

"To víte, nemohl jsem vás jen tak pustit z hlavy. Cítil jsem za vás pořád odpovědnost. Chtěl jsem se přesvědčit, jak na tom jste. A když mi Dan volal, že míříte k Máchovu jezeru, rozjel jsem se tam za vámi. Nejdřív jsem myslel, že si s vámi popovídám, ale pak jsem si řekl, že by to vypadalo, jako když vás kontroluju a nemám k vám dost důvěry. Proto jsem vás jen chvíli ve večerním šeru sledoval a pozoroval. Byli jste až moc veselí a bezstarostní, a tak jsem vám trochu ztížil podmínky hry."

Renda si pomyslel něco o tom, že i staří lidé mají někdy dětinské nápady. Nahlas neřekl nic. Hlavně zeje stan zase na světě!

Vydali se pak společně k Soví jeskyni. Byla to nevelká průchodná sluj, utvořená zřícenými pískovcovými bloky. Na jejím konci probleskovalo kalné večerní světlo. Pocítili zklamání.

"Tohle je vážně Soví jeskyně?" zeptal se nedůvěřivě Martin.

Soví jeskyně

Dědeček přikývl.

"Taková díra!" řekl opovržlivě Renda.

"A my se sem táhneme takovou dálku," rozmrzele poznamenal Dan.

"Byl to jen symbolický cíl velkého putování," řekl dědeček. "Zvolil ho už táta mého táty. Tak proč to měnit? Staré tradice mají hluboký smysl."

Odmíchl se a po chvíli pokračoval.

"Ostatně – Soví jeskyně, to zní docela pěkně. Tajemně. Sova je symbol moudrosti.

A jeskyně rozněcuje fantazii. Na konci každé velké cesty, kterou projdete poctivě, bez podlézání a obcházení překážek, bez zbabělého uhýbám, jste o něco moudřejší, zkušenější, zdatnější a sebevědomější."

Trvalo jim dost dlouho, než se trochu vzpamatovali z nepříjemného překvapení.

Pravda, Soví jeskyně sice za moc nestojí, ale ten kraj tady kolem je senzační.

To museli všichni uznat.

"Já bych vám chtěl poděkovat," řekl Martin. "Nejen za to, že jste se přimluvil u našich rodičů, aby nás pustili. Hlavně za to, že jste nám pověděl o tomhle kraji."

Ke stanu se vrátili za úplné tmy. Začalo mžít.

"Hned vám uvolním místo," řekl dědeček a začal balit své věci.

Do áčka se čtyři nocležníci nevejdou, to bylo všem jasné.

"Kde budeš spát?" zeptal se Dan. Věděl, že v Soví jeskyni se přenocovat nedá.

"Nedaleko odtud je převis. Říká se mu velký pruský tábor. Tam budu v suchu."

Připadalo jim to trapné, sami se schovají do stanu a starého člověka nechají, aby šel ve tmě a v dešti sám do skal.

, Jdeme s vámi," řekl Renda.

Utábořili se pod velkým převisem, kde v dávných dobách nocovali cizí vojáci. Les i skalní stěny zmizely za oponou noci, mžení se změnilo v drobný, vytrvalý déšť.

Dědeček se ohnul, aby otevřel svou krosnu. V zádech mu přitom slyšitelně luplo, vyhekl – a už se nenarovnal,

"Tohle mi chybělo!" řekl mrzutě.

Od té chvíle chodil v směšném předklonu a při každém prudším pohybu bolestně sykal.

"Co se ti stalo?" zeptal se Dan.

"Ale, plotýnky. Zablokovala se mi páteř."

Byl na tom tak špatně, že pro něj museli upravit lůžko na tvrdé zemi a nasoukat ho do pérového spacího pytle.

"Nemám doběhnout pro doktora?" nabízel Martin pomoc.

"Kde bys teď v noci sháněl doktora. Potřebuju se pořádně vypotit. Ráno se nějak dobelhám do Brtníků.

Působilo jim zvláštní uspokojení, když se mohli o Danova bezmocného dědečka starat. Dřív se vedle něho cítili méněcenní, pořád si z nich utahoval, jak jsou pohodlní a nepodnikaví. Co jim to tehdy povídal u rybníka Hejtman? Jste generace změkčilých mazánků. My jsme byli tvrdí. Dokážete jenom koukat na to, co dělají jiní. My jsme byli muži činu. – To bylo nějakých silných řečí, a teď tady leží jako lazar.

Rozdělal pod převisem oheň a uvařili kotlík čaje, podařilo se jim oba úkoly zvládnout bez větších problémů, přestože déšť zhoustl.

Teprve v deset zalezli do spacáků. Leželi pod skálou a hleděli do tmy. Ušli dnes v labyrintu roklí přes třicet kilometrů, padla na ně velká únava, a to se špatně usíná.

Dan v myšlenkách znovu putuje od Ještědu k Jetřichovickým stěnám, připomíná si, co všechno viděli, zažili, poznali, vybavuje si tváře lidí, které potkali.

Zvlášť dlouho má před očima milé děvče se souhvězdím pih kolem nosíku.

Soví jeskyně za moc nestojí, říká si Renda, ale těch dvanáct předcházejících dní bylo bezva. Nikdo mi neporoučel, nikdo na mě neřval. A viděli jsme plno senzačních věcí.

Kdo projde od Ještědu až k Soví jeskyni pěšky, získá zvláštní schopnost, připomíná si Martin pověst, kterou jim Danův dědeček vyprávěl za měsíční noci na rybníku. Renda s Danem ji chápali příliš doslovně, proto se povýšeně usmívali. Martin tehdy neříkal nic, cítil, že ta slova mají skrytý význam. Když se člověk dvanáct dní toulá přírodou, potká v lesích a na lukách spoustu plachých tvorů, srnky, zajíce, bažanty, veverky, jeleny, muflony, otakárky, mravence, vosy, kánata, střevlíky. A kdo není slepý ani hluchý, vnímá to, co vidí a slyší, všechny ty drobné zážitky, příhody a poznatky se v něm ukládají, začíná lip rozumět zvířatům, ptákům i rostlinám. Ne snad tomu, co si povídají, takovou schopnost mají moudří lidé jen v pohádkách, ale tomu, jak žijí, proč se chovají tak a ne jinak, proč jsou takoví, jací jsou.

"Bek! Bek!"

Kdesi ve tmě se ozvaly štěkávé zvuky, znělo to dost strašidelně. Jindy by se

Soví jeskyně
polekali, ale dnes zůstali klidně ležet. věděli, že nablízku obchází smeč.
"Spíte?" promluvil Dan.
"Ještě ne," řekl Renda.
"Kam se vypravíme o příštích prázdninách?"
"Já bych jel na Šumavu."
"Nebo někam na Slovensko," řekl Martin.
A pak se tiše rozpovídali o tom, kam všude se spolu v budoucnosti podívají.
* * *

Konec knihy Miloše Zapletala, Soví jeskyně.

Vydalo nakladatelství Leprez v roce 1997.

Naskenoval a opravil JUDr. Bohuslav Dohelský - květen 2003.

→